

**TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
ERAÕIGUSE ÕPPETOOL**

Toomas Saarma

**NÕUETE ESITAMINE, KAITSMINE JA RAHULDAMINE
PANKROTIMENETLUSES**

Magistritöö

Juhendaja professor Paul Varul

Tartu 2008

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
I NÕUETE ESITAMINE	8
1.1. Pankrotimenetluses esitatavad nõuded	8
1.2. Nõude esitamise erisused.....	29
1.2.1 Pandiga tagatud nõuded.....	29
1.3. Nõuete esitamise kord	41
II NÕUETE KAITSMINE.....	62
2.1. Nõuete kaitsmise olemus ja vajadus	62
2.2. Nõuete kaitsmise kord	66
2.3. Nõuete tunnustamine kohtus	87
III NÕUETE RAHULDAMINE	94
3.1. Nõuete rahuldamise üldpõhimõtted.....	94
3.2. Jaotusettepanek.....	101
3.3. Väljamaksed vastavalt jaotusettepanekule	109
KOKKUVÕTE	114
SUBMISSION, DEFENCE AND SATISFACTION OF CLAIMS IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS	
SUMMARY	122
KASUTATUD ALLIKAD	131
Kasutatud kirjandus	131
Kasutatud normatiivaktid	134
Kasutatud kohtulahendid	136
KASUTATUD LÜHENDID	140

SISSEJUHATUS

Õiguslikult on pankrot vana nähtus. Pankrotti tunti juba nii Lähis-Idas kui ka Vana-Roomas.¹ Esimesed iseseisvad pankrotiseadused pärinevad siiski hilisemast ajast, näiteks Inglismaal kehtestati esimene pankrotiseadus 1542. aastal.²

Pankrotti defineeritakse kui seadusega sätestatud maksejõuetusmenetlust, mille käigus võlgniku kogu vara kasutatakse korraga kõikide tema võlgade tasumiseks sellises mahus, nagu nimetatud varast piisab.³

Sir Kenneth Cork'i komitee leiab oma 1982. aastal Inglismaa parlamendile esitatud raportis, et pankrotiõigus ei ole täppisteadus, mistõttu pole võimalik kavandada läbi aegade kehtivat reeglitekogumit. Komitee usub aga, et on olemas teatud üldised printsiibid, mille poole õigus peaks püüdlema.⁴

Pankrotti nimetatakse menetluseks, mille käigus kohtu poolt määratav pankrotihaldur müüb võlgniku vara ja maksab kogunenud vahendeist kõik võlgniku võlad (või vähemalt selles ulatuses, milleks vahendeid jagub).⁵

Vaatamata sellele, et pankroti mõiste defineerimine võib riigiti erineda, saab kokkuvõtlikult järeldada, et võlgniku pankroti väljakuulutamiseks peab olema täidetud kaks tingimust: pädeva organi otsus ja maksejõuetus. Võlgniku pankrotimenetlus ei alga kunagi *ex lege* ehk seaduse alusel, vaid selleks on vaja kohtu otsust.⁶

Pankrotimenetlus toimub kohtu- ja kohtuvälise menetlusena. Kohtuvälise menetlus on pankrotihalduri tegevus, võlausaldajate üldkoosolekute kokkukutsumine ja läbiviimine, avalduste esitamine haldurile ja muude küsimuste lahendamine, millest ei võta osa kohus. Kohtumenetlus tähendab nende küsimuste lahendamist kohtus tsiviilkohtumenetluse seadustiku alusel. Siiski on pankrotiseaduses sätteid, mida tuleb pankrotiasjade puhul kohtus

---

¹ J.P.Omar. European Insolvency Law. London 2004, p 3.

² I.F. Fletcher. The Law of Insolvency. London 2002, p 8.

³ R.Ovaska. Konkurssivelallisen liiketoiminnan jatkaminen. Helsinki 1992, s 17.

⁴ K.Cork. Insolvency and Practice. Report of the Review Committee. London, 1982, p 54.

⁵ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Porvoo 2004, s 3.

⁶ L.L. Petersen, N.Orgaard. Danish Insolvency law: a Survey. Copenhagen 1996, p 3.

kohaldada, eelkõige puudutab see kohtu kompetentsi ja tähtaegasid. Kui pankrotiseaduses on võrreldes tsiviilkohtumenetluse seadustikuga erinevusi, tuleb kohaldada pankrotiseadust.⁷

Vastavalt PankrS § 31 kuulutab kohus välja pankroti, kui võlgnik on püsivalt maksejõuetu. Pankroti kuulutab kohus välja pankrotiotsusega. Pankrotiotsuse alusel muutub võlgniku vara pankrotivaraks, mida kasutatakse sihtvarana võlausaldajate nõuete rahuldamiseks ning pankrotimenetluse edasine juhtimine läheb kohtult üle pankrotihaldurile, kes tegutseb võlausaldajate kontrolli all.⁸

Pankroti väljakuulutamise moodustab võlgniku varast pankrotivara⁹; võlgniku vara valitsemise õigus ning õigus olla võlgniku nimel kohtumenetlusosaliseks vaidluses, mis puudutab pankrotivara või vara, mille võib arvata pankrotivarasse, läheb üle haldurile; füüsilisest isikust võlgnik kaotab õiguse teha tehinguid seoses pankrotivaraga; juriidilisest isikust võlgnik kaotab õiguse teha mis tahes tehinguid; lõpetatakse intresside ja viiviste arvestamine võlgniku vastu suunatud nõuetelt (PankrS § 35). Intresside arvutamist jätkatakse võlgniku nõuetelt tema enda võlgnike vastu. Intresside arvutamise jätkamine sunnib võlgniku võlgnikke kiiremini võlga tasuma ja seega koguneb kiiremini nõuete rahuldamiseks vajalik vara. Kui pooled pole intressimäär lepingus kokku leppinud, tuleb lähtuda seaduslikust intressimäärast. Seadusliku intressi arvutamise reegel on sätestatud võlaõigusseaduses.¹⁰

Lisaks eeltoodule läheb pankrotiseaduse § 36 lg 1 kohaselt pankroti väljakuulutamise võlgniku õigus pankrotivara valitseda ja käsutada üle pankrotihaldurile. Võlgniku poolt pärast pankroti väljakuulutamist tehtud pankrotivara hulka kuuluva eseme käsutustehing on tühine. Pankrotiseaduse § 42 kohaselt loetakse pankrotiotsuse väljakuulutamise nõuete esitamise tähtaeg saabunuks.

Seega pankrotiotsus ei lõpeta iseenesest võlgniku õigusvõimet, vaid muudab oluliselt tema staatust. Sisuliselt muutub pankrotiotsuse mõjul võlgniku juhtimisstruktuur – senised juhtorganid (nt üldkoosolek, nõukogu ja juhatus) kaotavad oma pädevuse ning asendatakse

---

⁷ P.Varul. Selgitavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1994, nr 1, lk 2–13.

⁸ U.Lõhmus. Pankrotihaldur. – Juridica 1994, nr 1, lk 13–16.

⁹ Pankrotiseaduse § 100 lg 2 kohaselt on pankrotivara vara, mis oli võlgnikul pankroti väljakuulutamise ajal, samuti vara, mis nõutakse või võidetakse tagasi või mille võlgnik omandab pankrotimenetluse ajal.

¹⁰ Võlaõigusseaduse § 94 lg 1 kohaselt on seaduslik intressimäär poolaasta kaupa Euroopa Keskpanga põhirefinantseerimisoperatsioonidele kohaldatav viimane intressimäär enne iga aasta 1. jaanuari ja 1. juulit, millele lisandub seitse protsenti aastas, kui seaduses või lepinguga ei ole ette nähtud teisiti.

võlausaldajate poolt kontrollitavate organitega, kuna isiku tegevuse edasiseks eesmärgiks pankrotis olles on võlausaldajate nõuete rahuldamine.

Nõudena mõistetakse pankrotimenetluses sellist võlgnikult saadaolevat võlgnevust, mida puudutav võlgniku kohustus või muu õiguslik alus on tekkinud enne pankrotimenetluse algust.¹¹

Võlgnevuste väljaselgitamise all mõeldakse pankrotimenetluses sellist toimingute kogumit, mis koosneb nõuete kaasamisest jaotusettepanekusse, kaasatud nõuete vaidlustamisest ning jaotisele õigust andvate nõuete lõplikust kinnitamisest.¹²

Pankrot kujutab endast kaht tundmatut, mille väljaselgitamine annab kindla aluse õiglase jaotamise tagamisele suunatud abinõude rakendamisele. Need kaks tundmatut on ühelt poolt pankrotis võlgniku vahendid, teiselt poolt aga teda koormavad võlad.¹³

Pankrotimenetluses on tegemist kahe erineva suunaga, üheltpoolt tuleb siduvalt kindlaks teha võlausaldajate nõuded ning teiselt poolt pankrotivara, mille arvel toimub võlausaldajate nõuete rahuldamine.

Käesoleva magistritöö teema valiku üheks põhjuseks on antud valdkonna oluline praktiline tähtsus Eesti pankrotiõiguses. Teema on aktuaalne ja uudne, kuna seda on Eesti pankrotiõiguses vähe käsitletud ning valitud teemal ei ole varem magistritööd kirjutatud.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on uurida põhiküsimusi, mis on seotud pankrotimenetluses esitatavate nõuetega, nõuete kaitsmisega ja nõuete rahuldamisega. Sellega seonduvalt on üheks eesmärgiks anda uurimuse pinnalt hinnang Eesti ja muudes käesolevas töös käsitletavatele teiste riikide vastavatele regulatsioonidele. Töös on lähtutud pankrotimenetluse kesketest põhimõtetest: kollektiivsuse, võlausaldajate võrdse kohtlemise ja efektiivsuse põhimõttest.

Töös kasutatakse nõuetega seonduvate probleemide uurimisel võrdlev-ajaloolist meetodit. Töös hinnatakse Eestis hetkel kehtivaid pankrotiseaduse norme võrdlevalt varem

---

¹¹ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. *Insolvenssioikeus*. Helsinki 2005, s 331.

¹² *Ibid*, s 329.

¹³ G.F. Šeršenevitš. *Konkursnõi prozess*. Moskva 2000, str. 384.

kehtinud pankrotiseaduse regulatsioonidega. Lisaks sellele võrreldakse probleemi käsitlemisel erinevate riikide seisukohti. Teiste riikide seadustest on peamiselt kasutatud Saksa, Soome ja Vene seadust.

Töös käsitletavateks põhiprobleemideks on pankrotimenetluses esitatavad nõuded, nõuete kaitsmise kord ning nõuete rahuldamine.

Töö põhiprobleemid on määranud töö struktuuri. Töö koosneb kolmest peatükist.

Käesoleva magistritöö esimeses peatükis käsitletakse nõuete esitamist pankrotimenetluses. Esmalt uuritakse, milliseid nõudeid on võimalik pankrotimenetluses esitada. Käsitletud on töötajate nõudeid, kindlustuslepingust tulenevaid nõudeid, masskohustusi ja tingimuslikke nõudeid, mille alus või määr on tingimuslik, vaieldav või muul moel ebaselge. Esimese peatüki teises pooles pööratakse tähelepanu pandiga tagatud nõuetele, solidaarnõuetele ja käendusnõuetele. Järgnevalt käsitletakse nõuete esitamise formaalset külge, sealhulgas nõuete esitamise tähtaega ja nõudeavalduse sisu ning nõuete esitamise korda. Esimese peatüki lõpus uuritakse halduri ülesandeid seoses nõuete esitamisega.

Teine peatükk keskendub nõuete kaitsmise läbiviimisele pankrotimenetluses. Erinevate riikide pankrotiseadustes on kohtu, võlausaldajate üldkoosoleku ja halduri funktsioonid nõuete kaitsmisel määratud küllaltki erinevalt. Üldine põhimõte seisneb selles, et olulisemad küsimused otsustab kohus või võlausaldajate üldkoosolek, pankrotimenetluse vahetu, igapäevane korraldamine on aga halduri ülesandeks. Teises peatükis analüüsitakse nõuete kaitsmise protseduuri nõuete kaitsmise koosolekul ja nõuete tunnustamist kohtus.

Magistritöö kolmandas peatükis vaadeldakse pankrotimenetluse ühte kesksemat ja vastuolulisemat teemat nõuete rahuldamist. Pankrotimenetluse eesmärgiks on panna võlausaldajad võrdsesse olukorda tingimustes, kus nende kõigi nõudeid täies ulatuses rahuldada ei ole võimalik. Vältida tahetakse seda, et ühtede võlausaldajate nõuded rahuldatakse oluliselt erinevalt võrreldes teiste võlausaldajate nõuetega. Nimetatud eesmärki täpselt järgides peaksid kõigi võlausaldajate nõuded saama võrdeliselt rahuldatud. See on eesmärk, mille poole püüeldakse. Nimetatud peatükk käsitleb ka jaotusettepanekut ning selle alusel tehtavaid väljamakseid. Väljamaksete tegemisel tuleb võlgniku vara jagada õiglaselt võlausaldajate vahel, ühtegi võlausaldajat ei tohi ilma kaalukate põhjusteta soosida ega kõrvale jätta.

Magistritöö allikatena on kasutatud pankrotiõigust käsitlevat teoreetilist kirjandust, kohtupraktikat ja normatiivmaterjale. Normatiivmaterjalidest on kasutatud peamiselt Soome, Vene ja Saksa pankrotiseadusi ja Euroopa Liidu õigusakte. Soome pankrotiseadust on analüüsitud põhjusel, et see on uusim pankrotiseadus Põhjamaades, Soome pankrotiseadus jõustus 01.09.2004. Saksa pankrotiseadust on analüüsitud põhjusel, et seda saab pidada üheks modernsemaks pankrotiseaduseks. Pankrotimenetlust ei ole võimalik läbi viia teistes seadustes sätestatud arvestamata, seepärast kasutatakse töös lisaks eelmainitule ka selliseid Eestis kehtivaid õigusakte nagu näiteks asjaõigusseadus, tsiviilseadustiku üldosa seadus, võlaõigusseadus, tsiviilkohtumenetluse seadustik, kindlustustegevuse seadustik, laeva asjaõiguse seadus, töötuskindlustuse seadus, äriseadustik, tagatisfondi seadus, maksukorraldus seadus, krediitiasutuste seadus.

Töös tuginetakse Koulu, Havansi, Omari, Fletcheri ja teiste autorite teostele. Magistritöö autor on tutvunud erinevate pankrotimenetlust tundvate spetsialistide (Bebchuk, Finsch, Fried, Wessels) teadusartiklitega.

Käesoleva magistritöö temaga seonduv eestikeelne teoreetiline kirjandus puudub, kuid perioodikas on oma seisukohti avaldanud prof Paul Varul.

Riigikohtu kohtulahenditest on kasutatud magistritöö temaga seostuvaid Eesti Vabariigi Riigikohtu lahendeid alates 1996. aastast kuni 2008. aastani.

I NÕUETE ESITAMINE

1.1. Pankrotimenetluses esitatavad nõuded

Pankrotiõigus on keeruline valdkond, kuna hõlmab paljusid osapooli (võlgnik, võlausaldajad, võlgnikule kuuluva ettevõtte töötajad jt).¹⁴ Erinevalt tavalisest võlasuhtest on pankroti korral tegemist multiplitseeritud võlasuhtega võlgniku ja võlausaldajate vahel ning võlausaldajate endi vahel.¹⁵ See, kuidas iga riik reguleerib pankrotiõigusega seotut, sõltub riigi poliitilisest, sotsiaalsest ja majanduslikust taustast.

Seoses Eesti liitumisega Euroopa Liiduga on Eesti järjest rohkem seotud piiriüleste pankrotimenetluste probleemidega. Piiriülese pankrotimenetlusega seonduvaid küsimusi reguleerib Euroopa Liidu liikmesriikide vahel Euroopa Ühenduse nõukogu poolt 29.05.2000. a kehtestatud määrus nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluste kohta. Nimetatud määrus võeti vastu eesmärgiga tasakaalustada erinevates liikmesriikides valitsevaid pankrotimenetluse põhimõtteid.¹⁶

Arvutuste kohaselt omab Euroopa Nõukogu määrus 1346/2000 mõju 54 erinevat tüüpi pankrotimenetluse üle¹⁷. *International Working Group on European Insolvency Law* on toonud välja, et isegi alles hiljuti vastu võetud pankrotiseadused erinevad omavahel nii põhimõtete, struktuuri kui ka sisu osas. *Working Group* on liikmesriikide pankrotiseaduste alusel töötanud välja Euroopa Pankrotiõiguse põhimõtted¹⁸, mis on ühised kõigile pankrotiseadustele. Ei ole välistatud, et need põhimõtted võivad kunagi aluseks saada Euroopa Liidu Pankrotikoodeksi loomisele. Kuni pole loodud Euroopa Liidu Pankrotikoodeksit, kohaldatakse pankrotimenetluse toimumise riigi pankrotiõigust.

Eesti pankrotiseaduses on menetluse eesmärgina Saksa pankrotiseaduse (InsO) eeskujul sätestatud võlausaldajate nõuete rahuldamine võlgniku vara arvel pankrotiseaduses ettenähtud korras võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise kaudu. Menetluse lisaeesmärgiks on füüsilisest isikust võlgnikule pankrotimenetluse kaudu antav võimalus

¹⁴ R.M.Goode. Principles of Corporate Insolvency Law. London, 1990, p 35.

¹⁵ D.L.Buchbinder. Fundamentals of Bankruptcy. Boston, 1991, p 4.

¹⁶ G. Moss, etc. The EC Regulation on Insolvency Proceedings: a commentary and annotated guide. Hague 1998, p 94.

¹⁷ B.Wessels. Principles of European Insolvency Law. Vrije University Amsterdam, International Insolvency Institute, kättesaadav Internetis www.iiiglobal.org.

¹⁸ Principles of European Insolvency Law, International Insolvency Institute, kättesaadav Internetis www.iiiglobal.org.

vabaneda oma kohustustest pankrotiseaduses sätestatud korras (PankrS § 2). Need eesmärgid on ka ajalooliselt kõige enam välja arenenud ja nende üle ei ole tänapäeval enam vaidlusi.¹⁹

Pankrot saab mõistetavaks oma eesmärkide kaudu. Eesmärgid määravad pankrotiseaduse ratsionaalsuse tingimused ehk selle, milline pankrotisüsteem oleks turumajanduses kõige sobivam. Eesmärgid on tavaks muuta eesmärk-põhimõteteks, et nad muutuks samaväärseks teiste õiguspõhimõtetega.²⁰

Tsiviilõiguslikud nõuded võib liigitada nelja põhirühma: võlaõiguslikud, asjaõiguslikud, perekonnaõiguslikud ja pärimisõiguslikud nõuded. Võlaõiguslikud nõuded võib omakorda jagada nelja põhirühma: lepinguõiguslikud nõuded, nõuded lepingusarnastest võlasuhetest, deliktilised nõuded ehk nõuded õigusvastasest kahju tekitamisest ja alusetust rikastumisest tulenevad nõuded.²¹

Nõuete iseloomu järgi saab nõuded jagada rahalisteks ja mitterahalisteks. Rahalisteks nõueteks nimetatakse nõudeid, mis on esitatud rahalises väärtuses.²² Mitterahalises nõuded on näiteks esemelised nõuded (omandiõigus pankrotipesa valduses olevale esemele või naturaaltasu nõuded).²³ Soomes mitterahalisi nõudeid pankrotimenetluses esitada ei saa. Materiaalsed nõuded teisenevad aga tihti pankroti tulemusel rahalisteks nõueteks ja muutuvad seega nõudena esitatavateks.²⁴ Asjaõigusseaduse kommentaarides on Priidu Pärna vara mõistele antud järgmine sisu: varaks nimetatakse isiku kõikide rahalist väärtust omavate õiguste ja hüvede summat: omand ja muud asjaõigused (mitte aga asjad ise), nõuded, mitemateriaalsed õigused, liikmeksolemisest tulenevad rahalised õigused, *know how* (tehniline saladus), ettevõtte klientuur; vara hulka ei kuulu isiku- ja perekonnaõigused, samuti isiku tööjõud.²⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadusest § 66 kohaselt nimetatakse varaks isikule kuuluvate rahaliselt hinnatavate õiguste ja kohustuste kogumit.

Kõiki rahalisi võlgnevusi siiski nõudena esitada ei saa. Pankrotimenetluses esitatavaks nõudeks on vaid (raamatupidamise mõistena) võõrkapital. Põhireegliks on seega, et omakapitali klausliga tehtud investering võlgniku ettevõttesse ei ole loonud pankrotinõude

¹⁹ K.Kerstna-Vaks. Kohtulik järevalve ja selle seos pankrotimenetluse eesmärkidega. – Juridica 2005, nr 9, lk 655–666.

²⁰ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Porvoo 2004, s 37.

²¹ I.Kull, jt. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn 2004, lk 24.

²² M.V.Teljukina, Kokursnoe pravo. Teorija i praktika nesostojatelnosti (banrotstva). Akademija narodnovo xozaistva pri pravitlestve Rossiskoi Federatsi. Moskva: Izdatelstvo Delo, 2002, str. 157.

²³ R. Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 333.

²⁴ Ibid, s 333.

²⁵ P.Pärna. Asjaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2004, lk 27.

tekkimise alust. Teisisõnu ei saa aktsiaseltsi aktsionär nõuda pankroti korral tasu ettevõttesse paigutatud aktsiakapitali eest. Ta saab pankroti korral esitada nõudena vaid enne pankroti algust otsustatud ja üldiselt maksmisele kuulunud dividendid. Muus osas saab ta makseid alles siis, kui (teiste) võlausaldajate nõuded on rahuldatud, pankrot lõppenud ja äriühingu tegevus lõpetatakse vastavaid reegleid järgides. Seevastu krediidi andmine ettevõttele nn “omakapitali klausliga” ehk teistest võlausaldajatest nõrgema eelisõigusega ei ole pankrotimenetluses erandlikul positsioonil. Selline krediit on oma sisult võõrkapital ja seega pankrotimenetluses esitatavaks nõudeks. Nii saab näiteks juriidilisele isikule kapitalilaenu (varasema stabiliseerimislaenu) andnud võlausaldaja esitada selle kohta pankrotipesale nõude.

Konverteeritaval võlakirjal põhinev laen, olgu see kapitalilaen või mingi muu laen, on pankrotimenetluses esitatavaks nõudeks nii kaua, kuni võlakirja pole vahetatud ettevõtte aktsiate vastu.²⁶

Pankrotiseadus § 8 lg 3 kohaselt on pankrotivõlausaldaja isik, kellel on võlgniku vastu varaline nõue, mis on tekkinud enne pankroti väljakuulutamist.

Soome pankrotiõiguse kohaselt peab olema nõue esitatud rahalises väärtuses. Pankrotinõue on seega määratud rahalise võla ja raha mõiste kaudu. Rahalise nõude kohta ei kehti piirangut, et see peaks olema määratud Eestis kehtivas vääringus. Sellised nõuded konverteeritakse Eestis käibel olevaks rahaks²⁷ vastavalt pankrotiotsuse tegemise päeva kursile (pankrotiseadus § 44 lg 2). Soome pankrotiseadus näeb ette täpselt samasuguse kohustuse välisriigi vääringus esitatud nõude ümberarvestamiseks Soomes kehtivasse vääringusse (KonkL 12:2).²⁸ Eestis reguleerib vääringu küsimust üldnormina TsMS § 124, mille kohaselt raha maksmisele suunatud hagi puhul määratakse hagihind nõutava rahasummaga. Välisvääringus nõue arvestatakse ümber Eesti kroonidesse hagi esitamise aja seisuga Eesti Panga ametliku kursi järgi. Pankrotiseaduse § 44 sätestab sama kohustuse nagu TsMS, kuid TsMS täpsustab, et ümberarvestamine toimub Eesti Panga ametliku kursi järgi. Pankrotiseaduse § 44 lg 2 kohaselt arvestatakse välisriigi vääringus esitatud nõuded ümber Eestis kehtivasse vääringusse pankrotiotsuse tegemise päeval kehtiva vahetuskursi alusel.

---

²⁶ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 271.

²⁷ Vastavalt rahaseaduse §-le 1 on Eesti Vabariigi rahaühik Eesti kroon, mis jaguneb sajaks sendiks.

²⁸ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 269.

Kui nõudeavaldus ei ole esitatud Eestis kehtivas vääringus, annab pankrotiseaduse § 94 lg 3 kohaselt haldur nõude esitajale vähemalt 10 päeva puuduste kõrvaldamiseks. Puuduste tähtaegsel kõrvaldamisel loetakse nõudeavaldus esitatuks avalduse esialgse esitamise päeval. Kui puudusi ei kõrvaldata, võib võlausaldajate üldkoosolek lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud. Soome seadustest tulenevalt, kui võlausaldaja esitab nõude ja on kursi valesti arvutanud, on pankrotihalduril õigus see kurss ise ümber arvutada vastavalt pankroti väljakuulutamise päeva seisule.²⁹

Venemaal on nõude ümberarvestamiseks kehtivasse vääringusse mitu võimalust, seadus nimetatud küsimust ei reguleeri. Esimene võimalus on arvestada nõuded ümber pankrotimenetluse algatamise päeval kehtiva kursi alusel. Vastavalt teisele seisukohale tuleb kõik valuutanõuded rubladesse arvutada nõude esitamise päeva kursi alusel, st võlausaldaja võib viivitada nõude esimisega, oodates soodsamat kurssi. Kui nõue on esitatud, toimub selle arvutamine rubladesse üks kord, hiljem seda summat muuta ei saa. Just selline meetod on praegu Venemaa praktikas levinud. Kahtlemata arvestab see meetod mõningal määral valuutavõlausaldajate õigusi, piirates neid tunduvalt vähem kui eelmine meetod. Kolmas seisukoht on selline, et valuutanõue arvutatakse rubladesse mitte üks kord ja igaveseks, vaid konkreetsetel eesmärkidel. Nii näiteks võib tegemist olla teatud võlausaldajate koosolekutest osavõtmisega: koosolekust osa võtta sooviv valuutavõlausaldaja teatab sellest haldurile, kes arvutab nõude jooksva kursi alusel rubladesse. Enne järgmist koosolekut tehakse sedasama. Selle meetodi kohaselt on võlausaldajate häälte arv erinevatel koosolekutel erinev.³⁰

Taanis toimub nõude ümberarvestamine Taanis kehtivasse vääringusse vastavalt pankroti väljakuulutamise päevale, Rootsisis arvestatakse selle päeva kurssi, millal koostatakse jaotusettepanek. Norras arvestatakse nõue ümber samuti pankroti väljakuulutamise päeva kursiga, kuid erisuseks on see, et võlausaldajal on võimalus taotleda varasemat kurssi.³¹

Eestis kasutusel olev põhimõte nõude ümberarvestamiseks Eestis kehtivasse vääringusse on rahvusvahelist üks levinumaid põhimõtteid, olles menetluslikult selge, õiglane ja ökonoomne. Juhul, kui haldur peaks menetluse käigus uuesti kurssi ümber arvutama vastavalt maksete tegemisele või jaotusettepanekut koostades, muudaks see menetluse halduri jaoks töömahukaks ja teistele võlausaldajatele raskemini jälgitavaks. Nimetatud põhimõte võib küll

---

²⁹ R.Koulu.H.Lindfors. Konkursisilaki.Helsinki 2004, s188–189.

³⁰ M.V.Teljukina.Kokursnoe pravo. Teorija i praktika nesostojatelnosti (banrotstva). Akademija narodnovo hozaistva pri pravitlelstve Rossiskoi Federatsi. Moskva: Izdatelstvo Delo, 2002, str. 160–162.

³¹ R.Koulu.H.Lindfors. Konkursisilaki.Helsinki 2004, s188–189.

rikkuda võlausaldajate õigusi, kuid arvestades pankrotimenetluse lihtsustamist ja muutmist formaalsemaks on see põhimõte igati õigustatud. Määravaks on ka see, et kindlaksmääratud kursi puhul on nõue selge ja siit lähtuvalt on selgem häälte määramine võlausaldajate üldkoosolekul. Nimetatud käsitluses on lähtutud üldisest väärtuspõhimõttest. Autori arvates aitab Eesti pankrotiseaduses kasutusel olev nõuete ümberarvestamise põhimõte järgida kõige paremini võlausaldajate võrdse kohtlemise ja menetluse ökonoomsuse põhimõtet. Nimetatud põhimõte rakendub PankrS § 42 kohaselt, st saabub kõigi nõuete täitmise tähtpäev ning määratakse ära kõigi nõuete suurus, mis tähendab, et teises valuutas esitatud nõue arvutatakse ümber Eestis kehtivasse vääringusse.

Pankroti välja kuultamine ei ole iseenesest töösuhte lõpetamise aluseks. Võlgniku töösuhted jätkuvad edasi ka pärast pankroti väljakuulutamist. Euroopa Liidu Nõukogu määruse 1346/2000 artikkel 10 kohaselt reguleerib maksejõuetusmenetluste mõjusid töölepingutele ja -suhetele ainuüksi selle liikmesriigi seadus, kelle seadusi töölepingu suhtes kohaldatakse.

Saksa pankrotiõiguse kohaselt saab töötaja pankroti väljakuulutamise hetkeks tekkinud töötasanõudeid sisse nõuda vaid pankrotivõlausaldajana (InsO § 108 Abs 2). Pankroti väljakuulutamise hetkest alates ei lähtuta palganõuete käsitlemisel tariifepinguga ettenähtud (aegumis)tähtaegadest, vaid neid käsitletakse eranditult pankrotiseaduses ettenähtud korras juhul, kui tegemist on pankrotinõudega. Tariifepingutest tulenevatest hüvitisest (nt puhkusetasu, jõulupreemia) loobumine ei ole ilma vastava tariifepingus sisalduva klauslita lubatud. Isegi juriidilise isiku tegutsemise kindlustamise huvides ei ole selline partnerite vahel kokkulepitud loobumine vastavalt Saksa tariifepingut reguleerivatele seadustele lubatud üheks, kaheks või enamaks aastaks. Töötajate nõuete hulka kuuluvad kõik töösuhetest tulenevad rahalised nõuded (nt ametitasu, töötasu, palga säilitamise tagatised, lisatasu pühapäevadel tehtud töö eest, puhkusetasu, hüvitisenõuded, komisjonitasu, autasud, tulemustasud, hüvitisel valveaja eest, lisakulud, kuluhüvitisel, rahaliselt hüvitatavad toimingud jmt) niivõrd, kui võrd need on jäänud maksmata enne pankroti väljakuulutamist.³²

Taani pankrotiseaduse kohaselt kuuluvad töötajate nõuete hulka töötasu ja teised hüvitisel. Muude hüvitisel all mõistetakse Taanis tasu ületunnitöö eest, komandeeringu tasu, preemiaid ja muid boonuseid.³³

---

³² W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, S 2317–2318, Rdn 6.

³³ L.L. Petersen., N.Orgaard. Danish Insolvency Law – a Survey. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1996, p 133.

Töösuhtest tulenevate nõuete esitamisel tuleb näidata nõudesumma ja alus; lisada tuleb dokumentide koopiad, millistest nõue tuleneb. Üldjuhul näidatakse töötajate nõuded brutosummana. Esitada tuleb ka nõuded, mille kohta on juba olemas täitedokument (*Titulierte Forderungen* – Tiitel nõuded). Esitada tuleb samuti nõuded, mis on kohtumenetluses või lihtsustatud menetluses, kuid mille kohta puudub veel jõustunud otsus.³⁴

Tänapäeval ei ole pankrotimenetluse eesmärk enam niivõrd majandusraskustesse sattunud juriidilise isiku likvideerimine, kuivõrd selle rehabiliteerimine. Pankrotiseadusandlus on suunatud pigem pankroti ärahoidmisele kui pankrotistunud juriidilise isiku likvideerimisele ja selle vara jagamisele. Seetõttu rakendatakse järjest vähem töötajate õiguste kaitset eesõigusnõude läbi, kuna kõikide nõuete rahuldamiseks on sageli vaja juriidiline isik likvideerida, millega kaasneb järelikult ka töökohtade kaotamine.³⁵ Kehtiva pankrotiseaduse kohaselt ei ole enam eesõigusnõueteks töötasunõuded, mis olid endise pankrotiseaduse kohaselt eesõigusnõueteks.

Eesti Vabariigi töölepingu seaduse kuni 01.01.2007. a redaktsiooni kohaselt maksis töölepingu lõpetamisel pankroti väljakuulutamise tõttu või tööandja pankrotimenetluse raugemisel töötajale hüvitist Eesti Töötukassa 2–4 keskmise kuupalga ulatuses sõltuvalt töötaja tööstaažist (TLS § 90 lg 2). Kehtiva Eesti Vabariigi töölepingu seaduse kohaselt on tööandja kohustatud maksma töötajale töölepingu lõpetamisel hüvitist tööandja pankroti väljakuulutamise või pankrotimenetluse raugemise tõttu:

- a) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures kuni 5 aastat – kahe kuu keskmise palga ulatuses;
- b) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures 5–10 aastat – kolme kuu keskmise palga ulatuses;
- c) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures üle 10 aasta – nelja kuu keskmise palga ulatuses.

TLS § 86 p 4 kohaselt võib tööandja lõpetada määramata kui ka määratud ajaks sõlmitud töölepingu enne lepingutähtaja möödumist töötaja mittevastavusel oma ametikohale või tehtavale tööle töösuse või tervise tõttu. Töötaja mittevastavusel TLS § 86 p-le 4 on tööandja kohustatud maksma töötajale hüvitist töötaja ühe kuu keskmise palga ulatuses. Töölepingu lõpetamisel muudel TLS §-s 86 ettenähtud alustel töötajale hüvitust ei maksta

---

³⁴ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2317–2318, Rdn 6.

³⁵ M. Muda Töötajate õiguste kaitse tööandja maksejõuetuse korral. – Juridica 1996, nr 2, lk 62–64.

(TLS § 90 lg 3). Vastavalt töötuskindlustuse seaduse §-le 20 hüvitatakse tööandja maksejõuetuse korral töötajale:

- enne tööandja maksejõuetuks tunnistamist saamata jäänud palk ja puhkusetasu;
- enne või pärast tööandja maksejõuetuks tunnistamist töölepingu lõpetamisel saamata jäänud hüvitis.

Nimetatud hüvitised makstakse töötajale välja ka juhul, kui need on kohtuotsuse või töövaidluskomisjoni jõustunud otsusega tööandjalt töötaja kasuks välja mõistetud, kuid on tööandja poolt välja maksmata (TKindIS § 20 lg 2). TKindIS § 20 lg 3 kohaselt võib töötajale kokku maksta kuni kolm töötaja keskmist brutokuupalka, kuid mitte rohkem kui kolm Statistikaameti avaldatud Eesti keskmist brutokuupalka pankroti väljakuulutamise otsusele või pankrotimenetluse raugemise otsusele eelnenud kvartalis.

Kuni 01.01.2007. a kehtinud töötuskindlustuse seaduse redaktsiooni kohaselt hüvitas töötukassa lisaks töölepingu lõpetamise hüvitisele töötajale ka saamata jäänud palga ja puhkusetasu.

Tekib küsimus, kuidas tuleb töötukassast töölepingu lõpetamise hüvitist maksta juhul, kui töölepingute lõpetamisel tööandja pankroti tõttu on tegemist samal ajal ka töölepingute kollektiivse lõpetamisega ning töötajal on õigus saada töötukassast töölepingu lõpetamise hüvitist kahel eri alusel. Kas niisugusel juhul peavad töötajad TKindIS § 16 alusel osa hüvitisest kindlasti kätte saama ja ülejäänud osa saavad nad vaid juhul, kui töötajale makstav üldsumma ei ületa seaduses ettenähtud piirmäära? Samas võib TKindIS §-s 16 sätestatud töötaja 1–2 kuu hüvitis olla suurem kui kolm Eesti keskmist brutokuupalka. Kui suures ulatuses peaks töötukassa niisugusel juhul töötajale hüvitist maksuma? Segaduse vältimiseks tuleks TKindIS-s sätestada, et töölepingute lõpetamisel tööandja pankroti tõttu ei ole töötajatel õigus saada töötukassast töölepingu lõpetamise hüvitist töölepingute kollektiivse lõpetamise reeglite alusel.³⁶

Teistes riikides rahuldab spetsiaalne tagatisasutus töötajate nõuded üksnes tööandja maksejõuetuse korral. Kollektiivse vallandamise puhul sealt väljamakseid ei tehta. Tööandja riski jaotamine töölepingute kollektiivse lõpetamise korral töötajale makstava hüvitise osas on küsitav, sest erinevalt maksejõuetusest on tööandja juriidilise isiku likvideerimise ja koondamise korral võimeline ise töötajate nõudeid rahuldama. Töötuskindlustuse seaduse

---

³⁶ M. Muda Töölepingute kollektiivne lõpetamine. – Juridica 2003, nr 8, lk 550–560.

regulatsioon võib viia selleni, et tööandjad hakkavad kergekäeliselt töölepinguid kollektiivselt lõpetama, et sellisel viisil vältida kohustust maksta kogu koondamishüvitis ise välja.³⁷

Vastavalt TLS § 119 lg-le 2 on tööandja lõpparve kinnipidamisel kohustatud maksma töötajale keskmist palka iga lõpparve väljamaksmisega viivitatud päeva eest, kuid mitte üle töötaja ühe kuu keskmise palga.³⁸

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 29. mai 1996. a otsuse nr 3-2-1-72-96 kohaselt tuleneb töötaja õigus puhkusele ja tööandja kohustus anda puhkust ja maksta puhkuse aja eest puhkusetasu puhkuseesadusest. Hüvitist saab nõuda kuni pankroti väljakuulutamiseni kasutamata puhkuse eest. Pankroti väljakuulutamise loetakse saabunuks võlgniku kõigi võlgade maksetähtpäevad. Seega tuleb asuda seisukohale, et pankroti väljakuulutamise loetakse saabunuks võlgniku poolt töötajale kasutamata puhkuse eest rahalise hüvitise maksmise tähtpäev ning nõuded puhkusetasu saamiseks tuleb esitada pankrotimenetluses üldises korras ja need makstakse välja pankrotiseaduse § 153 sätestatud järgus. Kuna kasutamata puhkuse eest rahalise hüvitise maksmise tähtpäev loetakse saabunuks pankroti väljakuulutamise, pole asjakohane selle arvamine lõpparve koosseisu.

Hüvitise taotlemiseks tööandja maksejõuetuse korral esitab pankrotihaldur või ajutine pankrotihaldur või teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis määratud vastava pädevusega isik töötukassale vormikohase avalduse koos tööandja maksejõuetuks tunnistamist tõendavate dokumentidega, milleks on:

- tööandja pankroti korral ametlikult kinnitatud ära kiri jõustunud kohtuotsusest pankroti väljakuulutamise kohta;
- tööandja pankrotimenetluse raugemisel ametlikult kinnitatud ära kiri koopia kohtumäärusest pankrotimenetluse lõpetamise kohta pankrotti välja kuulutamata;
- tööandja maksejõuetuks tunnistamisel teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis selle riigi pädeva asutuse otsuse ära kiri, mis on tõestatud otsuse tegemise riigi õiguse kohaselt, koos selle notariaalselt või vandetõlgi poolt kinnitatud tõlkega eesti keelde (TKindIS § 21).

TKindIS § 22 kohaselt vaatab töötukassa halduri avalduse läbi, kontrollib taotletava summa põhjendatust ja teeb otsuse hüvitise määramise või määramata jätmise kohta hiljemalt kümnendal päeval avalduse vastuvõtmise päevast arvates. Hüvitise määramisel maksab

³⁷ M. Muda Töölepingute kollektiivne lõpetamine. – Juridica 2003, nr 8, lk 550–560.

³⁸ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 15. juuni.1998. a kohtuotsus nr 3-2-1-68-98.

töötukassa hüvitise töötaja pangakontole või posti teel hiljemalt viiendal päeval hüvitise määramise päevast arvates.

Krediidiasutuste pankrotimenetlus on mõnevõrra erinev pankrotiseaduses sätestatud, krediidiasutuste pankroti korral tuleb lähtuda tagatisfondi seaduses (TFS) sätestatud erisustest.

Tagatisfondi seaduse § 38 kohaselt on krediidiasutuse pankroti- või moratoriumihaldur või likvideerija kohustatud hiljemalt 24 päeva möödumisel hoiuste peatamise päevast: 1) tagama igale hoiustajale võimaluse tutvuda oma hoiuse kohta olemasolevate raamatupidamisandmetega ning saada hoiuse saldo kohta teade; 2) esitama fondile andmed hoiustajate ning nende hoiuste saldode kohta, tuues eraldi välja andmed tagatisfondi seaduse §-des 29 ja 30 nimetatud hoiuste ja hoiustajate kohta. Hoiustajal on õigus 60 päeva jooksul, alates tagatisfondi seaduse § 37 nimetatud viimati avaldatud teate avaldamisest, esitada haldurile seisukoht oma hoiuse saldo õigsuse kohta. Kui hoius on enne hoiustajapoolse seisukoha saamist hüvitatud summas, mis ei vasta hüvitamisele kuuluva summa suurusele, hüvitab fond puuduva osa tagatisfondi seaduse § 41 lõikes 2 nimetatud tähtaja jooksul või nõuab enammakstud osa isikult sisse.

Vastavalt tagatisfondi seaduse §-le 39 määrab Fond hüvitamisele kuuluvad hoiused ning iga hoiustaja hüvitise suuruse halduri esitatud andmete alusel tagatisfondi seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Hüvitamisele ei kuulu filiaali hoius ulatuses, mis on hüvitatud krediidiasutuse asukohariigi tagamisskeemi kohaselt. Hüvitamisele ei kuulu Eesti krediidiasutuse välisriigis asuva filiaali hoius ulatuses, mis on hüvitatud filiaali asukohariigi tagamisskeemi kohaselt. Ühishoiuse hüvitis määratakse hoiustajatele võrdsetes osades, kui arveldus- või laenulepingus pole ette nähtud teisiti.

Hüvitis makstakse välja sularahas või hoiustaja kirjaliku taotluse alusel sularahata arvelduse korras nõukogu otsusega määratud ühe või mitme Eesti krediidiasutuse kaudu.

Vastavalt tagatisfondi seaduse §-le 41 alustatakse hüvitiste väljamaksmist hiljemalt 30 päeva möödumisel hoiuste peatamise päevast. Hüvitiste väljamaksmine peab olema lõpule viidud kolme kuu jooksul, alates hoiuste peatamise päevast. Erilistel asjaoludel ja mõjuval põhjusel võib fondi nõukogu hüvitiste väljamaksmise tähtaega pikendada. Korraga võib tähtaega pikendada kuni kolme kuu võrra, kuid kokku mitte rohkem kui üheksa kuud. Kui fond ei ole

nimetatud tähtaja jooksul hüvitist välja maksnud või on maksnud ettenähtust väiksema hüvitise, on hoiustajal õigus esitada nõue fondi vastu. Nõude esitamisele kohaldatakse viieaastast aegumistähtaega.

Tagatisfondi seaduse § 55 sätestab hüvitamiskohustuse tekkimise päeva. fondi kohustus hüvitada investeeringud tagatisfondi seaduses sätestatud tingimustel ja korras tekib investeerimisteenusel osutava krediitiasutuse investeeringute puhul hoiuste peatamise päeval, teiste investeerimisasutuste investeeringute puhul varaseimal järgmistest päevadest: 1) investeerimisasutuse või investeerimisasutusena tegutsenud isiku pankrotiotsuse väljakuulutamise päev; 2) väärtpapierituruse seaduse § 58 lõike 2 alusel investeerimisühingu tegevusloa kehtetuks tunnistamise või välisriigi investeerimisasutusele Eestis filiaali asutamise loa kehtetuks tunnistamise päev, kui tegevusloa või loa kehtetuks tunnistamise aluseks oli investeeringutega seotud kohustuste täitmata jätmine investeerimisühingu poolt; 3) fondivalitseja tegevusloa või investeerimisfondide seaduse § 13 lõike 1 punktis 1 või 1¹ nimetatud õiguse kehtetuks tunnistamise päev, kui tegevusloa või õiguse kehtetuks tunnistamise aluseks oli investeeringutega seotud kohustuste täitmata jätmine fondivalitseja poolt; 4) muu Eestis filiaali omava välisriigi investeerimisasutuse asukohariigi õigusaktides sätestatud sündmuse või toiminguga päev, mis on oma tagajärjedelt sarnane käesoleva lõike punktides 1–3 sätestatuga ja mille saabumisel kuuluvad investeeringud nimetatud õigusaktide kohaselt hüvitamisele.

Lisaks tagatisfondi seaduse § 55 lõikes 1 sätestatule võib Inspektsioon oma otsusega lugeda hüvitamispäeva saabunuks, kui investeerimisasutus ei ole tagastanud investoritele neile kuuluvaid väärtpabereid või raha ning on ilmnunud asjaolud, mis viitavad investeerimisasutuse maksejõuetusele.

Vastavalt tagatisfondi seaduse §-le 57 on Investeerimisasutuse juhatuse liige, pankroti- või moratoriumihaldur või likvideerija kohustatud saatma hiljemalt 45 päeva möödumisel hüvitamispäevast: 1) igale investorile andmed tema investeeringute kohta; 2) fondile andmed investorite ning nende hüvitamisele kuuluvate investeeringute kohta, tuues eraldi välja andmed investorite ja investeeringute kohta. Investoril on õigus viie kuu jooksul, alates tagatisfondi seaduse § 56 nimetatud teate avaldamisest, esitada haldurile seisukoht oma investeeringu ja selle väärtuse kohta. Kui nimetatud seisukoht erineb tagatisfondi seaduse § 57 lg 1 punkti 2 alusel esitatud andmetest, teavitab haldur sellest viivitamata fondi, lisades omapoolse seisukoha.

Fond määrab hüvitamisele kuuluvad investeeringud ning hüvitise suuruse halduri esitatud andmete alusel tagatisfondi seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Hüvitise suuruse määramisel võetakse aluseks investeeringu väärtus hüvitamispäeval. Välisvaluuta ja välisvaluutas väljendatud väärtpaberite väärtus arvutatakse ümber Eesti kroonidesse hüvitamispäeva Eesti Panga kursi alusel. Hüvitamisele ei kuulu filiaali investeering ulatuses, mis on hüvitatud investeerimisasutuse asukohariigi tagamisskeemi kohaselt. Hüvitamisele ei kuulu Eesti investeerimisasutuse välisriigis asuva filiaali investeering ulatuses, mis on hüvitatud filiaali asukohariigi tagamisskeemi kohaselt. Ühisinvesteeringu hüvitis määratakse investoritele võrdsetes osades, kui investeerimisasutuse ja investori vahel pole kokku lepitud teisiti (TFS § 58).

Vastavalt tagatisfondi seaduse §-le 60 tuleb hüvitis investorile välja maksta hiljemalt ühe kuu jooksul pärast hüvitamisele kuuluva investeeringu väärtuse kindlaksmääramist, kuid mitte enne tagatisfondi seaduse § 57 lõikes 3 nimetatud seisukoha esitamist investori poolt või selleks ettenähtud tähtaja möödumist. Hüvitiste väljamaksmine peab olema lõpule viidud kuue kuu jooksul, arvates tagatisfondi seaduse § 56 nimetatud teate avaldamisest. Erilistel asjaoludel ja mõjuval põhjusel võib tähtaegu pikendada. Korraga võib tähtaega pikendada kuni kolme kuu võrra, kuid kokku mitte rohkem kui 12 kuud. Kui fond ei ole nimetatud tähtaja jooksul hüvitist välja maksnud või on maksnud ettenähtust väiksema hüvitise, on investoril õigus esitada nõue fondi vastu. Nõude esitamisele kohaldatakse viieaastast aegumistähtaega.

Tagatisfondi seaduse § 78 lg 2 kohaselt kuuluvad fondi poolt hüvitamata õigustatud isikute nõuded fondiosalise vastu rahuldamisele vastavalt pankrotiseadusele või muudele seadustele.

Krediidi- ja kindlustusasutuste (nt pangad ja kindlustusseltsid) suhtes ei ole piiranguid pankrotimenetluse läbiviimiseks. Nende pankrotte on siiski katsutud piirata, sest mõne sellise asutuse pankrot mõjutaks tugevalt muud majandust. Krediidi- ja kindlustusasutuste sattumist võlgadesse üritatakse parandada rehabilitatsiooni kaudu. Pankrot on siiski viimaseks võimaluseks. Näiteks Soomes läks kindlustusselts Kansa pankrotti 1990. aastate sügava majanduskriisi ajal. Sõjajärgses Soomes aga pankade pankrotte ei olnud.³⁹

---

³⁹ R.Koulu. Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsinki 2004, s 90.

Pankrotiseaduse § 98 sätestab, et võlausaldaja võib esitada ka nõude, mis tuleneb tingimuslikust tehingust, mille edasilükkav või äramuutev tingimus ei ole veel saanud.

Selline nõue loetakse pankrotimenetluses võrdseks nõudega, mis ei ole tingimuslik, kui pankrotiseadusest ei tulene teisiti. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 102 kohaselt on tingimuslik tehing, mis on tehtud edasilükkava või äramuutva tingimusega. Tehing on tehtud edasilükkava tingimusega, kui tehinguga kindlaksmääratud õiguslike tagajärgede tekkimine sõltub asjaolust (edasilükkav tingimus), mille kohta ei ole teada, kas see saabub või ei saabu. Tehing on tehtud äramuutva tingimusega, kui tehinguga kindlaksmääratud õiguslike tagajärgede lõppemine sõltub asjaolust (äramuutev tingimus), mille kohta ei ole teada, kas see saabub või ei saabu. Tsiviilseadustiku üldosa seadus § 105 sätestab, et edasilükkava tingimusega tehtud tehingu puhul tekivad ja äramuutva tingimusega tehtud tehingu puhul lõpevad tehinguga kindlaksmääratud õigused ja kohustused tingimuse saabumisel. Kui tehinguga on ette nähtud, et tingimuse saabumisel tekivad või lõpevad tehinguga kindlaksmääratud õigused ja kohustused kindlaksmääratud ajal enne tingimuse saabumist, peavad pooled tingimuse saabumisel täitma tehingust tulenevaid kohustusi tehinguga kindlaksmääratud ajast alates.

Tingimuslikud on nõuded, mille alus või määr on tingimuslik, vaieldav või muul moel ebaselge. Pankrotimenetluses tingimusliku nõudena on käsitletav edasilükkava tingimusega nõue. Tingimusliku nõude staatus eeldab siiski teatud väikest algset teostumise tõenäosust. Kui tingimuse täitumine on võimalik väga kauges tulevikus, ei saa nõuet pankrotimenetlusse kaasata. Muul põhjusel on ebaselge näiteks selline nõue, mille täpne summa pole veel teada. Praktikas esitatakse selliste võlgnevuste kohta nõuded maksimaalsena ehk summas, milles need tulevikus maksimaalselt olla saavad.⁴⁰

Praktikas on mõnikord raske määratleda, millal nõue on juba tingimuslikult või peidetult olemas pankroti algatamisel või millal see tekib alles pankrotimenetluse ajal. Viimasel juhul kõneldakse nn tulevastest nõuetest. Neid ei saa pankrotimenetluses esitada nõudena ja nende “võlausaldaja” ei saa seega ka nende eest jaotist.⁴¹

Pankrotiseaduse § 152 kohaselt arvestatakse jaotusettepanekus edasilükkava tingimusega nõuet täies ulatuses ja nõudele vastav summa hoiustatakse. Kui edasilükkav tingimus ei ole saanud kolme aasta jooksul pankrotimenetluse lõppemisest arvates, loetakse, et tingimus ei

---

⁴⁰ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 268–269.

⁴¹ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 332.

ole saabunud. Kui jaotusettepaneku tegemise ajal on tingimuse saabumine nii ebatõenäoline, et nõudel ei ole varalist väärtust, ei võeta edasilükkava või äramuutva tingimusega nõuet jaotusettepanekus arvesse.

Pankrotimenetluses loetakse tingimuslikud nõuded põhimõtteliselt võrdseks mittetingimuslike nõuetega. Erisused seisnevad üksnes hääleõiguse andmises ning jaotusettepaneku alusel väljamaksete tegemises. Edasilükkava tingimusega nõude puhul deponeeritakse nõudele vastav summa ning väljamakse tehakse alles tingimuse saabumisel. Vastavalt PankrS §-le 152 loetakse tingimus saabunuks kolme aasta möödumisel pankrotimenetluse lõppemisest millele lisandub veel võimalik kaheaastane deponeerimise kohustus kui võlausaldaja sattub vastuvõtuviivitusse. Kokkuvõttes võib toimuda järeljagamine alles viie aasta möödumisel peale pankrotimenetluse lõppu. Nimetatud kolmeaastane tähtaeg on seadusandja õiguspoliitiline otsus. Seadusandja on lähtunud võlausaldaja huvi kaitsest, kuid sellega teinud erandi kollektiivse, võrdse kohtlemise ja efektiivse menetluse põhimõtetest. Võimalusena tuleks seadusandjal kaaluda nimetatud kolmeaastase tähtaja arvestust pankroti väljakuulutamisest. Nimetatud kolmeaastase tähtaja arvestamisel tuleks lähtuda alates pankroti väljakuulutamisest, mille tulemusel saavutatakse menetluse kiirus, kollektiivsus põhimõtte järgimine ja ei rikuta oluliselt võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet.

Saksamaal käsitletakse äramuutva tingimusega nõudeid tingimuse saabumiseni nagu tingimusteta nõudeid. Äramuutva tingimusega nõuded on need nõuded, mis lakkavad olemast tingimuse saabumisel. Äramuutva tingimusega nõuded mõjutavad eranditult pankrotimenetlust.

Teatud raskused tulevad ilmsiks juhul, kui edasilükkav ning äramuutev tingimus on omavahel seotud, näiteks krediteerimine konto debiteerimise käigus või kingitusena lubatud laenuvõla pärandamine juhul, kui võlgnik laenuandja üle elab. Sellistel juhtumitel tuleb põhimõtteliselt tuvastada kahte tüüpi nõudeid. Äramuutva tingimuse saabumisel on oluline vahet teha, millises menetluse etapis see saabub. Kui võlausaldaja nõue oli küll esitatud, kuid pole veel kantud tabelisse, on pankrotihaldur õigustatud nõudele vastu vaidlema nõuete kaitsmise koosolekul. Kui pankrotihaldur on tunnustanud äramuutva tingimusega nõuet nõuete kaitsmise koosolekul, kuid tingimus saabus hiljem, võib ta InsO § 178 lg-s 3 sätestatud tunnustamise tagajärgede kõrvaldamiseks esitada tunnustamise tühistamise hagi (ZPO § 767). Kui tingimus saabub pärast seda, kui väljamaksed on juba tehtud, on pankrotihaldur kohustatud need tagasi nõudma. Kui tingimus saabub pärast pankrotimenetluse lõppemist,

saab pankrotivõlgnik pankrotihalduri poolt sooritatud kohustuse täitmise põhimõtteliselt tagasi nõuda. Järelevalve all läbiviidava kompromissmenetluse või kohustustest vabastamise menetluse puhul võib tingimuse saabumine viia selleni, et (tagasi)nõudeõigus jääb saneeritud ettevõttele või usaldusisik võib nõuda saadu või vähemalt sellest osa ülekandmist endale.⁴²

Esitavatest nõuete eristab pankrotiseadus veel massikohustusi. Massikohustusteks nimetatakse selliseid võlgasid, mis tulenevad halduri tegevusest ning mis tulevad tasuda pankrotivara arvelt. Peamiselt on need võlad, mis tekivad seoses võlgniku majandustegevuse jätkamisega – tasuda tuleb rent, elektriarved jne.⁴³ Tavaliselt võib massikohustuseks pidada pärast pankrotimenetluse algust tekkinud kohustusi.⁴⁴

Pankrotiseadus jagab nõude võlausaldaja pankrotinõudeks ning massikohustuseks juhul, kui lepingulise kohustuse ese on jagatav ning teine pool on oma kohustuse pankroti väljakuulutamise hetkeks täitnud ainult osaliselt. Näitena võib tuua pikaajalise tooraine tarnekohustuse, kus osa tarnest tehti enne pankroti väljakuulutamist (sellele osale vastav tasunõue moodustab siis pankrotinõude) ning ettevõtja edasitegutsemiseks nõuab haldur ka tarnelepingu jätkuvat täitmist (vastav tasunõue on massikohustus).⁴⁵

Massikohustuse all tuleb seega mõista pankrotimenetluse jooksul halduri ülesannete täitmisel tehtud tehingutest ja muudest toimingutest tekkinud kohustusi, samuti võlgniku täitmata lepingutest tulenevaid kohustusi, kui haldur on jätkanud kohustuse täitmist või teatanud, et kavatses nõuda lepingu täitmist.

Nagu definitsioonist ilmneb, on pankrotinõude ja massinõude vahele piiritõmbamise seisukohast oluline seik, millisesse aega nõude õiguslik alus ulatub. Õiguslikuks aluseks on enamasti võlgniku kohustus (tarneleping, ostuleping vms). See võib olla ka võlgniku kahjuhüvitamiskohustust põhjustav käitumine või otseselt seadusest tulenev maksekohustus, nt võlgnikult sissenõutavad maksud. Pankrotile eelnevasse aega ei pea ulatuma kogu õiguslik alus, piisab, kui oluline osa nõude aluseks olevatest asjaoludest on tekkinud enne pankroti algatamist. Näiteks kahju ilmneb tavaliselt alles pankroti ajal, kuigi võlgniku vastutuse toonud käitumine (ettevaatamatu tegu, tegematajätmine) on toimunud enne pankrotti.⁴⁶ Tuleb hinnata, milline osa nõuetest kuhu kuulub, kas kohustus on tekkinud enne või pärast pankroti

---

⁴² W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 813, Rdn 3–6.

⁴³ P.Varul Seletavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1994, nr 1, lk 2–13.

⁴⁴ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 357.

⁴⁵ Pankrotiseaduse eelnõu seletuskiri <http://www.just.ee/index.php3?cath=3252>

⁴⁶ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 331.

väljakuulutamist. PankS § 42 kohaselt on seadusandja asunud kindlale seisukohale, pankroti väljakuulutamise loetakse võlgniku võlausaldajate kõigi nõuete täitmise tähtpäev saabunuks. Sellega on tõmmatud selge piir nõuete vahele, mis on tekkinud enne ja mis pärast pankroti väljakuulutamist. Nõudeid, mis on tekkinud enne pankrotiväljakuulutamist, käsitletakse PankrS § 93 lg-s 1 sätestatud nõuetena. Nõuded, mis on tekkinud peale pankroti väljakuulutamist, käsitletakse massikohustustena. Seadusandjal ei ole õnnestunud ammendavalt reguleerida, millised kohustused on massikohustused. Seaduses on sätestatud mitteammendav loetelu massikohustustest või on tehtud seadusesse selguse mõttes viide, et nimetatud nõue on või ei ole massikohustus. Massivõlausaldajate määratlemine on siiski kunstlik, sest see eirab pankrotimenetluses võlausaldajate võrdse kohtlemise ja kollektiivse menetluse põhimõtteid.

R. Koulu on väljendanud seisukohta, et kollektiivsuse põhimõttes tuleb teha erandeid, kuna teatud võlausaldajate rühmadele tuleb anda õigus taotleda individuaalset täidesaatmist ka kollektiivse menetluse ajal.⁴⁷

Sarnaselt Eesti pankrotiseadusele eristab ka Saksa pankrotiseadus (InsO) massinõuete hulgas nõudeid seoses varaliste kohustustega, mis tulenevad halduri tegevusest, ja pankrotiprotsessi kulusid. Protsessikulude hulka kuuluvad kohtukulud, vara haldamise kulud, halduri tasu, pankrotivõlgniku ja tema perekonna elatisraha.⁴⁸

Saksa pankrotiseaduse (InsO) kohaselt ei kuulu massikohustuste hulka aga kulutused, mis puudutavad isiklikult võlgnikku või teist menetlusosalejat. Võlgnik ei oma seega võlgnevust mitte isiklikult pankrotihalduri ees, vaid kohtukassa ees ja seda lõivude tasumise kohustuse täitmata jäetud osas.⁴⁹ Pankrotimenetluse kulud on Saksamaal üksikasjalikult reguleeritud nn Kulude nimestikuga.⁵⁰

Teatud jätkuva iseloomuga võlad muutuvad massikohustuseks pankroti väljakuulutamise. Kui näiteks rentnik on rendileandjale võlgu renditasu, siis pankroti väljakuulutamiseni saadaoleva summa kohta võib rendileandja esitada nõude pankrotimenetluses üldises korras. Kui haldur soovib teatud aja jooksul pärast rentniku pankroti väljakuulutamist rendilepingut jätkata, siis nüüd maksmisele kuuluv renditasu on massikohustus ning seda renditasu on

⁴⁷ R.Koulu. Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsinki 2004, s 64

⁴⁸ M.Peltzer. German insolvency laws: asynoptical translation of the Bankruptcy act, the Court composition act and the Act on contestation. Köln 1975, p 8–9.

⁴⁹ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 995 Rdn 2.

⁵⁰ Ibid. s 995–996 Rdn 6.

rendileandjal märkas lihtsam täies ulatuses kätte saada, kui enne pankroti väljakuulutamist tasumisele kuuluvat summat.⁵¹

Kehtiva pankrotiseaduse § 148 lg 1 annab mitteamendava loetelu kohustustest, mida loetakse massikohustusteks. Massikohustusteks loetakse pankrotimenetluse ajal halduri poolt oma ülesannete täitmisel tehtud tehingutest ja muudest toimingutest tekkinud kohustused; võlgniku poolt täitmata lepingutest tulenevad kohustused, kui haldur on jätkanud kohustuse täitmist või teatanud, et kavatseb nõuda lepingu täitmist; võlgniku majandustegevuse jätkamisega seotud maksud; juriidilisest isikust võlgniku poolt pankrotimenetluse ajal õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise kohustused. Pankrotiseaduse § 148 lg 1 p 5 nimetab eraldi ära ka muud pankrotiseadusest tulenevad kohustused, mida seadus loeb massikohustusteks.

Pankrotiseaduse § 149 kohaselt võib massikohustuste täitmist võlgnikult pankrotimenetluse kestel nõuda üldkorras ja massikohustuse täitmiseks võib läbi viia ka täitemenetluse pankrotivara suhtes.

Soome pankrotiseaduses (KonkL) sätteid selle kohta, millal ja kuidas massikohustusi tasutakse, sätestatud ei ole. KonkL 16:2 põhjendustes siiski viidatakse põhimõttele, mille kohaselt massikohustusi tasutakse pankrotivaradest vastavalt sellele, kuidas nad maksmisele kuuluvaks muutuvad. Seega tasutakse need tavaliselt enne teiste võlausaldajate võlgu, maksete saamise järjestusest väljaspool paiknemisest tulenevalt on see ka loomulik. Rutiinsete massikohustuste tasumine kuulub pankrotipesa valitsemise hulka, tasumise eest vastutab pankrotihaldur. Maksete hilinemisest tulenevate tagajärgede eest vastutab pankrotipesa ja ka see vastutus kuulub massikohustuste alla.⁵² Pankrotimenetluse nõuetena ei saa massikohustusi pankrotimenetluses esitada haldur tasub need automaatselt vastavalt maksetähtpäevadele. Massivõlgade maksmata jätmine võib kaasa tuua pankrotihaldurile isikliku vastutuse. Massivõlgade tasumise tagamiseks on Soome pankrotiseaduses keelatud lõpetada pankrot enne, kui massivõlad on tasutud või on nende tasumiseks vajalikud varad selleks otstarbeks kõrvale pandud.⁵³ Soome pankrotiseaduses (KonkL) on selguse huvides teatud nõuete juures eraldi sätestatud, et need nõuded ei ole massikohustused.⁵⁴

---

⁵¹P.Varul Seletavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1994, nr 1, lk 2–13.

⁵²R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 358.

⁵³R.Koulu. Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsinki 2004, s 101.

⁵⁴R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 359.

Pankrotipesa terminit kasutatakse Soome seaduses pankrotistunud isiku suhtes, kes on kaotanud õiguse vara valitseda, käsutada ja kasutada ning kelle asemele astuvad võlausaldajad ja pankrotihaldur. Isiku pankrotistumisel moodustub isiku asemele pankrotipesa. Pankrotipesa mõistest ei ole Soome pankrotiseaduses avatud ning seda ei ole määratletud ka Soome teistes seadustes. Samas on pankrotipesa kohta kohaldatavad äriseadustiku sätted. Olenemata sellest, et pankrotipesa juriidiline staatus ei ole seaduses reguleeritud, on tema suhtes võimalik läbi viia pankrotimenetlust. Samas on pankrotipesal õigus ise võtta kohustusi, olla lepingupooleks, esitada hagiidid pankrotipesa nimel ja täita kohustusi – kõike seda pankrotimenetluse eesmärkide täitmise nimel.

Eestis puudub pankrotipesa regulatsioon, kuid vajadus selle järele on kaasaegses pankrotimenetluses juba tekkinud. Eestis võiks pankrotipesa kontseptsioon tugineda seltsingu käsitlusele.

Seltsing on nii Eesti kui ka Saksa õiguses reguleeritud tsiviilseadustikus (BGB, VÕS), mitte aga ühinguid reguleerivates eriseadustes (nt HGB, ÄS). Seltsingu õiguslik regulatsioon asetseb eelnimetatud tsiviilseadustikes kõrvuti võlaõiguslike lepingute liikidega. Arvesse võttes seltsingu definitsiooni, samuti seltsingu õigusliku regulatsiooni allikat, võiks arvata, et tegemist on tavapärase võlaõigusliku kestuslepinguga. Seltsingulepingut nagu teisigi kestuslepinguid saab lõpetada ülesütlemise teel (VÕS § 597; BGB § 727). Seltsingulepingu vormi suhtes kehtib vormivabaduse põhimõte (TsÜS § 77 lg 1, VÕS § 11 lg 1). Seega võib seltsingulepinguid sõlmida ning seltsinguid moodustada ka suulises vormis.⁵⁵

Lepingulise suhte alusel võib eeldada, et seltsingulepingu liikmed on kohustatud üksnes üksteise suhtes. Seaduse sõnastuse kohaselt on aga seltsingulepingu osaliste (seltsinglaste) kohustused kehtestatud mitte üksteise, vaid seltsingu suhtes (nt VÕS § 580 lg 2 ning § 581 lg 1 ja 3).⁵⁶

Kuigi seltsinglaste suhe tugineb nende vahel sõlmitud seltsingulepingule, ei teki sellise lepingu sõlmimisega siiski mitte tavaline võlaõigussuhe, vaid ka teatud organisatsioon (kooslus).⁵⁷ Autori arvates on sellise käsitluse puuduseks pankrotimenetluses see, et seltsing ei reguleeri multiplitseeritud suhteid.

---

⁵⁵ K.Saare. Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine. Doktoritöö, 2004, lk 65.

⁵⁶ Ibid., lk 65.

⁵⁷ Ibid., lk 65.

Vastavalt pankrotiseaduse §-le 123 ei kuulu pankrotivara hulka esemed, mis kuuluvad kolmandale isikule. Kui kolmandal isikul on nõue talle kuuluva eseme väljaandmiseks, peab haldur eseme tagastama. Vara välistamist nõudev isik ei ole välistamisnõude osas pankrotivõlausaldajaks. Vara välistamise nõue tuleb esitada pankrotihaldurile.

Pankrotiseaduse § 123 lg 6 kohaselt on vara välistamine pankrotivarast lubatud ühe aasta jooksul alates pankrotiteate ilmumisest; kui nõudeõigus tekkis hiljem, siis ühe aasta jooksul alates nõudeõiguse tekkimisest. Seega ei pruugi kolmandal isikul tähtaja järgimata jätmise tõttu pankrotimenetluses alati olla nõudeõigust.⁵⁸

Saksa InsO § 47 ütleb sõnaselgelt, et kolmas isik võib halduri keeldumisel esitada nõude eseme välistamiseks tulenevalt „seadustest, mis kehtivad väljaspool pankrotimenetlust“. Samamoodi võib kolmas isik esitada oma nõude pankrotimenetluses sätestatud korras ka Eesti õiguses juhul, kui haldur keeldub vara välistamast, hoolimata sellest, et sõnaselge seadusesäte puudub. Näiteks omandi korral asjale on kolmandal isikul õigus esitada AÕS §-s 80 sätestatud vindikatsioonihagi. Samas on kolmandal isikul, kelle vara on võlgniku käes, alati õigus esmalt mitte esitada pankrotiseaduses ettenähtud õiguskaitsevahendit – vara välistamise nõuet –, vaid pöörduda asja väljanõudmiseks kohe kohtu poole näiteks asjaõiguslikul alusel. Siinjuures tuleb aga arvestada, et viimasel juhul kaotab kolmas isik Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30. septembri 2002. a otsuse nr 3-2-1-93-02 kohaselt oma eelise teiste võlausaldajate ees. Seega on kolmandale isikule pankrotiseadusest tulenev vara välistamise nõue soodsam.⁵⁹

Vara pankrotivarast välistamise nõude rahuldamise korral välistatakse võlausaldajate rahuldamine vara arvel, mille osas kolmandal isikul on välistamisõigus. Pankrotivarast välistamise nõudeõiguse annavad ainult väljaandmisnõuded. On siiski oluline tähele panna, et vara arestist vabastamine ning pankrotivarast välistamine ei lõpeta iseenesest võlgniku ning kolmanda isiku vahelist võla- või asjaõiguslikku suhet ning ei anna alust eseme väljanõudmiseks võlgnikult. See tähendab, et aresti alt vabastamise ning pankrotivarast välistamise nõude rahuldamine ei too veel kaasa vara väljaandmisnõude rahuldamist, sest võlgnikul võib materiaalõigusest tulenevalt olla õigus asja vallata. Põhimõte, mille kohaselt omanik saab asja välja nõuda üksnes ebaseaduslikust valdusest, on meie õigusruumis üldtunnustatud (AÕS § 80), kuid arvestades pankrotimenetluse äärmuslikku loomust, on

---

⁵⁸M. Koolmeister. Tsiviiltäite- ja pankrotimenetlus. Kolmandate isikute õiguskaitsevahendid. – Juridica 2003, nr 6, lk 416–425.

⁵⁹Ibid., lk 416–425.

pankrotimenetluse vara välistamise õiguses käsitletavat sätet tõlgendatud nii, nagu oleks omand sellises situatsioonis tavalisest tugevamalt kaitstud ning omanikul oleks õigus asi välja nõuda võlgnikust valdaja valduse seaduslikkusest sõltumata.⁶⁰ Seetõttu on Riigikohus oma 30. septembri 2002. a otsuses nr 3-2-1-93-02 nimetatud küsimust käsitlenud. Riigikohtu tsiviilkolleegium märgib, et müüjal ei ole õigust nõuda omandireservatsiooniga müüdü asja valduse väljaandmist muidu, kui lõpetatakse omandireservatsiooni aluseks olev müügileping. Sama kehtib ka muude lepingute kohta, mis annavad võlgnikule õiguse teisele lepingupoolele kuuluvat asja vallata. Ilma müügilepingut lõpetamata jääb ostjale seaduslik alus asja vallata ning seda nimelt müügilepingu alusel. Sellega tagatakse ostja asjaõiguslik ooteõigus saada lepingus kokkulepitud hinna täielikul tasumisel asja omanikuks. Pankrotimenetluses täidab omandireservatsioon eelkõige müüjale kuuluva ostuhinna maksmise nõude tagatise rolli. Seega on müüdü asja valdusest väljanõudmise eelduseks müügilepingu lõpetamine.

Ostja pankrotimenetluses on omandireservatsiooniga müügilepingu lõpetamise eelduseks see, et haldur keeldub võlgniku kohustuste täitmisest ja õiguste teostamisest. Halduril on õigus otsustada, kas ta täidab müügilepingu, st tasub lepingu järgi võlgnetava raha, ja omandab nii ka omandiõiguse. See tagab, et pankrotivarast ei välistataks vara, mis on juba suuremas osas välja ostetud või mille puhul on majanduslikult muul põhjusel otstarbekas vara pankrotivaras säilitada. Otsustanud lepingut täita, peab haldur seda tegema tervikuna, st käesoleval juhul tulnuks tal tasuda puuduolev ostuhind. Asja omandireservatsiooniga müüdü müüjal ei ole enne halduri otsust lepingu täitmise kohta või täitmisest keeldumist vara välistamise ega ka lepingu lõpetamise õigust. Kui haldur otsustab lepingut täita ja seda ka teeb, lõpeb vara väljanõudmise õigus. Põhimõtteliselt on võimalik lugeda leping lõpetatuks ka pankrotihaldurile valiku teostamiseks tähtaja andmisel lepingu täitmise otsustamiseks, kui haldur sellest keeldub. Kui haldur keeldub lepingu täitmisest ja müüja lõpetab seetõttu lepingu, tekib müüjal muuhulgas õigus talle kuuluv asi tagasi nõuda. Ostja võib nõudele esitada vastunõude enda poolt täidetu samaaegselt tagastamiseks. Tagasitäitmise küsimuse lahendamisel tuleb arvestada ka asjale tehtud võimalikke kulusi ja asja kasutuses olemisega tekkivat väärtuse vähenemist.⁶¹

Eseme võõrandamisel halduri poolt on kolmandal isikul õigus eseme arvel saadu väljamaksimiseks enne võlausaldajate nõuete rahuldamist. Mainitud juhtudel oleks kolmas isik ilma PankrS § 123 lõigetes 4 ja 5 sätestatuta tegelikult võlausaldajatega võrdses seisundis,

---

⁶⁰ M. Koolmeister. Tsiviiltäite- ja pankrotimenetlus. Kolmandate isikute õiguskaitsevahendid. – Juridica 2003, nr 6, lk 416–425.

⁶¹ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30. september 2002. a. kohtuotsus nr 3-2-1-93-02.

sest tal pole enam asja, mida välja nõuda, tema õigused asjale või õigusele on lõppenud. Samas aga kaitseb pankrotiseadus kolmandat isikut, lubades tal juhul, kui asi on juba võõrandatud ning ostja on selle eest tasunud pärast pankroti väljakuulutamist, saada asja asemel selle surrogaat – selle eest tasutud rahasumma. Surrogaadi saamiseks peaks isik esitama pankrotivarast välistamise nõude tingimustele vastava nõude (eelkõige tähtaja osas). Vaieldav on, kas isik, kellele kuuluva asja või õiguse võlgnik enne pankroti väljakuulutamist võõrandanud oli, peaks olema enam kaitstud kui kõik teised võlausaldajad. Kuigi omand kui põhiseaduslik õigus on eelistatud kõigi teiste võlausaldajate nõuetele, võiks vaielda endise omaniku kaitse üle teiste võlausaldajate arvelt.⁶² Autori arvates on pankrotiseaduses järgitud kolmandate isikute kaitse põhimõtet, mille kohaselt ei või pankrotimenetlus kahjustada kolmandate isikute huve. Nimetatud põhimõte teeb erandi pankrotimenetluse kiiruse põhimõttest st aeglustab pankrotimenetlust, kuid samas ei tohi jätta kolmandaid isikuid kaitseta ning tuleb järgida kolmandate isikute kaitse põhimõtet. Autori arvates tuleks seaduses määrata eraldi haldurile esitatava välistamisnõude esitamise tähtaeg ja eraldi määrata hagi aegumise tähtaeg. Nimetatud muudatus kiirendaks oluliselt kolmandate isikutele kuuluva vara kindlakstegemist, varaga seonduvate otsuste langetamist pankrotimenetluses ja aitaks säästa menetluskulusid.

Pankrotimenetluse kulusid vähendavad paindlik tööprotsess ja menetluse kiire lõpuleviimine. Seega võib väita, et kiire pankrotimenetlus on ka efektiivne. Eesmärgiks on sellisel juhul võimalikult kõrge sissenõudmistulem võimalikult väikeste kulutustega. Pikaajalise pankrotiga on seotud nii otsesed menetluskulud kui ka vara reaalkaotuse vähenemine.⁶³

Nõudeavalduse esitamise tagajärjel saab nõude esitaja võlausaldajaks⁶⁴, võlausaldaja staatus annab talle õiguse osa võtta võlausaldajate üldkoosolekust ja seal hääletada (vastuvõetavate otsuste tegemisel). Ühtlasi tekib võlausaldajal õigus osale pankrotivarast, selle osa suurus selgub halduri poolt koostatavas ja kohtu poolt kinnitatavas jaotusettepanekus.

Riigikohtu tsiviilkolleegium märgib oma 5. veebruari 2003. a otsuses nr 3-2-1-14-03, et PankrS § 8 lg 1 kohaselt on võlausaldaja pankrotimenetluses füüsiline või juriidiline isik, kellel on nõudeõigus võlgniku vastu. Nimetatud norm ega ükski teine pankrotiseaduse norm

---

⁶² M. Koolmeister. Tsiviiltäite- ja pankrotimenetlus. Kolmandate isikute õiguskaitsevahendid. – Juridica 2003, nr 6, lk 416–425.

⁶³ A.T.Ruohiainen. Panttivelkojan muuttuva konkurssioikeudellinen asema. Helsingin Yliopisto 2003, s 68.

⁶⁴ Pankrotiseaduse § 8 lg 3 kohaselt on võlausaldaja isik, kellel on võlgniku vastu varaline nõue, mis on tekkinud enne pankroti väljakuulutamist.

ei sea võlausaldajaks olekule piirangut nõude omandamise aluse või viisi osas. Seega ei ilmne pankrotiseadusest keeldu loovutada nõue võlgniku vastu pankrotimenetluse kestel teisele isikule. Nõude loovutamise piirangud ja loovutamise vaidlustamise alused võivad tuleneda tsiviilõiguse normidest. PankrS § 3 lg 1 kohaselt toimub pankrotimenetlus kohtu- ja kohtuvälise menetlusena. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt kohaldatakse pankrotimenetluses tsiviilkohtumenetluse seadustikku, kui pankrotiseadusest ei tulene teisiti. Kolleegium leiab, et isikul, kellele nõue loovutati on võimalus osaleda nii pankrotimenetluse kohtuvälises kui ka kohtulikus osas. Kui uus võlausaldaja ei saaks pankrotimenetluses kasutada pankrotiseadusega lubatud õiguskaitselahendusi, kaotaks nõudeõiguse loovutamise lubatavus oma mõtte.

Riigikohtu tsiviilkolleegium märgib oma 6. juuni 2001. a otsuses nr 3-2-1-91-01, et TsK § 216 lg 1 kohaselt oli nõude loovutamine võlausaldaja poolt teisele isikule lubatud, kui see ei olnud vastuolus seaduse või lepinguga või kui nõue ei olnud seotud kreditori isiksusega. Tulenevalt kontrol oleva raha nõudeõiguse loovutamise lepingu sõlmimise ajal kehtinud KAS § 47 lg-st 3 ning Eesti Panga 17. juuni 1992. a käskkirjaga nr 45 kinnitatud sularahata arvelduste eeskirjade p-dest 4 ja 47 on ilma kontoomaniku korralduseta kontolt maksete tegemine lubatud üksnes seaduses ettenähtud juhtudel ja korras inkassokorralduse alusel. Seadus ei näe ette pangakontolt makse tegemist kontrol oleva raha nõudeõiguse loovutamise lepingu alusel. Seega on panga kliendi ja kolmanda isiku vahel sõlmitud kliendi kontrol oleva raha nõudeõiguse loovutamise leping vastuolu tõttu seadusega TsÜS § 66 lõike 2 kohaselt tühine ning sellest lepingust kolmandal isikul panga vastu nõuet ei teki. Samasugusele seisukohale on Riigikohtu tsiviilkolleegium asunud 17. aprilli 2001. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-18-01.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 17. jaanuaril 2001. a otsuse nr 3-2-1-114-00 kohaselt kuni 30. juunini 1999. a kehtinud krediitiasutuste seaduse § 37 lg 2 p 4 kuulus allutatud võlakohustuste kaudu kaasatud kapital krediitiasutuse omavahendite hulka, mis koos teiste omavahenditega pidi tagama kapitali adekvaatsuse, mis omakorda oli KAS § 36 järgi üheks usaldatavusnormatiiviks tagamaks krediitiasutuse usaldusväarsust ja klientide huvide kaitset. Seetõttu ei olnud allutatud laen samastatav muu võlakohustusega.

Seega saavad võlausaldajad pankrotimenetluses esitada rahalisi või rahaliselt hinnatavaid nõudeid. On ilmnenud, et soovi kohelda kõiki võlausaldajaid võrselt on võimatu teostada. Seda eelkõige sellepärast, et võlausaldajad ja võlgnik on varasemalt sõlminud erineva sisuga kokkuleppeid, millest tulenevalt ei saa juba võlausaldajaid käsitleda võrdsetena. Lähtudes

lepinguvabaduse põhimõttest tuleb austada võlausaldaja ja võlgniku varasemat kokkulepet. Pankrotimenetluses esitatavate nõuete osas ei ole pankrotiseaduses reguleeritud kindlustusvõtjate ja merivõlgadega seonduvad nõuded samuti puudub viide regulatsioonile, et töötajate nõuded rahuldatakse töötukassa poolt. Autori arvates peaks nimetatud nõuetega seonduv olema pankrotiseaduses täpsemalt sätestatud ja viidatud neid nõudeid reguleerivatele seadustele. Autori arvates tuleb rakendada üldist õiguspõhimõtet, mille kohaselt õigusallikatest saadav informatsioon oleks süsteemne ja käsitletav.

1.2. Nõude esitamise erisused

1.2.1 Pandiga tagatud nõuded

Pankrotiseaduse § 153 kohaselt on eesõigusnõueteks pankrotimenetluses pandiga tagatud nõuded. Kehtivas pankrotiseaduses on kaotatud kaks eesõigusnõuete gruppi, milleks eelmise pankrotiseaduse kohaselt olid töötajate töötasu- ja muud hüvitisnõuded ning maksunõuded.⁶⁵

Ainsaks eesõigusnõudeks on pankrotiseadusesse jäänud pandiga tagatud nõuded (PankrS § 153 lg 1 p 1). Seda, miks pandiga tagatud nõudeid eelistatakse teistele nõuetele, võib põhjendada asjaõigusliku pandi institutsiooni olemuse ning usaldusväärse püsijäämisega. Pandiõigus on tagatisõigus ning määratud ja seatud nõude tagamiseks.⁶⁶ See on ka ainuke põhjendatud erand – vajadus tagada pandi kindlus ka pankroti puhul kaalub antud juhul üles võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise. Oluline on siinjuures rõhutada, et pandipidaja nõue on eesõigusnõudeks ainult pandi eseme müügist saadud raha suhtes. Olles kõrvaldanud pankrotiseadusest muud eesõigusnõuded pandipidajate nõuete kõrval, on nõuete rahuldamisjärkude regulatsioon saanud hea ja kaasaegse lahenduse. Hinnates pankrotiseaduses tehtud muudatusi tervikuna, tuleb nõuete rahuldamisjärkude suhtes tehtud muudatusi (endise PankrS § 86 lg 1, kehtiva PankrS § 153 lg 1) pidada üheks kõige olulisemaks pankrotiseaduse sisuliseks muudatuseks.⁶⁷

Autori arvates annab tagatis võimaluse saada laenu suuremas summas ning pikendab ka tagasimakseperioodi. V. Finchi arvates julgustab tagatis investoreid investeerima.⁶⁸ S. L. Schwarsczi arvates aitab üleinvesteerimist ja võlgniku pankrotistumist ära hoida pandi

⁶⁵ Pankrotiseaduse eelnõu seletuskiri <http://www.just.ee/index.php3?cath=3252>

⁶⁶ P.Pärna. Asjaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2004, lk 431.

⁶⁷ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

⁶⁸ V.Finch. Security, Insolvency and Risk: Who Pays the Price? The Modren Law Review 1999, vol 62, nr 5, p 637.

andmine kohustuse täitmise tagamiseks. Samas leiab autor, et tagatis ei ole nii oluline mitte võlgniku, vaid just võlausaldaja seisukohast, kuna pandi näol on tegemist võlausaldajale antava kohustuse täitmise garantiiga. Pant kindlustab eelkõige kohustuse täitmise pigem „varasematele“ kui „hilisematele“ pandipidajatele.⁶⁹

Tunnustatud on põhimõte, mille kohaselt rahuldatakse pandiga tagatud võlausaldajate nõuded enne teiste võlausaldajate nõudeid. Järelikult eelistatakse selgelt üht võlausaldajat teistele võlausaldajatele, mis on vastuolus võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttega. Siinkohal tuleb aga arvestada pankrotimenetluse-eelsete õiguste tunnustamise põhimõttega, mille kohaselt tuleb enne pankrotimenetlust kehtivaid õigusi tunnustada pankrotimenetluses nii suures ulatuses kui võimalik. Eelpool mainitud põhimõtte kohaselt tuleb pankrotimenetluseeelsed õigused, kohustused ja vara pankrotimenetlusesse üle kanda, vältides õiguste nihestamisi pankrotieelse staadiumi mõttes. Sama printsiibi kohaselt ei lõpeta pankrotimenetlus isikute õigusi, vaid piirab selliste õiguste teostamist.⁷⁰

Pandipidaja eriseisund tuleneb pankrotiseadusest, milles on pandipidaja kohta mitmeid sätteid. Pandiga võib tagada põhimõtteliselt igasugust rahaliselt hinnatavat nõuet, sealhulgas ka tingimuslikku või tulevikus tekkivat nõuet. Nõude rahaline suurus ja pandiga tagatud vastutuse ulatus kattuvad. Pandiga tagatud nõuded rahuldatakse esmajärjekorras kõigi teiste nõuete suhtes. Seega on pandi eesmärgiks tagada võlgniku kohustuse täitmine, juhul, kui võlgnik kohustust ei täida. Kui võlgnik oma kohustust ei täida, on võlausaldajal õigus rahuldada oma nõue pandieseme arvelt.⁷¹

PankrS § 8 lg 1 kohaselt on pankrotivõlausaldaja füüsiline või juriidiline isik, kellel on nõudeõigus võlgniku vastu. Riigikohtu tsiviilkolleegium märgib oma 28. veebruari 2005. a otsuses nr 3-2-1-166-04, et viidatud pankrotiseaduse sättes nimetatud nõudeõigus ei tähenda vaid võlaõiguslikku nõuet. Nimetatud sätte kohaselt on pankrotivõlausaldajaks ka pandipidaja, kellel on AÕS § 276 lg-st⁷² tulenev õigus nõuda pandieseme realiseerimist. Seega peab kolmandast isikust pandipidaja oma nõude rahuldamiseks esitama pantija pankrotimenetluses asjaõigusliku pandieseme realiseerimise nõude pankrotiseaduses sätestatud korras. Soomes peab pandipidaja nõudeavalduse esitama juhul, kui ta soovib

---

⁶⁹ O.L.Rechtsanwalt. The Inclusion of Security Rights in Insolvency Proceedings under European Law. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.insol-europe.org/downloads/congress/2003/Liersch_Full_Paper.pdf.

⁷⁰ E.R.M.Goode. Principles of corporate insolvency law. London 1997, p 37.

⁷¹ P.Pärna. Asjaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2004, lk 440–441.

⁷² AÕS § 276 lg 1 kohaselt võib asja pandiga (pandiõigusega) koormata selliselt, et isikul, kelle kasuks pant on seatud, on õigus pandiga tagatud nõude rahuldamisele panditud vara arvel, kui nõuet ei ole kohaselt täidetud.

pandieseme realiseerida enne nõuete esitamise tähtaega.⁷³ Autori arvates on selle eesmärgiks kaitsta ülejäänud võlausaldajate huve ja vajadusel peatada pandipidaja initsiatiivil vara realiseerimine. Nõudeavalduse on pandipidaja kohustatud esitama ka siis, kui ta soovib tagatud nõude rahuldada lisaks pandiesemele ka muust pankrotivarast. Nimetatud olukord tekib siis, kui pandipidaja nõue ei ole pandiesemega täielikult tagatud ja tagamata osas rahuldatakse pandipidaja nõue koos ülejäänud võlausaldajatega. Võlgniku poolt nõude mittetäitmisel läheb kohustus üle pantijale, kes vastutab kohustuse täitmise eest pandieseme väärtuse ulatuses.

Pandipidaja eriseisundiga kaasnevad ka piirangud, mis on PankrS § 15 lg-s 2 sätestatud pankrotimenetluse algatamata jätmise alustes. Nimetatud sättest nähtub, et võlgniku pankrotimenetluse algatamata jätmise aluseks on muuhulgas võlgniku poolt võlausaldaja kasuks seatud pandiõigus. Pandiõigus võib olla seatud võlgniku mistahes varale. Pelgalt pandiõiguse olemasolu ei ole pankrotimenetluse algatamata jätmise aluseks. Probleem tekib siin selles, kas pandivara katab kogu nõude või on osa nõudest pandiga tagamata. Antud olukorras tuleks hinnata pandi vara väärtust ja juhul, kui pant ei taga kogu nõuet, on võimalik tagamata osa ulatuses algatada pankrotimenetlus. Pankrotimenetluse algatamata jätmise aluseks on veel teinegi võimalus. PankrS § 15 lg 2 p 6 kohaselt jätab kohus pankrotimenetluse algatamata, kui võlgnik või kolmas isik on enne pankrotimenetluse algatamist andnud piisava tagatise kohustuse täitmiseks. Kolmanda isiku poolt antav tagatis peab katma kogu võlausaldaja nõude. Seega eeldab võlausaldaja, et kolmas isik vastutab justkui oleks tegemist tema enda kohustusega. Pandipidajal tuleb pankrotiavaldust esitades arvestada, et eelkõige tuleb tõendada pandieseme väärtus, mille alusel saab kohus hinnata, kas tegmist on põhjendatud pankrotiavaldusega või mitte.

Pankrotiseaduse § 34 lg 1 kohaselt teavitab haldur teadaolevaid võlausaldajaid pankrotiotsusest ning võlausaldajate esimesest üldkoosoleku ajast ja kohast kirjalikult. Teates märgitakse nõude esitamata jätmise tagajärjed. Kui haldurile on teada isikud, kellel on kohustusi võlgniku suhtes, saadab haldur teate neile võlgniku pankroti väljakuulutamise kohta. PankrS § 34 lg 3 kohaselt teavitab haldur kõiki pandipidajaid, olenemata nende arvust, võlgniku pankroti väljakuulutamisest kirjalikult.

Võrreldes pankrotiseaduse eelmise redaktsiooniga on see säte oluliseks muudatuseks pandipidajate suhtes, sest nõude esitamata jätmise tagajärjeks on pandiõiguse lõppemine.

---

⁷³ R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 278.

Teiste riikide pankrotiõiguses autor nimetatud seisukohta kohanud ei ole. Pigem on pandipidajatele antud vabam moodus oma õiguste realiseerimiseks, nt pandieseme välistamine pankrotivarast, selle müük ja seejärel müügiaruande esitamine pankrotihaldurile.

Valdavalt osalt on pankrotivaraks vara, mis on pandiga koormatud. Kui pandipidajad asuks seda vara realiseerima eraldi, oleks muu vara realiseerimine pankrotimenetluses raskendatud või peaaegu võimatu. Samuti kui otsustatakse ettevõtte tervendamise ning pandipidaja asuks pankrotimenetluse väliselt vara realiseerima, ei oleks ettevõtte tervendamine võimalik. Paljudel juhtudel on pandiga koormatud vara ja muu vara eraldi realiseerimatud, näiteks kinnistul asuvad eriotstarbelised tootmisseadmed saavad olla seotud ainult konkreetse hoonega.

Soome pankrotiseaduse § 10 kohaselt peab võlausaldaja, kellel on kolmanda isiku võla tagatiseks vara, pankrotihalduri taotlusel ja tema sätestatud tähtaja jooksul teatama oma nõude ja pandiõiguse kohta nõuete nimekirja kantavad andmed. Kolmanda isiku võla tagatise puhul ei ole võlausaldajal võlgniku suhtes pankrotivaraga seotud nõudeid, vaid tal on õigus võlgniku varale tagatisena kolmanda isiku võla eest. Kolmanda isiku võla tagatise arvestamist on peetud pankrotivara väljaselgitamise oluliseks osaks. Pankrotivõlausaldajate seisukohast on oluline teada kõiki võlgniku varaga seonduvaid kohustusi. Praegu sellist selgituse esitamise kohustust ei ole. Vastavalt sellele paragrahvile peaks võlausaldaja esitama oma nõude ja pandiõiguse kohta samad andmed, mille peab § 9 esimese lõigu alusel esitama pandipidaja. Nimetatud nõuded peaks võlausaldaja teatama pankrotihalduri nõudel ja tema poolt määratud aja jooksul. Teatamiskohustus ei oleks seega seotud nõuete esitamise tähtajaga. Omaalgatuslikult peaks võlausaldaja teatama nimetatud andmed juhul, kui võlausaldaja eesmärk on hakata vara realiseerima. Ka sellisel juhul ei mõjuta teatamatajätmine pandiõiguse kehtivust. Võlausaldaja oleks siiski kohustatud maksma pankrotipesale järelnõude esitamise eest nõutavale tasule vastava summa, kui ta jätab vajalikud andmed pankrotihalduri määratud tähtjaks või enne pandi realiseerimist teatamata. Tuleb märkida, et kolmanda isiku võla tagatise andnud võlausaldaja pankrot ei mõjuta otseselt pandipidaja või sellise põhivõlgniku olukorda, kelle võla suhtes nimetatud tagatis on antud. Sellise põhivõlgniku maksekohustus püsib ja pandivara jääb nõude tagatiseks. Kui selline põhivõlgnik oma maksekohustuse täidab, siis pankrotivõlgniku pandiks antud vara selle võla

tasumiseks ei kasutata. Kolmanda isiku võla tagatis ei takista siiski vara müüki seoses pankrotiga.⁷⁴

Kui üldiselt on riigid asunud seisukohale, et võlausaldajad peavad pankrotimenetluses nõudeavalduse esitama, siis pandipidajate osas on seisukohad erinevad. PankrS § 93 lg 1 kohaselt on võlausaldajad kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes „Ametlikud Teadaanded” ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Nimetatud sättes ei ole otseselt sätestatud, kas nendeks võlausaldajateks on ka pandipidajad, kuid see on tuletatav PankrS § 94 lg 1 ja § 95. Samuti on Riigikohus 28.02.2005. a otsuses nr 3-2-1-166-04 asunud seisukohale, et pankrotivõlausaldajaks on ka pandipidaja. Järelikult on pandipidajad kohustatud pankrotimenetluses esitama nõudeavalduse nagu ka kõik ülejäänud võlausaldajad.

Vastavalt pankrotiseaduse § 34 lg-le 3 teavitab haldur olenemata võlausaldajate arvust, võlausaldajaid, kellel võib olla rahaline nõue võlgniku vastu nähtuvalt kinnistusraamatust, laevakinnistusraamatust, kommertspandiregistrist või Eesti väärtpaberite keskregistrist, samuti teisi teadaolevaid võlausaldajaid, kellel on pandiõigus võlgniku vara suhtes. Lähtudes eeltoodust on Eestis pandipidajate nõuete esitamine reguleeritud rangemini kui Soomes, sest pankrotiseaduse § 95 kohaselt, kui pandiga tagatud nõuet omav võlausaldaja, kellele on saadetud pankrotiseaduse § 34 lg 1 nimetatud teade, jätab oma nõude tähtaegselt esitamata ja nõude esitamise tähtaega ei ole ennistatud, loetakse temale kuuluv pandiõigus lõppenuks. Kui aga haldur ei teavitanud pandiga tagatud nõuet omavat võlausaldajat ning nõude esitamise tähtaega ei ennistatud, pandiõigust lõppenuks ei loeta.

Venemaal arvestatakse võlgniku pandiga tagatud kohustusest tuleneva võlausaldaja nõude suuruse kindlaksmääramisel võlgniku võlgnevust selles osas, milles see on nimetatud pandiga tagatud. Võlgniku võlgnevus selles osas, milles kohustusest tulenev nõue ei ole pandiga tagatud, arvestatakse viienda järjekorra võlausaldajate nõuete hulka. Võlgniku pandiga tagatud kohustusest tulenevad võlausaldaja nõuded kuuluvad rahuldamisele kogu võlgniku vara arvel, sealhulgas sellise vara arvel, mis ei ole nimetatud pandi esemeks. Võlgniku pankrotiotsuse vastuvõtmisel ja pankrotimenetluse alustamisega lõpevad kõik pandilepingust tulenevad kohustused ning kõik pandipidaja õigused transformeeruvad tema õiguseks rahuldada oma nõuded kolmandas järjekorras. Võlgniku pandiga tagatud kohustusest tuleneva

---

⁷⁴ R.Koulu, H.Lindfors. Konkursilaki. Pääpiirteet, säännökset ja valmisteluaineisto. Helsinki 2004, s 200.

võlausaldaja nõude suuruse kindlaksmääramisel arvestab pankrotihaldur üksnes seda võlgniku võlgnevuse osa, mis on nimetatud pandiga tagatud. Vastavalt VF TsK § 339 (p 1) peab pandilepingus olema ära toodud pandiga tagatava kohustuse suurus. Kui see tingimus pandilepingus puudub, loetakse, et pant tagab nõude selles mahus, milline see rahuldamise hetkel on, kaasa arvatud kõik sellest tulenevad intressid, leppetrahvid ja kahjud (VF TsK § 337). Võlgniku pandiga tagamata võlgnevuse kannab pankrotihaldur mitte kolmanda, vaid viienda järjekorra võlausaldajate nõuete hulka, st antud juhul on võlausaldaja üheaegselt nii kolmanda kui ka viienda järjekorra võlausaldaja. Samasuguses korras arvestatakse võlausaldajate-pandipidajate nõudeid leppetrahvide (trahvide, viiviste) ja kahju sissenõudmiseks. Juriidilisest isikust võlgniku likvideerimisel, kaasa arvatud pankroti korral, ei lülitata pandi esemeks olevat vara võlgniku vara kogumassist välja, vaid võlausaldaja-pandipidaja nõuded pandiga tagatud osas kuuluvad rahuldamisele kolmandas järjekorras kogu võlgniku vara, sealhulgas pandiga mitteseotud vara arvel (Vene Föderatsiooni Ülemkohtu presiidiumi ja Vene Föderatsiooni Kõrgema Arbitraažikohtu pleenumi 1. juuli 1996. a määrus nr 6/8 p 25).⁷⁵

KonkL § 16 kohaselt toob pandipidaja nõude tähtaegselt esitamata jätmise kaasa trahvi maksmise kohustuse. Trahvi summa on 1% nõude suurusest, kuid ei tohi olla väiksem kui kuussada eurot ning suurem kui kuus tuhat eurot. Rootsi pankrotiseaduse § 20 kohaselt tuleb pandipidajal tasuda trahvi 3% nõude suurusest kompenseerimaks teadete avaldmise, teadete saatmise ja koosoleku korraldamisega seotud kulud. Järelikult ei ole Soomes ja Rootsis nõude kehtivus seotud nõudeavalduse tähtaegselt esitamisega. Juhul, kui pandipidaja poolt tasumisele kuuluv trahv kujuneb liiga suureks, võib pandipidaja kaaluda nõudeõigusest loobumist, kuna on ilmselge, et tema nõuet ei saa pandieseme arvel rahuldada.

Saksamaa pankrotiseaduses pandipidaja nõude tähtaegselt esitamata jätmise osas trahvi ülem-ega alammäära sätestatud ei ole. InsO § 7 kohaselt määrab trahvi suuruse kohus.

PankrS § 95 kohaselt on pandipidajal nõudeavaluse esitamise kohustus, kuna pandipidaja on üks võlausaldajatest, kellel on küll antud võlgniku poolt tagatis, kuid menetluslikult on ta võlausaldaja. Seega tuleb tema suhtes kohaldada kõiki võlausaldajate kohta sätestatud ning antud olukorras erandi tegemine, millega eiratakse võlausaldajate võrdse kohtlemise ja kollektiivse menetluse põhimõtet, ei ole põhjendatud. Nimetatud sättes on lähtutud

---

⁷⁵ Federalnoi zakon O nesostjatelnosti (bankrotstve)“ (Vene Föderatsiooni maksejõuetuse seadus). 26.10.2002 nr 127-fz.

pankrotimenetluse kesksest s.o kollektiivsuse põhimõttest, mille kohaselt kõik võlausaldajad, sealhulgas ka pandipidaja, osalevad menetluses. Pandipidajate osalemisega on loodud paremad võimalused pankrotivõlgniku võlausaldajate nõuete rahuldamiseks, kuna võimalik on kaaluda terviklahenduste läbiviimist menetluses. Näteks tervendamise, tegevuse jätkamine kuni tervikvara realiseerimiseni. Autori arvates on pandiõiguse lõppemine sätestatud pankrotiseaduses pandipidaja seisukohalt liiga äärmuslikult, kuid seadusandja poolt selle sätestamine võib olla põhjendatud, vähendades kõrvalekaldeid võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest. Pandiõiguse lõppemine ei too pandipidaja jaoks kaasa võimatust saada üldse oma nõue rahuldatud. Pandipidaja kaotab vaid õiguse saada nõue rahuldatud eesõigusnõudena. Järelikult toob nimetatud asjaolu kaasa pandipidajale nõude rahuldamise halvemas järjekorras, kui see on ette nähtud AÕS §-s 280.

Autori arvates on pandiõiguse äravõtmine liiga karm sanktsioon pandipidajale. Arvestades, et pandiõiguse olemasolu on haldurile teada, tuleks kaaluda seaduse muudatust, millega rakendada pandipidajale sanktsioonina trahvi, mitte pandiõiguse äravõtmist. Autori arvates tuleks pandipidaja trahvi summa määrata igal konkreetsel juhul eraldi, lähtudes tegelikest kulutustest.

1.2.2. Solidaarnõuded ja käendusnõuded

1673. aasta Prantsusmaa kaubanduskoodeksi kehtivusaajal valitses seisukoht, et võlausaldaja võib oma nõuded esitada ainult ühe maksejõuetu võlgniku suhtes. Selle seisukoha põhjenduseks oli väide, et selle võlausaldaja nõuded, kellel oli mitu solidaarset võlgnikku, rahuldatakse igas pankrotimenetluses võrdselt teiste võlausaldajate nõuetega. Kui tema nõue oli näiteks 400, aga ta sai 100, siis sellega võis nõude lugeda täiesti kustutatuks, sest ka kõik teised nõuded rahuldati suhtega 40 : 100. See võlausaldaja ei saa pretendeerida paremale seisundile võrreldes teiste võlausaldajatega. Järelikult – esitanud nõude ühele pankrotimenetlusele, kaotab ta võimaluse esitada seda nõuet teises pankrotimenetluses.⁷⁶

Sellise lähenemise vastu astusid välja Prantsuse 18. sajandi juristid Pothier'ga eesotsas. Nad näitasid, et see on õiglane üksnes pankrotivara, mitte aga võlausaldaja seisukohast, kes soovis oma võlgnikele solidaarset vastutust kehtestades tagada endale kaitse just selliste juhuslike kokkusattumiste eest, võimaluse eest, et nõuded jäävad üldse rahuldamata või rahuldatakse osaliselt. Seepärast tehti ettepanek esitada nõue üksnes selles summas, mis jäi ülejäänud

---

⁷⁶ G.F. Šeršenevitš. Konkursnõi prozess. Moskva 2000, str. 396.

pankrotimenetlustes rahuldamata. Rääkimata selle meetodi formaalsetest ebamugavustest, räägib see seisukoht vastu väidetele, millega selle kaitsjad esimese seisukoha vastu võitlesid. Võlausaldaja soovis tagada oma nõuete täieliku rahuldamise, kuid antud meetodit kasutades ei ole see võimalik. Tegelikult ei saagi võlausaldaja nõue kunagi rahuldatud. Kui ta esimese pankrotimenetluse käigus saab 50%, st saab oma 200-st kätte 100, siis teisel pankrotimenetlusel saab ta veel 50, kolmandal 25, ja ikka veel jääb osa võlga tagastamata, kui just ei satu ette pankrotimenetlus, kus rahuldatakse täielikult kõik nõuded.⁷⁷

Seepärast kasutatakse praegusel ajal kolmandat süsteemi, mis lubab esitada nõude igas pankrotimenetluses täie summa ulatuses, nii et nõude 100 võib esitada kahes või kolmes pankrotimenetluses täissumma – 100 – ulatuses. Ent oleks ebaõiglane lasta võlausaldajal saada rohkem, kui kohustus tegelikult väärt on. Nõude rahuldamise korral tehakse igas pankrotimenetluses märke rahuldatud nõude suuruse kohta. Kujutame ette, et nõue 100 on esitatud kolmes pankrotimenetluses, kusjuures esimene pankrotimenetlus rahuldab 40%, teine 20% ja kolmas 60%. Kui võlausaldaja sai esimesest pankrotimenetluses 40 ja teisest 20, siis võib ta kolmandal saada ainult 40. Kui ta oleks pärast esimest pankrotimenetlust pöördunud kohe kolmanda poole, mis rahuldab 60%, siis ei oleks ta teises oma nõudeid rahuldada saanud. See asjaolu aga ei takista võlausaldajat esitamast oma nõuet igas pankrotimenetluses täies ulatuses.⁷⁸

Pankrotiseaduse § 96 kohaselt, kui võlgnik vastutab võlausaldaja ees solidaarselt teise isikuga, võib võlausaldaja esitada võlgniku vastu nõude kas tervikuna või osaliselt. Kui solidaarvõlgnik on osa võlast tasunud, arvatakse see osa nõudest maha. Sellest paragrahvist lähtub, et võlausaldaja võib esitada nõude nii pankrotivõlgniku kui ka solidaarvõlgniku vastu korraga ja täies ulatuses. Kui keegi võlgnikest maksab võla kas täielikult või osaliselt, vähendatakse nõuet pankrotimenetluses.

Solidaarvõlgnike nõuete esitamise kord on Eesti õigusega sarnaselt reguleeritud ka Saksa õiguses. Saksa pankrotiseaduse (InsO § 43) kohaselt võib võlausaldaja, kelle ees mitu isikut vastutavad sama soorituse eest täies ulatuses, esitada nõude pankrotimenetluses, mis tal oli õigus esitada pankrotimenetluse algatamise hetkel, kogu suuruses ja iga võlgniku vastu kuni nõude täieliku rahuldamiseni.

VÕS § 65 kohaselt, kui mitu isikut peavad täitma kohustuse solidaarselt (solidaarvõlgnikud), võib võlausaldaja nõuda kohustuse täielikku või osalist täitmist kõigilt võlgnikelt ühiselt või igäühelt või mõnelt neist. Solidaarkohustus tekib, kui mitu isikut peavad täitma sama sisuga

---

⁷⁷ G.F. Šeršenevitš. Konkursnõi prozess. Moskva 2000, str. 396.

⁷⁸ Ibid, str. 396.

kohustuse, mille täitmist võib võlausaldaja nõuda vaid ühe korra, samuti muul seaduses sätestatud juhul või tehingu alusel. Solidaarkohustus tekib samuti siis, kui kohustus on jagamatu. Kui mitu isikut kohustuvad lepinguga täitma kohustust ühiselt, eeldatakse, et nad on solidaarvõlgnikud. Võlausaldaja saab solidaarkohustuse kaudu valikuvõimaluse, millistelt solidaarvõlgnikelt ning millises ulatuses kohustuse täitmist nõuda. Ta võib nõude esitada ühe solidaarvõlgniku vastu ja nõuda temalt kogu kohustuse täitmist täies ulatuses. Iga solidaarvõlgniku osa suurus võib olla võrdne kogu kohustuse suurusega. Kui nõue on ühe solidaarvõlgniku vastu esitatud, ei saa sama nõude täitmist täies ulatuses kõigilt solidaarvõlgnikelt enam nõuda. Soovi korral võib võlausaldaja nõude esitada ka kõigi või teatud solidaarvõlgnike vastu ühiselt.⁷⁹ Välises suhtes võlgnikuga on igal solidaarvõlausaldajal iseseisev nõudeõigus. Ta võib sooritust nõuda nii iseendale kui ka kõigile võlausaldajatele.⁸⁰

VÕS § 66 sätestab, et kui võlausaldaja on täielikult või osaliselt loobunud nõudest mõne solidaarvõlgniku vastu, on teised solidaarvõlgnikud siiski kohustatud täitma kohustuse täies ulatuses. Kui võlausaldaja on kellegagi solidaarvõlgnikest kokku leppinud, et ta loobub oma nõudest kõigi solidaarvõlgnike vastu, vabanevad kohustusest ka teised solidaarvõlgnikud. Solidaarvõlgnik võib teiste solidaarvõlgnike nimel anda nõustumuse võlausaldaja ettepanekule selle kohta, et võlausaldaja loobub tasuta oma nõudest kõigi solidaarvõlgnike suhtes. VÕS § 67 kohaselt, kui keegi solidaarvõlgnikest on kohustuse täielikult täitnud, ei pea ülejäänud võlgnikud kohustust täitma. Sama kehtib täitmise asendamise, hoiustamise või tasaarvestuse korral. Iga solidaarvõlgnik võib võlausaldaja nõude tasaarvestada üksnes enda nõudega. Iga solidaarvõlgnik võib esitada võlausaldaja nõudele vastuväiteid, mis tulenevad solidaarkohustusest või tema enda õigussuhtest võlausaldajaga. Kui solidaarvõlgnik ei esita võlausaldaja nõudele vastuväidet, mille oleks võinud esitada iga solidaarvõlgnik, ei ole tal teiste solidaarvõlgnike suhtes tagasinõudeõigust osas, milles solidaarkohustus oleks vähenenud vastuväite esitamise korral, välja arvatud juhul, kui ta vastuväite aluseks olevat asjaolu ei teadnud ega pidanudki teadma.

Vastavalt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 23.12.2002. a otsusele nr 3-2-1-147-02 lähtutakse TsÜS § 64 lg 1 alusel tehingu tõlgendamisel tehingu teinud isikute tegelikust tahtest. Juhul, kui lepingupooled asusid lepingut täitma ilma lepingus sätestatud tingimuse saabumiseta, võisid kohtud järeldada, et pooled ei pidanud nimetatud tingimuse seadmist kohustuslikuks

---

⁷⁹ P.Varul, jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, lk 204.

⁸⁰ P.Schlechtriem. Võlaõigus. Üldosa. Tallinn 1999, lk 268.

eeltingimuseks lepingu jõustumisele ega pidanud seda ka edasilükkavaks tingimuseks. TsÜS § 81 lg 2 järgi võis muuta tehingu tingimuslikuks see, kui tehingust õiguste ja kohustuste tekkimine seati sõltuvusse asjaolust, mille kohta ei ole teada, kas ta saabub või ei saabu. Tsiviilseadustiku üldosa seadus ei välistanud, et edasilükkavaks tingimuseks on ühe poole tahtest sõltuv tegu. Seega võis edasilükkavaks tingimuseks olla ka ühe poole kohustus teha teatud toiming.

Riigikohtu tsiviilkolleegium nõustub kostja kassatsioonkaebuse väitega, et kommertsbandi lepingu sõlmimine, mida kommertsbandi seadmine kommertsbandi seaduse § 4 lg 1 alusel eeldab, nõudis mõlema poole tahtet. Seaduse ja lepinguga on kooskõlas kohtute järeldus, et hageja garanteeris ostja poolt müügihinna tasumise kohustuse. TSK § 242 lg 1 järgi oli ostja kohustuseks müügilepingu järgi vara vastu võtta ja selle eest tasuda. Garantii andmist rahalise kohustuse täitmise tagamiseks kinnitab ka lepingu p 2. Garantiiga saigi tagada vaid rahalist kohustust.⁸¹

Alusetu on väide, et garanti nõuet ei saa tunnustada, kuna sama nõuet on juba pankrotimenetluses tunnustatud. Ringkonnakohus on õigesti leidnud, et garanti ja pankrotimenetluses tunnustatud nõuded põhinevad erinevatel alustel (garanti nõue tuleneb kostjaga sõlmitud garantiikirja väljastamise lepingust ja pankrotimenetluses esitatud nõue tuleneb võlgniku kohustusest tasuda ostetud kütuse eest). Kuna võlausaldaja nõuet võlgniku vastu on tunnustatud pankrotimenetluses ja võlausaldaja on õigustatud saama garantilt garanteeritud summa, on põhjendatud ka garanti nõude tunnustamine samas summas.

Riigikohus on oma 23.12.2002. a otsuses nr 3-2-1-147-02 asunud seisukohale, et olukorras, kus isik maksis kohustuse täitmiseks, mis oli teise isiku poolt täitmise tõttu ära langenud, on isikul õigus nõuda saajalt saadu tagastamist VÕS § 1028 lg 1 järgi. See, et nõuet on tunnustatud (kohtuotsusega), ei välista isiku alusetut rikastumist ka tunnustatud nõude piires. Sellist alusetu rikastumise nõuet on võimalik hageda kohtus. Eeltoodud viisil alusetult omandatud vara kuuluks tagastamisele alusetu rikastumissuhte võlausaldajale enne jaotiste alusel raha väljamaksmise jätkamist. Selline alusetu rikastumise nõue pankrotivõlgniku vastu oleks kooskõlas ka PankrS § 20 lg-ga 6.⁸²

Isiklikeks tagatisteks nimetatakse tagatise, mis annavad võlausaldajale põhivõlgniku vara kõrval võimaluse rahuldada oma nõue võlgnikupoolse mittetäitmise või mittenõuetekohase täitmise korral tagatise andja vara arvel. Üheks isikliku tagatise liigiks on käendus. Käenduse

⁸¹ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 23.detsembri.2002 aasta kohtuotsus tsiviilasjas nr 3-2-1-147-02

⁸² Ibid.

kaudu omandab võlausaldaja senise võlgniku vastu suunatud nõude kõrvale uue ja põhimõtteliselt samasisulise võlaõigusliku nõude kolmanda isiku ehk käendaja vastu. Käendus vastandub eelkõige asjaõiguslikele tagatistele, mille puhul tagatise väärtus sõltub tagatiseks oleva eseme väärtusest. Asjaõiguslikeks tagatisteks on eelkõige pandiõigused. Käendusleping on võlaõiguslik leping, millega üks isik (käendaja) võtab endale kohustuse vastutada võlausaldaja ees teatud kolmanda isiku (põhivõlgniku) poolsete kohustuste nõuetekohase täitmise eest võlausaldajale.⁸³ Reeglina sõlmitakse leping tagatud nõude võlausaldaja ja käendaja vahel. Käendusleping on ühepoolset kohustav leping, mis seob kohustuse ainult käendaja jaoks. Käendaja kohustusele on iseloomulik selle aktsessoorsus põhivõla suhtes, millega käendaja kohustus piiratakse vastavalt tagamise eesmärgile. Aktsessoorse seotuse tõttu ei saa lahutada võlausaldaja õiguslikku seisundit võlgniku suhtes ja võlausaldaja õiguslikku seisundit käendaja suhtes: võlausaldaja ei või säilitada põhinõuet ja loovutada nõuet käendaja vastu. Aktsessoorsuse põhimõttega piiratud käendaja risk tähendab, et ilma põhikohustuseta ei teki käendajal kohustust ja käendus lõpeb reeglipäraselt koos põhikohustusega. Käendajaks võib olla iga õigusvõimeline isik.⁸⁴

Käendada võib ka tulevast või tingimuslikku kohustust, kuid käendajale ei või esitada sellisel juhul nõuet enne põhikohustuse või tingimuse saabumist.⁸⁵ VÕS § 142 lg-s 2 nimetatud tingimuslikud kohustused võivad olla seotud nii edasilükkava kui ka äramuutva tingimusega. Edasilükkava tingimusega seotud kohustuse käendamise korral saab käendaja vastutus tekkida pärast tingimuse saabumist. Äramuutva tingimuse korral langeb algselt eksisteerinud kohustus tingimuse saabumisel ära tagantjärele. Juhul, kui käendaja on selleks hetkeks põhivõlgniku kohustuse juba täitnud, saab ta enda poolt kohustuse täitmiseks sooritatut VÕS § 1028 alusel võlausaldajalt tagasi nõuda. Kui täitmist ei ole veel toimunud, lõpeb käendus äramuutva tingimuse saabumisel, v.a. juhul, kui käendus laieneb käenduslepingu kohaselt ka kohustuse lõppemise tagajärjel tekkivatele nõuetele. Tulevase kohustuse käendamine on lubatud juhul, kui käendatav kohustus on piisavalt määratletav. Piisav on määratlus juhul, kui käendatav kohustus on individualiseeritav selle võlgniku, võlausaldaja ja sisu osas.⁸⁶

Võlaõigusseaduse § 145 kohaselt vastutavad kohustuse rikkumise korral põhivõlgnik ja käendaja võlausaldaja ees solidaarselt, kui käenduslepinguga ei ole ette nähtud, et käendaja vastutab üksnes juhul, kui võlausaldaja ei saa nõuet põhivõlgniku vastu rahuldada. Käendaja

---

⁸³ P.Varul, jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, lk 492–494.

⁸⁴ P.Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Tallinn 2000, lk 186–188.

⁸⁵ Ibid, lk 189.

⁸⁶ P.Varul, jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, lk 496.

vastutab käendatava kohustuse eest täies ulatuses. Ta vastutab ka kohustuse rikkumisest tulenevate tagajärgede, eelkõige viivise ja leppetrahvi maksmise ning kahju hüvitamise eest, samuti lepingust taganemise või lepingu ülesütlemisega seotud kulude hüvitamise eest. Võla põhivõlgnikult sissenõudmisega seotud kulude hüvitamise eest vastutab käendaja, kui talle anti sissenõudmise kavatsusest õigeaegse teatamisega võimalus neid kulusid vältida. Kui käendus on antud kohustuse tagamiseks, mis ei seisne raha maksmises, siis loetakse, et käendatud on kahjuhüvitise maksmise kohustust kohustuse rikkumise juhuks. Kui võlausaldaja tegevuse tulemusena vähenevad käenduslepingu sõlmimise ajal olemas olnud ja käendatava nõude tagamiseks antud muud tagatised, väheneb käendaja vastutus tagatiste vähenemisele vastava summa võrra, kui võlausaldaja ei tõenda, et käendaja kahju on väiksem.

Võlaõigusseaduse § 146 kohaselt peab käendaja nõudel võlausaldaja andma talle teavet põhivõlgniku kohustuse täitmise kohta. Põhivõlgniku pankroti korral peab võlausaldaja esitama oma nõude pankrotimenetluses pankrotiseaduses ettenähtud korras. Pankrotimenetlusest teada saamisel peab võlausaldaja sellest viivitamata teatama käendajale. Kui võlausaldaja ei täida käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kohustusi, väheneb tema nõue käendaja vastu kohustuse rikkumisest käendajale tekkinud kahju ulatuses. VÕS § 146 lg-s 2 nimetatud teatamiskohustus tekib alates sellest, kui on teada saadud pankrotimenetluse algatamisest, seejuures loeb positiivne teadasaamine, mitte selline teadasaamine, mille saaks esile kutsuda ka pankrotiteate avaldamisega. Lisaks teatamiskohustusele on võlausaldaja kohustatud esitama nõude põhivõlgniku vastu ka viimase pankrotimenetluses. VÕS § 146 lg-s 2 nimetatud kohustuse rikkumise korral tuleb silmas pidada, et nõude esitamata jätmise korral pankrotimenetluses võib nõue lõppeda, kui nõue oli suunatud pankrotistunud juriidilise isiku vastu, mis pankrotimenetluse käigus lõpetatakse. Kui pankrotistunud võlgnik lõpetatakse pärast nõude rahuldamist käendaja poolt, kuid enne käendaja poolt regressinõuete esitamist, on käendaja kahju suuruseks tema poolt kaotatud regressinõude suurus, arvestades, millisele jaotisele oleks käendajal olnud õigus pankrotimenetluses juhul, kui võlausaldaja esitanuks pankrotimenetluses nõude õigeaegselt. Kui lisaks käendusele on võlgniku kohustuse suhtes ka muid tagatiseid, võib käendusega tagatud nõudevõlgniku pankrotimenetluses esitamata jätmise kaasa tuua ka käendaja regressinõude lõppemise ülejäänud tagatisele andjate vastu.⁸⁷

PankrS § 96 kohaselt saab võlausaldaja esitada nõude võlgniku vastu tingimuslikult ka käendaja pankrotimenetluses. Võlausaldaja nõude suhtes pankrotimenetluses tehtud

---

⁸⁷ P.Varul, jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, lk 509–510.

väljamakse hoiustatakse kuni võlgnikupoolse rikkumise toimumise või käenduslepingust tulenevate nõuete lõppemiseni.⁸⁸

Kokkuvõttes saab käendaja osaleda pankrotimenetluses ainult sel juhul, kui peavõlausaldaja on oma nõudeõigust käendaja suhtes realiseerinud. See vastab varem kehtinud korrale, kus regressinõue oli veel tingimuslik ehk juhul, kui käendaja ei olnud pankrotimenetluse algatamise hetkeks veel nõuet täitnud ning seega ei olnud võimalik antud nõuet peavõlausaldaja nõude kõrvale kehtestada. Seeläbi peaks olema välistatud olukord, kus sama nõue esitakse mitu korda. Käendaja võib oma nõudeõigust teostada ka siis, kui peavõlausaldaja ei võta pankrotimenetlusest osa.

1.3. Nõuete esitamise kord

Võlausaldaja võib pankrotimenetluses esitada nõude, mis on tekkinud kuni pankrotiotsuse tegemiseni. Sellest tulenevalt on tähtis, et pankrotiotsuse tegemisel oleks märgitud pankroti väljakuulutamise kellaeg, see omab tähtsust eelkõige tehingute kehtivuse küsimuse otsustamisel, kui tehing on tehtud pankroti väljakuulutamise päeval.⁸⁹ Kohtuotsuse tegemise päev ehk 24 tundi on piisavalt pikk aeg tehingute tegemiseks ning pankrotiotsuses kellaja täpsustamine võimaldab kindlaks määrata, milline tehing tehti enne pankroti väljakuulutamist ja milline pärast seda.

International Working Group on European Insolvency Law poolt välja töötatud pankrotiõiguse põhimõtete kohaselt tuleb nõue, mis on olemas võlgniku pankroti väljakuulutamise hetkel, esitada ning halduri poolt vastu võtta lähtuvalt kohalduva õiguse regulatsioonist, kahjustamata sealjuures tagatud nõudeid ning võlausaldajate õigust tasaarvestamisele (§ 3.3)⁹⁰.

Vastavalt kehtivale pankrotiseaduse § 93 lg-le 1 on võlausaldajad kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes „Ametlikud Teadaanded” ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast.

---

⁸⁸ P.Varul, jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006, lk 510.

⁸⁹ P.Varul Selgitavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1994, nr 1, lk 2–13.

⁹⁰ Euroopa pankrotiõiguse põhimõtted. Arvutivõrgus kättesaadavad: www.iiiglobal.com.

Avaldatavas pankrotiteates tuleb märkida nõuete esitamise tähtaeg, teha võlausaldajatele ettepanek nõuete esitamiseks, esimese üldkoosoleku toimumise aeg ja koht ja lisaks eelnevale tuleb selgitada nõude tähtaegselt esitamata jätmise tagajärgi (PankrS § 33). Lisaks pankrotiteatele on halduril kohustus teavitada kõiki teadaolevaid võlausaldajaid kirjalikult (PankrS § 95) ning viitama kirjalikus teates nõude tähtaegselt esitamata jätmise tagajärgedele (PankrS § 34). Autori arvates on sellise regulatsiooni tinginud asjaolu, et iga võlausaldaja ei pruugi lugeda arvutivõrgus levivat väljaannet „Ametlikud Teadaanded”. Kui võlausaldajaid on rohkem kui 100, oleks haldurile selline kohustus liiga koormav ning sel juhul ta võlausaldajaid täiendavalt teavitama ei pea.⁹¹

Erinevates riikides seadustega sätestatavad tähtajad ja nende kindlaksmääramise moodused erinevad üksteisest suuresti. Nii näiteks kohustab Prantsuse õigus kõiki võlausaldajaid esitada oma nõuded pärast pankroti väljakuulutamist. Neile, kes selle nõude täitmata on jätnud, avaldatakse trükkis meeldetuletus ja saadetakse teated, milles nõutakse nõuete esitamist 20 päeva jooksul alates koosolekust, kus valitakse uus pankrotihaldur ja kinnitatakse vana. Võlausaldajatel, kes ei ela pankroti väljakuulutamise paigas, pikendatakse tähtaega. Saksamaal jätab seadus kohtutele nõuete avaldamistähtaegade määramisel üsna suure vabaduse: pankrotinõuete avaldamistähtaeg on 2 nädalast kuni 3 kuuni. Kohtul on võimalik kõiki asjaolusid arvestada, võtta arvesse võlausaldajate laialipillutatust ning likvideeritava majapidamise suuremat või vähemat keerulisust. Ehkki mõningatel ettevõtetel on võlausaldajaid kaugemates piirkondades, siis lihtsatel ühingutel võib olla vaid mõni võlausaldaja ja seegi kohapeal. Esimesel juhul vajalik pikk tähtaeg tähendaks teisel juhul vaid asjatut venitamist. Seepärast tuleb Saksamaa seadust pidada kõige otstarbekamaks. Itaalia kaubanduskoodeks, mis on Saksa õigusest laenanud mitmeid sätteid, on selgi puhul tunnistanud Saksa õiguse eeliseid Prantsuse õiguse ees. Pankrotis võlgniku võlausaldajad on kohustatud esitama avaldused oma nõuetega ja dokumendid, millel need nõuded põhinevad, kohtukantseleisse pankroti väljakuulutamise määruses sätestatud tähtaja jooksul, mis ei tohi ületada üht kuud. Saksamaa seadusega võrreldes annab Itaalia seadus tähtaegade valikul vähem vabadusi. Inglise seadusandluse üheks puuduseks on ebapiisava tähelepanu osutamine antud küsimusele, mis on pankrotiprotsessi üheks olulisemaks momendiks. Inglise õiguse kohaselt tuleb võlausaldajate esimene koosolek kokku kutsuda hiljemalt 14 päeva jooksul alates vastava käskkirja väljaandmisest, kui kohus pole pidanud otstarbekamaks kutsuda koosolek kokku hilisemal ajal, ent võlausaldajate nõuete avaldamisest ei ole selles juttu.⁹²

---

⁹¹ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – *Juridica* 2004, nr 2, lk 96–102.

⁹² G.F. Šeršenevitš. Konkursnõi prozess. Moskva 2000, str. 390.

Vene seadusandluses, kus pankrotiõigus moodustus 19. sajandi kestel järk-järgult ja kihistumise teel, ei ole määruste ühtsust veel välja kujunenud. Seetõttu on seal erinevaid tähtaegu sõltuvalt sellest, milline kohus on pankroti välja kuulutanud, kusjuures need tähtajad erinevad üksteisest mitte ainuüksi pikkuse, vaid ka kehtestamismooduse poolest. Kohtutes arutatavates pankrotiasjades erinevad tähtajad sõltuvalt võlausaldaja kaugusest pankrotimenetluse toimumise kohast: samas linnas paiknevad võlausaldajad peavad oma nõuded esitama kahe nädala jooksul, kusagil mujal riigi piires elavad võlausaldajad aga nelja kuu jooksul; välismaal viibijaile on tähtajaks üks aasta, kusjuures aega arvestatakse viimase teate avaldamise ajast. Selline Prantsuse õigusest laenatud tähtaegade kehtestamise moodus tekitab olulisi ebamugavusi. Raskused seisnevad selles, et on keerukas kindlaks määrata, millisesse võlausaldajate kategooriasse avalduse esitaja kuulub. Seaduse sõnakasutusest tuleneb, et kahepäevane tähtaeg on kehtestatud neile, kes asuvad linnas, kus pankrot välja kuulutatakse – järelkult on juttu mitte alalisest elukohast, vaid võlausaldaja tegelikust asukohast. Selline asukoht võib aga olla täiesti juhuslik ning kaugel võlausaldaja alalisest elukohast, kus asuvad kõik tema dokumendid jm vajalik. Kui nimetatud tähtajale allutamine on sõltuvuses isiku tegelikust asumisest ühes või teises paigas, siis kui pika aja jooksul peab võlausaldaja seal asuma – kas kogu tähtaja jooksul? Antud juhul eeldab seadus, et võlausaldaja viibib linnas mitte ainuüksi teate avaldamise päeval, vaid ka vähemalt kaks nädalat pärast seda. Ebamugavusi, mida Vene riigi suuruse juures tekitab kahepäevane tähtaja lühidus, suurendab teisalt ka aastase tähtaja pikkus. Praktikas on kokku puutunud ka selliste probleemidega, et võlausaldaja asub ühes, tema usaldusisik aga teises kohas, samuti on juhtumeid, et ühe ja sama kohustuse võlausaldajad asuvad erinevates kohtades.⁹³

Sellised ebamugavused ei saanud jääda 1868. aasta ajutiste eeskirjade koostajatel kahe silma vahele, seepärast asendati ringkonnakohtutes arutatavates pankrotiasjades kõik need kolm tähtaega ühtse neljakuulise tähtajaga, mida hakatakse arvestama alates teate viimasest avaldamisest Senati kuulutustes. Kahtlemata on sel moodusel eeliseid kohtute kehtestatud tähtaegade ees, ent puudusi on siingi. Seadus ei anna kohtule võimalust arvestada konkreetse asja tingimusi ega määrata lühemat või pikemat tähtaega vastavalt võlausaldajate elukoha kaugusele või majapidamise keerukusele. Lihtsa, tavaliselt mittekaubandusliku pankroti korral aeglustab neljakuuline tähtaeg sageli asja arutamist.⁹⁴

---

⁹³ G.F. Šeršenevitš. Konkursnõi prozess. Moskva 2000, str. 390.

⁹⁴ Ibid, str. 390.

Soome pankrotiseaduse kohaselt määrab pankrotihaldur nõuete esitamise tähtaja (KonkL 12:5). Vastav päev määratakse pärast pankrotipesa vara ja võlgade loendi valmimist ning ilma põhjendamatu viivitusega. Nõuete esitamise tähtaeg võib olla kõige vähem kuu ja hiljemalt kaks kuud pärast selle määramist. Pankrotihalduri kohustuseks on määratud tähtaja teatamine kohtule. Sarnaselt Eesti õigusega peab ka Soomes pankrotihaldur hoolitsema nõuete esitamist puudutava kuulutuse avaldamise eest. Kuulutuse kohta tuleb esitada teade võlgnikule ja neile võlausaldajatele, kelle kontaktandmed on pankrotihaldurile teada (KonkL 22:3).⁹⁵

Autori arvates on Eesti kehtivas pankrotiseaduses kehtestatud nõuete esitamise tähtaeg määratletud selgelt. Praktikas probleeme nõuete kahekuulise esitamise tähtaja üle ei ole tekkinud. Eesti pankrotiseaduse viieteistkümneme kehtivusaasta jooksul on nõuete esitamise kahekuuline tähtaeg kinnistunud ning osutunud mõistlikuks ja piisavaks, olenemata võlausaldaja asukohast. Praktikas on kahekuuline tähtaeg kohaldatav, olenemata pankrotimenetluse suurusest ja keerukusest. Nimetatud selgelt määratletud tähtaeg loob õiguskindluse ja loob võimaluse prognoosida menetluse ajalist kulgu.

Autori arvates ei oleks otstarbekas lähtuvalt menetluse kiiruse põhimõttest nõuete esitamise tähtaja lühendamise.

Rahvusvahelise krediteerimise üldistumine on viinud selleni, et välisriigi võlausaldajad saavad kodumaiste võlausaldajatega sama positsiooni. Nii on see ka Inglismaal, kus kodumaiste ja välisriigi võlausaldajate vahel vahet ei tehta.⁹⁶ Ka teistes Euroopa pankrotiseadustes ei esine enam otseseid kõrvaletõrjumisi. Vastupidi – enamasti neis just tugevdatakse võrdsuspõhimõtet. 2004. aasta Soome pankrotiseadus on selles osas poliitiliselt korrektne. Võlausaldajal on kodakondsusest ning elu- ja asukohast sõltumata õigus oma nõude esitamiseks ja selle eest pankroti kaudu hüvitise saamiseks ning õigus kasutada võlausaldajale seaduse järgi kuuluvaid õigusi (KonkL 12:1.1). Teada on muidugi ka see, et näiliselt neutraalsed sätted, nagu keelenõue või osalemise kohustus pankrotimenetluses esitatud nõuete läbivaatamisel kohtus, tähendavad tegelikult sama, mis seaduses sätestatud otsene tõrjumine. Paljud pankrotiseadused tekitavad lisaks kaudset tõrjutust, seades karme ja takistavaid vorminõudeid eriti just võlausaldaja nõuete esitamisele. Vorminõuded on tõsi küll formaalselt neutraalsed (kohtlevad samal moel nii koduriigi kui ka välisriigi võlausaldajaid), tegelikult aga toimivad need just välisriigi võlausaldajate kahjuks.⁹⁷

⁹⁵ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 279.

⁹⁶ I.F.Fletcher. Insolvency in Private International Law. National and International Approaches. Oxford 1999, p 83.

⁹⁷ R.Koulu. Kansainvälinen konkurssioikeus pääpiirteittäin. WSOY 2004, s 122.

Nõudest teatamiseks tuleb esitada kirjalik avaldus (nõudeavaldus). Pankrotiseadus nõudeavalduse vormi ei täpsusta, vaid sätestab, et avaldus tuleb esitada kirjalikult. Järelikult tuleb nõudeavalduse vormi nõuete teadasaamiseks vaadata tsiviilkohtumenetluse seadustikku. Vastavalt TsMS §-le 334 esitatakse avaldused, taotlused, vastuväited ja kaebused kohtule selgesti loetavas masin- või arvutikirjas A4 formaadis. Ka Saksamaal peab nõude esitama kirjalikult.⁹⁸

Samuti tuleb järgida TsMS § 338, mille kohaselt menetlusosalise poolt kohtule esitatavas menetlusedokumendis märgitakse: 1) menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed; 2) kohtu nimetus; 3) asja põhisisu; 4) menetluses olevas asjas tsiviilasja number; 5) menetlusosalise esitatav taotlus; 6) taotlust põhjendavad asjaolud; 7) menetlusedokumendi lisade nimekiri; 8) menetlusosalise või tema esindaja allkiri, faksi teel edastatava dokumendi puhul allkirja koopia, elektroonilise dokumendi puhul digitaalallkiri või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldav tunnus. (2) Füüsilise isiku kohta tuleb menetlusedokumendis märkida ka tema isikukood, selle puudumisel sünniaeg. Avalikku registrisse kantud juriidilise isiku kohta tuleb märkida tema registrikood, selle puudumisel tegutsemise õiguslik alus. (3) Kui menetlusosaline ei tea teise menetlusosalise aadressi või muid andmeid, tuleb menetlusedokumendis märkida, mida ta on andmete teadasaamiseks teinud.

Euroopa Liidu Nõukogu määruse nr. 1346/2000 artikkel 41 sätestab nõude sisu, mille kohaselt saadab võlausaldaja võimalike tõendavate dokumentide koopiad, näidates ära nõude laadi, selle tekkimise kuupäeva ja suuruse, ning teatab, kas ta taotleb nõude suhtes eelisõigust, asjaõiguslikku tagatist või omandireservatsiooni ning millised varad on selle tagatisega hõlmatud.

Nõudeavalduses märgitakse nõude sisu, alus ja suurus, samuti see, kas nõue on tagatud pandiga. Nõude sisu all mõeldakse lühikest selgitust võla tekkimise kohta, et halduril oleks lihtsam ja parem seda kontrollida ning võrrelda võlgniku raamatupidamisdokumentidega. Nõude alus on mingi tehing, tegu või sündmus, mille alusel on tekkinud võlgnikul võlg võlausaldaja ees. Nõude suuruse all mõeldakse võla summat. Kui võlg koosneb intressidest, viivistest, leppetrahvist, siis peab näitama ära eraldi vastavad summad.⁹⁹

---

⁹⁸ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2321, Rdn 13.

⁹⁹ R.Juurikas. Nõuded pankrotimenetluses. Bakalaureusetöö. Tartu 2000, lk 18–19.

Venemaal peab avalduses olema nimetatud summa, mille ulatuses võlausaldaja arvab olevat endal õiguse osaleda pankrotivarade jagamisel. Kõigi võlausaldajate võrdseks rahuldamiseks tuleb kindlaks määrata pankrotis isiku vara ja kohustuste väärtuse suhe. Väärtuste võrdlemine toimub nende võrdsustamise abil ühe ekvivalendiga – raha väärtusega. Seepärast müüakse pankrotis võlgniku kogu vara maha, sel põhjusel tuleb ka kõik rahuldamiseks esitatud nõuded väljendada rahas. Selline nõuete teisendamine on ülearune vaid juhtudel, mil nõuded on juba iseenesest rahas väljendatud, näiteks võlakirjade, vekslite jne puhul.¹⁰⁰

Nagu mujal, nii nõutakse ka Venemaa seadusandluses võlasumma äranäitamist nõudeavalduses, ent on ka mõningaid erinevusi. Teistes riikides tuleb nõudesumma märkida avaldusse ning selle formaalsuse mittejärgimine toob endaga kaasa avalduse tagastamise. Venemaa seadustes seevastu on kirjas, et nõudesumma pannakse raamatusse kirja koos avalduse esitamise ajaga. Siit võib järeldada, et avaldust vastuvõttev asutus on kohustatud ise nõudesumma kindlaks määrama, kui seda avalduses toodud ei ole, mis tundub aga olevat kohtu või pankrotihalduri mõttetu koormamine. Muide, tuginedes seadusesättele, et nõude aluseks olevate dokumentide esitamisel peab olema lisatud ka võlasumma, “mis on hinnatud esialgses nõude avalduses”, teevad mõned järelduse, et nõudeavalduses peab kindlasti olema ära toodud nõudesumma ning ilma selleta võib pankrotihaldur nõudeavalduse tagastada. Samas ei kattu summa tagatis alati kohustuse tegeliku väärtusega – mõnikord võib see esialgse võla summat ületada, mõnikord aga olla sellest väiksem. Võlasumma võib suurenedä intresside kasvamise tõttu ning võla sissenõudmiseks korraldatud kohtuprotsessi kulude võrra. See võib ka väheneda, näiteks tänu nõude osalisele loobumisele. See asjaolu, mis võib pankrotinõudesumma kindlaksmääramise keerulisemaks muuta, kinnitab veelgi ilmekamalt, et summa peaks nimetama nõude esitaja ise. Tavaliselt määrabki võlausaldaja ise nõudesumma kindlaks. Kui pankrotihaldur sellise hinnanguga ei nõustu, peab ta nõudeavalduse tagastama, et vaidlusküsimus lahendataks kohtu korras. Selline kohtu sekkumine on vajalik ka juhul, kui nõudeavaldust hindab pankrotihaldur ise seepärast, et võlausaldaja on selle tegemata jätnud, võlausaldaja aga ei nõustu pankrotihalduri hinnanguga.¹⁰¹

Pankrotiseaduse § 94 lg 1 kohaselt lisatakse nõudeavaldusele avalduses nimetatud asjaolusid tõendavad dokumendid. Nõudeavaldusele kirjutab alla võlausaldaja. Kui nõudeavalduse esitab esindaja, lisab ta volikirja või tema esindusõigust tõendava muu dokumendi (PankrS § 94 lg 2). Vastavalt TsMS §-le 226 eeldatakse advokaadi puhul esindusõiguse olemasolu.

---

¹⁰⁰ G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 394.

¹⁰¹ Ibid, str. 395.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 18. jaanuari 1996. a otsuse nr 3-2-1-1-96 kohaselt lasub võlausaldaja nõude põhjendatuse tõendamise koormus temal endal.

Saksamaal tuleb nõudeavaldust esitades pöörata tähelepanu järgmistele asjaoludele. Nõude esitamisel tuleb märkida nõude alus ja nõudesumma. Vastavalt EÜ Nõukogu määruse 1346/2000 art-s 1 sätestatule tuleb teatada nõude liik, selle tekke aeg ja nõudesumma. Edasi tuleb märkida, kas nõutakse eesõigust, asjaõiguslikku tagatist või omandireservatsiooni kindlate esemete suhtes. Nõude aluse märkimine tähendab faktiliste asjaolude esitamist, millest nõue tuleneb. Vajalik on näidata ka õiguslik alus, st kas võlasuhe on lepingust tulenev või deliktiline. Nõudeavaldusele tuleb lisada dokumendid, millest nõue tuleneb. Nende põhjal otsustab pankrotihaldur nõude tabelisse kandmise põhjendatuse ja pankrotivõlausaldaja nõudele vastuvaidlemise üle. Kui võlausaldaja dokumente ei esita, võib pankrotihaldur sellele vastu vaielda ja nõude esitaja kannab nõuete tunnustamise protsessi kulud. Üldjuhul võib dokumente esitada koopiadena, erandiks on kokkulepe kohesele sundtäitmisele allumisest, veksli ja võlatunnistus. Neile kolmele kantakse nõude tunnustamise märk ainult originaalile. Kui võlausaldaja tõendeid ei esita, võtab ta endale riski, et pankrotihaldur vaidlustab tema nõude ning nõuet tunnustatakse üksnes pärast tõendite esitamist juba nõuete tunnustamise menetluses, sealjuures jäävad need menetluskulud võlausaldaja kanda.¹⁰²

Nõuete esitamise puhul on Soome õigusosalases kirjanduses eeldatud järgmiste andmete esitamist: a) nõude tekkimise alus või muu põhjus või liik, b) tekkimise aeg, c) summa, d) intressimäär ja intressi arvestamise algusaeg ning võimalikud muud lisamaksud, e) maksmisele kuulumise aeg, kui see ei ilmne eelmistest andmetest.¹⁰³ Kui tekkimise asjaolusid, aega või summat pole avalduses märgitud või kui need ei ilmne ka esitatud lisadest, on avaldus jäetud *ex officio* käsitlemata. Võlasumma tuleb alati teatada õiges suuruses. Kui saadaolev summa on ajutiselt ebaselge või on vaidlusaluseks objektiks, tuleb nõudeavaldus esitada maksimaalsumma alusel, mis tähendab, et võlausaldaja peab võimalikult täpselt hindama mida ta peab oma nõude alusel maksimaalseks saadaolevaks summaks (KS § 24.3). Üsna erandlikult võib kohus leppida ka sellega, et selle summa osas suudetakse ära näidata vaid tekkimise alus.¹⁰⁴ Nõude tekkealus, -põhjus või liik tuleb teatada nii, et nõue oleks

---

¹⁰² W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2324, Rdn 20.

¹⁰³ E.Havansi. Suomen Konkurssioikeus. Helsinki 1992, s 169.

¹⁰⁴ J.Muukkonen. Konkurssivalvonta muutoksen kuorissa. Helsinki 1994, s 14.

eristatav teistest võlgniku võlgadest nõudeavalduse esitajale või teistele võlausaldajatele, muidu jäetakse nõue kohtu poolt käsitlemata.¹⁰⁵

Vastupidiselt Saksa õigusele, mis nõuab, et avalduses oleks ära toodud, millises järgus soovib võlausaldaja oma nõuete rahuldamist, ei püstita Vene seadusandlus sellist tingimust. See on täiesti õiglane, sest mitte iga võlausaldaja ei tea, millisesse järku tema nõue tegelikult kuulub, seda eriti Venemaal kehtiva keerulise järkudeks jagamise süsteemi tõttu.¹⁰⁶

Nõuded esitatakse pankrotihaldurile, kes võtab nõuded vastu, registreerib need ja koostab esitatud nõuete nimekirja, seejärel kontrollib haldur nõuete põhjendatust ja nõuet tagavate pandiõiguste olemasolu (PankrS § 101). Halduri kohustus koostada nõuete nimekiri on sätestatud pankrotiseaduse § 103 lg-s 1, mille kohaselt vaadatakse nõuete kaitsmise koosolekul nõuded läbi nende esitamise järjekorras. Nimetatud säte viitab asjaolule, et haldur peab nõuded korrastama ja süstematiseerima, koostama nimekirja nõuete kaitsmise koosoleku protokolliga ja tunnustatud nõuete nimekirja koostamiseks.

Nõuete kontroll halduri poolt on otstarbekas läbi viia pärast seaduses sätestatud kahekuulise nõuete esitamise tähtaja lõppu. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus haldur on kohustatud ühte ja sama nõuet korduvalt kontrollima, sest kahekuulise nõuete esitamise tähtaja jooksul on võlausaldajal õigus oma nõuet parandada ja täiendada või nõudest loobuda. Seadusandja on vastavalt pankrotiseaduse § 100 lg 2 jätnud nõuete esitamise ja kaitsmise vahele ühekuulise tähtaja. Nimetatud tähtaja jooksul tuleb halduril välja selgitada nõuete võimalikud puudused, anda võlausaldajatele vormiliste puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ja ette valmistada nõuete kaitsmise koosolek.

Soome õiguses toimub nn nõuete kontrollimise etapp pärast nõuete esitamist pankrotimenetluses. Halduri ülesanne on kontrollida nõude põhjendatust ja suurust. Kontrolli läbiviimisel tuleb arvestada häid pankrotimenetluse läbiviimise tavaid. Halduril on õigus korrigeerida nõuet omal algatusel ja võlausaldajat kuulamata, kui on tegemist kirja või arvutusveaga. Kui haldur on teinud muudatuse, on vajalik sellest muudatusest teavitada ka võlausaldajat. Halduril on ka kohustus kontrollida nõudeid, mida võetakse arvesse ilma kaitsmiseta, näiteks pandipidajate nõudeid.¹⁰⁷ Kontrollimise käigus üritatakse välja selgitada, millised esitatud nõuetest on vaidlustatavad ja millised mitte. Nõuete esitamise etapil sellist

---

¹⁰⁵ E.Havansi. Suomen Konkurssioikeus. Helsinki 1992, s 170.

¹⁰⁶ G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 400.

¹⁰⁷ R.Koulu. H.Lindfors. Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 188–189.

kontrollimist ei toimu. Kui nõudega seotud summat ei vaidlustata, loetakse nõue tunnustatuks ja kohus määrab pankrotiotsuses sellekohase maksekohustuse.¹⁰⁸

On selge, et pankrotis võlgniku võlgade summat ei saa piirata tema enda tunnistustega, st tema ausameelsusele ei saa lõpuni lootma jääda. Seepärast toimub selline nõuete kindlaksmääramine võlausaldajate abiga, kes esitavad oma nõuded, mida kohtu- või vastastikuse kontrolli organ seejärel kontrollib. Nõuete avaldamise ja kontrollimisega saavutatakse kaks eesmärki: a) määratakse kindlaks võlgniku vara koormavate võlgade summa ja b) määratakse kindlaks isikute koosseis, kellel on õigus üldkoosolekust osa võtta. Pankrotinõude esitamine sarnaneb suuresti hagiavalduse esitamisega näiteks aegumistähtaja katkemine sarnaneb hagi esitamise tagajärgedega tsiviilprotsessis.¹⁰⁹

Seoses nõuete esitamisega on Soomes kaalutud võimalust jätta varasemad seisukohad ja minna seda teed, et nõuete kindlaks tegemine jääb halduri ülesandeks, tuginedes võlgniku raamatupidamise andmetele. Sellise seisukoha kasutusele võtmine ei ole siiski võimalik, arvestades asjaolu, et võlgniku raamatupidamine ja selle korraldamine ei pruugi olla korrektne nii ajaliselt kui ka dokumentaalselt ning selle kasutamine nõuete kindlaks tegemisel ei annaks täpset ülevaadet kohustustest. Praegu kasutusel olev regulatsioon, mille kohaselt teatatakse nõuetest haldurile, seejärel toimub nõuete kaitsmine ja vajaduse korral peetakse ka kohtulik menetlus, on ennast igati õigustanud.¹¹⁰

Seda süsteemi võiks muidugi uuendada ja luua olukorra, mil võlausaldajal ei oleks alati vajalik esitada nõudeavaldust, vaid piisab kui haldur saadab välja võrdlussaldo ja selle kokkulangemisel võlgniku andmetega, võiks nõude lugeda esitatuks. Kui aga andmed erinevad, tuleks võlausaldajal esitada dokumendid selle osa kohta, kus nõue erineb võlgniku andmetest. Selline nõuete menetlemine muudaks nõuete käsitlemise paindlikuks ega rikuks samas ka võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet.¹¹¹

Pankrotiseaduse § 126 lg 1 sisaldab käsitlust, mille kohaselt koostab haldur pärast pankroti väljakuulutamist võlgniku vara nimekirja, milles märgib vara koosseisu, sealhulgas võlgniku vara ja nõuded liikide kaupa. Haldur teeb võlgniku andmete alusel kindlaks ka võlgniku kohustused. Pankrotiseaduse § 128 sätestab, et kui võlgnik on raamatupidamiskohustuslane,

---

¹⁰⁸ J.Muukkonen. Konkurssivalvonta muutoksen kuorissa. Helsinki 1994, s 35.

¹⁰⁹ G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 385.

¹¹⁰ R.Koulu. H.Lindfors. Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 188–189.

¹¹¹ Ibid, s 188–189.

vastutab haldur võlgniku raamatupidamise eest. Raamatupidamise seaduse § 4 kohaselt on raamatupidamiskohustuslane kohustatud: 1) korraldama raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni saamine raamatupidamiskohustuslase finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest; 2) dokumenteerima kõiki oma majandustehinguid; 3) kirjeldama algdokumentide või nende põhjal koostatud koondokumentide alusel kõiki oma majandustehinguid raamatupidamisregistrites; 4) koostama ja esitama majandusaasta aruande ning muud finantsaruanded käesolevas seaduses ja teistes õigusaktides sätestatud korras; 5) säilitama raamatupidamise dokumente.

Venemaal on nõuete esitamisest vabastatud 1) võlausaldaja, kes on oma nõuded kohtule juba esitanud, paludes kohut tunnistada võlgniku pankrotti; kohus annab pankrotihaldurile üle kõik vastavat asja puudutavad menetlusmaterjalid ja teavitab haldurit ka nimetatud nõuetest; 2) võlausaldaja, kelle nõudest tulenevat sissenõuet arutati kohtus pankrotimenetluse algatamise ajal; 3) võlausaldaja, kelle nõue on edastatud teistest kohtadest, kust sissenõudmine on toimunud. Teisiti rahuldatakse küsimus nende nõuete esitamisest, mis on saadetud enne pankrotti äriühingule. Äriühingu juhtkond lõpetab enne pankrotimenetluse algatamist oma tegevuse, alles seejärel algab pankrotimenetlus. Järelikult puudub siin õigusjärglus ja pankrotihaldurini ei pruugi jõuda teave äriühingu juhtkonnale teadaolevatest nõuetest.¹¹² Autori arvates ei saa nõuete kindlakstegemine tugineda üksnes võlgniku poolt esitatud andmetele. Põhjuseks on asjaolu, et võlgniku poolt esitatud andmed ei pruugi olla täpsed ja ajakohased. Arvestades Eestis valitsevat ärieetikat ja pankrotimenetluse praktikat ei saa eeldada, et võlgniku poolt esitatavad andmed oleksid usaldusväärsed ja nendele andmetele tuginedes oleks võimalik teha siduvalt kindlaks võlausaldajate nõuded.

Eeltoodust järeldub, et nõuete esitamise tähtaja jooksul toimub nõuete kontrollimine. Ühelt poolt peab haldur kontrollima esitatud nõuete põhjendatust ja nõudeid tagavaid pandiõigusi, teiselt poolt on haldur aga kohustatud tegelema võlgniku raamatupidamise andmete kontrollimisega.

Soome pankrotiseadus lubab nõudeavalduse esitamist ka elektroonilise sõnumina (faks, meil). Elektroonilise andmeedastuse kaudu saadetud avalduse saabumisaeg määratletakse pankrotiseaduses, viidates ametiasutustega elektroonilise asjaajamise kohta käivale seadusele (13/2003, SähköAL). Avaldus loetakse vastuvõtja poolt kättesaaduks, kui see on kättesaadav

---

¹¹² G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 385.

saaja vastuvõtuseadmes või infosüsteemis. Kui seade pole töökorras, kuid saatmisaja kohta on esitada tõendeid, loetakse sõnum saabunuks selle saatmishetkel (SähkAL § 10). Sellisel moel edastatud dokument loetakse õigeaegselt edastatuks, kui see on saabunud hiljemalt tähtjaks olnud päeva jooksul. Soome pankrotiseadus ei võta seisukohta selles suhtes, kas pankrotihaldur peab olema valmis ka pärast tööaja lõppu saabuvateks sõnumiteks. Hea pankrotimenetluse tava siiski eeldab nõuete esitamise tähtaja ehk viimase päeva lõpuni kestvat valmidust elektrooniliste sõnumite vastuvõtmiseks.¹¹³

01.01.2006. a jõustunud tsiviilkohtumenetluse seadustik lubab sarnaselt Soomega menetlusdokumendi kätte toimetada faksi teel või elektrooniliselt. Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 314 võib menetlusdokumendi kätte toimetada elektrooniliselt saaja üldiselt või kohtule teatavaks tehtud elektronposti aadressil. Kohtule edastatud või kohtu koostatud elektroonilised dokumendid edastatakse menetlusosalistele elektronposti teel, välja arvatud juhul, kui elektrooniline edastamine ei ole eeldatavasti võimalik või kui menetlusosaline ei saa eeldatavasti elektroonilise dokumendi sisuga tutvuda või seda välja trükkida.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 314 lg 4 kohaselt loetakse dokument lihtkirjana, faksi teel või elektrooniliselt kätte toimetatuks, kui saaja tagastab kohtule dokumendi kättesaamise kohta kinnituse omal valikul kirjalikult, faksi teel või elektrooniliselt. Kinnituses tuleb märkida dokumendi kättesaamise kuupäev ja kinnituse peab allkirjastama saaja või tema esindaja. Elektrooniline kinnitus peab olema varustatud saatja digitaalallkirjaga või edastatud muul sellesarnasel turvalisel viisil, mis võimaldab tuvastada saatja ja saatmise aja, välja arvatud juhul, kui kohus on juba sama kohtuasja käigus sellel elektronposti aadressil dokumente edastanud või kui menetlusosaline on ise avaldanud kohtule oma elektronposti aadressi. Järelikult on ka Eestis võimalik edastada nõudeavaldusi pankrotimenetluses elektrooniliselt, järgides tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud.

Haldur peab kõik esitatavad kirjalikud nõudeavaldused vastu võtma. Pankrotiseaduse § 94 lg 3 kohaselt annab haldur esitajale vähemalt 10 päeva puuduste kõrvaldamiseks, kui nõudeavaldus ei ole nõuetekohaselt vormistatud. Puuduste tähtaegsel kõrvaldamisel loetakse nõudeavaldus esitatuks avalduse esialgse esitamise päeval. Kui puudusi ei kõrvaldatud, võib võlausaldajate üldkoosolek lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

---

¹¹³ R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 280.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 22. november 2006. a otsuse nr 3-2-1-117-06 kohaselt ei nõudnud TsMSi eelmise redaktsiooni § 154 lg 1 hagi aluse täiendamiseks esitatud asjaolude esitamist hagiavalduse vormis. Sama põhimõtte on sätestatud kehtiva TsMS § 376 lg 5 p-s 1, mille kohaselt hagi muutmiseks ei loeta esitatud faktiliste või õiguslike väidete täiendamist või parandamist, ilma et muudetakse hagi aluseks olevaid põhilisi asjaolusid.

Saksamaal on ka pankrotihalduril sarnane kohustus, kui nõudel on ilmseid puudusi peab pankrotihaldur neile puudustele tähelepanu juhtima. Saksamaal eristatakse kahesuguseid puudusi: olulised puudused, mis muudavad nõude esitamise iseenesest kehtetuks, ja puudused, mis nõude kehtivust ei mõjuta. Nõudeavalduste muutmine ja täiendamine on lubatud kuni kontrollaja lõpuni.¹¹⁴

Juhul, kui võlausaldaja jätab täitmata TsMS § 338 lg 1 p 1, tekib olukord kus menetluses ei ole võimalik halduril tuvastada võlausaldajat ega anda puuduste olemasolu korral tähtaega puuduste kõrvaldamiseks, kuna ei ole teada ei nõude esitaja nime, aadressi ega sidevahendite andmeid. TsMS § 338 lg 1 p 1 kohaselt märgitakse menetlusosalise poolt kohtule esitatavas menetlusdokumendis: 1) menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed. TsMS § 423 lg 1 p 7 kohaselt jätab kohus hagi läbi vaatamata, kui: hageja esitatud andmed hageja või kostja kohta ei võimalda isiku tuvastamist ja isiku tuvastamine ei õnnestu ka kohtul mõistliku tähtaja jooksul. Nimetatud olukorras tuleb juhendada TsMS § 423 lg 1 p-st 7, mis annab pankrotimenetluses võlausaldajate üldkoosolekule aluse lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

Soomes on nõude täiendamine vajalik, kui haldur seda võlausaldajalt nõuab. Halduril on õigus võlausaldajalt nõude täiendamist nõuda siis, kui on vaja teha kindlaks võlausaldaja nõue. Näiteks on erinevad nõudeavalduse summad, intressimäär, sellisel juhul on põhjendatud halduri nõue esitada nõude aluseks olevad lepingud. Selline nõue on põhjendatud ka juhul, kui nõudeavalduses on ühed andmed ja lisades teised.¹¹⁵

Kui aga haldur leiab ka pärast puuduste kõrvaldamist, et nõuet pole piisavalt tõendatud või võlausaldaja ei esitanudki täiendavaid dokumente, ei või haldur ise nõuet tähelepanuta jätta, vaid ta peab esitama selle nõude üldkoosolekule. Riigikohus on otsuses 3-2-1-46-96 märkinud, et võlausaldajate üldkoosoleku otsusega esitamata jäetuks loetud nõue on

---

¹¹⁴ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2325, Rdn 22.

¹¹⁵ R.Koulu. H.Lindfors. Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 188–189.

õiguslikult nõue, mida pole pankrotimenetluses esitatud. Sellist nõuet ei saa tunnustada ega tunnustamata jätta¹¹⁶. Pankrotiseaduse § 94 lg 4 kohaselt võib võlausaldaja üldkoosoleku otsust, millega loeti, et nõudeavaldust ei ole esitatud, kohtus vaidlustada. Kui kohus leiab, et võlausaldajate üldkoosoleku otsus, millega nõudeavaldus loeti esitamata jäetuks, on korrektne, siis loetakse, et seda nõuet ei olegi esitatud. Kui aga kohus leiab, et üldkoosoleku otsus ei ole põhjendatud, tunnistab ta üldkoosoleku otsuse selles osas kehtetuks ja loeb nõudeavalduse esitatuks.

Kui on tegemist olukorraga, kus haldur võttis nõudeavalduse vastu ja ei viidanud nõudeavalduse puudustele vastavalt pankrotiseaduse § 94 lg-le 3 ega andnud tähtaega puuduste kõrvaldamiseks, ei ole üldkoosolekul õigust lugeda avaldust esitamata jäetuks ka siis, kui puudused tegelikult on olemas. Nimetatud juhul võivad olla puudused üksnes vastuväidete esitamise aluseks nõuete kaitsmisel ning nõue võib jääda seetõttu kaitsmata. Siin tekib küsimus, kas võlausaldaja, kelle nõue jäi nõuete kaitsmise koosolekul kaitsmata esitamise puuduste tõttu, võib hiljem kohtumenetluses esitada täiendavaid tõendeid oma nõude kaitseks. Riigikohus on oma 17. septembri 2001. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-97-01 ja 23. oktoober 2007. a otsuses tsiviilasjas 3-2-1-93-07 asunud seisukohale, et kohtus toimuva pankrotimenetluse korral kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätteid, kui pankrotiseadusest ei tulene teisiti. Pankrotiseadusest ei tulene, et võlausaldaja ei võiks oma nõuet tõendada tõenditega, mida ei esitatud nõuete kaitsmise koosolekul. Kuna nõude tunnustamata jätmise põhjused ei peagi selguma nõuete kaitsmise koosolekul, siis on põhjendatud tsiviilkohtumenetluse seaduses sätestatud tõendamispõhimõtete kasutamine nõude tunnustamise hagi menetlemisel. TsMS § 230 lg 1 kohaselt peab kumbki pool hagimenetluses tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited, kui seadusest ei tulene teisiti. Pooled võivad kokku leppida tõendamiskoormise jaotuse erinevalt seaduses sätestatust ja selle, millised on tõendid, millega mingit asjaolu võib tõendada, kui seadusest ei tulene teisiti. TsMS § 230 lg 2 kohaselt esitavad tõendid menetlusosalised. Kohus võib teha menetlusosalistele ettepaneku esitada täiendavaid tõendeid. Autor nõustub Riigikohtu seisukohaga ning leiab, et hagejal on kõik tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud õigused oma nõude tõendamiseks, kuid nõude tunnustamisel kohtus võib võlausaldaja taotleda nõude tunnustamist üksnes samal alusel ja mitte suuremas ulatuses kui nõude puhul, mille ta oli esitanud kaitsmiseks nõuete kaitsmise koosolekule (PankrS §107).

---

¹¹⁶ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 27. märtsi 1996. aasta kohtuotsus tsiviilasjas nr 3-2-1-46-96.

Pankrotiseaduse § 93 lg 1 näeb ette nõuete esitamise tähtaja. Nimetatud paragrahvi kohaselt on võlausaldajad kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes „Ametlikud Teadaanded” ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Nõuete esitamise kahekuuline tähtaeg on jäänud samaks, võrreldes pankrotiseaduse eelmise redaktsiooniga. Seadusandja on jätnud võlausaldajale võimaluse esitada oma nõue hilinenult, juhul, kui võlausaldaja ei ole oma nõuet õigeaegselt esitanud.

Peale tähtaega nõude esitamine ei vii veel selleni, kus nõuet ei saa enam kaitsta, vaid annab võimaluse kaitsta nõuet hilisemal nõuete kaitsmise koosolekul. TsMS § 330 lg 1 kohaselt tuleb avaldused, taotlused, tõendid ja vastuväited, mille suhtes ei ole vastaspoolel esitatuga tutvumata tõenäoliselt võimalik seisukohta võtta, esitada enne asja arutamiseks määratud kohtuistungit nii, et vastaspoolel oleks võimalik esitatuga vajalikul määral tutvuda ja kujundada oma arvamus. TsMS § 331 lg 1 sätestab, et kui menetlusosaline esitab avalduse, taotluse, tõendi või vastuväite pärast selleks ettenähtud tähtaja möödumist või TsMS §-s 329 või 330 sätestatud rikkudes, menetleb kohus seda üksnes juhul, kui menetlusse võtmine ei põhjusta kohtu arvates menetluse lahendamise viibimist või menetlusosaline põhistas¹¹⁷, et hilinemiseks oli mõjuv põhjus. TsMS § 331 lg 2 sätestab, et kui menetlusosalisele ei ole vastaspoole taotlusest, avaldusest, tõendist või vastuväitest enne kohtuistungit õigel ajal teatatud ja menetlusosaline ei oska vastaspoole esitatu suhtes seetõttu piisavalt seisukohta võtta, võib kohus kohtuistungit edasilükkamisel määrata talle tähtaja, mille jooksul ta võib esitada oma seisukoha. Järelikult tuleb halduril hilinenud nõude kaitsmiseks määrata uus nõuete kaitsmise koosoleku aeg, et anda võlausaldajatele seadusest tulenev aeg nõudeavaldusega tutvumiseks. Pankrotiseaduse § 100 lg 4 kohaselt on võlausaldajal ja võlgnikul enne nõuete kaitsmise koosolekut õigus tutvuda nõudeavalduse ja kirjalikult esitatud vastuväidetega. Haldur teatab nõuete kaitsmise koosolekust väljaandes „Ametlikud Teadaanded” vähemalt 15 päeva ette, märkides ära, kus ja millal saab tutvuda nõudeavalduste ja vastuväidetega. Nõudeavaldustega on õigus tutvuda viie päeva jooksul enne nõuete kaitsmise koosolekut.

Soome pankrotiseaduses on nimetatud olukord lahendatud nii, et järelkaitsmise läbiviimiseks nõutakse teatud summa tasumist, mis ei ole väiksem kui 600 eurot ega suurem kui 6000 eurot.

---

¹¹⁷ TSMS § 235 kohaselt on väite põhistamine kohtule väite põhjendamise selliselt, et põhjenduse õigsust eeldades saab kohus lugeda väite usutavaks. Põhistamiseks kohustatud isik võib kasutada selleks kõiki seadusega lubatud tõendeid, samuti tõendusvahendeid, mida ei ole seaduses tõendiks loetud või mis ei ole tõendile ettenähtud protsessuaalses vormis, muu hulgas allkirjastatud kinnitust, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Reegel on, et summa moodustab 1% kaitstava nõude summast. Sellise summa tasumise nõude sisseviimine on tingitud asjaolust, et võlausaldajad esitaksid oma nõuded tähtaegselt ega jääks lootma võimalikule järelkaitsmisele, mis venitab ja muudab pankrotimenetluse kulukamaks. Nimetatud summat ei saa nõuda, kui võlausaldajale ei ole teatatud nõude kaitsmisest või ilmneb muu seaduslik takistus. Seadusliku alusena käsitletakse asjaolu, kui on esitatud tagasivõitmise hagi ja see rahuldatakse ning selle alusel tekib võlausaldajal nõue pankrotis isiku vastu.¹¹⁸

Maksu maksmisest vabastamise aluseid on vähe, olenemata sellest, et nimetatud summa võib olla suur, arvestades isiku toimetulekut või kui on näha, et jagamisele minev summa ei ole nii suur, et kannaks kaitsmisega seotud kulud. Summa tasumisest võib vabastada füüsilise isiku, kelle toimetulek ei võimalda sellise kohustuse täitmist. Olenemata summa tasumisest, tuleb nõue võtta kaitsmisele ja arvestada jaotusettepanekus. Kui võlausaldaja ei tasu nimetatud summat, ei saa ta osaleda koosolekutel hääleõigusliku võlausaldajana. Nõude läbivaatamise tasu võidakse maha arvestada ka jaotusettepaneku alusel välja makstavast summast. Kohtul on õigus lahendada erimeelsused seoses järelkaitsmisega seotud maksunõudes.¹¹⁹

Soomes ei ole hilinenud nõude kaitsmine enam võimalik pärast jaotusettepaneku kinnitamist ja jõustumist. Nõuete kaitsmise viimane võimalus on enne kui kohus on kinnitanud jaotusettepaneku. Erandina võidakse muuta jaotusettepanekut, kui ilmneb arvutus- või kirjaviga.¹²⁰

Teoreetilisest seisukohast on täiesti ilmne, et võlausaldaja on oma nõuete pankrotimenetlusele esitamisel vaba, ta on pankrotiprotsessist huvitatud, ent teda ei saa sundida selles protsessis osalema ning tema õigused ei saa kaduda selle tagajärjel, et ta ei esitanud avaldust tähtaegselt või jättis selle üldse esitamata.¹²¹

Käesoleval ajal ilmnevad erinevused teiste riikide seaduste ja Vene seadusandluse vahel, Vene seaduses suhtutakse avalduse esitamise tähtaja ületamisse rangemalt. Teistes riikides ei tule kõne allagi, et võlausaldaja, kes oma nõuet õigeaegselt ei esitanud, kõrvaldatakse pankrotimenetlusest ja jäetakse ilma õigusest osa saada pankrotimenetluse poolt määratavast jaotisest. Kui nõue esitatakse ikkagi enne pankrotimenetluse lõppemist, on selle

---

¹¹⁸ R.Koulu. H.Lindfors. Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 188–189.

¹¹⁹ Ibid, s 188–189.

¹²⁰ Ibid, s 188–189.

¹²¹ G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 392.

mitteõigeaegse esitamise tagajärjeks vaid see, et võlausaldaja jääb kõrvale juba seni toimunud jaotamistest, kuid mitte eelseisvatest jaotamistest.¹²²

Siiski ei saa nõustuda sellise suhtumisega hilinenud võlausaldajatesse. On selge, et nende nõuded ei saa muutuda kehtetuks ja ka sellistel võlausaldajatel on õigus pöörata täitmisele oma nõuded maksejõuetu võlgniku varale, ent pankrotivara jaotamise juurde neid lasta ei tohiks, kui nende hilinemise põhjused ei ole piisavalt tõsised. Uue võlausaldaja lisandumine olemasolevatele tekitab teatud ebameeldivusi ja pidurdab pankrotimenetlust. Vastavalt pankrotiseadusandluse parimatele eeskujudele toimub nõuete kontrollimine võlausaldajate üldkoosolekul mõni aeg pärast nõuete esitamiseks ette nähtud tähtaja lõppemist. Hilinenud avaldus aga toob kaasa vajaduse lükata koosolek edasi ja kutsuda kokku uus. Kui uued nõuded ei ole suured, kogunevad võlausaldajad entusiasmita ning sageli määratakse rahuldamisele ka kahtlase väärtusega nõudeid. Võimalik, et seda asjaolu kasutavad ära ka ebaausad võlausaldajad. Ei saa märkimata jätta asjaolu, et need, kes oma avaldused tavaliselt esimestena esitavad, on just kohusetundlikud võlausaldajad.¹²³

Avalduse esitamisega hilinenu võib ennast õigustada sellega, et viivitus tekkis seoses erakorraliste asjaoludega, näiteks omistas kohus nõude sellele võlausaldajale alles pärast nõuete esitamise tähtaja lõppemist. Kui võlausaldaja hilinemise põhjus tunnistatakse mõjuvaks, arvatakse tema nõuded kas teise või kolmandasse järku vastavalt sellele, kas need tunnistatakse dokumentide alusel vastuvaidlematuks või vaieldavaks; ent esimesse järku selline nõue sattuda ei saa. Siiski on ka Venemaa seadusandlus astunud sammukese Lääne praktika suunas. Seepärast kohtame ka Venemaa seaduses sätet, et pärast ette nähtud tähtaja möödumist, kuid siiski enne pankrotimenetluse lõppemist esitatud nõuded rahuldatakse veel laialijaotamata varast, millest eraldatakse nende rahuldamiseks eelkõige dividend (selle arvestusega, mida kasutati dividendi väljastamisel teistele võlausaldajatele) jäägist rahuldamisel osalevad nimetatud võlad võrdselt teiste, õigeaegselt avaldatud võlgadega.¹²⁴

Hilinemisega esitatud nõuded erinevad puudustega esitatud nõuetest selle poolest, et hilinemisega esitatud nõuded võetakse kaitsmisele, kuid puudustega esitatud nõuded üldkoosoleku poolt vastuvõtmata jätmisel, loetakse pankrotimenetluses mitteesitatuks ja selliseid nõudeid kaitsmisele ei võeta. Nimetatud juhul saab rääkida nõudest, mida pankrotimenetluses esitatud ei ole.

---

¹²² G.F. Šeršenevitš. Konkursnoi prozess. Moskva 2000, str. 392.

¹²³ Ibid, str. 392.

¹²⁴ Ibid, str. 393.

Riigikohtu tsiviilkolleegium leiab oma 9. septembri 2004. a otsuses nr 3-2-1-86-04, et pankrotiseaduses on sätestatud, millise pankrotimenetluse staadiumini võib nõudeavaldusi esitada. Kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud PankrS § 69 lg 4 sätestas, et nõude võib mõjuval põhjusel esitada ka pärast pankrotiseaduses sätestatud tähtaega, kuid enne viimast nõuete kaitsmise koosolekut. Samasugune säte sisaldub ka kehtivas PankrS § 102 lg-s 1. Pankrotiseadus ei sisalda aga kriteeriume, kuidas peaksid võlausaldajad jõudma selgusele, et väljakuulutatud nõuete kaitsmise koosolek on viimane. Kolleegium leiab, et lähtuvalt pankrotimenetluse olemusest ja nõuete esitamise ning kaitsmise korrast ei saagi see olla täpselt prognoositav. Küll aga tuleb arvestada seda, et pankrotiseadus sätestab üldise tähtaja nõuete esitamiseks ning ka üldise tähtaja nõuete kaitsmise koosoleku läbiviimiseks. Seetõttu peaks võlausaldaja eeldama iga nõuete kaitsmise koosoleku korral, mis toimub väljaspool pankrotiseaduses sätestatud tähtaega, et see koosolek on viimane. Seda toetab ka pankrotiseaduses väljendatud põhimõte, mille kohaselt peab haldur tagama seadusliku ja asjatu viivitusega pankrotimenetluse. Seega peab võlausaldaja tegema kõik võimaliku, et esitada oma nõue enne väljakuulutatud nõuete kaitsmise koosolekut, kui koosolek toimub pärast pankrotiseaduses märgitud tähtaega.

Nagu eelpool mainitud, oli kuni 1. jaanuarini 2004. a nõude esitamine sätestatud PankrS § 69. Selle paragrahvi 4. lõige andis võlausaldajate üldkoosolekule võimaluse ennistada nõude esitamise tähtaeg, kui võlausaldaja on mõjuvatel põhjustel esitanud nõude pärast üldist nõuete esitamise tähtaega, kuid enne viimast nõuete kaitsmise koosolekut. Sama paragrahvi 5. lõige reguleeris olukorda, kus nõude esitamise tähtaega ei ole ennistatud. Riigikohtu Tsiviilkolleegium leiab oma 9. septembri 2004. a otsuses nr 3-2-1-86-04, et pankrotiseaduse § 69 lg-s 4 sätestatud "enne viimast nõuete kaitsmise koosolekut" on mõeldud kindlasti ka aega koosoleku toimumise päeval enne koosolekut. Kui piirduda ainult sellega, et nõue tuleb esitada koosoleku toimumise päeval, kuid enne koosoleku algust, siis tähendaks see võlausaldajale, kes soovib nõudeavalduse esitada koosoleku toimumise päeval, kohustust hakata vahetult enne koosolekut pankrotihaldurit koosoleku ruumidest või koridoridest taga otsima. Selline tõlgendus ei ole kolleegiumi arvates pankrotiseaduse mõttega kooskõlas. Seetõttu leiab kolleegium, et viimane aeg oma nõude esitamiseks PankrS § 69 lg 4 järgi on hetk, mil koosolek ei ole veel alustanud sisulist tööd, st asunud arutama väljapakutud päevakorda.

Autori arvates ei võimalda Riigikohtu otsuses toodud seisukoht, kus nõue esitatakse nõuete kaitsmise koosolekul, nõude kaitsmist samal nõuete kaitsmise koosolekul, kuna nõude osas ei

ole järgitud nõuete kaitsmisele eelnevaid toiminguid (haldur ning teised võlausaldajad ei ole saanud nõudega tutvuda, PankrS § 100 lg 6). Autori arvates tuleks kaaluda nõudeavalduse lõpliku tähtaja sätestamist pankrotiseaduses. Lõpliku tähtaja sätestamisel oleks võimalik tagada menetluse prognoositavus, järgida menetluslikke tähtaegu ning täita eesmärk teha kõikehõlmavalt kiiresti kindlaks pankrotimenetluses esitatvad nõuded. Autori arvates tuleks eelnimetatud põhimõtetest lähtuvalt kaaluda nõuete esitamise lõpptähtajaks jaotusettepaneku esitamine kohtule kinnitamiseks pankrotihalduri poolt.

Pankrotiseaduse § 102 lg 1 sätestab, et kui nõue on mõjuval põhjusel esitatud pärast pankrotiseaduses § 93 lõikes 1 nimetatud tähtaja möödumist, kuid enne viimast nõuete kaitsmise koosolekut, ennistab üldkoosolek võlausaldaja taotlusel nõude esitamise tähtaja. Võlausaldaja peab oma taotluses põhistama, miks ta esitas oma nõude hilinenult. Põhistamine on TsMS § 235 kohaselt väite kohtule põhjendamine selliselt, et põhjenduse õigsust eeldades saab kohus lugeda väite usutavaks. Põhistamiseks kohustatud isik võib kasutada selleks kõiki seadusega lubatud tõendeid, samuti tõendusvahendeid, mida ei ole seaduses tõendiks loetud või mis ei ole tõendile ettenähtud protsessuaalses vormis, muuhulgas allkirjastatud kinnitust, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Pankrotiseaduse § 102 lg 2 kohaselt, kui nõude esitamise tähtaega ei ennistata, võetakse nõue kaitsmisele, kuid tunnustamise korral rahuldatakse pärast õigeaegselt esitatud tunnustatud nõuete rahuldamist. Pankrotiseadus § 102 lg 3 sätestab, et võlausaldajate üldkoosoleku otsuse, millega nõudeavalduse esitamise tähtaeg ennistamata jäeti, võib võlausaldaja kohtus vaidlustada. Kui kohus leiab, et üldkoosolek on põhjendamatult jätnud nõude tähtaja ennistamata, tunnistab kohus otsuse selles osas kehtetuks ja ennistab nõude esitamise tähtaja.

Tähtaegselt esitamata nõue, mille tähtaja on üldkoosolek jätnud ennistamata ja mille tähtaja on ka kohus jätnud ennistamata, tuleb võtta siiski kaitsmisele ja tunnustamise korral rahuldatakse nõue pärast tähtaegselt esitatud ning tunnustatud nõuete rahuldamist (PankrS § 102 lg 2). Tähtaja ennistamisel puudub võlausaldajate üldkoosolekul motivatsioon hilinemisega esitatud nõude tähtaja ennistamiseks. Võlausaldajate üldkoosoleku otsust võib siin põhjendada pankrotimenetluse võrdse kohtlemise ja kiiruse põhimõttega. Seega on võlausaldajal kohustus kinni pidada pankrotiseaduses sätestatud tähtaegadest, et menetlus saaks kulgeda ilma viivitusteta. Võlausaldajatel tuleb lähtuda nõude esitamise tähtaja ennistamise otsuste tegemisel põhjustest, mitte subjektiivsest huvist.

Tähtaja ennistamisega suureneb võlausaldajate hulk, kelle nõuded tuleb pankrotivara arvelt rahuldada. Tähtaja ennistamata jätmisega on võimalik jätta hilinenult nõude esitanud võlausaldaja nn kolmanda järgu nõudeks. Vastavalt pankrotiseadusele rahuldatakse järgmise järgu nõuded pärast eelmise järgu nõuete täielikku rahuldamist.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 3. aprilli 1996. a määruse nr 3-2-1-49-96 kohaselt, kui enne PankrS § 23 lg-s 1 (kehtiv¹²⁵ pankrotiseadus § 93 lg 1) kehtestatud kahekuulise tähtaja möödumist on võlausaldajate üldkoosolek lugenud nõudeavalduse esitamata jäetuks, siis võlausaldaja poolt kahekuulise tähtaja jooksul esitatud korduv nõudeavaldus tuleb läbi vaadata üldises korras, sest nõudeavalduse esitamise tähtaeg ei ole möödunud. Seega saab pankrotimenetluses võlausaldajate üldkoosolek lugeda nõudeavalduse esitamata jäetuks, kui peale nõuete estamise kahekuulise tähtaja möödumist ja peale PankrS § 94 lg-s 3 sätestatud puuduste kõrvaldamiseks antud tähtaga ei ole võlausaldaja puudusi kõrvaldanud

Saksa pankrotiõiguses on nõuete esitamise tähtaeg vähemalt kaks nädalat kuni kolm kuud. Tähtaeg hakkab kulgema kaks päeva pärast teate ametlikus päevalehes avaldamist. Tegemist ei ole ei õigust lõpetava tähtajaga (*Notfrist*) ega lõpptähtajaga (*Abschlussfrist*). Nõuete esitamise tähtaja möödalaskmise tagajärjeks on, et nõue kas pannakse kaitsmisele hilisemal nõuete kaitsmise koosolekul või kaitstakse seda kirjalikus menetluses. Praktikast teatatakse pankroti väljakuulutamise otsuses nõuete esitamise lõpptähtaeg. Hilinemisega nõude esitamise tagajärjeks võib olla see, et nõuet ei võeta enam jaotusettepaneku koostamisel arvesse (InsO § 188). Nõuete hilisem esitamine on reguleerimist leidnud ja võimalik §-des 189, 192, 197 sätestatud asjaoludel, tuues kaasa selle, et nõuete kaitsmise koosoleku kokkukutsumise kulud tasub nõude hilinemisega esitanud võlausaldaja. Eriti mahukas pankrotimenetluses peetakse lubatavaks ka pikema kui kolmekuulise nõuete esitamise tähtaja määramist. Nõuete esitamise tähtaja kindlaksmääramine teenib eesmärki teha nõuete hulk võimalikult ruttu ja kõikehõlmavalt kindlaks.¹²⁶

Eristada tuleb nende nõuete menetlemist, mis esitatakse pärast nõuete esitamise tähtaega ja nende nõuete menetlemist, mis esitatakse alles pärast nõuete kaitsmise koosolekut. Esimese puhul lubatakse nõue kaitsmisele (InsO § 177 lg 1 lause 1), kuid pankrotihaldur või võlausaldaja võib sellele nõudele vastu vaielda, mille tagajärjel kohus kas määrab hilineja kulud uue erakorralise nõuete kaitsmise koosoleku aja või kaitstakse nõuet kirjalikus menetluses. Sellist vastuväidet ei pea põhjendama. Põhjendama peab ainult nõude

¹²⁵ Riigikohtu otsuses on viidatud varem kehtinud pankrotiseaduse sätetele, kuna pankrotiseaduse sätete erinevus on paragrahvi numbrites ning nimetatud sätete sisu on sama viitab autor ka kehtivale seadusele.

¹²⁶ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2320, Rdn 10.

hilinemisega esitamist. Kui aga kohus paneb sellise hilinemisega esitatud nõude vastuväitest hoolimata kaitsmisele üldisel (mitte erakorralisel) nõuete kaitsmise koosolekul, on vastuväite esitajal võimalus esitada kohtunikuabi lahendi suhtes tähtajaliselt piiratud vastulause (*die befristete Erinnerung*). Vastulauses sisalduv vastuväide nõudele võib seisneda ainult selles, et nõue esitati hilinemisega. Kui vastulause rahuldatakse ja kohtunikuabi lahend tühistatakse, on nõude kaitsmisele panemine ja selle võimalik tunnustamine kehtetu ja tuleb määrata erakorraline nõuete kaitsmine.¹²⁷ Kokkuvõtteks tuleb autori arvates seaduses sätestatud nõuete kaitsmise tähtaja piires täiendav nõuete kaitsmine määrata lähtuvalt võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest. Võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte all mõistetakse selle tänapäevasel kujul eelkõige menetluslikku võrdsust. See tähendab, et üksikule võlausaldajale tuleb tagada võimalus osaleda kollektiivses pankrotimenetluses. Osavõtmine taandub õigusele esitada oma nõue ka peale seaduses kehtestatud tähtaega ja saada pankrotimenetluses määratav jaotis. Võlausaldajate erapooletuks kohtlemiseks loetakse pankrotimenetluses tekkivate erimeelsuste kiiret, efektiivset ja erapooletut lahendamist ning välisriigi võlausaldajate eemaletõrjumise keeldu.

USA Ülemkohus on asunud seisukohale, et võlausaldajate võrdne kohtlemine on pankrotiseaduse üks peamisi lõppeesmärke.¹²⁸

Samuti on maksejõuetusmenetluse määruse nr 1346/2000 üheks eesmärgiks tagada võlausaldajate võrdne kohtlemine. Samas arvestades, et liikmesriikide pankrotiseadused on küllalt erinevad, ei saa võlausaldajate ebavõrdset kohtlemist täielikult siiski välistada.¹²⁹

Autori arvates peab PankrS § 94 lg 3 kohaselt haldur kõik esitatavad kirjalikud nõudeavaldused vastu võtma. Nimetatud sätte kohaselt kohaselt annab haldur esitajale vähemalt 10 päeva puuduste kõrvaldamiseks, kui nõudeavaldus ei ole nõuetekohaselt vormistatud. Puuduste tähtaegsel kõrvaldamisel loetakse nõudeavaldus esitatuks avalduse esialgse esitamise päeval. Kui puudusi ei kõrvaldatud, võib võlausaldajate üldkoosolek lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

Juhul, kui võlausaldaja jätab täitmata TsMS § 338 lg 1 p 1, tekib olukord, kus menetluses ei ole võimalik halduril tuvastada võlausaldajat ega anda puuduste olemasolu korral tähtaega

---

¹²⁷ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2345, Rdn 2.

¹²⁸ K.H.Nadelmann. Concurrent Bankruptcies and Creditor Equality in the Americas. University of Pennsylvania Law Review, 1947, vol 96, nr 2, p 171.

¹²⁹ J.H.M. Sprayregen. International Issues: Are You Ready for the New European Union Regulations, arvutivõrgus kättesaadav: www.abiworld.org/abidata/online/conference/02asm/Sprayregen.html.

puuduste kõrvaldamiseks, kuna ei ole teada ei nõude esitaja nime, aadressi ega sidevahendite andmeid. TsMS § 338 lg 1 p 1 kohaselt märgitakse menetlusosalise poolt kohtule esitatavas menetlusdokumendis: 1) menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed. TsMS § 423 lg 1 p 7 kohaselt jätab kohus hagi läbi vaatamata, kui hageja esitatud andmed hageja või kostja kohta ei võimalda isiku tuvastamist ja isiku tuvastamine ei õnnestu ka kohtul mõistliku tähtaja jooksul. Nimetatud olukorras saab juhinduda TsMS § 423 lg 1 p-st 7, mis annab pankrotimenetluses võlausaldajate üldkoosolekule aluse tugineda PankrS § 94 lg-le 3 ja lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

Pankrotiseaduses ei ole sätestatud nõuete esitamise lõpptähtaega. Autori arvates tuleks kaaluda pankrotiseaduses nõudeavalduse esitamise lõplik tähtaja sätestamist, et oleks võimalik tagada menetluse prognoositavus, järgida menetluslikke tähtaegu ning täita eesmärk teha kõikehõlmavalt kiiresti kindlaks pankrotimenetluses esitatvad nõuded. Autori arvates tuleks lähtuvalt eelnimetatud põhimõtetest kaaluda nõuete esitamise lõpptähtajaks jaotusettepaneku esitamist kohtule kinnitamiseks pankrotihalduri poolt.

II NÕUETE KAITSMINE

2.1. Nõuete kaitsmise olemus ja vajadus

Erinevate riikide pankrotiseadustes on kohtu, võlausaldajate üldkoosoleku ja halduri funktsioonid määratud küllaltki erinevalt. Üldine põhimõte seisneb selles, et olulisemad küsimused otsustab kohus või võlausaldajate üldkoosolek, pankrotimenetluse vahetu, igapäevane korraldamine on aga halduri ülesandeks. Eesti pankrotiseaduses on lähtutud põhimõttest, et kohtule langev koormus oleks võimalikult väike. Põhjus on nii põhimõtteline kui ka pragmaatiline. Põhimõtteliselt ongi õige, et olulisemad küsimused pankrotimenetluses lahendatakse võlausaldajate üldkoosolekul, mitte kohtus. Pankroti enda olemusest tuleneb, et võim võlgniku vara üle läheb võlausaldajatele. Piltlikult võib võlausaldajaid võrrelda aktsionäridega, kes oma koosolekul otsustavad olulisemaid küsimusi oma vara suhtes. Võlgniku pankrotivara arvel tuleb rahuldada võlausaldajate nõuded, järelikult tuleb võlausaldajatele anda otsustamise õigus, mis selle varaga teha ning kuidas seda müüa, et nõuded saaksid võimalikult täielikult rahuldatud. Pragmaatiline põhjus, miks kohtule on võrreldes mitmete teiste riikide pankrotiseadustega jäetud suhteliselt vähem funktsioone, on asjaolu, et käimasoleval reformide perioodil on kohtud liiga ülekoormatud. Kohus peab otsustama eelkõige küsimused, kus võlgniku ja võlausaldajate huvid on vastandlikud ning vajalik on erapooletu otsustaja.¹³⁰

Nõuete kaitsmise eesmärgiks on teha õiguslikult siduvalt kindlaks, millised nõuded kajastuvad tunnustatud nõuete nimekirjas ja millised nõuded tuleb kohtumenetluses nõude tunnustamisena selgitada.¹³¹ Kaitsmata nõudeid ei võeta arvesse jaotusettepanekus.¹³²

Pankrotiseaduse § 100 kohaselt toimub nõuete kaitsmine võlausaldajate üldkoosolekul (nõuete kaitsmise koosolekul). Koos nõudega kaitstakse ka nõudeid tagavaid pandiõigusi. Võrreldes pankrotiseaduse eelmise redaktsiooniga on nõuete kaitsmise kord jäänud põhimõtteliselt samaks.

---

¹³⁰ P.Varul. Selgitavaid märkusi Pankrotiseadusele. – Juridica 1993, nr 3, lk 52–52.

¹³¹ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2336–2337, Rdn 2.

¹³² Ibid, s 2337, Rdn 2.

Saksamaal on nõuete kaitsmise koosolek võlausaldajate kinnine koosolek. Koosolekust osavõtuõigus on pankrotihalduril, võlgnikul, pankrotitoimkonna liikmetel ja pankrotivõlausaldajatel. Erandina võib kohus lubada koosolekust osa võtta ka muudel isikutel.¹³³

Pankrotiseaduse § 80 lg 2 kohaselt on üldkoosolekul osalemise õigus kõigil võlausaldajatel, kas isiklikult või esindaja kaudu, samuti võlgnikul ning isikutel, keda on üldkoosolekule kutsutud või kellel on lubanud üldkoosolekul osaleda kohus või haldur. Pankrotiseaduse § 80 lg 3 kohaselt osaleb esimesel üldkoosolekul kohtunik. Teistel üldkoosolekutel osaleb kohtunik, kui on alust arvata, et võib tekkida vaidlus häälte määramise üle.

Pankrotiseaduse § 100 lg 5 kohaselt viiakse nõuete kaitsmise koosolek läbi, olenemata osavõtivate võlausaldajate arvust, kui koosoleku aeg ja koht oli võlausaldajatele õigeaegselt teatatud. Pankrotiseaduse § 100 lg 6 sätestab, et haldur ja võlgnik on kohustatud osa võtma nõuete kaitsmise koosolekust. Võlgniku puudumisel otsustab koosolek, kas nõuete kaitsmine on võimalik. Nõude või vastuväite esitanud võlausaldaja koosolekult puudumine nõude läbivaatamist ei takista.

Pankrotiseaduse § 103 lg 7 kohaselt koostatakse tunnustatud nõuete kohta nimekiri. Nimekirjas märgitakse, millises ulatuses on nõue tunnustatud, millisesse rahuldamisjärku see on arvatud ning kas nõue on tagatud pandiõigusega. Nimekirjale kirjutavad alla pankrotitoimkonna esimees ja kõik kohalolevad võlausaldajad. Kui pankrotitoimkonna esimees või kohalolev võlausaldaja keeldub nimekirjale alla kirjutamast, tehakse selle kohta nimekirjas märkus.

Pankrotiseaduses on sätestatud isikute ring, kes peavad nõuete kaitsmise koosolekust osa võtma (pankrotihaldur ja võlgnik). Pankrotiseaduses on määratud ka isikud, kes võivad nõuete kaitsmise koosolekust osa võtta. Nendeks on võlausaldajad, kas isiklikult või esindaja kaudu, ning isikud, keda on koosolekule kutsutud või kellel on lubanud koosolekul osaleda kohus või haldur. Pankrotitoimkonna esimehe suhtes pole aga seaduses sätestatud nõuete kaitsmise koosolekul kohalolemise kohustust, kuid on sätestatud, et pankrotitoimkonna esimees kirjutab alla tunnustatud nõuete nimekirjale, mis koostatakse nõuete kaitsmise koosoleku lõpus. Autori arvates eeldab tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastamine pankrotitoimkonna esimehe kohalolekut nõuete kaitsmise koosolekul. Pankrotiseadus

---

¹³³ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2337–2338, Rdn 3.

sätetab, et juhul, kui pankrotitoimkonna esimees keeldub nimekirjale allkirjutamisest, tehakse selle kohta märkus tunnustatud nõuete nimekirjas. Siinkohal tekib küsimus, kas keeldumisega on tegemist ka siis, kui pankrotitoimkonna esimees ei keeldu tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastamisest, kuid jätab koosolekule tulemata ja seetõttu ei saa tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastada. Autori arvates ei ole siin tegemist toimkonna esimehe keeldumisega, kui ta jätab koosolekule ilmumata ja seega ei ole tal võimalik tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastada. Vastavalt PankrS § 100 lg-le 6 ei ole kohustatud isikute ringis nimetatud toimkonna esimeest. Toimkonna esimehe puudumise korral ei pea võlausaldajad otsutama kas nõuete kaitsmist on võimalik läbi viia, vaid toimkonna esimehe puudumise kohta tehakse vastav märge koosoleku protokollis.

Tunnustatud nõuete nimekiri on dokument, mis vormistatakse vahetult peale nõuete kaitsmise koosoleku päevakorra läbimist, st lõppenud on nõuete tunnustamise protsess ja lõppenud on ka võimalus esitatud vastuväidetest loobuda. Seadusandja on pankrotiseaduse § 103 lg-tes 6 ja 7 esitanud selgelt dokumentide järjekorra ja andnud neile ka tähenduse. Nimekirjas märgitakse, millises ulatuses on nõue tunnustatud, millisesse rahuldamisjärku see on arvatud ning kas nõue on tagatud pandiõigusega. Nõuete tunnustamisel on õiguslik tähendus ka võlgniku vastuväitel. Võlgniku vastuväide ei tingi seda, et nõue jääks seetõttu kaitsmata, kuid tunnustatud nõuete nimekirjal ei ole nõude osas, millele võlgnik vastuväite esitas, pankrotimenetluse lõppemise järel täitedokumendi tähendust.¹³⁴

Saksamaal ei ole sarnaselt Eesti pankrotiõigusega võlausaldaja isiklik osavõtt nõuete kaitsmise koosolekust kohustuslik, teda võib esindada ka esindaja.¹³⁵

Pankrotiseaduse § 100 lg 2 sätestab, et nõuete kaitsmise koosolek tuleb läbi viia mitte varem kui üks kuu ja mitte hiljem kui kolm kuud pärast nõuete esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumist. Kaalukatel põhjustel võib kohus halduri taotlusel seda tähtaega pikendada. Vajadusel võib nimetatud tähtaja jooksul läbi viia ka mitu nõuete kaitsmise koosolekut. Nõuete kaitsmise koosoleku korraldamine on halduri ülesanne, koosoleku korraldamisel tuleb halduril arvesse võtta seaduses sätestatud tähtaega. Kui haldur leiab, et seaduses sätestatud tähtaeg on liiga lühike, on halduril võimalik taotleda kohtult nõuete kaitsmise koosoleku tähtaja pikendamist. Samamoodi on nõuete kaitsmise koosoleku korraldamine sätestatud ka

---

¹³⁴ P.Varul. Olulisemad muudatused uues pankrotiseaduses. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.juridica.ee/konverents_XXVII_et.php?konverents_XXVII=varul

¹³⁵ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2340, Rdn 9.

Soomes. Pankrotihaldur saab vabalt valida koosoleku aja ja koha tulenevalt seaduses kehtestatud tähtaegadest.¹³⁶

Soomes on kaalutud ka võimalust, kus pankroti väljakuulutanud kohus määrab otsuses esimese võlausaldajate koosoleku aja ja määrab ka nõuete kaitsmise koosoleku aja, sest see võimaldaks võlausaldajatel saada paremini informatsiooni olulistest menetluslikest protseduuridest. Kuid ilmselt on seadusandja loobunud sellest põhimõttest praktilistel kaalutlustel, sest paljud menetlused lõppevad peale pankroti väljakuulutamist raugemisega ja selline koosolekute aja teatamine eeldaks haldurilt ja võlausaldajatelt teatud osas tarbetu töö tegemist ja kulude kandmist.¹³⁷

Pankrotiseaduse § 158 lg 4 kohaselt, kui menetluse lõpetamise ajaks on nõuete kaitsmine toimunud, märgib kohus määruses, millises osas on iga võlausaldaja nõue tunnustatud ja millistele nõuetele esitas võlgnik vastuväite. Pärast aruande saamist haldurilt lõpetab kohus halduri ettepanekul pankrotimenetluse raugemise tõttu, kui kohus tuvastab, et pankrotivarast ei jätku massikohustuste ja pankrotimenetluse kulude katteks vajalike väljamaksete tegemiseks.

Saksamaa pankrotiõiguses määratakse nõuete kaitsmise koosoleku (*Priifungstermin*) aeg kindlaks juba (§ 29 lg 1 lause 2) pankroti väljakuulutamise otsuses. See peab koosolek toimuma hiljemalt 5 kuud peale pankroti väljakuulutamist.

Šotimaal peavad nõuete kaitsmise koosolekud toimuma koosolekut kokku kutsuva isiku arvates enamuse võlausaldajate jaoks sobivas kohas. Selle sätte eesmärgiks on ära hoida olukordi, kus võlausaldajatel on raske tulla koosoleku toimumiskohta, näiteks juhul, kui enamuse võlausaldajaid elab saare peal ja peab sõitma mandrile nõuete kaitsmise koosolekule esmaspäeva hommikul kella üheksaks.¹³⁸ Eesti pankrotiseaduses ei ole sätestatud, kus peab toimuma nõuete kaitsmise koosolek. Praktikast on aga välja kujunenud kolm põhimõtet koosoleku toimumiskoha suhtes. Nõuete kaitsmine toimub, kas võlgniku äriregistris märgitud asukoha järgi, võlgniku majandustegevuse piirkonnas või halduri büroos, mis ei kattu kahe eelnevaga. Nõuete kaitsmise koosoleku koha suhtes Eesti pankrotimenetluses probleeme tekkinud ei ole, kuna lähtutakse eelpool mainitud põhimõtetest.

---

¹³⁶ R.Koulu. H.Lindfors. Konkursilaki. Helsinki 2004, s 188–189.

¹³⁷ Ibid, s 188–189.

¹³⁸ William W. McBryde. Bankruptcy. Edingurg 1989, p 217.

Autori arvates on Eestis kehtiv nõuete kaitsmise kord hästi toimiv. Nõuete kaitsmine nõuete kaitsmise koosolekul on kohtuväline protseduur, mille käigus võlausaldajad ja haldur otsustavad omavahel õiguslikult siduvalt, millised nõuded osalevad pankrotivara jaotusmenetluses. Nõuete kaitsmine kohtuväliselt vähendab oluliselt kohtu töökoormust, see väljendub selles, et kohtud peavad läbi vaatama ainult need nõuded, millele on esitatud vastuväide, ja võlausaldajad, kes on pöördunud hagiga kohtusse nõude tunnustamiseks. Kõigi pankrotimenetluses esitatud nõuete kaitsmine kohtulikus menetluses tähendaks kõigi nõuete sisulist kontrolli kohtu poolt, mis oluliselt suurendaks kohtute koormust ja suuremate pankrotimenetluste korral võib tekitada olulisi viivitusi nõuete tunnustamisel.

2.2. Nõuete kaitsmise kord

Eesti pankrotiseaduse § 101 lg 2 kohaselt võivad võlausaldaja ja võlgnik enne nõuete kaitsmise koosolekut esitada haldurile nõuete või neid tagavate pandiõiguste kohta kirjalikke vastuväiteid. Pankrotiseaduse § 100 lg 4 kohaselt on võlausaldajal ja võlgnikul õigus enne nõuete kaitsmise koosolekut tutvuda nõudeavalduse ja kirjalikult esitatud vastuväidetega. Haldur teatab nõuete kaitsmise koosolekust väljaandes „Ametlikud Teadaanded” vähemalt 15 päeva ette, märkides ära, kus ja millal saab tutvuda nõudeavalduste ja vastuväidetega. Nõudeavaldustega on õigus tutvuda viie päeva jooksul enne nõuete kaitsmise koosolekut. Vastuväiteid nõuetele võivad esitada pankrotihaldur ja võlausaldajad teineteisest sõltumata. Vastuväiteid saavad nad esitada kirjalikult enne koosolekut, koosoleku ajal või suuliselt üksnes koosoleku ajal.

Autori arvates on nõuete kaitsmise koosoleku kokkukutsmise etteteatamise aeg piisav, kuid kaaluda tuleks nõuete tutvumise tähtaja muutmist viie päeva asemel viieks tööpäevaks, tagamaks menetlusosalistele piisavad võimalused nõuetega tutvumiseks ja vältimaks nädalavahetuse ning riigipühade arvestamist tutvumisaja hulka.

Saksamaal valmistab nõuete kaitsmise koosoleku ette pankrotihaldur, st ta vaatab nõudeavaldused läbi ja otsustab juba eelkontrolli tulemusena, kas vaidleb neile vastu või mitte. Nõuete kaitsmise koosolekul arutatakse neid nõudeid, mille suhtes on vastuväiteid esitatud. Nõuete kaitsmise eesmärgiks on teha õiguslikult siduvalt kindlaks, milline nõue osaleb jaotusmenetluses ja millised vaieldavad nõuded tuleb kohtumenetluses selgitada. Kaitsmata nõudeid ei võeta arvesse jaotusettepanekutes ja neid ei arvestata ka võlgniku

kohustustest vabastamisel. Nõuete kaitsmise koosolek on võlausaldajate kinnine koosolek. Nõuete kontrollimine on pankrotihalduri isiklik kohustus, mida ta ei tohi kolmandale isikule delegeerida. Nõuete kaitsmise koosolekul peab pankrotihaldur isiklikult kohal viibima. Kui pankrotihalduril ei ole võimalik nõuete kaitsmise koosolekust isiklikult osa võtta, lükatakse see edasi või võimalik on tellida ka erihaldur (*Sonderverwalter*), kes nõuete kaitsmise läbi viib. Nõuete kaitsmine kirjalikus menetluses on lubatav vaid peale nõuete kaitsmise koosolekut esitatud nõuete puhul. Lihtsustatud pankrotimenetluse korral (InsO § 311 jj), kui võlgniku varaline seisund on selge ja võlausaldajate arv väike või kohustuste summa väike, võib kohus anda loa viia kaitsmismenetlus tervikuna või osaliselt läbi kirjalikult. Seejuures on kõikidel võlausaldajatel õigus tutvuda nõuetega ja esitada kohtule vastuväiteid nõude kandmise kohta tabelisse. Autori arvates võimaldab nõuete kaitsmise kirjalik menetlus vähendada pankrotimenetluse kulusid ja on seega kooskõlas pankrotimenetluse kiiruse põhimõttega. Kuna kiiruse põhimõte seostub enamasti kulude efektiivsuse põhimõttega, siis võib väita, et efektiivne pankrotimenetlus ongi enamasti kiire, kuna viivitused suurendavad menetluse kulusid. Autori arvates tuleks kaaluda kohtuvälise nõuete kaitsmise menetluse läbiviimist kirjalikus menetluses, mis eeldaks nõuetele kirjalike vastuväidete esitamist haldurile kindlaksmääratud tähtaja jooksul.

Soome õiguses on pankrotimenetluse keskseks isikuks nõuete käsitlemisel pankrotihaldur. Tema ülesanneteks on esitatud nõuete kontrollimine ja nõuete täpsustamine. Pankrotihaldur peab hea pankrotimenetlustava poolt eeldatavas ulatuses kontrollima esitatud nõuete põhjendatust ja võimalikku eelisõigust. Arvestus- või kirjavead või muud võimalikud ilmsed vead võib pankrotihaldur parandada omaalgatuslikult. Kui haldur märkab võlausaldaja nõudes sellist puudust või viga, mis on nõude kaitsmise seisukohalt oluline, peab ta paluma võlausaldajal oma nõuet täpsustada või parandada.¹³⁹

Soome pankrotiseaduse üheks kõige suuremaks puuduseks on peetud seda, et pankrotihalduril pole olnud õigust esitatud nõuet iseseisvalt vaidlustada. Pankrotihaldur, kes on pankrotipesa tervikolukorraga kõige paremini tuttav ja kellel on kõige paremad eeldused nõuete põhjendatuse hindamiseks, on seniajani saanud esitatud nõudeid vaidlustada vaid “keerpteid pidi”. Haldur on saanud aidata klaarida võimalikke ebakohti näiteks teatades oma tähelepanekutest mõnele võlausaldajale, kes siis asja vaidlustab. Pankrotihalduril on olnud õigus mõnd nõuet vaidlustada vaid nn tagasivõitmise põhjendusel (TakSL § 23). Seadusemuudatusega on ka see kitsaskoht kõrvaldatud ja pankrotihaldurile on antud volitused

---

¹³⁹R.Koulu. Uusi Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 280.

nõue vaidlustada (muudatuse kohaselt on kasutatavaks terminiks 'märkuse tegemine'). Pankrotihalduri õigus teha märkusi esitatud nõude suhtes on sätestatud pankrotiseaduse §-des 35 ja 67. Pankrotihalduri kohustuseks on esitatud võlanõudeid kontrollida (KS § 67 a). Ta peab seega süstemaatiliselt läbi vaatama nõudeavaldused ja nendega seotud dokumendid. Kontrollimist eeldab juba § 24 a-le vastava loendi koostamine. Kontrollimisel peab pankrotihaldur pöörama tähelepanu kulude ja kasu aspektile ning üritama vältida põhjendamatute märkuste tegemist, sest need võivad koormata pankrotipesa kohtukulude hüvitamiskohustusega. Kontrollimise tase määratakse pankrotihalduri üldise täpsuskohustuse alusel. Kui pankrotihaldur avastab, et nõue või sellele nõutav eelisõigus on alusetu, peab ta tegema selle kohta märkuse.¹⁴⁰

Autori arvates on pankrotihalduri keskne osa pankrotimenetluses õige ja põhjendatud seoses nõuete esitamise, kontrollimise ja kaitsmisega. Pankrotihalduri ülesanne pankrotimenetluses on kontrollida võlausaldajate poolt esitatud nõudeid ja võlgniku raamatupidamist ning kogutud andmeid võrrelda. Sellest lähtuvalt on halduril kõige parem ülevaade võlgniku vastu esitatud nõuetest. Seega saab pankrotihaldur oma teadmisi ja õigusi kasutades kaitsta parimal viisil võlausaldajate ja võlgniku huve, vaidlustades nõudeid. Pankrotihalduri tegevuse piiramine seoses nõuete vaidlustamisega ei teeni pankrotimenetluses eesmärkide saavutamise huve.

Hääletamisõigus on võlausaldajatel, kes on oma nõude pankrotimenetluses esitanud. Samas võib leida erinevate riikide pankrotimenetlustes hääletamisõiguse osas ka erandeid. Erandeid rakendatakse peamiselt pandipidajatele. Pandipidajate hääletamisõigust on püütud piirata. Pandipidajate hääletamisõiguse piiramise vajadust saab põhjendada võlausaldajate huvide kaitsmise vajadusega. Kui pandipidaja nõue on pandieseme väärtusega täielikult kaitstud, puudub vajadus pandipidajale hääletamisõiguse andmiseks, sest tema huvid on tagatud pandieseme väärtusega ning sellest tulenevalt ei mõjuta pankrotimenetlus tema õigusi. Kui pandipidaja hääletamisõigus jääb piiramata võib see tuua kaasa kahjulikke tagajärgi teiste võlausaldajate jaoks, eriti juhul, kui pandieseme väärtus moodustab olulise osa pankrotivarast. Sellisel juhul võib tekkida olukord, kus pandipidajal on võimalik häälteenamusega takistada tervendamiskava elluviimist või pankrotivara müüki. Ka Maailmapank on oma soovitusel toetanud pandipidajate hääletamisõiguse piiramist.¹⁴¹

---

¹⁴⁰ J.Muukkonen. Konkurssivalvonta muutoksen kuorissa. Helsinki 1994, s 30.

¹⁴¹ The World Bank. Effective Insolvency Systems: Principles and Guidelines. Arvutivõrgus kättesaadav: www.worldbank.org/ifa/Insolvency%20Principles%20and%20Guidelines%20April%202001.pdf

Eesti pankrotimenetluses on kõigil nõude esitanud võlausaldajatel hääletamisõigus, kaasarvarud pandipidajatel. Võlausaldajatele määratav häälte arv sõltub võlausaldaja esitatud nõude suurusest.

Praktikas on sageli probleeme tekitanud häälte arvu kindlaksmääramine enne nõuete kaitsmist. Pankrotiseaduse § 82 lg 1 kohaselt on võlausaldajate häälte arv võrdeline tema nõude summaga. Nõude suurus ei ole aga enne nõuete kaitsmise koosolekut selge. Vastavalt pankrotiseaduse § 82 lg-le 3 määrab võlausaldajate häälte arvu kuni nõuete kaitsmiseni haldur tema käsutuses olevate dokumentide alusel. Võlausaldaja kohustuseks on esitada nõude aluseks olevad dokumendid haldurile hiljemalt kolm tööpäeva enne üldkoosolekut. Juhul, kui võlausaldaja ei nõustu talle halduri poolt määratud häälte arvuga või kui talle määratud häälte arvu vaidlustab teine võlausaldaja, määrab häälte arvu üldkoosolekul osalev kohtunik, tehes selle kohta määruse.

Kui võrrelda kehtivat pankrotiseadust eelmiste pankrotiseadustega, on kohtuniku osalemine üldkoosolekul uudne. Kohtuniku osalemine üldkoosolekul toodi Eesti seadusesse sisse Saksamaa pankrotiseaduse eeskujul, kus võlausaldajate esimesel üldkoosolekul (ning vajadusel ka teistel üldkoosolekutel) osaleb vastava pankrotimenetlusega tegelev kohtunik (mis ei tähenda loomulikult, et võlausaldajate koosolek peaks tingimata kohtus toimuma), kes kinnitab halduri poolt määratud hääled ja lahendab üldkoosolekul jooksvalt häälte määramise üle tekkinud vaidlused (§ 82 lg 4 ja 5).¹⁴²

Riigikohtu tsiviilkolleegium leiab, et PankrS § 82 lg-te 4 ja 5 kohaldamist tuleb analüüsida nende koostoimes. Pankrotiseaduse § 82 lg 4 reguleerib häälte määramist olukorras, kus üldkoosolekul osalenud võlausaldaja ei nõustu talle halduri määratud häälte arvuga või kui talle määratud häälte arvu vaidlustab teine võlausaldaja. Sellisel juhul määrab häälte arvu üldkoosolekul osalev kohtunik. Pankrotiseaduse § 82 lg 5 järgi peab halduri määratud hääled kinnitama kohtunik. Mõlemal juhul teeb kohtunik määruse. Kolleegium leiab, et PankrS § 82 lõike 5 teises lauses nimetatud määrus ja õigus esitada selle määruse peale määruskaebus hõlmab ka sama paragrahvi lõikes 4 nimetatud määrust. Kui see nii ei oleks, tekiks olukord, mil ühes ja samas vaidlusaluses küsimuses, s.o võlausaldajale häälte arvu määramises lubatakse ja ei lubata (PankrS § 5 lg 1) ringkonnakohtule määruskaebust esitada. Kolleegium ei näe kohtuniku poolt häälte arvu kinnitamisest või vaidluse korral häälte määramises kvalitatiiivse eristamise vajadust, mis ühel juhul (lg 5) õigustaks määrusele määruskaebuse

---

¹⁴² Pankrotiseaduse eelnõu seletuskiri <http://www.just.ee/index.php3?cath=3252>

esitamist ja teisel juhul (lg 4) ei õigustaks. Ka poleks mõistlik lahendus, et võlausaldaja, kes soovib saada tema jaoks olulises vaidluses häälte arvu üle ka ringkonnakohtu seisukohta, peaks laskma kohtunikul halduri häälte arvu määramise kinnitada selleks, et tal tekiks õigus esitada määruskaebus. Nii häälte arvu kinnitamisel kui ka häälte arvu määramisel tuleks kohtunikul kontrollida PankrS § 82 lg-tes 1–3 sätestatud aluseid. Seega PankrS § 82 lõike 5 teises lauses nimetatud määrus ja õigus esitada selle määruse peale määruskaebus hõlmab ka sama paragrahvi lõikes 4 nimetatud määrust.¹⁴³

Kui võlausaldaja nõue on kaitstud, on tema häälte arv võrdeline kaitstud nõude suurusega (PankrS § 82 lg 6). Nõue, mis tuleneb tingimuslikust tehingust, mille edasilükkav tingimus ei ole saanud, annab hääleõiguse üksnes juhul, kui tingimuse saabumine on tõenäoline või kui tingimus on saanud (PankrS § 82 lg 2).

Nõuete kaitsmise koosolekul tekitab vajadus häälte määramiseks kui on vajalik lahendada koosoleku korralduslikke küsimusi juhul, kui võlgniku esindaja puudub (PankrS § 100 lg 6) või osutub vajalikuks otsustada kas lugeda nõude tähtaeg ennistatuks (PankrS § 102 lg 1) või lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud (PankrS § 94 lg 3).

Nõuete kaitsmise kord ei näe ette võlausaldajate hääletamist selles osas, kes on nõude kaitstuks lugemise poolt või vastu, esitatakse lihtsalt küsimus – kellel on nõude või rahuldamisjärgu osas vastuväiteid. Kui keegi vastuväiteid ei esita, loetakse nõue tunnustatuks. Vastuväite esitamise korral kasvõi ühe võlausaldaja või halduri poolt nõuet tunnustatuks lugeda ei saa. Pankrotiseaduse § 104 kohaselt võib vastuväite nõudele või nõuet tagavale pandiõigusele esitada hiljemalt nõuete kaitsmise koosolekul ka võlgnik ise. Võlgniku vastuväide ei takista nõude või nõuet tagava pandiõiguse tunnustamist, kuid sel juhul ei ole tunnustatud nõuete nimekirjal nõude osas, millele võlgnik vastuväite esitas, täitedokumendi tähendus.¹⁴⁴ Kui võlausaldaja soovib, et tunnustatud nõuete nimekirjal oleks tema nõude või pandiõiguse osas, millele võlgnik vastuväite esitas, täitedokumendi tähendus, võib ta esitada hagi võlgniku vastu nõude või pandiõiguse tunnustamiseks. Hagi võib esitada kolme aasta jooksul nõuete kaitsmise koosolekust arvates, mil võlgnik nõudele vastuväite esitas.

---

¹⁴³ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 21.aprill 2005.a. kohtuotsus nr 3-2-1-42-05.

¹⁴⁴ PankrS § 168 kohaselt ulatuses, milles võlausaldaja pankrotimenetluses tunnustatud nõue on jäänud pankrotimenetluses rahuldamata, on pankrotiseaduse § 158 lõikes 4 või § 163 lõikes 4 nimetatud määrus täitedokumendiks, kui võlgnik ei ole esitanud nõudele vastuväidet vastavalt käesoleva seaduse § 104 lõikele 1 või kui kohus on § 104 lõikes 2 nimetatud juhul võlausaldaja nõuet tunnustanud.

Autor on seisukohal, et halduril on palju võimalusi takistada ebaausa võlausaldaja nõude tunnustamist pankrotimenetluses. Samas on halduril kohustus kaaluda kõiki esitatud vastuväiteid, kuna nõudele vastuväiteid esitavate võlausaldajate seas võib olla pahatahtlikke isikuid, kes on huvitatud sellest, et nõuet ei tunnustataks, kuna sellest võib sõltuda vastuväite esitanud võlausaldaja võimalus oma nõue rahuldada suuremas ulatuses. Et vältida selliste olukordade tekkimist, peaks võlausaldaja esitama kõik võimalikud tõendid ja dokumendid, mis tõendaksid tema nõuet.

Pankrotiseaduse § 103 lg 6 sätestab, et iga nõude läbivaatamise kohta märgitakse nõuete kaitsmise koosoleku protokoll, millega kajastatakse koosoleku käiku, kas nõuet ja nõuet tagavat pandiõigust tunnustati või mitte ja kes vaidles nõudele, selle rahuldamisjärgule või nõuet tagavale pandiõigusele vastu. Samuti märgitakse protokoll, kes loobus esitatud vastuväitest. Kuna pankrotiseadus protokollis sisu ei ava, tuleb sisu avamiseks pöörduda TsMS poole. TsMS § 50 sätestab, et menetlustoimingu protokoll peab kajastama menetlustoimingu olulist käiku ja muud asja lahendamise või võimaliku edasikaebamise seisukohalt olulist. Nimetatud sätteid kohaldatakse pankrotimenetlusele otstarbekas ulatuses. TsMS § 52 kohaselt koostatakse protokoll kohtuistungil masina- või arvutikirjas või jäädvustatakse digitaalsele andmekandjale selliselt, et tagatud on protokollis kirjalik taasesitamine. Protokollis võib istungil koostada esialgu ka muul viisil, sealhulgas märkmete tegemise või dikteerimisega, kuid allakirjutamise ajaks peab protokoll olema viidud käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud vormi.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 29. aprill 2002. a otsuse nr 3-2-1-60-02 kohaselt saab PankrS § 72 lg-t 6 mõista ainult nii, et nõuete kaitsmise koosoleku protokollis tuleb märkida kõik nõudele või selle rahuldamisjärgule vastu vaieldud isikud, olenemata sellest, kas nad esitasid vastuväite koosolekul või enne seda kirjalikult. PankrS § 72 lg 6 rikkumine nõuete kaitsmise koosoleku protokollimisel on vaadeldav kui seaduse oluline rikkumine nõuete kaitsmise koosoleku pidamisel. Selline rikkumine annab PankrS § 74 lg 2 alusel võlausaldajale õiguse nõuda nõude või selle rahuldamisjärgu uut läbivaatamist nõuete kaitsmise koosolekul. Kui võlausaldaja nõuet läbi ei vaadata, on tal PankrS § 74 lg 3 alusel õigus pöörduda kohtusse nõude või selle rahuldamisjärgu tunnustamiseks.

Kuna nõuete kaitsmise koosoleku protokollimine on osa koosoleku pidamise korrast ning koosoleku pidamise seaduses sätestatud korra olulise rikkumise puhul kehtestab õiguskaitsevahendi PankrS § 74 lg 2 ja 3, siis puudub alus kaaluda teise, pankrotiseaduses sätestamata õiguskaitsevahendi olemasolu võlausaldajal. Võlausaldajat ei või panna olukorda,

kus ta nõuete kaitsmise koosoleku protokollist ei näe nõudele või selle rahuldamisjärgule vastu vaielnud isikut ja vastava hagi esitamiseks peaks asuma kostjat tuletama muudest allikatest.¹⁴⁵

Saksamaal tuleb esitada vastuväite nõuete kaitsmise koosolekul suuliselt. Kirjalik vastuväide on lubatud siis, kui on tegemist kirjaliku menetlusega (InsO § 177 lg 1). Nõudele vastuvaidleja peab täpselt selgitama, mille vastu ta oma vastuväite suunab. Vastuväite võib hiljem ka tagasi võtta. Tagasivõtmine võib toimuda ka pärast nõuete kaitsmise koosolekut kirjalikus vormis või selle ajal protokollis kandmisega.¹⁴⁶ Kui Saksamaal on lubatud ka hilisem vastuväitest loobumine, siis Eestis on lubatud ainult kohene vahetu loobumine peale nõuete kaitsmise päevakorra käsitlemist, enne tunnustatud nõuete nimekirja koostamist ja allkirjastamist. Pankrotiseaduse § 103 lg 5 kohaselt ei võeta nõuete kaitsmise koosolekul pärast nõude või nõuet tagava pandiõiguse tunnustamist nõuete kaitsmise koosolekul vastuväiteid selle nõude või pandiõiguse kohta arvesse, välja arvatud pankrotiseaduse § 106 lg 2¹⁴⁷ nimetatud juhul.

Pankrotiseaduse § 103 lg 3 kohaselt on haldur kohustatud, kui selleks on alust, nõuete kaitsmise koosolekul nõudele või pandiõigusele vastu vaidlema. Pankrotiseaduse eelmises redaktsioonis sellist sätet ei olnud, kuid pankrotiseaduse alusel võis teha järelduse, et haldur on kohustatud vastuväite esitama, sest tema üldiseks kohustuseks oli võlgniku ja kõigi võlausaldajate ühiste huvide kaitse. Selgelt fikseerimata kohustuse puudumine vastuväidet esitada võimaldas väita, et vastuväite esitamisel on haldur oma otsustustes vaba. Sellega oli hägustatud ka vastutuse kohaldamine, juhul, kui haldur ühe võlausaldaja huvides jättis vastuväite esitamata, eirates sellega võlausaldajate ühiseid huve. Selle reegli sätestamiseks oli seadusandjal kaks põhjust: esiteks peab haldur analüüsima esitatud nõudeid, ta peab olema kursis esitatud tõenditega ning ta ei tohi jätta vastava aluse olemasolul vastuväiteid esitamata, sest see rikuks teiste võlausaldajate huve. Teiseks võimaldab halduri sellise kohustuse selge fikseerimine rikkumise korral paremini halduri vastutust kohaldada.¹⁴⁸ Halduri vastuväite kohustus on seadusesse sisse toodud menetluse selguse ja ootuspärasuse põhimõttest juhinduvalt. Vastuväite kohustus aitab tagada kõigi võlausaldajate huvide kaitse ja aitab seeläbi kindlaks teha tegelike võlausaldajate ringi. Vastavalt pankrotiseaduse § 55 lg-le 1

¹⁴⁵ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 29. aprill 2002.a. kohtuotsus nr 3-2-1-60-02.

¹⁴⁶ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2340, Rdn 9.

¹⁴⁷ Pankrotiseaduse § 106 lg 2 kohaselt vaatab nõuete kaitsmise koosolek nõude või pandiõiguse tunnustamise võlausaldaja, võlgniku või halduri nõudel uuesti läbi, kui ilmneb, et nõude või pandiõiguse tunnustamine põhineb võltsitud andmetel või kui nõuete kaitsmise koosoleku kokkukutsumisel või selle pidamisel on oluliselt rikutud seadust.

¹⁴⁸ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

kaitseb haldur kõigi võlausaldajate, samuti võlgniku õigusi ja huve ning tagab seadusliku, kiire ja majanduslikult otstarbeka pankrotimenetluse. Lähtunud on pankrotimenetluse väärtuspõhimõttest, mille üheks osaks on varade õiglase jaotamise põhimõte, mis antud olukorras tähendab võlausaldajate tegeliku ringi kindlakstegemist ja nende nõuete suuruse määramist, mille rahuldamist võlausaldajad saavad nõuda pankrotivara arvelt.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 21. märts 2006.a. otsuse nr 3-2-1-10-06 kohaselt sätestab PankrS § 106 lg 1 Eesti õiguskorrale ka juba varasema, kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud pankrotiseaduse järgi tuntud võlausaldaja hagi esitamise õiguse teise võlausaldaja vastu, kui viimane on nõuete kaitsmise koosolekul vastu vaielnud tunnustamiseks esitatud nõudele. Ka varem oli võlausaldaja hagi nõude tunnustamiseks pankrotimenetluses suunatud sellele, et selgeks teha, kas tal on võlgniku vastu nõudeõigus või nõuet tagav pandiõigus. Hagi rahuldamise korral tekkis võlausaldajal õigus osaleda pankrotihalduri koostatud jaotusettepaneku põhjal pankrotivara müügist saadud raha jaotamisel (vt kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud pankrotiseaduse § 143 jj). PankrS § 104 lõikega 2 sätestatud võlausaldaja hagi esitamise võimalus võlgniku vastu, kui viimane (mitte tema pankrotihaldur) oli võlausaldaja nõudele või pandiõigusele hiljemalt nõuete kaitsmise koosolekul vastu vaielnud, kehtestati Eesti pankrotiõiguses alates 1. jaanuarist 2004. a.

PankrS § 104 tuleb analüüsida koostoimes PankrS §-dega 158, 163 ja 168. PankrS § 158 reguleerib pankrotimenetluse raugemist pärast pankroti väljakuulutamist. Selle paragrahvi 4. lõike teise lause kohaselt, kui menetluse lõpetamise ajaks on nõuete kaitsmine toimunud, märgib kohus määruses, millises osas on iga võlausaldaja nõue tunnustatud ja millistele nõuetele esitas võlgnik vastuväite. PankrS § 163 reguleerib pankrotimenetluse lõpetamist lõpparuande kinnitamisega. Selle paragrahvi 4. lõike kohaselt märgib kohus pankrotimenetluse lõpetamise määruses, millises ulatuses on igal võlausaldajal tunnustatud nõude osa eest jäänud raha saamata ning millistele nõuetele esitas võlgnik vastuväite. PankrS § 168 kohaselt on PankrS § 158 lõikes 4 või PankrS § 163 lõikes 4 nimetatud määrus täitedokumentiks ulatuses, milles võlausaldaja pankrotimenetluses tunnustatud nõue on jäänud pankrotimenetluses rahuldamata, kui võlgnik ei ole esitanud nõudele vastuväidet PankrS § 104 lg 1 kohaselt või kui kohus on PankrS § 104 lõikes 2 nimetatud juhul võlausaldaja nõuet tunnustanud. Seega tekib võlausaldajal PankrS § 104 lg 2 alusel esitatud hagi rahuldamise korral võimalus rahuldada oma nõue võlgniku vastu pärast pankrotimenetluse lõppemist täitemenetluses, kui pankrotimenetluses (kogu) nõuet ei rahuldata. Selline nõude rahuldamise võimaluse tõenäosus on suurem füüsilise isiku pankroti

korral, kuid ei ole välistatud ka juriidilise isiku pankroti korral, kui juriidiline isik pankroti tagajärjel ei lõppe.¹⁴⁹

PankrS § 106 lg 1 alusel esitatud nõude rahuldamata jätmine ei tähenda seda, et siis ei oma õiguslikku tähendust PankrS § 104 lg 1 alusel esitatud võlgniku vastuväide (PankrS § 106 lg 1 alusel esitatud hagi rahuldamata jätmine välistab PankrS § 104 lg 2 alusel esitatud hagi rahuldamise) ning et seetõttu ei saa PankrS § 104 lg 2 alusel esitatud hagi osas teha otsust enne, kui on tehtud otsus PankrS § 106 lg 1 alusel esitatud hagi osas. Riigikohus on asunud seisukohale, et kui võlgnik esitab kas enne nõuete kaitsmise koosolekut või nõuete kaitsmise koosolekul vastuväite võlausaldaja nõudele ja nõuete kaitsmise koosolekul esitab samale nõudele vastuväite teine võlausaldaja ja/või pankrotihaldur, siis PankrS § 106 lg 1 alusel esitatud hagi kohta tehtud otsus ei oma mingit tähtsust võlgniku vastuväite osas. Võlausaldaja, kes tahab saada täitedokumenti nõudele vastu vaielnud võlgniku vastu ka pankrotimenetluse lõppemise puhuks, peab sõltumata sellest, kas tema nõuet tunnustatakse või ei tunnustata PankrS § 106 lg 1 alusel, lahendama vaidluse võlgnikuga sama nõude üle PankrS § 104 lg 2 alusel. Sellise hagi rahuldamine ei ole iseenesest välistatud ka juhul, kui võlausaldaja nõue on varem jäänud tunnustamata PankrS § 106 lg 1 alusel. Samas võib võlausaldaja esitada hagi võlgniku vastu PankrS § 104 lg 2 alusel ka pärast seda, kui on rahuldatud tema hagi nõude tunnustamiseks PankrS § 106 lg 1 alusel. Seda võimaldab ka PankrS § 104 lõikes 2 sätestatud pikem hagi aegumise tähtaeg võrreldes PankrS § 106 lõikes 1 sätestatud hagi aegumise tähtajaga.¹⁵⁰

Autori arvates tähendab võlausaldajate võrdsuse põhimõte, et üksikule võlausaldajale tuleb tagada võimalus osaleda kollektiivses maksejõuetusmenetluses – osavõtmine taandub õigusele teatada pankrotimenetluses oma nõue – ja saada vastavalt pankrotiseadusele oma jaotis. Pankrotimenetluses osalemise kohustusega võetakse võlausaldajalt individuaalse tegutsemise võimalus.¹⁵¹

Kollektiivsuse põhimõtte kohaselt ei eristata võlausaldajaid vastavalt nõuete tekkimise ega nõudeavalduste esitamise järjekorrale.¹⁵²

Võlausaldajaid tuleb kohelda erapooletult, mis tähendab pankrotimenetluses tekkivate jaotust puudutavate erimeelsuste kiiret, efektiivset ja erapooletut lahendamist. Lisaks tuleb hoiduda

¹⁴⁹ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 21. märts 2006.a. otsus nr 3-2-1-10-06.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ B.E.Adler. Bankruptcy and Risk Allocation. Cornell Law Review, 1992, vol 77, nr 3, p 445.

¹⁵² I.F.Fletcher. The Law of Insolvency. London. 2002, p 3.

üksikute võlausaldajate soosimisest.

Uudne on ka kehtiva pankrotiseaduse § 103 lg-st 4 tulenev reegel, mille kohaselt loetakse kaitsmiseta tunnustatuks pandiõigus, mis on kantud kinnistusraamatusse, kommertsregistrisse või Eesti väärtpaberite keskregistrisse. Seadusandja ebatäpsusena on loetelust välja jäänud laevakinnistusraamat. Nimetatud õiguslikesse registritesse kantud pandiõiguse puhul eeldatakse, et see on õige. Küll on halduril võimalus (kui selleks on alust) esitada pandiõiguse tagasivõitmise hagi pankrotiseaduses § 114 alusel, samuti võib haldur vastava aluse olemasolul vaidlustada kannete õigsuse. Seega ei tulene pankrotiseaduses § 103 lõikest 4, et registrisse kantud pandiõigust üldse vaidlustada ei saa, küll aga ei saa seda teha nõuete kaitsmise käigus. Kahtluse korral pandiõiguse suhtes ei ole teistel võlausaldajatel muud võimalust, kui pöörduda halduri poole, et see kas tagasivõitmise korras või muul alusel pandiõiguse kohtus vaidlustaks. Kas haldur seda ka teeb, on tema otsustada.¹⁵³

Seoses nõuete kaitsmisega on tekkinud komplitseeritud probleem tulenevalt riigikohtu tsiviilkolleegiumi 16. detsembri 2002. a määrusest nr 3-2-1-103-02. Nimetatud määruse kohaselt, kehtib pankrotimenetluses nõuete kaitsmise põhimõte. See tähendab, et võlausaldajatele ja võlgnikule antakse võimalus vaidlustada pankrotimenetluses esitatud nõue või selle rahuldamisjärk ning seejärel vaielda nõude üle pädevas kohtus. PankrS § 72 lg 4 (kehtiv PankrS § 103 lg 4) kohaselt loetakse nõuete kaitsmise koosolekul kaitsmiseta tunnustatuks nõue, mis on kohtu või vahekohtu jõustunud otsusega rahuldatud. Sama paragrahvi lõikest 2 (kehtiv PankrS § 103 lg 2) tuleneb, et nõue, mis pole rahuldatud kohtu või vahekohtu otsusega, loetakse tunnustatuks siis, kui sellele nõuete kaitsmise koosolekul ei vaidle vastu haldur ega ükski võlausaldaja, aga samuti siis, kui varem vastuväite esitanud isik sellest nõuete kaitsmise koosolekul loobub. Ka maksuvõla nõue allub nõuete tunnustamise üldisele regulatsioonile ning vajab kaitsmist. Märgitu kehtib ka nõude rahuldamisjärku kohta. Nõuete tunnustamise üldisele korrale allub ka nõue, mille alusel pankrot välja kuulutati. Eelnevast tuleneb aga ka see, et kui pankrotimenetluses esitatud maksuvõla nõude suhtes on jõustunud halduskohtu otsus, tuleb nõue lugeda kaitsmiseta tunnustatuks osas, milles halduskohus on selle seaduslikuks ja põhjendatuks tunnistanud.

Nimetatud määruses on Riigikohus teinud kolm olulist järeldust:

1. Kui pankrotimenetluses tekib nõuete tunnustamisel vaidlus maksunõude üle, on seda vaidlust pädev lahendama halduskohus, lähtudes HKMS § 3 lõike 1 punktidest 1 ja 3 ning

---

¹⁵³ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

MKS § 151 lõikest 1; mitte üldkohus, lähtudes PankrS § 74 lõikest 1 (kehtiv PankrS § 106 lg 1).¹⁵⁴

2. Kui maksunõudele on nõuete kaitsmisel vastuväite esitanud keegi võlausaldajatest, muudab see nõude mittetunnustatuks vaid tingimuslikult. Nõudele vastu vaielnud võlausaldajat tuleb käsitleda kui muud isikut, kelle õigusi maksunõue puudutab ja kellel on HKMS § 7 lõike 1 alusel õigus pöörduda halduskohtusse. Halduskohtusse pöördumiseks on maksunõudele vastuväite esitanud võlausaldajal aega 30 päeva, mis on HKMS § 9 lõikest 1 tulenev halduskohtusse pöördumise tähtaeg. Kui nõudele vastu vaielnud võlausaldaja nimetatud tähtaja jooksul, arvates nõuete kaitsmise koosoleku toimumisest, halduskohtusse ei pöördu, tuleb lugeda, et nõudele ei ole vastu vaieldud, ja nõue tuleb lugeda kaitstuks.¹⁵⁵

3. Kui maksunõudele vaidleb vastu võlgnik, jääb nõue samuti tingimuslikult tunnustamata, juhul, kui maksunõue oli tekkinud enne pankroti väljakuulutamist ja maksuhaldur oli nõude esitanud pärast pankroti väljakuulutamist pankrotimenetluses, samuti siis, kui maksunõue oli esitatud enne pankroti väljakuulutamist ning võlgnik ei ole kaebamiseks seaduses ette nähtud tähtaega mööda lasknud või on see küll juhtunud, aga mõjuval põhjusel. Esimesel juhul on võlgnikul halduskohtusse pöördumiseks samuti nagu vastuväite esitanud võlausaldajal aega 30 päeva alates nõuete kaitsmise koosoleku toimumisest, teisel juhul ei ole Riigikohtu määruses võlgniku jaoks halduskohtusse pöördumise ajast räägitud. Kuna nõuete kaitsmise koosolek toimub alati hiljem kui 30 päeva pärast pankroti väljakuulutamist, siis on välistatud võimalus, et võlgnik saab enne pankroti väljakuulutamist esitatud maksunõude peale pärast nõuete kaitsmise koosolekut kaebuse esitada 30-päevase tähtaja raames.¹⁵⁶

Probleem, mida Riigikohus on ebaõnnestunult püüdnud lahendada, on olemas ja seisneb selles, et pankrotimenetluses tekkinud maksunõuete tunnustamise vaidlusi lahendab üldkohus hagimenetluse korras, väljaspool pankrotimenetlust tekkinud maksuvaidlusi lahendab aga halduskohus. Riigikohus ongi lähteteesina rõhutanud vajadust vältida olukorda, et samaliigilisi vaidlusi lahendavad erineva pädevusega kohtud erinevate menetlusreeglite järgi. Riigikohus on rõhutanud ka seda, et erineva pädevusega kohtute moodustamisel ja erinevate menetluspõhimõtete sätestamisel on peetud silmas vajadust tagada õigusvaidluse asjatundlikum ja kiirem lahendamine ning kohtumenetluse vastavus eri liiki õigussuhete erisustele. Teoreetiliselt on nimetatud lähtealused õiged. Halduskohus on kindlasti pädevam lahendama ka neid maksuvaidlusi, mis tekivad nõuete kaitsmise käigus pankrotimenetluses.

¹⁵⁴ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

¹⁵⁵ Ibid, lk 96–102.

¹⁵⁶ Ibid, lk 96–102.

Kehtivast seadusest lähtudes ei ole aga õige Riigikohtu järeldus, et vaidlused maksunõuete tunnustamise üle, mis tekivad pankrotimenetluses, tuleb lahendada halduskohtus; see on vastuolus nii pankrotiseaduse sätete kui ka pankrotiõiguse põhimõtetega.¹⁵⁷

Üheks pankrotiõiguse juhtivaks põhimõtteks on võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte pankrotimenetluses.¹⁵⁸ Ka D. W. MacKenzie Skene arvates on võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte pankrotiõiguse aluspõhimõte¹⁵⁹, samale seisukohale on asunud ka G. MacCormack.¹⁶⁰

Pankrotimenetlus peab olema kollektiivne, sellepärast et pankrotimenetluses ei ole üksikut ettevõtte varade omaikku.¹⁶¹ Ning juhul, kui võlgnikul ei ole piisavalt vara võlausaldajate nõuete rahuldamiseks, on pankrotimenetlus kui kollektiivne menetlus kõigi võlausaldajate huvides.¹⁶²

Nimetatud seisukohast tulenevalt on seadusandja eesmärgiks panna kõik võlausaldajad, sõltumata sellest, millist liiki nõuded neil on või millal on nõuete esitamise tähtaeg, alates pankroti väljakuulutamise võimalikult võrdsesse olukorda. See põhimõte väljendub ka PankrS § 44 lõikes 1, mille kohaselt pärast pankroti väljakuulutamist võivad võlausaldajad esitada nõudeid võlgniku vastu ainult pankrotiseaduses sätestatud korras. Nimetatud sätte mõte seisneb selles, et nõuete erisustele vaatamata menetletakse neid kõiki seaduses toodud protseduuri järgi ning samade reeglite alusel, erandid saavad tuleneda vaid pankrotiseadusest endast. Vastavalt PankrS § 106 lõikele 1 otsustab kaitsmata jäänud nõude tunnustamise võlausaldaja hagi alusel kohus. Kohtuks saab olla ainult üldkohus ning menetluse liigiks hagimenetlus. Riigikohtu järelduse selle kohta, et PankrS § 106 lõige 1 ei ole erinorm kohtu pädevuse ega menetluse osas, vaid maksunõuete tunnustamise vaidluse peab HKMS § 3 lõike 1 punktide 1 ja 3 ning MKS § 151 lõike 1 alusel lahendada halduskohus, lükkab *expressis verbis* ümber PankrS § 106 lõige 4, mille kohaselt nõuete tunnustamise vaidluse läbivaatamine allub pankrotiasja läbivaatavale kohtule, s.o üldkohtule.¹⁶³

¹⁵⁷ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

¹⁵⁸ Ibid, lk 96–102.

¹⁵⁹ D.W.MacKenzie Skene. Insolvency Law in Scotland. Edinburgh, 1999, p 277.

¹⁶⁰ G. McCormack. Secured Credit under English and American Law. United Kingdom 2004, p 171.

¹⁶¹ D.G.Baidr, T.H.Jackson. Corporate Reorganizations and the Treatment of Diverse Ownership Interests: A Comment on Adequate Protection of Secured Creditors in Bankruptcy. The University of Chicago Law Review, 1984, vol 51, nr 1, p 105.

¹⁶² T.H.Jackson. Avoiding Power in Bankruptcy. Stanford Law Review, 1984, nr 3, p 728.

¹⁶³ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

Võib esitada küsimuse, kas siiski ei ole Riigikohtu seisukoht kohtu alluvuse küsimuses sisuliselt ja teoreetiliselt põhjendatud ning kas ei tuleks pankrotiseadust vastavalt muuta. Ka sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt. Üheks põhjuseks on juba eelviidatud võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte. Oma järelduse, et halduskohus on õigem lahendada pankrotimenetluses tekkivaid maksuvaidlusi, on Riigikohus ise samas lahendis järgnevate seisukohtadega ümber lükanud. Kui isegi jätta kõrvale ülalesitatud vastuargumendid kohtualluvuse osas ning pidada kohtu valikul ainumääravaks seda, et otstarbekas oleks kõik maksuvaidlused, sh ka pankrotimenetluses tekkivad vaidlused, lahendada halduskohtus, sest see on selleks pädevam, tekivad tõsised raskused pankrotiõiguse jaoks vastuvõetava regulatsiooni leidmisel, mille alusel saaks toimuda kaebuse esitamine halduskohtusse.¹⁶⁴

Esimene raskus tekib selles, et pankrotiseadus annab ammendava regulatsiooni nõuete kaitsmise kohta. Seejuures on lähtunud eelkõige võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest. Nõue loetakse kaitstuks, kui ükski võlausaldaja ei vaidle sellele vastu. Kui aga võlausaldaja esitab vastuväite, ei ole nõue kaitstud; aktiivsust peab üles näitama see võlausaldaja, kelle nõue jäi kaitsmata. Soovides saavutada nõude tunnustamist, peab ta PankrS § 106 lõike 1 alusel pöörduma hagiga kohtusse, kustjaks on vastuväite esitanud võlausaldaja. Ei pankrotiseadus ega mingi muu seadus näe ette seda, mida on öelnud Riigikohus: maksunõude puhul peab kaebuse halduskohtusse esitama vastuväite esitanud võlausaldaja. Selline seisukoht, mis ei põhine ühelgi seadusel, on otseses vastuolus PankrS § 106 lõigetega 1 ja 4. Veelgi enam, Riigikohus leiab, et juhul, kui vastuväite esitanud võlausaldaja kaebust 30-päevase tähtaja jooksul ei esita, tuleb lugeda nõue kaitstuks. Millise seaduse alusel? PankrS § 103 lõike 2 ja § 106 kohaselt tuleneb vastupidine järeldus – kui võlausaldaja on esitanud vastuväite ning nõude esitanud võlausaldaja ei pöördu hagiga kohtusse, jääb nõue kaitsmata.¹⁶⁵

Põhjus ei ole siiski ainult pankrotiseaduses. Seadust saaks vajadusel alati muuta, kui muutmine on põhjendatud. Antud juhul pankrotiseaduse muutmine põhjendatud ei ole. Võlausaldajal peab olema vastuväite esitamise õigus, vastasel korral kaotab nõuete kaitsmine võlausaldajate üldkoosolekul oma mõtte. Samas on ebaõige panna vastuväite esitanud võlausaldajale kaebuse halduskohtusse esitamise kohustus, see võib võtta temalt huvi vastuväidet esitada. Veelgi enam, kui ta küll vastuväite on esitanud, ei pea tal olema piisavalt motivatsiooni, huvi, aega jms, et esitada kaebus halduskohtusse. Juba kaebuse koostamine nõuab võlausaldajalt aega ja raha. Vastuväite esitamine on teadlikult tehtud võlausaldajale

---

¹⁶⁴ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

¹⁶⁵ Ibid, lk 96–102.

lihtsaks, piisab vaid sellekohase tahteavalduse väljendamisest. Aktiivsust peab näitama see võlausaldaja, kelle nõue kaitsmata jäi. Kui ta leiab, et vastuväide oli alusetu, on just temal motivatsioon kohtusse hagiavalduse esitamiseks. Vastuväite esitaja roll on olla kostja. Pannes vastuväite esitajale kohustuse olla aktiivne ja esitada kaebus, on pärsitud huvi vastuväite esitamise vastu. Võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet on oluliselt rikutud ning riik maksunõude esitajana saab olulise eelise – kui teised võlausaldajad, kelle nõudele esitati vastuväide, peavad olema ise aktiivsed, siis maksunõude puhul peab seda olema vastuväite esitaja. Suure tõenäosusega tähendab see seda, et suur osa maksunõuetest tuleb isegi vastuväidete korral lugeda hiljem kaitstuks, sest vastuväite esitaja ei hakka paljudel juhtudel halduskohtusse kaebust esitama. Seega, isegi kui käsitleda Riigikohtu teist järeldust *de lege ferenda* tähenduses, ei ole see sisuliselt vastuvõetav, sest riik maksunõude esitajana oleks paremas positsioonis kui teised võlausaldajad, sest tema jaoks oleks nõude kaitsmine tunduvalt lihtsam.¹⁶⁶ Nõude esitamisel peab selle esitaja olema hoolas ja põhjalik, et nõue saaks korrektselt vormistatud ja tähtaegselt esitatud. Maksuameti juhtumi korral võib kujuneda olukord, kus nõude esitamisel ei olda piisavalt korrektne ja lähtutakse põhimõttest, et kui vaidlustatakse, siis peab ju vaidlustaja esitama hagi kohtusse ja põhjendama vastuväidet, küll aga saab esitada maksuamet täiendavaid dokumente, et oma nõuet põhistada. Seega tekib ebavõrdne olukord, kus ühel juhul on kogu seaduses sätestatu pööratud vastupidi. Selline põhimõte ei ole leidnud kinnitamist ka autori poolt uuritud kirjanduses ega seadusandluses. Pankrotimenetlustes kehtib põhimõte, et muudes vaidlustes, mille algatab pankrotihaldur või mis on algatatud enne pankrotivälja kuulutamist, lähtutakse asja käsitlemisel selle liigist ja kohtualluvusest.

Riigikohtu järelduste ummiktee tipneb kolmanda järeldusega. Riigikohus on andnud maksunõuete kaitsmisel tähenduse võlgniku vastuväitele. Teatavasti ei ole PankrS § 103 lõike 2 kohaselt võlgniku vastuväitel õiguslikku tähendust nõuete tunnustamise jaoks. Nii oli see ka endise PankrS § 72 järgi. Teisiti ei tohiks see ka olla, sest võlgnik saaks vastupidisel juhul olulisel määral hakata mõjutama pankrotimenetluse kulgu, eelkõige seda segades, esitades näiteks kõigile nõuetele vastuväiteid. Riigikohus on millegipärast aga möönnud võlgniku vastuväite võimalikkust maksunõude puhul ning andnud isegi juhiseid tähtaegade osas, millal võlgnik peaks saama pöörduda kaebusega halduskohtusse. Riigikohtu loogikat järgides peaks võlgnik pöörduma kaebusega halduskohtusse selle nõude osas, mis on esitatud enne pankroti väljakuulutamist, veel enne nõuete kaitsmise koosolekut, et mitte lasta mööda 30-päevalist tähtaega (seda juhul, kui maksunõue on esitatud sellisel ajal enne võlgniku pankroti

---

¹⁶⁶ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

väljakuulutamist, et kaebuse esitamise tähtaeg kestab pärast pankroti väljakuulutamist veel edasi), vastasel juhul võib ta kaotada õiguse kaebust pärast esitada. Seega oleks maksunõude menetlemine täiesti erinev muude võlgniku vastu esitatud rahaliste nõuete menetlemisest. Kui muude nõuete suhtes kehtib põhimõte, et neid menetletakse ainult pankrotimenetluses ning pärast pankroti väljakuulutamist ei saa alustada paralleelselt mingit muud menetlust rahalise nõude alusel võlgniku vastu, siis maksunõude osas peaks olema võimalik üheaegselt kahe menetluse toimumine – maksuhalduri esitatud nõude suhtes toimub pankrotimenetlus, võlgniku kaebuse alusel aga samal ajal sama nõude suhtes halduskohtumenetlus. Leian, et võlgniku vastuväitele õigusliku tähenduse andmine maksunõude kaitsmise aspektist ei ole õige – see ei vasta seadusele, põhjendatud ei ole ka seaduse muutmine. Riigikohtu järelused võlgniku vastuväite osas maksunõudele pankrotimenetluses on arusaamatud, ei põhine seadusel ning on sisult ebaõnnestunud.¹⁶⁷

Seoses Riigikohtu määrusega tuleks veel teha mõned üldised märkused. Tegemist on olukorraga, kus Riigikohus ei ole mitte tõlgendanud ja kohaldanud seadust, vaid loonud täiesti uue regulatsiooni, mis ei tulene ühestki seadusest (see puudutab ülalesitatud Riigikohtu teist ja kolmandat järelust). Samas ei ole Riigikohtu järelused ka teoreetiliselt, *de lege ferenda* vastuvõetavad. Kahjuks ei piirdu probleem üksnes teoreetilise tähendusega, vaid on ka praktiline. Kui keegi võlausaldajatest esitab nõuete kaitsmisel maksunõudele vastuväite, tekib probleem, kuidas peaks edasi käituma, kas lähtuda seadusest või Riigikohtu määrusest? Kui riik ei esita hagi kohtusse, tuginedes Riigikohtu määrusele ja oodates, kas vastuväite esitaja esitab kaebuse halduskohtusse või mitte, on seaduse kohaselt maksunõue jäänud tunnustamata, sõltumata sellest, kas vastuväite esitaja kaebuse halduskohtusse esitab. Kui vastuväite esitaja ei esita aga kaebust halduskohtule, siis tuleks lugeda maksunõue Riigikohtu seisukoha kohaselt kaitstuks. Selline alternatiivi tekkimise võimalus – kas täita seadust või lähtuda Riigikohtu seisukohast –, on juba iseenesest kahetsusväärne ning lubamatu. Vastus saab olla muidugi vaid üks: lähtuda tuleb seadusest. Seega peaks kohus jaotusettepaneku kinnitamisel lugema mittetunnustatuks kõik need maksunõuded, millele on vastuväide esitatud ning mille tunnustamist ei ole riik hagimenetluse korras taotlenud. Tuleb loota, et Riigikohus käsitletud küsimuses oma seisukohti muudab, et vältida asjatut segadust. Õiguskorra seisukohalt on äärmiselt oluline, et pikemalt ei jääks kehtima Riigikohtu lahend, mis on selges vastuolus seadusega.¹⁶⁸

---

¹⁶⁷ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – *Juridica* 2004, nr 2, lk 96–102.

¹⁶⁸ *Ibid*, lk 96–102.

Märkimist väärrib ka asjaolu, et uus pankrotiseadus võeti vastu pisut hiljem kui käsitletav Riigikohtu lahend, seega oli seadusandjal võimalus analüüsida Riigikohtu seisukohti ning neid arvesse võtta. Riigikogu võttis vastu uue pankrotiseaduse, milles aga ei ole muudetud seda regulatsiooni, millega Riigikohtu lahend vastuolus on (endise PankrS §-d 72 ja 74, uue PankrS §-d 103 ja 106), küll on lisatud säte, mis täiendavalt lükkab ümber Riigikohtu kontseptsiooni kohtualluvuse osas (PankrS § 106 lg 4¹⁶⁹).¹⁷⁰

Riigikohtu 12. oktoobri 2005. a määruse nr 3-3-1-39-05 kohaselt tuleb kõigepealt vastata küsimustele, kas 1. jaanuaril 2004 jõustunud pankrotiseadus on võrreldes varem kehtinud seadusega muutnud maksunõuete vaidlustamise korda ja kas Riigikohtu 16. detsembri 2002. a määruse asjas nr 3-2-1-103-02 põhiseisukohad on kohaldatavad ka pärast 1. jaanuari 2004. Halduskolleegiumi kogu koosseis leiab, et maksunõuete vaidlustamise kord pankrotimenetluses peab olema ühtemoodi mõistetav nii pankrotimenetluse osalistele ja pankrotimenetluse organitele kui ka kohtutele. Seepärast on vajalik, et Riigikohtu üldkogu otsustaks asja lahendades, kas võrreldes varem kehtinud seadusega on muutunud maksunõuete vaidlustamise kord ja kas 16. detsembri 2002. a kohtumääruse põhiseisukohad on kohaldatavad ka pärast 1. jaanuari 2004.

Riigikohtu üldkogu jõudis oma 13. detsembri 2005. a otsuses nr 3-3-1-39-05 alljärgnevale otsusele.

PankrS § 74 lg 1 oli sõnastatud järgmiselt: "Kui nõuete kaitsmise koosolekul nõuet või selle rahuldamisjärku ei tunnustatud, otsustab nõude või selle rahuldamisjärku tunnustamise võlausaldaja hagiavalduse alusel kohus. Kui nõude või selle rahuldamisjärku vastu on vaielnud haldur, on kostjaks võlgnik, keda esindab haldur. Kui nõude või selle rahuldamisjärku vastu on vaielnud võlausaldaja, on kostjaks võlausaldaja, kes nõudele või selle rahuldamisjärgule vastu vaidles. Hagi aegumistähtaeg on üks kuu päevast, mil koosolek jättis nõude või selle rahuldamisjärku tunnustamata."

Alates 1. jaanuarist 2004. a kehtiv PankrS § 106 lg 1 on sõnastatud järgmiselt: "Kui nõuete kaitsmise koosolekul nõuet, selle rahuldamisjärku või nõuet tagavat pandiõigust ei tunnustatud, otsustab nõude või pandiõiguse tunnustamise võlausaldaja hagi alusel kohus. Kui nõude või pandiõiguse vastu on vaielnud haldur, on kostjaks võlgnik, keda esindab haldur. Kui nõude või pandiõiguse vastu on vaielnud võlausaldaja, on kostjaks võlausaldaja, kes

---

¹⁶⁹ Pankrotiseadus § 106 lg 4 sätestab, et nõuete tunnustamise vaidluse läbivaatamine allub pankrotiasja läbivaatavale kohtule.

¹⁷⁰ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

nõudele, selle rahuldamisjärgule või pandiõigusele vastu vaidles. Hagi võib esitada ühe kuu jooksul, arvates päevast, mil koosolek jättis nõude või pandiõiguse tunnustamata." Kehtiv PankrS § 106 lg 4 sätestab: "Nõuete tunnustamise vaidluse läbivaatamine allub pankrotiasja läbivaatavale kohtule."

Üldkogu leiab, et PankrS § 106 lg 4 kehtestamise üks eesmärk on koondada kõik vaidlused pankrotiasjas esitatud nõuete üle pankrotiasja menetlevasse kohtusse. Kuna PankrS § 106 lg 4 kohaselt allub nõuete tunnustamise vaidluse läbivaatamine pankrotiasja läbivaatavale kohtule, milleks PankrS § 4 lg 1 järgi on maa- ja linnakohus, siis on PankrS § 106 lg-s 4 kindlaks määratud ka nõude tunnustamise vaidluse läbivaatamiseks pädev kohus. Seda, et nimetatud sätte mõtteks on samuti nõude tunnustamise vaidluste läbivaatamiseks kohtupädevuse määramine, kinnitavad ka pankrotiseaduse teised sätted. Pankrotiseaduse § 2 sätestab menetluse eesmärgid. Selle sätte kohaselt rahuldatakse pankrotimenetluse kaudu võlausaldajate nõuded võlgniku vara arvel pankrotiseaduses ettenähtud korras võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise kaudu. Selle sätte mõte on võlausaldajate võrdne kohtlemine selliselt, et nende nõuded rahuldatakse võlgniku pankroti korral pankrotimenetluse kaudu ja pankrotiseaduses sätestatud korras. Siit tuleneb ka seadusandja eesmärk panna kõik võlausaldajad alates pankroti väljakuulutamisest võimalikult võrdsesse olukorda, sõltumata sellest, millist liiki nõuded neil on või millal nõue muutub sissenõutavaks. Ka PankrS § 44 lg 1 kohaselt menetletakse pärast pankroti väljakuulutamist kõiki nõudeid võlgniku vastu ainult pankrotiseaduses sätestatud korras, st ühe ja sama protseduuri järgi ning samade reeglite alusel.

Kuni 31. detsembrini 2003. a kehtinud PankrS § 86 lg 1 p 3 järgi oleks maksuvõlg rahuldatud kolmandas rahuldamisjärgus, s.o pärast pandiga tagatud ning töösuhtest tulenevaid ja hüvitusnõudeid. Kehtiv pankrotiseadus ei erista riigi maksunõuet teistest nõuetest. Pankrotiseaduse järgi on riik võlausaldajana võrdne teiste võlausaldajatega (PankrS § 153). PankrS § 153 lg 1 p 2 järgi on maksunõue muu tähtaegselt esitatud tunnustatud nõue. Et saavutada vastuväite tõttu kahtluse alla sattunud maksunõude tunnustamist, peab riik nagu iga teinegi võlausaldaja taotlema ise pankrotimenetluses nõude tunnustamist. Seda kinnitab ka PankrS § 103 lg 8, mille kohaselt võlausaldaja vastuväidet teise võlausaldaja nõudele ei arvestata, kui selle võlausaldaja nõue on jäänud tunnustamata ja ta ei esita hagi nõude tunnustamiseks või kui kohus jättis tema hagi rahuldamata. Kui teise võlausaldaja nõudele ei ole rohkem vastuväiteid esitatud, siis loetakse see nõue tunnustatuks. Selle sätte kohaselt kaotaks riik pankrotimenetluses võlausaldaja õigused, kui ta maksunõudele vastuväite

esitamise korral jätkaks nõude tunnustamiseks hagi esitamata. Seadus pankrotimenetluses maksunõude tunnustamiseks erikorda ei kehtesta.

Üldkogu arvates ei ole Riigi maksunõude tunnustamise vaidluse läbivaatamine maa- ja linnakohtus vastuolus ka halduskohtumenetluse seadustikuga. HKMS § 3 lg 2 järgi ei kuulu halduskohtu pädevusse avalik-õiguslike vaidluste lahendamine, milleks seadus näeb ette teistsuguse menetluskorra. 1. jaanuarist 2004. a kehtiv pankrotiseadus näeb võlgniku pankrotimenetluses võlausaldajate nõuete, sh maksunõuete vaidlustamiseks ja menetlemiseks ette teistsuguse menetluskorra.¹⁷¹

Eelpool toodud Riigikohtu üldkogu otsuse nr 3-3-1-39-05 kohta on olemas eriarvamus. Eriarvamusele jäänud kohtunikud ei jaga üldkogu seisukohta, et alates 1. jaanuarist 2004. a kehtiv pankrotiseadus (PankrS) reguleerib erinevalt varem kehtinud pankrotiseadusest kohtute pädevust nõuete tunnustamise vaidluste lahendamisel ja kehtestab, et vaidlusi maksunõuete tunnustamise üle on pädevad lahendama maa- ja linnakohtud hagimenetluse reeglite järgi. Eriarvamusele jäänud kohtunikud leiavad, et erikaebus tuleks rahuldada ja Tartu Ringkonnakohtu 26. aprilli 2005. a määrus haldusasjas nr 2-3-168/05 tühistada.

PankrS § 106 lg 4 mõtteks on reguleerida nõuete tunnustamise hagide kohtualluvust, mitte aga kohtute pädevust. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 138 lg 1 kohaselt tuleb hagi esitada kostja elukoha- (füüsiline isik) või asukohajärgsesse (juriidiline isik) kohtusse. PankrS § 106 lg 4 sätestab põhimõtte, et sama kohus, kes vaatab läbi pankrotiavalduse ja teeb võlgniku kohta pankrotiotsuse, lahendab ka kõik tsiviilasjadest tulenevad nõuete tunnustamise vaidlused.

PankrS § 106 lg 4 ei reguleeri kohtute pädevust, s.t ei korralda ümber mingi vaidlusasja lahendamiseks pädevaid kohtuid. PankrS § 106 lg-tes 1 ja 4 kasutatud sõna "nõue" tähendab üksnes tsiviilõigussuhtest tekkinud nõuet, mitte aga näiteks maksunõuet või riigi nõuet väärteomenetluses kohtuvälise menetleja poolt mõistetud rahatrahvi tunnustamiseks. PankrS § 106 esimese lõike kontekstis on oluline rõhutada, et võla tunnustamise nõudeid saab menetleda hagimenetluses, s.t tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud hagimenetluse korras, kuid mitte hagita menetluses. Ka alates 1. jaanuarist 2004. a kehtiva pankrotiseaduse teised sätted, millele üldkogu viitab, ei kehtesta erisust maksunõude lahendamiseks pädeva kohtu kohta ega muuda varem kehtinud pankrotiseaduse alusel kujunenud kohtute pädevust. Eriarvamusele jäänu kohtunikud on seisukohal, et selle vaidlusega seonduvalt oli PankrS §-le

---

¹⁷¹ Riigikohtu üldkogu 13.12.2005.a.lahend nr 3-3-1-39-05.

2 sarnane säte kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud PankrS § 2 lg 1. Kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud PankrS § 86 lg 1 p 3 ei reguleerinud kohtunike arvates küsimusi, mis oleksid asjakohased vaidluses pädeva kohtu üle. Uudne pole ka PankrS § 103 lg 8. Selle sätte regulatsiooniga sarnasele seisukohale asus kuni 1. jaanuarini 2004. a kehtinud pankrotiseadust tõlgendades Riigikohtu tsiviilkolleegium kohtuasjas nr 3-2-1-107-01.

Eriarvamusele jääjate arvates tekitab üldkogu otsus tõsiseid probleeme haldusakti ja kohtuvälise väärteomenetleja karistusotsuse kehtivuse osas. Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 60 lg 2 järgi on kehtiva haldusakti resolutiivosa kohustuslik igapäevane, sealhulgas haldus- ja riigiorganitele. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koosseis lähtuski kohtuasjas nr 3-2-1-103-02 tehtud määruse p-des 12 ja 13 seisukohast, et haldusakti resolutiivosa on täitmiseks kohustuslik ka võlausaldajatele pankrotimenetluses, samuti pankrotiasja menetlevale kohtule. Üldkogu ei ole käesolevas asjas seda seisukohta muutnud. HMS § 61 lg 2 alusel kehtib haldusakt kuni kehtetuks tunnistamiseni, kehtivusaja lõppemiseni, haldusaktiga antud õiguse lõpliku realiseerimiseni või kohustuse täitmiseni, kui seadus ei sätesta teisiti. Pankrotiseadus ei sätesta haldusakti kehtivuse põhimõtteid teisiti. Järelikult kehtib maksuotsus (ettekirjutus) kui haldusakt ka pankrotimenetluse ajal ja pärast seda, hoolimata maksunõude tunnustamisest või tunnustamata jätmisest pankrotimenetluses.

Üldkogu arusaam, et hoolimata maksuotsusest tagatakse maksunõude tunnustamiseks hagi esitamisega kõigi võlausaldajate võrdne kohtlemine, ei arvesta haldusakti kehtivust. Lähtudes üldkohtu volitustest ja kehtiva haldusakti – maksuotsuse – resolutiivosast, peaks maksunõude tunnustamist menetlev üldkohus leidma, et kehtiva maksuotsuse resolutiivosas märgitud ulatuses pole maksunõudele vastuvaidlemine võimalik ja selles osas tuleb nõuet tunnustada. Selline tulemus ei taga kuidagi võlausaldajate võrdset kohtlemist. Haldusakti tühistamiseks puudub aga üldkohtul pädevus.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu poolt kohtuasjas nr 3-2-1-103-02 tehtud määruses avaldatud seisukoha muutmine tekitab olukorra, kus eelkirjeldatud vastuolu jääb lahendamata. Üldkogu pole selgitanud, kuidas peaksid üldkohtud maksuotsuses sisalduva maksunõude tunnustamise asja lahendama, arvestades HMS § 60 lg-s 2 sätestatut.

Haldusakti kehtivusega samalaadne probleem tekib väärteomenetluse korral kohtuvälise menetleja karistusotsusega, millega on mõistetud karistuseks rahatrahv. Vastavalt väärteomenetluse seadustiku §-le 200 on kohtuvälise menetleja jõustunud otsust kohustatud täitma kõik isikud Eesti Vabariigi territooriumil.

Kokkuvõttes leiavad eriarvamusele jäänud kohtunikud, et 1. jaanuarist 2004. a kehtiv pankrotiseadus reguleerib avalik-õiguslikest suhetest tekkinud nõuete tunnustamise vaidluste lahendamist ebapiisavalt. Seda seaduselünka sobib täitma tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu varasem seisukoht, mis avaldati kohtuasjas nr 3-2-1-103-02 tehtud määruses.¹⁷²

Autori arvates vajavad maksunõuetega seonduvad regulatsioonid Eesti õiguses täpsustamist. Probleemid tekkivad maksunõuete käsitlemisel ja kaitsmisel, nt maksunõuete puhul, mis ei ole veel sissenõutavaks muutunud. Pankrotimenetluslikult juba põhjendatud, kuid maksuseaduste kohaselt veel tekkimata maksunõuete puhul on tegemist tähtajalise nõudega. Maksunõude tekkimine sõltub siin seaduses sätestatud kuupäevadest ning kalendaarselt määratud maksustamisperioodidest. Autori arvates on nimetatud maksunõue käsitletav edasilükkava tingimusega nõudena ja sellise nõude rahuldamine toimub üksnes nõude tekkimise korral.

Pankrotiseaduses ei tehta nõuete esitamisel vahet eraõiguslikel ja avalik-õiguslikel nõuetel. Nii võlausaldajal kui halduril on õigus vaidlustada nõudeid, mis ei ole põhjendatud. Pankrotiseaduses käsitletakse kõiki nõudeid, mis on vaidlustatud ühesugustena, nende kaitsmise osas ei ole ettenähtud erilist korda, need nõuded vaatab läbi pankrotti menetlev kohus. Põhjendatud ei ole piirata võlausaldajate õigusi avalik-õiguslike nõuete vaidlustamisel, kuna nimetatud nõuded osalevad samuti kollektiivses menetluses ja vaidlustamise piiramisega rikutakse võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet, st samas positsioonis olevaid võlausaldajaid tuleb kohelda võrdselt. Nimetatud põhimõtte kohaselt ei tehta võlausaldajate vahel menetluslikult vahet. See seisukoht tagab menetluse läbipaistvuse ja usalduse seaduse rakendamise osas.

Läbipaistvuse põhimõtte teenib osaliselt sama eesmärki kui avalikkuse põhimõtte kohtuprotsessis. Läbipaistvuse põhimõtte suurendab isikute usaldust seaduste rakendamise, antud juhul võlavastutust realiseeriva pankrotimenetluse vastu.¹⁷³

Iga erandiga kahjustatakse pankrotimenetluses pankrotimenetluse keskseid põhimõtteid.

Maksunõuetega on kerkinud probleemid ka Soome pankrotiõiguses. Soome parlamendi (*Eduskunta*) õiguskomisjoni arvamuse kohaselt ei ole Soome valitsuse eelnõus pööratud erilist tähelepanu avalik-õiguslike nõuete, eriti maksuvõlgade vaidlustamisele

---

¹⁷² Riigikohtunike T. Antoni, jt eriarvamus 13.12.2005.a. nr. 3-1-39-05e

¹⁷³ Best Project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start 2003. European Commission. Final Report of the Expert Group. September 2003, p 15.

pankrotimenetluses. See on põhjustanud kriitikat, et eelnõus ei arvestata võlausaldajate võrdsuse põhimõtet, sest üksikul võlausaldajal puuduvad õiguslikud võimalused maksuvõlgu või teisi avalik-õiguslikke nõudeid vaidlustada. Eelnõu üks põhimõtteid on, et võlausaldajad peavad pankrotivaradest jaotise saamiseks esitama oma nõuded kõigepealt pankrotipesale. Selles osas ei eristata eraõiguslikke ja avalik-õiguslikke nõudeid. Võlgnikul, pankrotihalduril ja võlausaldajatel on õigus võlausaldaja nõue vaidlustada, kui nõude alust, summat või sellele küsitavat eelisõigust ei loeta õigeks.

Teine, praegustele seadustele vastav põhimõte on, et pankrotimenetluse võlanõudeid puudutavad erimeelsused lahendatakse tavapärasel viisil. Üldises kohtuorganis käsitletavate peamiselt eraõiguslike nõuete ja vaidluste menetlemine on koondatud kehtiva seaduse alusel pankrotti menetleva kohtu pädevusse. Avalik-õiguslikud nõuded, nagu maksunõuded ja teatud seadusjärgseid kindlustusmaksid puudutavad nõuded kinnitatakse, määratakse tasumisele ja neid puudutavaid kaebusi käsitletakse edasi samasuguse menetluse käigus ja korras nagu ka väljaspool pankrotti. Pankroti väljakuulutamisel läheb võlgniku vara ja majandusküsimuste eest otsustamise õigus üle pankrotipesa pankrotihaldurile. Pankrotihalduri ülesannete hulka kuulub ka tegelemine sellega, et võlgnikule määrataks asjakohased maksud ja muud avalik-õiguslikud tasud. Kui maksustamine ei ole õige, peab pankrotihaldur vajaduse korral kasutama maksukohustuslasele kuuluvaid õiguskaitsemeetmeid. Haldusmenetluses (nt maksustamisel) ja halduslikul õigusmõistmisel on vastavalt üldistele pankrotiõiguse põhimõtetele sõnaõigus pankrotihalduril. Võlgnikul peab olema samasugune sõnaõigus, sest maksustamisotsus laieneb ka pankrotipesast väljapoole. Seevastu ei ole haldusmenetlust ja halduslikku õigusmõistmist puudutavates seadustes üksikule pankrotivõlausaldajale võlgniku maksustamise küsimustes sõnaõigust jäetud.

Soome pankrotiseaduse eelnõu ettevalmistamise käigus ei ilmnunud erilist vajadust anda üksikule võlausaldajale sõnaõigust avalik-õiguslike nõuete tunnustamist puudutavates küsimustes. Tegemist on nõudesuhtega, milles maksukohustus ja selle alused on seaduses määratud ja maksukohustuski on enamasti ametkondlikult kinnitatav. Seega ei saa avalik-õiguslike nõudesuhetega olla tavaliselt seotud selliseid ebaselgusi nagu eraõiguslike nõuetega. See kord ei vähenda võlausaldaja õiguskaitset, sest pankrotihaldur peab oma töös tegutsema kõikide võlausaldajate huvides. See tähendab muuhulgas, et pankrotihaldur peab vale

maksustamisotsuse avastamise korral rakendama selle muutmiseks vajalikke abinõusid. Ka üksik võlausaldaja võib pöörduda pankrotihalduri poole küsimuste selgitamiseks.¹⁷⁴

2.3. Nõuete tunnustamine kohtus

Pankrotiseaduse § 106 lg 1 kohaselt, kui nõuete kaitsmise koosolekul nõuet, selle rahuldamisjärku või nõuet tagavat pandiõigust ei tunnustatud, otsustab nõude või pandiõiguse tunnustamise võlausaldaja hagi alusel kohus.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 4. novembri 2004. a otsuse nr 3-2-1-116-04 kehtiva PankrS § 106 lg 1 kolmanda lause kohaselt on juhul, kui nõude või pandiõiguse vastu on vaielnud võlausaldaja, kostjaks võlausaldaja, kes nõudele, selle rahuldamisjärgule või pandiõigusele vastu vaidles. Sama põhimõtte sätestas 1. jaanuarini 2004. a kehtinud PankrS § 74 lg 1. Kolleegium on oma 23. oktoobri 2001. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-107-01 (RT 2001, 28, 310) asunud seisukohale, et kui isik, kes on teise võlausaldaja nõudele nõuete tunnustamise koosolekul vastu vaielnud, kaotab oma nõude pankrotimenetluses, ei saa teda enam lugeda võlausaldajaks, kelle õigusi tema poolt vaidlustatud võlausaldaja nõude või selle rahuldamisjärku tunnustamine rikuks. Seega tuleb lugeda, et võlausaldaja nõudele ei ole vastu vaielnud selleks õigustatud isik. Sellise isiku suhtes ei pea võlausaldaja saama nõude tunnustamise kohta kohtuotsust. 1. jaanuarist 2004. a kehtiva PankrS § 103 lg 8 sätestab, et kui võlausaldaja nõue on jäänud tunnustamata ja ta ei esitanud hagi nõude tunnustamiseks või kui kohus jättis tema hagi rahuldamata, siis selle võlausaldaja vastuväidet teise võlausaldaja nõudele ei arvestata. Kui teise võlausaldaja nõudele ei ole rohkem vastuväiteid esitatud, siis loetakse see nõue tunnustatuks. Uueks normiks ei ole see säte mitte niivõrd sisu poolest, sest ka ilma selle sätteta oli teiste normide tõlgendamise kaudu võimalik jõuda samasugustele järeldustele. Võlgniku seadusliku esindajana saab pankrotihaldur nõuete kaitsmise koosolekul kahtluse korral nõude põhjendatuse üle nõudele või pandiõigusele vastu vaielda. 1. jaanuarist 2004. a on selline pankrotihalduri kohustus sätestatud PankrS § 103 lg-s 2. Selle kohustuse rikkumisega võib kaasneda ka halduri vastutus PankrS § 63 järgi. Autori arvates tuleb siin lähtuda võlausaldajate võrdsuse põhimõttest. Nimetatud põhimõtte kohaselt on haldur kohustatud kaitsma kõigi võlausaldajate ja võlgniku huve. Võrdsuse põhimõtte all käsitletakse

---

¹⁷⁴R.Koulu.H.Lindfors.Konkurssilaki. Helsinki 2004, s 208.

sageli võlausaldajate erapooletut kohtlemist. Võlausaldajate võrdsuse põhimõte ei eelda seega võlausaldajate võrdset kohtlemist sõna absoluutses tähenduses.¹⁷⁵

Kõigi võlausaldajate ja võlgniku huvide kaitse seisneb pankrotihalduri seadusest tulenevas kohustuses vaidlustada põhjendamatud nõuded. Eesmärk on teha siduvalt kindlaks võlausaldajate ring, kes saavad osa võtta kollektiivsest pankrotimenetlusest ja selle kaudu oma nõuded rahuldatud.

Võlausaldaja saab hagi esitada ühe kuu jooksul, alates päevast, mil koosolek jättis nõude või pandiõiguse tunnustamata. Nõude tunnustamise vaidluse läbivaatamine allub pankrotiasja läbivaatavale kohtule (PankrS § 106 lg 4).

Viru Ringkonnakohtu 22.12.2005. a määruse nr 2-2-235/05 kohaselt ei ole PankrS § 106 lg 1 sätestatud kohtusse pöördumise tähtaja näol tegemist TsMS-s ettenähtud protsessitähajaga, vaid aegumistähajaga (TsÜS § 142 lg 1¹⁷⁶), mida ei saa TsMS alusel ennistada. Aegumine tähendab nõudeõiguse teostatavuse kadumist teatud aja möödumise tõttu. Aegumise saabumisega on võlgnik õigustatud sooritusest loobuma.¹⁷⁷ Nimetatud tähtaja näol on autori arvates tegemist aegumistähajaga, st lõpliku tähtajaga, mida ennistada ei ole võimalik. Autori arvates on seadusandja poolt sätestatud tähtaega määrates lähtunud sellest, et pankrotimenetlus peab olema kiire ja seaduses määratud tähtaegadega on seda ka arvestatud lähtuvalt kiiruse ja efektiivsuse põhimõttest.

Kostjaks on kohtus see isik, kes vaidles nõudele vastu, mille tõttu nõue jäi tunnustamata, seega on kostjaks kas haldur või üks või mitu võlausaldajat. Järelikult peab haldur või võlausaldaja vastuväiteid esitades arvestama, et vastuväite esitajal tuleb olla kostjaks hagimenetluses ning hagi rahuldamise korral kanda ka kohtukulud. Halduri vastuväite korral tuleb esitada hagi pankrotivõlgniku vastu, kelle seaduslikuks esindajaks on pankrotihaldur. See asjaolu peaks aitama välistada olukordi, kus võlausaldajad vaidlustavad teiste nõudeid ilma põhjendatud aluseta.¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ United Nations Commission on International Trade Law. Legislative Guide on Insolvency Law. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf

¹⁷⁶ TsÜS § 142 lg 1 sätestab, et õigus nõuda teiselt isikult teo tegemist või sellest hoidumist (nõue) aegub seaduses sätestatud tähtaja (aegumistähaja) jooksul. Pärast nõude aegumist võib kohustatud isik keelduda oma kohustuse täitmisest.

¹⁷⁷ H. Köhler. Tsiviilseadustik. Üldosa. Tallinn 1998, lk 42.

¹⁷⁸ A.Liibak. Nõuetega kaasnevad probleemid Eesti pankrotimenetluses. Bakalaureusetöö. Tallinn 2002, lk 45.

PankrS § 103 lg 8 kohaselt, kui võlausaldaja nõue on jäänud tunnustamata ja ta ei esitanud hagi nõude tunnustamiseks või kui kohus jättis tema hagi rahuldamata, ei arvestata selle võlausaldaja vastuväidet teise võlausaldaja nõudele. Kui teise võlausaldaja nõudele ei ole rohkem vastuväiteid esitatud, siis loetakse see nõue tunnustatuks. Nimetatud normist tuleneb, et selle võlausaldaja vastuväidet, kelle enda nõue jäi kaitsmata selle tõttu, et ta ei esitanud hagi nõude tunnustamiseks või et kohus jättis tema hagi rahuldamata, teise võlausaldaja nõude suhtes, arvesse ei võeta. See on iseenesest selge ja õige reegel, küll võivad siin tekkida kohaldamisraskused seoses sellega, millal kohus ühe või teise hagi kohta otsuse teeb. Näiteks esitab võlausaldaja A vastuväite võlausaldaja B nõudele ja B omakorda esitab vastuväite võlausaldaja C nõudele. Seejärel esitab B hagi A vastu ning C hagi B vastu. Kui B hagi jäetakse rahuldamata ning kohtuotsus on jõustunud varem, kui on tehtud otsus C hagi B vastu, on olukord lihtne: B vastuväidet ei võeta arvesse ning C nõue tuleb lugeda kaitstuks. Kui aga C hagi B vastu jäetakse rahuldamata, kohtuotsus on jõustunud ning seejärel B hagi A vastu jääb rahuldamata, on olukord komplitseeritum. B vastuväidet C nõudele ei tohiks arvestada ning § 103 lõike 8 kohaselt tuleks lugeda C nõue kaitstuks. Kui aga C hagi on jäänud jõustunud kohtuotsuse alusel rahuldamata, ei oleks õige lugeda tema nõuet kaitstuks. Järelikult tuleks § 103 lõikes 8 sätestatud reeglit kohaldada üksnes juhul, kui ei ole juba tehtud kohtuotsust võlausaldaja hagi kohta, mille ta on esitanud selle võlausaldaja vastu, kelle enda nõue jääb kohtuotsuse alusel rahuldamata. Olukorda lihtsustab ilmselt § 103 lõikest 2 tulenev halduri kohustus vastuväide esitada. Sellega välditakse võimalikku situatsiooni, et „vale“ võlausaldaja on küll esitanud põhjendatud vastuväite, kuid kuna vastuväitja kaotab võlausaldaja staatuse ning tema vastuväidet seetõttu ei arvestata, võib saada kaitstuks põhjendamata nõue. Kui ka haldur on vastuväite esitanud, siis „vale“ võlausaldaja kõrvalejäämine ei tingi veel põhjendamata nõude kaitstuks lugemist.¹⁷⁹

Vastavalt PankrS § 107 võib võlausaldaja taotleda nõude tunnustamist kohtus üksnes samal alusel ja mitte suuremas ulatuses kui nõude puhul, mille ta oli esitanud kaitsmiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Riigikohtu tsiviilkolleegium on oma 23. jaanuari 2006. a otsuses nr 3-2-1-146-05 asunud seisukohale, et sama aluse all mõeldakse pankrotiseaduses asjaolusid, mida võlausaldaja esitas nõude tunnustamiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Kui hageja esitas hagi samas suuruses ning samadel asjaoludel, mis ta esitas nõude kaitsmisel võlausaldajate üldkoosolekul, on PankrS § 107 sätestatud reegel täidetud.

---

¹⁷⁹ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 22. novembri 2006. a kohtuotsuse nr 3-2-1-117-06 kohaselt on asjaolude tsiviilkohtumenetluses esitamine poolte kohustus. See nõue tulenes varasema TsMS § 229 lg-st 2, mille kohaselt, kui asi ei riiva avalikku huvi, võib kohus rajada otsuse üksnes asjaolule, mille pool ise esitas asja läbivaatamisel. Sama nõue on sätestatud ka alates 1. jaanuarist 2006. a kehtiva TsMS § 5 lõikes 1, mille kohaselt menetletakse hagi poolte esitatud asjaolude ja taotluste alusel, lähtudes nõudest. Varasema TsMS § 154 lg 1 ei nõudnud hagi aluse täiendamiseks esitatud asjaolude esitamist hagiavalduse vormis. Sama põhimõte on sätestatud ka alates 1. jaanuarist kehtiva TsMS § 376 lg 5 p-s 1, mille kohaselt hagi muutmiseks ei loeta esitatud faktiliste või õiguslike väidete täiendamist või parandamist, ilma et muudetakse hagi aluseks olevaid põhilisi asjaolusid. Kui kohtule jäid ebaselgeks mõned üksikküsimused, peaks kohus selle kohta esitama hagejale täpsustavaid küsimusi.

Riigikohus on oma 17. septembri 2001. a otsuses nr 3-2-1-97-01 asunud seisukohale, et pankrotiseadusest ei tulene, et võlausaldaja ei võiks oma nõuet tõendada tõenditega, mida ei esitatud nõuete kaitsmise koosolekule. Kuna nõude tunnustamatajätmise põhjused ei peagi selguma nõuete kaitsmise koosolekul, siis on põhjendatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud tõendamispõhimõtete kasutamine nõude tunnustamise hagi menetlemisel. Sellega muudab Riigikohtu tsiviilkolleegium 29. novembri 2000. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-148-00 esitatud seisukohta seoses tõendamise ja nõuete tunnustamise hagi. Riigikohtu tsiviilkolleegium on oma 11. märtsi 2002. a otsuses nr 3-2-1-22-02 täpsustanud, et nõude tunnustamise hagi menetlemisel võib võlausaldaja esitada oma nõude kohta tõendeid, mida ta ei esitanud nõuete kaitsmise koosolekule, kuid võlausaldajal puudub seaduslik alus hageda PankrS § 69 (kehtiv Pankrotiseadus § 94 lg 1) korras esitamata nõude tunnustamist.

Juhul, kui esitatud tõendil esinevad puudused on kohus tulenevalt TsMS § 392 lg 1 ja § 372 lg 1 mõttest kohustatud selgitama esitatud tõendi puudusi ning andma võimaluse puuduste kõrvaldamiseks.¹⁸⁰

Võlausaldaja tunnustamisnõude sisu määrab kindlaks PankrS § 107. Nimetatud sätte kohaselt võib võlausaldaja taotleda nõude tunnustamist kohtus üksnes samal alusel ja mitte suuremas ulatuses kui nõude puhul, mille ta oli esitanud kaitsmiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Kolleegium on 23. jaanuari 2006. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-146-05 ja 27. märtsi 2008. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-11-08 asunud seisukohale, et sama aluse all mõeldakse pankrotiseaduses asjaolusid, mida võlausaldaja esitas nõude tunnustamiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Kui hageja esitas hagi samas suuruses ning samadel asjaoludel, mis ta esitas

---

¹⁸⁰ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 27. märts 2008 aasta otsus nr 3-2-1-11-08.

nõude kaitsmisel võlausaldajate üldkoosolekul, on PankrS §-s 107 sätestatud nõue täidetud.¹⁸¹ Autor nõustub Riigikohtu tsiviilkolleegiumi seisukohtadega, et juhul, kui hageja esitas hagi samas suuruses ja samadel asjaoludel, mis ta esitas nõuete kaitsmisel võlausaldajate üldkoosolekul, on hageja täitnud pankrotiseaduses sätestatud kohustuse.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. novembri 2002. a otsuse nr 3-2-3-3-02 kohaselt, peab nõuete läbivaatamisel pankrotimenetluses olema tagatud põhimõte, et igal võlausaldajal oleks võimalus vastu vaielda kaitsmisele esitatud nõudele või selle rahuldamisjärgule. See põhimõte tagatakse nõuete esitamise, nendega eelneva tutvumise, vastuväidete esitamise ja nõuete tunnustamise korra kaudu. Selle põhimõtte järgimine tähendab, et kohus ei saa tunnustada sellist nõuet või nõude rahuldamisjärku, mida ei esitatud nõuete kaitsmise koosolekule. Eelnevast järeldub, et puudub alus hageda kohtus nõude tunnustamist kõrgemas järgus, kui seda taotleti nõuete kaitsmise koosolekul. Rahuldades hagi, millega tunnustatakse nõuete kaitsmise koosolekule esitamata nõuet või tunnustatakse esitatud nõuet kõrgemas järgus, kui see oli esitatud nõuete kaitsmise koosolekule, rikub kohus pankrotiseadust, kuna võlausaldajatelt või pankrotihaldurilt võetakse võimalus nõudele või selle rahuldamisjärgule vastu vaielda.

Saksa õiguse kohaselt, kui pankrotihaldur ja/või pankrotivõlausaldaja on vaidlustanud esitatud pankrotinõude, võib nõude esitanud võlausaldaja tunnustamise hagi esitada vaid samal alusel. Ilma uue nõudeavalduse esitamiseta ja selle kaitsmiseta pole muudetud nõude tunnustamise hagi lubatud. Võlausaldajale säilitatakse õigus muuta nõudeavalduse alust või vahetada esialgset järjekohta (InsO § 39) ümber täisjärgu¹⁸² peale. Sellisel juhul tunnustamishagi esitamise eelduseks on uue nõudeavalduse esitamise ja kaitsmise menetluse läbimine, mille käigus siis kas nõue või järjekoht vaidlustatakse. Puudusi nõude esemes võib kõrvaldada nõudeavalduse täiendamise ning kaitsmisega kuni menetluse lõppemiseni esimese astme kohtus ja teatud juhtudel ka apellatsioonikohtus, kui hilisematel nõuete kaitsmise menetlustel on nõudele vastu vaielnud vaid pankrotihaldur ja mitte võlausaldaja. Nõudeavalduse muutmiseks ei loeta asjaolude lihtsat täiendamist või parandamist kui seeläbi ei muutu nõude alus ja suurus. Senini on vaieldav, kas esialgsest halvema järjekoha kasutamine lubatud piirangut endast kujutab. Sellest erinev arvamus ei võta arvesse aga asjaolu, et vara hulk ei kahane järjekoha muutmiseiga. Seega, mis on lubatud nõude vähendamise tunnustamisel,

---

¹⁸¹ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 27. märts 2008 aasta otsus nr 3-2-1-11-08.

¹⁸² InsO § 38 kohaselt täisjärgu võlausaldajaks on võlausaldaja, kellel on enne pankroti väljakuulutamist tekkinud põhjendatud nõue.

peaks kehtima ka halvema järjekoha tunnustamise puhul, kuna parema järjekoha tunnustamine sisaldab endas samaaegselt ka halvema järjekoha tunnustamist.¹⁸³

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 12. oktoober 2006. a kohtmääruse nr 3-2-1-71-06 kohaselt alates 1. juulist 2002. a kehtivas MKS-is on aegumine sätestatud varem kehtinud MKS-ga võrreldes osaliselt teisiti. Kehtiva MKS § 164 lg 1 alusel nõutakse enne 1. juulit 2002. a tekkinud maksuvõlg sisse kehtivas maksukorralduse seaduses sätestatud korras, kusjuures ka enne 1. juulit 2002. a alustatud sissenõudmist võib jätkata kehtivas MKS-is sätestatud korras. 1. juulist 2002 jõustunud MKS § 132 lg 1 sätestab, et maksuvõla sundtäitmise aegumistähtaeg on seitse aastat alates kohustuse täitmise tähtpäeva saabumise aastale järgneva aasta 1. jaanuarist. Sama paragrahvi lõige 7 sätestab reegli, mille kohaselt ei ole maksuvõla sundtäitmine lubatud pärast MKS §-s 132 sätestatud tähtaja möödumist. Riigikohtu halduskolleegium on 18. mai 2006. a lahendis nr 3-3-1-11-06 MKS § 132 lg-t 2 tõlgendanud selliselt, et aegumistähtaja jooksul tuleb üksnes alustada sundtäitmist. Kolleegium leiab, et see reegel kohaldub ka lõikes 1 nimetatud maksuvõla sundtäitmise aegumisele. MKS § 132 (lg 2) sätestab aegumispiirangu ainult sundtäitmise alustamise osas. See tähendab, et 7 aasta jooksul peab olema alustatud täitemenetlus vastava nõude sissenõudmiseks. See aga ei tähenda seda, et 7 aasta möödumisel peaks maksukohustus igal juhul lõppema. Maksuvõlast tulenevas pankrotimenetluses kohaldub pankrotiseadus. Pankrotimenetluse eesmärgiks on võlausaldajate nõuete rahuldamine võlgniku vara arvel. Pankrotimenetluse eesmärgiga ei oleks seega kooskõlas võlausaldajate huvide kahjustamine.

Kehtiva TsÜS § 157 lg 3 alusel on pankrotimenetluses tunnustatud nõude aegumistähtaeg kümme aastat pankrotimenetluse lõppemisest. MKS § 128 lg 1 kolmas lause sätestab, et juhul, kui maksukohustustase suhtes kuulutatakse välja pankrot, rahuldatakse maksuvõlad pankrotiseaduses sätestatud korras. Seega tulevad maksukohustustase suhtes pankroti väljakuulutamisel maksuvõlgade sissenõudmisele automaatselt kohaldamisele pankrotiseaduse sätted. Maksukohustustase suhtes pankroti väljakuulutamisel muutub maksunõue oma olemuselt pankrotimenetluse nõudeks, millele kohaldatakse pankrotimenetluse sätteid sõltumata sellest, kas nõuded on tekkinud eraõiguslikust või avalik-õiguslikust suhtest. Pankrotimenetluse eesmärk on rahuldada kõikide võlausaldajate nõuded pankrotiseaduses sätestatud korras. Riigikohus leiab, et pankrotimenetluses esitatud nõuete eristamine ja neile pankrotimenetluses erinevate õigusnormide kohaldamine riiks oluliselt isikute võrdse kohtlemise printsiipi. Kuna pankrotimenetluses tuleb maksunõuete suhtes

---

¹⁸³ W.Uhlenbruck. Uhlenbruck. InsO. Insolvenzordnung. München 2003, s 2382, Rdn 5–6.

kohaldada pankrotiseaduse norme, siis tuleb pankrotimenetluses esitatud nõuetele kohaldada TsÜS-i aegumissätteid. Maksuhalduri nõue pankrotivõlgniku vastu, mis on pankrotimenetluses tunnustatud, aegub TsÜS § 157 lg 3 alusel 10 aasta pärast pankrotimenetluse lõppemist.¹⁸⁴ Vastavalt TsÜS § 160 peatub aegumine õigustatud isiku poolt hagi esitamisega nõude rahuldamiseks või tunnustamiseks. Nõude esitamine pankrotimenetluses on võrdsustatud hagi esitamisega. TsÜS § 168 lg 2 kohaselt ei aegu nõue enne kahe kuu möödumist aegumise peatumise lõppemisest, kui seaduses ei ole ette nähtud, et nõue ei aegu pikema aja jooksul. Autori arvates luuakse nimetatud sättega pankrotimenetluses esitatud nõude aegumisele pikem tähtaeg, kui on esialgne aegumise tähtaeg vastavalt PankrS § 106 lg-le 1. Vastavalt pankrotiseaduse seletuskirjale oli pankrotiseaduse muutmise üheks eesmärgiks ühtlustada pankrotimenetluse tähtaegu. Nimetatud aegumistähtaja osas tuleks kaaluda TsÜS §-s 168 sätestatud tähtaja muutmist, mis näeks ette et aegumine ei saa pikeneda rohkem kui esialgne aegumise tähtaeg.

---

¹⁸⁴ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 12. oktoober 2006.a. kohtumäärus nr 3-2-1-71-06.

III NÕUETE RAHULDAMINE

3.1. Nõuete rahuldamise üldpõhimõtted

Nõuete rahuldamise probleem on pankrotiõiguses üks kesksemaid ja vastuolulisemaid. Pankrotimenetluse eesmärgiks on panna võlausaldajad võrdsesse olukorda tingimustes, kus nende kõigi nõudeid täies ulatuses rahuldada ei ole võimalik. Vältida tahetakse seda, et ühtede võlausaldajate nõuded rahuldatakse oluliselt erinevalt võrreldes teiste võlausaldajate nõuetega. Nimetatud eesmärki täpselt järgides peaksid kõigi võlausaldajate nõuded saama võrdeliselt rahuldatud. See on eesmärk, mille poole püüeldakse kõikides riikides, ometi on erinevatel põhjustel sätestatud pankrotiseadustes mitmeid eesõigusnõudeid, mis ülaltoodud võrdse kohtlemise põhimõtet rikuvad. Üldiseks suunaks tänapäeva pankrotiõiguses võib pidada eesõigusnõuete vähendamist. See vastab ka pankrotimenetluse kui võlausaldajate kollektiivse menetluse olemusele.¹⁸⁵

Eesõigusnõuded on nõuded, mida eelistatakse teistele nõuetele. Nõuded, mida eelistatakse teistele nõuetele, varieeruvad alates pandiga tagatud nõuetest kuni perekonnasuhetest tulenevate nõueteeni. Enamikus riikides seonduvad eesõigusnõuded töötajate ja maksudega. Samas võib olla ka nõudeid, mida eelistatakse teistele nõuetele, kuid mida ei käsitleta erialakirjanduses kui eesõigusnõudeid.

Lähtudes eesmärgist panna võlausaldajad võrdsesse olukorda ei ole kehtiva pankrotiseaduse kohaselt enam eesõigusnõueteks töötasunõuded ja maksunõuded, mis olid endise pankrotiseaduse kohaselt eesõigusnõueteks. Osaliselt asendab endise PankrS § 86 lõike 1 punkti 2 töötuskindlustuse seaduse § 20, mille kohaselt tööandja maksujõuetuse korral hüvitatakse töötajale enne tööandja maksujõuetuks tunnistamist saamata jäänud palk ja puhkusetasu ning enne või pärast tööandja maksujõuetuks tunnistamist töölepingu lõpetamisel saamata jäänud Eesti Vabariigi töölepingu seaduses ettenähtud hüvitused. Põhimõtteliselt on selline muudatus õige – töötajad saavad oma saamata jäänud tasu ja hüvitise töötukassalt, pankrotimenetluses ei ole aga nende nõuete osas rikutud võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet. Siiski tuleb möönda, et nendel juhtudel, kui töötaja nõue ületab töötuskindlustuse seaduse § 20 lõikes 3 sätestatud piiri, on töötaja olukord halvem kui varem, kui tema eesõigusnõude suurus pankrotiseaduse alusel limiteeritud ei olnud. Praegu saab töötaja esitada

---

¹⁸⁵ P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, s 96–102.

nõude töötukassa poolt katmata osas pankrotimenetluses tavalise nõudena. Väljapääs peaks seisnema siin töötukassa poolt makstava piirsumma suurendamises.¹⁸⁶

Maksunõuete väljajätmine eesõigusnõuete hulgast on seadusandja majandus- ja õiguspoliitiline otsustus, mida pankrotiõiguse põhimõtetest lähtudes tuleb ainult tervitada.¹⁸⁷

Maksunõuete väljajätmisega on loobutud riigile eelisseisundi andmisest, miks riik võlausaldajana peaks olema paremas olukorras kui ülejäänud võlausaldajad. Iseenesest on riigil võlausaldajana niigi äärmiselt tugev seisund, kuivõrd riigi käsutuses on võlgade sissenõudmiseks omaette haldusaparaat Maksu- ja Tolliameti näol, kes saab teha ettekirjutusi ning kasutada muid meetmeid, mis teistele võlausaldajatele kättesaamatuks jäävad. Kui tavaline võlausaldaja, kes ei ole oma nõudeid piisavalt kiiresti kohtulikult või muul viisil maksuma pannud, riskib võlgniku pankroti ning seega suuresti oma nõude kaotamisega, siis ei tohiks sellist privileegi lubada ka riigile: selline käsitlus oleks vastuolus võlausaldajate võrdse kohtlemise printsiibiga. Sellisest riigile eelisseisundi andmisest on loobutud enamikes Euroopa riikides.¹⁸⁸

Eesti Vabariigi töölepingu seaduse kuni 01.01.2007. a redaktsiooni kohaselt maksis töölepingu lõpetamisel pankroti väljakuulutamise tõttu või tööandja pankrotimenetluse raugemisel töötajale hüvitist Eesti Töötukassa 2–4 keskmise kuupalga ulatuses sõltuvalt töötaja tööstaažist (TLS § 90 lg 2). Kehtiva Eesti Vabariigi töölepingu seaduse kohaselt on tööandja kohustatud maksuma töötajale töölepingu lõpetamisel hüvitist tööandja pankroti väljakuulutamise või pankrotimenetluse raugemise tõttu: a) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures kuni 5 aastat – kahe kuu keskmise palga ulatuses; b) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures 5–10 aastat – kolme kuu keskmise palga ulatuses; c) töötajale, kellel on pidevat tööstaaži selle tööandja juures üle 10 aasta – nelja kuu keskmise palga ulatuses.

Töötajate nõudmiste rahuldamine eesõigusnõude läbi ei taga alati piisavat töötaja kaitset. Reeglina katab selline privileeg vaid teatud osa töösuhetest tulenevatest nõuetest ning vaid vähestes riikides (Prantsusmaa, Hispaania) omavad töötajate nõuded prioriteeti teiste eelistatud nõuete ees. Enamikel juhtudel kaetakse esmajärjekorras hoopis pankrotimenetluse kulud ja rahuldatakse pandiga tagatud nõuded. Paljudes riikides eelistatakse ka riiklike maksustamis- ja sotsiaalkindlustusinstitutionide nõudeid tööandja tasumata maksude osas.

---

¹⁸⁶ P. Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – *Juridica* 2004, nr 2, lk 96–102.

¹⁸⁷ *Ibid*, lk 96–102.

¹⁸⁸ Pankrotiseaduse eelnõu seletuskiri <http://www.just.ee/index.php3?cath=3252>

Töötajate õiguste kaitse eesõigusnõude läbi ei ole küllaldane juhul, kui tööandjal puudub piisav hulk vara, mille realiseerimisel oleks võimalik rahuldada kõikide võlausaldajate nõudeid. Haruldased pole juhtumid, mil maksejõuetu tööandja varast ei piisa isegi pankrotimenetluse läbiviimiseks. Töötajate õiguste kaitse on aga hädavajalik, kuna töötasu on enamasti nende ainus sissetulekuallikas.¹⁸⁹ Pankrotimenetlus võib mõjuda traumaatiliselt eriti neile töötajatele, kes on äriühingus töötanud pikaajaliselt ning investeerinud ühingusse oma oskusi ja jõupingutusi.¹⁹⁰

Esmakordselt käsitleti töötajate kaitset tööandja pankroti korral ILO 1949. a konventsioonis nr C95 (*Convention concerning the Protection of Wages*), mille artikkel 11 tagab tööandja pankroti puhul või ettevõtte kohtu korras likvideerimise puhul töötajatele privilegeeritud võlausaldaja seisundi pankrotile eelnenud töötamise perioodi eest saadava palga suhtes ning samuti töötasu suhtes, mis ei ületa riikliku seadusandlusega kehtestatud summat.

ILO 1992. a konventsioon nr 173 (*Convention concerning the Protection of Workers' Claims in the Event of the Insolvency of Their Employer*) toob ära kaks võimalust, kuidas lahendada töötajate nõuetega seotud küsimusi tööandja maksejõuetuse korral. Neist esimene on traditsiooniline lahendus, mis teatud reservatsioonidega sisaldus ka meie varasemas pankrotiseaduse redaktsioonis – töötajad saavad võlausaldajatena eesõigusnõude. Teine lahendus tagab töötajate nõuete kaitsmise läbi spetsiaalse garantiorganisatsiooni loomise. Riigil on võimalik valida ka mõlemad nimetatud lahendused korraga.¹⁹¹

Seega on mõistetav, miks enamikes riikides on loodud töötajate kaitseks eriorgan, mis võtab pankroti korral endale tööandja kohustused (s.o töösuhetest tulenevate nõuete kaitse kolmanda isiku poolt). Esimene nn palgatagatisfond loodi juba 1967. aastal Belgias, enamikes Euroopa riikides moodustati sellised institutsioonid aga 70-ndatel aastatel (1970 Rootsis, 1973 Prantsusmaal, 1974 Saksamaal, 1975 Inglismaal jne). Nagu kõik sotsiaalkindlustuse institutsioonid, on ka palgatagatisfondid loodud solidaarsuse printsiibil. Enamasti lasub palgafondi finantseerimiskohustus tööandjatel, kuna keegi neist ei ole pankroti eest kaitstud. Töötajate õiguste kaitsel eesõigusnõude korras vastutab iga tööandja tasumata nõuete eest oma vara ulatuses ise, garantiorganisatsioonide kaudu vastutavad töösuhetest tulenevate

---

¹⁸⁹ M. Muda Töötajate õiguste kaitse tööandja maksejõuetuse korral. – *Juridica* 1996, nr 2, lk 62–64.

¹⁹⁰ V.Finch. *Corporate Insolvency Law. Perspectives and Principles*. London 2004, p 553.

¹⁹¹ ILO Convention No 173. *Convention concerning the Protection of Workers' Claims in the Event of the Insolvency of Their Employer*, 1992.

nõuete osas tööandjad kollektiivselt. See võib kahtlemata olla vastumeelt edukatele firmadele, kes sisuliselt täidavad makseraskustesse sattunute kohustusi.¹⁹²

Läbi garantiorganisatsiooni on lahendatud olukord ka Euroopa Liidu direktiivis 80/987/EEC¹⁹³, mille artikkel 3 paneb liikmesriigile kohustuse rakendada abinõusid, et tagada teatud perioodi eest töölepingust või töösuhetest tulenevate töötajate nõuete rahuldamine garantiorganisatsiooni poolt. Meil on selliseks garantiorganisatsiooniks töötukassa. Viimati nimetatud lähenemine ongi saanud üldlevinuks ka teistes riikides, muuhulgas Euroopa Liidus. Euroopa Liidu kohus on kaasuses *Francovich vs Italy* öelnud, et kui liikmesriik ei taga direktiivi rakendamist rahvuslikus õiguskorras, siis tekib üksikisikul õigus rahalisele hüvitisele¹⁹⁴. Antud kaasus on oluline ka seetõttu, et kohus viitab siin direktiivi kaudsele mõjule. Isegi kui direktiiv ei ole rahvuslikku õiguskorda inkorporeeritud, ei välista see üksikisiku õigust tugineda direktiivist talle tulenevatele õigustele.

Pankrotiseaduse eelmise redaktsiooni kohaselt rahuldati kindlustuslepingutest tulenevad nõuded KTS § 65 lg 3 kohaselt eelisjärjekorras PankrS § 86 lg-s 1 sätestatud nõuete rahuldamise järkudest eespool.¹⁹⁵ Samasugune nõue on sätestatud ka kehtivas kindlustustegevuse seaduse § 127 lg-s 3, mille kohaselt rahuldatakse kindlustuslepingutest tulenevad nõuded eelisjärjekorras enne pankrotiseaduse § 153 lg 1 nimetatud nõudeid.

Kindlustustegevuse seaduse § 127 lg 1 kohaselt tehakse kindlaks ja loetakse kaitstuks kindlustusandja dokumentide alusel kindlustuslepingutest tulenevad nõuded, mis pankrotihaldurile ei ole esitatud määratud tähtaja jooksul.

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2001/17/EÜ artikli 10 kohaselt tagavad liikmesriigid kindlustusnõuete ülimuslikkuse kindlustusseltsile esitatavate muude nõuete suhtes vastavalt ühele või mõlemale järgmistest meetoditest: a) kindlustusnõuded seotud vara osas on ülimuslikud kindlustusseltsile esitatavate mis tahes muude nõuete suhtes; b) kindlustusnõuded kindlustusseltsi kogu vara osas on ülimuslikud kindlustusseltsile esitatavate mis tahes muude nõuete suhtes, välja arvatud üksnes: 1) töölepingutest ja töösuhetest tulenevad töötajate nõuded, 2) riigiasutuste maksunõuded, 3) sotsiaalkindlustussüsteemide nõuded, 4) nõuded varale asjaõiguse alusel. Olenemata lõikest 1, võivad liikmesriigid

¹⁹² M. Muda Töötajate õiguste kaitse tööandja maksejõuetuse korral. – *Juridica* 1996, nr 2, lk 62–64.

¹⁹³ Euroopa Liidu direktiiviga 80/987/EEC, 20.10.1980 – On the approximation of the laws of the member states relating to the protection of employees in the event of the insolvency of the employer, OJ 1980 L 284, 123 (28.10.1980).

¹⁹⁴ *Francovich vs Italy*, Joined Cases C-6/90 ja C-9/90, 1991 ECR I-5357.

¹⁹⁵ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11.detsember 2002.a. kohtuotsus nr 3-2-1-141-02.

sätetada likvideerimismenetlusest tulenevate kõigi või osa kulutuste, nagu need on määratletud nende siseriiklikes õigusaktides, ülimuslikkuse kindlustusnõuete suhtes.

Eesõigusnõudeks on laeva asjaõigusseadusest tulenev merivõlg. Merivõlga puudutava regulatsioon on sätestatud laeva asjaõigusseaduses. Laeva asjaõigusseadus lähtub 1993. aastal jõustunud rahvusvahelisest merivõlgade ja pantide konventsioonist.¹⁹⁶ Nimetatud konventsioon on mõne kategooria merinõuetele andnud eelistatud seisundi võrreldes teiste merinõuetega, sätestades osade merinõuete tagamise merivõlga.¹⁹⁷

Merivõlg on instrument, mis võimaldab kehtiva nõude korral võlausaldaja nõudmisel vedajale kui deebitorile kuuluva või tema õiguspärases kasutuses oleva laeva kinni pidada või selle liikumist piirata, sealjuures võib nõuda merivõla katteks laeva sundmüüki. Nii paradoksaalne kui see ka pole, võib aga väita, et merivõlg ei tekkinud laevanduspraktikas mitte ainult kreditoride, vaid ka laevaomanike endi huvides. Eriti varasemal ajal, kui elektroonilisi maksevahendeid veel ei tuntud, polnud ju ratsionaalne hoida laeva sadamas kinni niikaua, kuni arved laevale tellitud varustuse või toiduainetega ja veega varustamise eest, samuti sadamamaksud ja muud maksed said tasutud, st ei olnud mõistlik hoida suuri sularahakoguseid kapteni seifis, et laevapere liikmed laevalt maha munsterdada koos palga ja repatrieerimiskulude kohese maksimisega. Seega oli eeskätt laevaomanike ja vedajate huvides aktsepteerida nõudeõiguse tekkimist laeva kui vara vastu, mida võidakse teostada kas laeva arestimise või sundmüügi teel, selleks et vastutasuks saada laeva kui põhivara efektiivse, ilma liigse sadamas kinnipidamiseta kasutamise võimalus.¹⁹⁸

Laeva asjaõigusseaduse § 72 kohaselt on merivõlg seaduse alusel tekkiv pant laevale seadusega sätestatud nõuete tagamiseks. Merivõlg tekib laeva kasutamisega seotud nõude tekkimisega laeva omaniku, reederi (isik, kes laeva oma nimel kasutab) või kapteni vastu.

Vastavalt rahvusvahelise merivõlgade ja pantide konventsiooni artiklile 5 on merivõlad eesõigustatud registrisse kantud pantide, hüpoteekide ja koormatiste ees ning ükski teine nõue ei ole eesõigustatud artiklis 1 nimetatud merivõlgade, pantide, hüpoteekide ja koormatiste ees, välja arvatud artikli 12 lõigetes 3 ja 4 nimetatud nõuded. Merivõlad järjestuvad seadmise järjekorras, välja arvatud laeva päästetööde tasumist tagavad merivõlad, mis on eesõigustatud kõigi teiste merivõlgade ees, mis on seatud enne eelmainitud merivõlgade tekkimise tinginud

---

¹⁹⁶ International Convention on Maritime Liens and Mortgages. Geneva 6.05.1993. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=229566>.

¹⁹⁷ C. Breitzke, J. Lux, P. Verlaan. Maritime Law Handbook. Hague, 2005 lk 33–43.

¹⁹⁸ H.Lindpere. Merinõue ja merivõlg: nende erinevusest ning laeva arestimisest. – Juridica 2008, nr 1, lk57–61.

toiminguid. Rahvusvahelise merivõlgade ja pantide konventsiooni artikli 12 lg 3 kohaselt võib ohutu liiklemise ja merekeskkonna kaitsmise huvides osalisriik oma seadustes sätestada, et riigiasutusele kui madalikule jooksnud või põhja vajunud laeva eemaldajale tasutakse kulud sundenampakkumistuludest enne teiste merivõlgadega tagatud nõuete rahuldamist. Rahvusvahelise merivõlgade ja pantide konventsiooni artikli 12 lg 4 kohaselt, kui laev on sundenampakkumise ajal laeva ehitaja või parandaja valduses ja ehkki sundenampakkumise koha osalisriigi seaduse kohaselt on tal õigus laeva kinni pidada, peab ta laeva valduse andma üle ostjale, kuid tal on õigus taotleda, et tema nõue rahuldatakse sundenampakkumise tulust pärast artiklis 4 nimetatud teiste merivõlgade pidajate nõuete rahuldamist.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 7. mai 1999. a otsuse nr 3-2-1-51-99 kohaselt, kuna pankrotiseaduse § 86 (kehtis kuni 31.12.2003. a) järgi on kõige eesõigustatum pandiga tagatud nõue, siis ei saa sadamamaksusid puudutav nõue olla madalamal esimesest rahuldamisjärgust, mis sisaldab pandiga tagatud nõudeid. Käesoleval ajal on need nõuded laeva asjaõigusseaduse § 72 kohaselt tagatud seaduse alusel tekkiva pandiga laevale.

Vastavalt laeva asjaõigusseaduse §-le 74 on merivõlaga tagatud järgmised nõuded: 1) nõuded töötasule ja teistele teenistussuhetest tekkinud summadele, mis võlgnetakse kaptenile, meeskonnale ja teistele laevapere liikmetele, kaasa arvatud nimetatud isikute eest tasutavad repatrieerimiskulud ja sotsiaalkindlustusmaksed; 2) inimelu kaotusest või kehavigastuste tekkimisest maal või veel tulenevad nõuded, mis on otseses seoses laeva kasutamisega; 3) laeva päästetasudest tulenevad nõuded; 4) sadamatasudest, kanalitasudest ja teistest laevateede tasudest ning lootsitasudest tulenevad nõuded; 5) nõuded, mis tulenevad otsesest kahjust, mille on põhjustanud laeva kasutamine, välja arvatud kahju laeval olnud kaubale, konteineritele ja reisijate varale.

Laeva asjaõigusseaduse § 74 lõike 1 punktides 2 ja 5 nimetatud kahju tekkimine ei too kaasa merivõla tekkimist, kui 1) kahju on tekkinud seoses nafta või teiste ohtlike või mürgiste ainete transportimisega meritsi; sellise kahju korral makstakse nõude omajatele hüvitist vastavalt rahvusvahelistele konventsioonidele või seadustele, mis näevad ette vastutuse süüst olenemata või kohustusliku kindlustuse või teised nõude tagamise vahendid; 2) kahju on tekkinud seoses tuumakütuse või tuumajäätmetega, millel on radioaktiivsed omadused või mille omadused moodustavad kombinatsiooni radioaktiivsetest ning toksilistest, plahvatusohtlikest või teistest ohtlikest omadustest.

Laeva asjaõigusseaduse § 77 kohaselt rahuldatakse laeva asjaõigusseaduse seaduse § 74 nimetatud nõue enne teisi nõudeid, sealhulgas enne laevahüpoteegiga tagatud nõuet. Peale käesoleva seaduse §-s 74 loetletute võib seadusega kehtestada teisi merivõlaga tagatud nõudeid. Need järjestuvad pärast laevahüpoteeki, kuid neil on eesõigus kõigi ülejäänud nõuete ees.

Laeva asjaõigusseaduse § 78 kohaselt merivõlaga tagatud nõuded rahuldatakse laeva asjaõigusseaduse § 74 lõikes 1 loetletud järjekorras, välja arvatud käesoleva seaduse § 74 lõike 1 punktis 3 nimetatud nõue, millel on eesõigus kõigi merivõlaga tagatud nõuete ees, mis on tekkinud enne käesoleva seaduse § 74 lõike 1 punkti 3 kohaste päästetööde teostamist. Käesoleva seaduse § 74 lõike 1 punktides 1, 2, 4 ja 5 loetletud samal järjekohal asuvad nõuded on omavahel võrdsed ja need rahuldatakse võrdeliselt. Käesoleva seaduse § 74 lõike 1 punktis 3 nimetatud nõuded rahuldatakse vastupidises järjekorras, arvestades nende tekkimise aega. Sellised nõuded loetakse tekkinuks alates vastavate päästetööde lõpetamise kuupäevast.

Pankrotiseaduse § 153 lg 1 p 1 kohaselt rahuldatakse pandiga tagatud tähtaegselt esitatud tunnustatud nõuded pankrotiseaduse § 153 lg 2 sätestatud ulatuses pärast pankrotiseaduse § 146 lg 1 nimetatud väljamaksete tegemist. Pankrotiseaduse § 153 lg 2 sätestab, et pandiga tagatud nõue rahuldatakse esimeses järgus pandieseme müügist saadud raha ulatuses, millest on maha arvestatud pankrotiseaduse § 146 lg 1 nimetatud väljamaksed võrdeliselt pandieseme müügist saadud rahasumma suhtele pankrotivara müügist laekunud raha kogusummasse, ent mitte enam kui 15/100 ulatuses pandieseme müügist saadud rahasummast.

Juhul, kui võlgnik ei ole pankrotis, kuid samas ei täida oma kohustusi võlausaldaja ees, võib pandipidaja võtta pandieseme oma valdusesse ja realiseerida selle enampakkumisel ning pandieseme müügist saadud tulude arvel oma nõude rahuldada.¹⁹⁹ Samasugune lihtsustatud kord kehtib ka Eestis eelkõige vallaspandi korral.

Panditud asja müügist saadud raha on reserveeritud pandipidajale tema pandiga tagatud nõude ulatuses. Pandipidajad ei võistle teiste võlausaldajatega (küll aga omavahel, kui ühele asjale on seatud mitu panti), neil on eelisõigus oma nõude rahuldamisele.²⁰⁰

---

¹⁹⁹ L.A. Bebchuk, J.M. Fried. The Uneasy Case for the Priority of Secured Claims in Bankruptcy. The Yale Law Journal 1996, vol 105, nr 4, p 859.

²⁰⁰ A.Liibak. Nõuete kaasnivad probleemid Eesti pankrotimenetluses. Bakalaureusetöö.Tallinn 2002, lk 35.

Peale pankrotivara müümist tekib küsimus, kuidas pankrotivara võlausaldajate vahel jaotada. Kõige lihtsam vastus sellele küsimusele oleks, et igale võlausaldajale vastavalt tema nõude suurusele. Praktikas see nii lihtne ei ole, eriti olukorras, kus ei ole piisavalt vahendeid kõigi võlausaldajate nõuete rahuldamiseks. Samas soovib iga võlausaldaja saada oma osa „pirukast“.²⁰¹

Pankrotivara jaotamiseks on pankrotiseaduses sätestatud täpsed reeglid. Ühelt poolt aitavad need reeglid haldurit pankrotivara jaotamisel ja teiselt poolt aitab see võlausaldajatel arvestada tulevikus tekkida võivate riskidega. Võlausaldajate nõuete rahuldamise osas puudub ühtne reegel, kuna igas riigis on nõuete rahuldamise järgud seotud selles riigis valitsevate sotsiaalsete ja poliitiliste huvidega. Kuid nõuete rahuldamise osas on ka palju sarnasusi.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 12. november 2003. a. otsuse nr 3-2-1-120-03 kohaselt rahuldatakse PankrS § 86 lg 1 p 1 järgi esimeses järgus pandiga tagatud nõuded, välja arvatud kommerts pandiga tagatud nõuded. PankrS § 86 lg 1 p 1 kohaselt ei rahuldata esimeses järgus ainult kommerts pandiga tagatud nõudeid. Kõik ülejäänud nõuded, mis on tagatud pandiga, tuleb sama sätte järgi rahuldada esimeses järgus. PankrS § 86 lg 5 järgi on pandiga tagatud nõue eesõigusnõue pandieseme müügist saadud raha suhtes pandiga tagatud nõude ulatuses.

Pankrotiseaduse § 153 kohaselt pärast pankrotiseaduse § 146 lõikes 1 nimetatud väljamaksete tegemist rahuldatakse võlausaldajate nõuded järgmistes järkudes: 1) pandiga tagatud tähtaegselt esitatud tunnustatud nõuded käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud ulatuses; 2) muud tähtaegselt esitatud tunnustatud nõuded; 3) tähtaegselt esitamata, kuid tunnustatud nõuded.

3.2. Jaotusettepanek

Jaotusettepanek sisaldab vastavalt oma nimetusele ettepanekut selle kohta, kuidas pankrotivara võlausaldajate vahel jagatakse.²⁰²

Pankrotimenetluse puhul tuleb võlgniku vara jagada õiglaselt võlausaldajate vahel. Ühtegi võlausaldajat ei tohi ilma kaalukate põhjusteta soosida või kõrvale jätta. Praktikas taandub

---

²⁰¹ L.A. Bebchuk, J.M. Fried. A New Approach to Valuing Secured Claims in Bankruptcy. Harvard Law Review, 2002, vol 114, p 2386.

²⁰² R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 286.

selline põhimõte küsimusele, millises järjekorras võlausaldajad makseid saavad. Maksesaamise järjekord peab olema aus ja õiglane. On ka leitud, et see järjestus peab olema seaduspärane ja kindel. Sellest tuleneb, et üksikjuhtumi mõistlikkuse seisukohad (nt võlausaldaja eriline vajadus makse saamiseks) ei tohi mõjutada seda, kuidas maksejõuetusprotsessi varad võlausaldajate vahel jagatakse. Nõuete ümberpaigutamine on teisisõnu maksejõuetusõiguse aluste vastane.²⁰³

Pankrotiseaduse § 143 kohaselt koostab haldur pärast viimast nõuete kaitsmise koosolekut jaotusettepaneku, milles märgitakse:

- 1) tunnustatud nõuded, nende rahuldamisjärgud ja jaotised;
- 2) kui jaotusettepanek esitatakse pankrotiseaduse § 144 lõikes 1 sätestatud korras, siis andmed nõuete kohta, mille tunnustamise üle on vaidlus kohtus, märkides ära arvestuslikud jaotised, lähtudes iga võlausaldaja poolt hagiavalduses märgitud nõude suuruselt ning rahuldamisjärgust;
- 3) andmed pankrotiseaduse § 146 lõikes 1 nimetatud väljamaksete kohta ja krediidiasutuses raha hoiustamise kohta;
- 4) andmed iga pandieseme müügist saadu kohta;
- 5) andmed pankrotivara laekunud ja jaotamisele kuuluva pankrotivara kohta;
- 6) andmed müümata pankrotivara ja võlgnikul teistelt isikutelt saada oleva vara kohta.

Soome pankrotiseaduse (KonkL) kohaselt peab pankrotihaldur märkima jaotusettepanekusse ennekõike jaotisele õigust andvad nõuded ja nende eesõiguse (punkt 1), nõudena esitatud või teatatud pandinõuded ning andmed tasaarvestuseks õigust andvate nõuete kohta (punkt 2), samuti andmed selle kohta, millises osas pankrotihaldur ei tunnusta võlausaldaja poolt esitatud nõuet või selle eesõigust, ehk nn pankrotihalduri vaided (punkt 3).²⁰⁴

Pankrotiseaduses on antud tähtaeg, mille jooksul halduril on kohustus jaotusettepanek esitada. Pankrotiseaduse § 143 lg 2 sätestab, et haldur esitab jaotusettepaneku kohtule ja pankrotitoimkonnale 40 päeva jooksul viimase nõuete kaitsmise koosoleku toimumisest arvates. Halduri taotlusel võib kohus jaotusettepaneku esitamise tähtaega pikendada. Pankrotiseaduse § 143 lg 3 kohaselt, kui vaidlused nõuete või nende rahuldamisjärkude üle on läbivaatamisel kohtus, esitab haldur jaotusettepaneku viivituseeta pärast nõuete või nende rahuldamisjärkude üle toimunud vaidluste lahendamist. Pankrotiseaduse § 143 lg 4 sätestab,

---

²⁰³ K.Gross. Failure and Forgiveness. Rebalancing the Bankruptcy System. Yale 1999, p 158.

²⁰⁴R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 344–345.

et kui pankrotimenetluses on tunnustatud pandiga tagatud nõuet, ei koosta haldur jaotusettepanekut enne, kui pandi ese on müüdnud.

Sarnaselt Eesti pankrotiseadusele on ka Soome pankrotiseaduses jaotusettepaneku esitamise tähtaeg kindel – ettepanek tuleb koostada kahe kuu jooksul pärast nõuete esitamise tähtaja lõppemist, suurema pankrotipesa puhul on aega neli kuud. Pankrotihalduri palvel võib kohus mõlemat nimetatud tähtaega pikendada (KonkL 12:2). Hiljemalt jaotusettepaneku koostamise lõputähtajal edastatakse ettepanek või vähemalt teade selle valmimisest võlgnikule, seda palunud võlausaldajatele ning võlausaldajatele, kelle nõude pankrotihaldur on vaidlustanud või märkusega varustanud. Ettepaneku edastamisel on kahesugune eesmärk. Seda kasutatakse ühelt poolt võlausaldajate ärakuulamiseks neile suunatud vaiete osas. Teisest küljest üritatakse ettepaneku edastamisega provotseerida teisi asjaosalisi tegema märkusi selliste ettepanekusse võetud nõuete suhtes, mida pankrotihaldur ise ei ole vaidlustanud.²⁰⁵

Eelnimetatud teine eesmärk realiseeritakse sellega, et ettepaneku edastamine käivitab ühe kuu pikkuse vaidlustamisaja. Seda arvestatakse ettepaneku valmimiskuupäevast alates ja selle jooksul saavad võlgnik ja võlausaldajad vaidlustada teiste võlausaldajate nõudeid (KonkL 12:4). Vaie tuleb esitada kirjalikult ning seda tuleb selgitada ja põhjendada. Võlgnikul või võlausaldajal ei ole (erinevalt pankrotihaldurist) seaduslikku kohustust vaide esitamiseks. Tõsi küll, kohustuse vaidlustada ilmselt alusetud nõuded võiks teoreetiliselt tuletada võlgniku kaasaaitamiskohustusest. Ka tema peab aitama kaasa sellele, et pankrotihaldur saaks oma ülesanded täidetud ja pankrotimenetluse saaks viia vajaliku lõpuni (KonkL 4:5.1).²⁰⁶ Nagu eelpool mainitud on pankrotihalduril seaduslik kohustus vaidlustada alusetuks peetavad nõuded. Võlausaldajad üritavad ilmselt pigem mõjutada pankrotihaldurit, kui võtavad enda kanda töömahuka ja kuluvastutust sisaldava vaidlustamisprotsessis asjaosalise rolli. Eriti tuntav võib surve olla siis, kui võlausaldaja on juba kaotanud oma vaidlustamisõiguse, kuid pankrotihalduril on veel võimalus nn viimase hetke vastuväiteks. Sellisel juhul üritab võlausaldaja tõestada pankrotihaldurile nõude alusetust. Pankrotihaldurile esitatud piisav selgitus toob põhimõtteliselt ka soovitud tulemuse. Kui pankrotihaldur siis midagi ette ei võta, tekib tal hüvitamiskohustus.²⁰⁷

Ühekuune tähtaeg jaotusettepaneku valmimisest on kahes mõttes preklusiivne. Selle lõppedes ei saa võlausaldaja enam esitada arvamust või selgitust pankrotihalduri vastuväite suhtes.

---

²⁰⁵ R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 287.

²⁰⁶ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 346.

²⁰⁷ Ibid, s 346–347.

Võlgnik või võlausaldaja ei saa ka enam esitada vastuväiteid teiste võlausaldajate nõuete suhtes.²⁰⁸

Soomes tuleb pankrotihalduril koostada jaotusettepanek määratud tähtaja jooksul, milleks on tavaliselt kaks kuud alates nõuete esitamise tähtajast (KonkL 13:2). Soome pankrotiseaduse kohaselt peab pankrotihaldur märkima jaotusettepanekusse ennekõike jaotisele õigust andvad nõuded ja nende eesõiguse, nõudena esitatud või teatatud pandinõuded ning andmed tasaarvestuseks õigust andvate nõuete kohta, samuti andmed selle kohta, millises osas pankrotihaldur ei tunnusta võlausaldaja poolt esitatud nõuet või selle eesõigust, ehk nn pankrotihalduri vaided. Ettepanekust peab ilmnema jaotusettepaneku valmimiskuupäev. Sellel kuupäeval on õiguslik mõju menetluse hilisemates faasides, mistõttu see peab olema kõikide jaoks selgesti esile toodud. Jaotusettepanekusse tuleb kaasata ka nõuded ja nende kaitsmist puudutavad märkused ning andmed hilinevad nõuete ja nõuete parandamise ning täiendamise kohta. Need märkused võivad sisaldada näiteks teadet nõude võimaliku kehtetuse või esitamise sisulise puudulikkuse kohta. Märkus on seega peamiselt teistele pankrotimenetluse asjaosalistele antud vihje vaide esitamiseks. Kui keegi midagi ette ei võta (ei vaidlusta), ei avalda märkus siiski mingit õiguslikku mõju. Ka loetakse märkuses nimetatud nõue tunnustatuks, kui keegi teine seda ei vaidlusta. Seetõttu peab pankrotihaldur eraldama oma vaided ja märkused nii selgesti, et ei tekiks väärarvamusi. Jaotusettepanekus tuleb nimetada nõudeid puudutavad, menetluses olevad kohtuasjad ja muud menetlused.²⁰⁹

Enamasti toimub aga järelnõuete esitamine alles pärast seda, kui pankrotihaldur on ettepaneku esitanud kohtule kinnitamiseks. Sellisel juhul peab pankrotihaldur oma ettepanekut korrigeerima (KonkL 13:7). Enne seda peab ta jätma asjaosalistele võimaluse esitada kirjalik vastulause, kui seda ei peeta ebavajalikuks kas nõude väiksuse tõttu või mõnel muul põhjusel. Pankrotihaldur võib järelnõude objektiks oleva nõude muidugi ka ise vaidlustada.²¹⁰

Võlausaldajad võivad esitada pankrotihalduri jaotusettepaneku kohta arvamusi (KonkL 13:3) ning vastuväiteid (KonkL 13:4). Võlgnikul, pankrotihalduril ja võlausaldajatel on õigus jaotusettepanekus võlausaldaja nõue vaidlustada, kui nõude alust, summat või sellele küsitavat eelisõigust ei loeta õigeks.²¹¹ Erinevalt Eestis kehtivast pankrotiseadusest piirdub Soomes kohtuväline nõuete kaitsmise menetlemine nõuete kogumise, korrastamise, puuduste

²⁰⁸ R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 288.

²⁰⁹ Ibid, s 286–287.

²¹⁰ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 348.

²¹¹ R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 288.

kõrvaldamise ja kohtule jaotusettepaneku esiatmisega. Nõuete esimene sisuline läbivaatamine toimub jaotusettepaneku esitamisel kohtule ja sellele vastuväidete esitamisega kohtule. Autori arvates on selline nõuete käsitlemine kiirem, kuid jätab vahele kohtuvälise nõuete kaitsmise protseduuri. Nõuete kaitsmine ja tunnustamine on ainult kohtu pädevuses. Nimetatud menetluskord võimaldab kohtujärelvalvet teostada kõigi pankrotimenetluses esitatud nõuete üle.

Pankrotiseaduse § 143 lg 5 kohaselt avaldab haldur väljaandes „Ametlikud Teadaanded”, andmed, kus ja millal võib jaotusettepanekuga tutvuda, samuti märgitakse, et vastuväite võib esitada kohtule 10 päeva jooksul teate avaldamisest arvates. Lähtuvalt eeltoodust hakkab vastuväite esitamise tähtaeg kulgema teate esitamisest „Ametlikes Teadaannetes”. Autori arvates tuleks kaaluda pankrotiseaduse muutmist, et vastuväite esitamine jaotusettepanekule oleks reguleeritud sarnaselt pankrotiseaduse §-le 164. Pankrotiseaduse § 164 kohaselt võib võlgnik esitada määruskaebuse määruse peale, millega kohus pankrotimenetluse lõpetab. Võlausaldaja võib pankrotimenetluse lõpetamise määruse peale määruskaebuse esitada, kui ta esitas vastuväite menetluse lõpetamise avalduse vastu vastavalt pankrotiseaduse § 161 lõikele 2 või § 163 lõikele 2. Ringkonnakohtu määruse peale võib esitada käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud määruskaebuse.

Venemaa pankrotiõiguses väljaspool järjekorda rahuldatavate nõuete üksikasjalik loetelu on ära toodud seaduse VF TsK § 106 punktis 1: siia kuuluvad kohtukulud, arbitraažihaldurite töötasu, jooksvad kommunaal- ja eksploatatsioonikulud, samuti võlausaldajate nõuded nende võlgniku kohustuste suhtes, mis on tekkinud jälgimisperiodil ja pankrotimenetluse ajal. Väljaspool järjekorda tasutakse ka kõik sellised maksud ja muud kohustuslikud maksed eelarvesse ja eelarvevälisesse fondidesse, mille tasumise kohustus tekib pankrotiprotseduuride käigus, enne võlausaldajate nõuete registri sulgemist pankrotihalduri poolt. Vastasel juhul rahuldatakse need võlgniku varast, mis jääb järele pärast võlausaldajate tähtaegselt esitatud nõuete rahuldamist. Pärast nimetatud järjekorraliseid kulutusi rahuldatakse võlausaldajate nõuded pankrotiseaduses sätestatud järjekorras. Esimese järjekorra moodustavad nende kodanike nõuded, kelle ees võlgnik kannab vastutust seoses kahju tekitamisega nende elule ja tervisele (VF TsK § 2 ptk 59, pankrotiseaduse § 107). Kahju hüvitatakse sõltumata sellest, millistes suhetes võlausaldaja oli talle kahju tekitanud isikuga: lepingulistest, töö-, tsiviilõiguslikes jne suhetes (VF TsK § 1024). Isikutele, kelle

tervisele kahju tekitati, hüvitatakse kaotatud töötasu või muu tulu, millest nad tervisekahjustuse tagajärjel ilma jäid.²¹²

Võlausaldajate ja võlgniku vajalike ärakuulamiste järel koostab pankrotihaldur lõpliku jaotusettepaneku, mida seaduses nimetatakse pankrotihalduri jaotusettepanekuks (KonkL 13:10). Sellesse teeb ta esialgse ettepaneku vaidlustamiste ja vastulausete põhjal vajalikuks osutunud muudatused (KonkL 13:10.1). Ta peab ka parandama (esialgses) ettepanekus avastatud kirja- või arvestusvead ning muud eksimused. Praktikas on tegelikult enamikul juhtudel nii, et algsest jaotusettepanekust saabki pärast väikesi täpsustusi lõplik pankrotihalduri jaotusettepanek.²¹³

Pankrotihaldur peab esitama jaotusettepaneku kohtule kinnitamiseks hiljemalt kolme kuu jooksul algse jaotusettepaneku valmimise tähtajast (KonkL 13:10.2). Ettepaneku edastamine katkestab ka pankrotihalduri õiguse teha jaotusettepanekus muudatusi. Ka ei saa ta pärast seda esitada uusi vaideid (KonkL 13:6) ega saa ka varasemat vaiet tagasi võtta, kuigi selle kohta pole seaduses eraldi sätet. Pankrotihaldur ei saa ka eemaldada jaotusettepanekust võlausaldaja poolt esitatud nõuet – see tähendaks sekkumist kohtu ainupädevusse. Võlausaldajate ja võlgniku vaideid ei saa ta samuti samal põhjusel arvestamata jätta. Kohtule esitatud jaotuskava saab muuta vaid kohus.²¹⁴

Nõue loetakse pankrotimenetluses tunnustatuks, kui seda ei ole määratud tähtaja jooksul vaidlustatud või on loobutud selle vastu esitatud vaidest (KonkL 13:9). Vaidlustatud nõude esitanud võlausaldaja õigus jaotisele määratakse kindlaks vastavalt sellele summale, mis kinnitatakse vaidlustamise käsitlemise käigus. Kui menetluses on nõuet puudutav eraldi kohtuasi, kinnitatakse võlausaldaja jaotiseks selle lõpptulemus. Ametlikult ei saa vaidlustamata nõuet tagasi lükata. See kehtib ka siis, kui pankrotihaldur on lisanud nõudele märkuse. Kohus uurib ainult, kas (1) vaidlused ja muud erimeelsused on lahendatud, kui vaiet ei käsitleta eraldi, (2) pankrotihalduri jaotuskava vastab seaduses sätestatud sisulistele nõuetele, ja (3) on järgitud jaotuskava käsitlemist puudutavaid seadusesätteid (KonkL 13:14). Et kohus saaks viimati mainitud eeldust uurida, peab pankrotihaldur esitama kohtule selgituse selle kohta, kellele ja millal on jaotusettepanek esitatud, kellelt on palutud vastulauset või selgitust ning kuidas vastulauseid ja vaideid on käsitletud.²¹⁵

---

²¹² S. A. Karelina. Pravovõe regulirovanie nesostojatelnosti (bankrotctba). Moskva Zersalo-M 2002, str. 121.

²¹³ R.Koulu. Uusi konkurssilaki. Helsinki 2004, s 289.

²¹⁴ Ibid, s 289.

²¹⁵ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 349.

Kohtute pädevus vaidlusküsimuste lahendamisel on Soome kehtivas pankrotiseaduses sätestatud laiemana, kui see oli Soome pankrotiseaduse eelmises redaktsioonis. Eesmärgiks on, et selged vaidlusküsimused lahendataks juba seoses jaotusettepaneku kinnitamisega. Kohus võib asja otsustada *esiteks* siis, kui vastuväide on selgesti põhjendatud või kui võlausaldaja, kelle nõuet vastuväide puudutab, tunnistab selle õigeks. Näiteks: nõue on tekkinud pärast pankroti algatamist või seaduses ei sätestata võlausaldaja poolt nõutavat eesõigust. Sellisel juhul tunnistatakse vaie õigeks ja nõue või selle eesõigus eemaldatakse jaotusettepanekust (KonkL 13.11.2). *Teiseks* lahendatakse asi juhul, kui vastuväide ise on selgelt alusetu. Sellisel juhul lükatakse vastuväide tagasi ja tunnustatakse sellega võlausaldaja nõuet või eesõigust. Kui asi on juba seadusjõuliselt otsustatud või kohus ei ole selle otsustamiseks pädev (nt maksunõuded), jäetakse vastuväide käsitlemata.²¹⁶

Enamasti saab kohus tunnistada, et jaotusettepanek on koostatud seaduses sätestatud moel. Sellisel juhul peab kohus jaotusettepaneku viivitamatult kinnitama (KonkL 13:14.2). Kinnitatud jaotusettepanek määrab, millistel nõuetel on õigus saada pankrotivaradest jaotist.²¹⁷ Kinnitatud jaotusettepanek on mõeldud pankroti nõuete tasumise siduvaks terviklahenduseks. Kogemused on siiski näidanud, et pankrotti puudutavate menetluste puhul võib kergesti jääda sisse hooletusvigu. Selliste selgete vigade parandamiseks on tavapärane edasikaebamine tarbetult keerukas viis. Seetõttu on kohtul õigus seaduses sätestatud eeldustel korrigeerida ja muuta enda poolt kinnitatud jaotusettepanek (KonkL 13:16).²¹⁸ Kohtul on õigus juba kinnitamisfaasis sekkuda pankrotihalduri jaotusettepanekus tehtud vigade parandamisse. Kui jaotusettepanekust leitakse kirja- või arvutusviga või mõni muu sarnane puudus, võib kohus omaalgatuslikult paluda pankrotihalduril vead parandada (KonkL 13:14.3). Ka sellises olukorras on pankrotihalduril erandlikult õigus sisuliselt sekkuda kohtule juba esitatud jaotusettepaneku parandamisse. Taotluse jaotusettepaneku parandamiseks või muutmiseks saab esitada kas pankrotihaldur või võlausaldaja. Kohus ei saa jaotusettepanekut enam ametlikult muuta ja seda ei saa nõuda ka võlgnik. Pankrotihaldur peab nõudma parandamist ja muutmist alati, kui selleks on alust ja kui seadus parandamist või muutmist lubab. Jaotusettepanekut võib näiteks parandada, kui selles leitakse KonkL 13:16.1 nimetatud viga, näiteks on nõude määr märgitud liiga kõrgeks (KonkL 13:16.2). Jaotusettepanekut võib

---

²¹⁶ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. *Insolvenssioikeus*. Helsinki 2005, s 350.

²¹⁷ R.Koulu. *Uusi konkurssilaki*. Helsinki 2004, s 292.

²¹⁸ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. *Insolvenssioikeus*. Helsinki 2005, s 351.

muuta ka siis, kui nõue on selles jäänud arvesse võtmata võlausaldajast sõltumatul põhjusel – nõuete käsitlemisel toimunud vea, tegematajätmise vms põhjuse tõttu.²¹⁹

Kui vaidlused nõuete või nende rahuldamisjärkude üle on läbivaatamisel kohtus, esitab haldur jaotusettepaneku viivitusega pärast nõuete või nende rahuldamisjärkude üle toimunud vaidluste lahendamist (PankrS § 143 lg 3).

Pankrotiseaduse § 143 lg 4 kohaselt, kui pankrotimenetluses on tunnustatud pandiga tagatud nõuet, ei koosta haldur jaotusettepanekut enne, kui pandi ese on müüdüd.

Kohus, saades jaotusettepaneku, peab kohaldama uurimisprintsipi ja jälgima, kas jaotusettepanek vastab seadusele ja ega ei ole rikutud võlausaldaja ega võlgniku õigusi. Pankrotiseaduse § 145 lg 2 sätestab, et kohus jätab jaotusettepaneku kinnitamata ja tagastab selle haldurile määrusega, kui ettepanekust ilmneb, et pankrotimenetluses on rikutud võlgniku või võlausaldaja õigusi. Autori arvates tuleks kaaluda täiendada pankrotiseaduse § 145 lg 5 ja anda kohtule võimalus jaotusettepaneku kinnitamise määrust parandada, kui ilmneb viga, mis mõjutab jaotise suurust ja rahuldamisjärku.

Tallinna Ringkonnakohtu 13.12.2005. a määruse nr. 2-2/1799/05 kohaselt tuleneb kohtu üldine kohustus kontrollida jaotusettepanekut kinnitades PankrS § 145 lõikest 2 ja § 3 lõikest 3 jaotusettepanekus ilmnevaid võlgniku või võlausaldaja õiguste võimalikke rikkumisi. Kui aga huvitatud isik (võlausaldaja) ei ole esitanud kohtule seaduses ettenähtud tähtaja jooksul vastuväiteid, ei pea kohus iga jaotusettepanekus toodud nõude asjaolusid eraldi kontrollima ning selle kohta üksikhaaval seisukohti võtma. Pankrotivõlausaldaja ei vabane pankrotiseaduses sätestatud vastuväidete esitamise korra ja tähtaegade järgimisest viitega PankrS § 3 lõikele 3, mille kohaselt kohus peab pankrotimenetluses oluliste asjaolude väljaselgitamisel tegutsema omal algatusel. Uurimisprintsip ei tähenda seda, nagu ei peaks protsessiosalised ise jälgima kehtivaid menetlusnorme ega kasutama seadusega nende käsutusse antud õiguskaitsevahendeid. Pankrotimenetluse vältel ei ole pankrotivõlgniku poolt peetavad kohtuvaidlused isikutega, keda võlgnik peab enda suhtes kohustatuks (eesmärgiga teha kindlaks niisuguste kohustute olemasolu ning realiseerida võlgnikule kuuluvad võimalikud nõudeõigused), takistuseks jaotusettepaneku kinnitamisele, kuna PankrS §-dest 143–145 ei tulene, nagu oleks jaotusettepaneku kinnitamine võimalik alles pärast kõigi kohtuvaidluste lõppemist (PankrS § 143 lg 3 eeldab üksnes nõuete või nende rahuldamisjärkude üle peetavate

---

²¹⁹ R.Koulu, E.Havansi, H.Lindfors, J.Niemi-Kiesiläinen. Insolvenssioikeus. Helsinki 2005, s 352.

kohtuvaidluste lõpuleviimist). Seega võivad niisuguste kohtuvaidluste tulemused selguda ning kohtuotsused jõustuda ka alles pärast jaotusettepaneku kinnitamist. Kohtuvaidluste jaotusettepanekus pooleliolevatena kajastamine ei riku võlausaldaja õigusi, kuna sellekohased andmed jaotusettepanekus omavad PankrS § 143 lg 1 p 6 mõtte kohaselt vaid informatsioonilist tähendust ega anna alust järeldusteks nende vaidluste lõpptulemuse kohta.

Pankr § 143 lg 1 p 1 kohaselt peavad jaotusettepanekust nähtuma tunnustatud nõuded, s.o nõuded sellises suuruses, nagu neid on tunnustatud nõuete kaitsmise koosoleku või vaidluse korral kohtu poolt. PankrS § 143 lg 1 p-st 1 ja § 154 lg-st 1 tuleneb, et jaotised määratakse kindlaks tunnustatud nõuete alusel. Tunnustatud nõude staatust ega õiguslikku tähendust pankrotimenetluses ei muuda ka selle nõude osaline või täielik rahuldamine enne jaotiste väljajagamist. Seega määratakse jaotiste proportsioonid ehk suhtearvud, mis näitavad, kui suurele osale pankrotivara müügist laekunud rahast on võlausaldajal õigus vastavas rahuldamisjärgus tunnustatud nõude alusel, sisuliselt kindlaks juba nõuete korra kohase tunnustamisega. Eeltoodust tuleneb, et ühe võlausaldaja tunnustatud nõude osalise või täieliku rahuldamise korral enne jaotise väljajagamist ei muutu võlausaldajatele jaotiste põhjal väljamakstavate summade proportsioonid vastavas nõude rahuldamisjärgus. Ühtlasi ei saa jaotusettepanekus jätta nõudeid näitamata nende tunnustatud suuruses ka juhul, kui nõuded on enne jaotiste väljamaksmist juba rahuldatud.

Pankrotiseaduse § 145 lg 1 kohaselt otsustab kohus jaotusettepaneku kinnitamise 10 päeva jooksul pärast vastuväidete esitamise tähtaja möödumist, tehes selle kohta määruse. Jaotusettepaneku kinnitamisega määratakse, millisele osale pankrotivarast on võlausaldajal õigus ning pärast jaotusettepaneku kinnitamist on võlgnikul õigus saada oma osa pankrotivarast.

Kinnitatud jaotusettepanekut ei saa kasutada täitemenetluses nõudes selle alusel kohustuse täitmist. Jaotusettepanekul ei ole pankrotimenetluse välist õigusvõimet.

3.3. Väljamaksed vastavalt jaotusettepanekule

Pankrotiseaduse § 146 lg 2 kohaselt, kui jaotamisele kuuluvast varast ei jätku kõigi samas järjekorras rahuldamisele kuuluvate nõuete rahuldamiseks, tehakse väljamaksed võrdeliselt vastavate nõuete suurusega. Pankrotiseaduse § 153 lg 1 kohaselt rahuldatakse pärast

pankrotiseaduse § 146 lg 1 nimetatud väljamaksete tegemist. Pankrotiseaduse § 146 lg 1 kohaselt tehakse enne jaotise alusel raha väljamaksmist pankrotivarast pankrotimenetlusega seotud väljamaksed järgmises järjekorras: 1. vara välistamise ja tagasivõitmise tagajärgedest tulenevad maksed; 2. võlgnikule ja tema ülalpeetavatele makstav elatis; 3. masskohustused; 4. pankrotimenetluse kulud. Võlausaldajate nõuded rahuldatakse järgmistes järkudes:

1. pandiga tagatud tähtaegselt esitatud tunnustatud nõuded käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud ulatuses²²⁰;
2. muud tähtaegselt esitatud nõuded;
3. tähtaegselt esitamata, kuid tunnustatud nõuded.

Pankrotiseaduse § 146 lg 5 kohaselt rahuldatakse järgmise järgu nõuded pärast eelmise järgu nõuete täielikku rahuldamist. Pankrotiseaduse § 146 lg 6 sätestab, et kui varast ei piisa kõigi ühe järgu nõuete rahuldamiseks, rahuldatakse sama järgu nõuded võrdeliselt nõuete suurusega.

Sarnaselt Eestiga rahuldatakse Venemaal iga järjekorra nõuded pärast eelmise järjekorra nõuete täielikku rahuldamist. Võlgniku rahaliste vahendite ebapiisavuse korral jaotatakse aga need vastava järjekorra võlausaldajate vahel proportsionaalselt nende rahuldamisele kuuluvate nõuete summadega. 1. ja 2. järjekorra võlausaldajate nõuded, mis on esitatud pärast võlausaldajate nõuete nimekirja sulgemist, kuuluvad rahuldamisele tingimusel, et need on esitatud enne võlausaldajatega arvelduste sooritamise lõpetamist. Seejuures peatatakse vastava järjekorra võlausaldajate nõuete rahuldamine. Teiste järjekordade võlausaldajate nõuded, mis on esitatud tähtaegselt, ent mida pankrotihaldur ei ole aktsepteerinud, rahuldatakse samas korras, kui on olemas arbitraažikohtu jõustunud otsus nende rahuldamise kohta. Võlausaldaja nõuded, mis jäid rahuldamata, sest võlgnikul ei olnud piisavalt vara, loetakse kustutatuks. Kustutatute hulka loetakse ka need võlausaldajate nõuded, mis pankrotihaldur tagasi lükkas ja mida võlausaldajad ise ei vaidlustanud, või mille arbitraažikohus luges põhjendamatuks. Võlausaldajatel, kelle nõudeid pankrotimenetluse käigus ei rahuldatud täies mahus, nõudeõigus kolmandate isikute vastu, kes ebaseaduslikult on saanud võlgniku vara. Sellise nõude võib esitada kümne aasta jooksul pärast pankrotimenetluse lõppu.²²¹

---

²²⁰ Pankrotiseaduse § 153 lg 2 sätestab, et pandiga tagatud nõue rahuldatakse esimeses järgus pandieseme müügist saadud raha ulatuses, millest on maha arvatud Pankrotiseaduse § 146 lõikes 1 nimetatud väljamaksed võrdeliselt pandieseme müügist saadud rahasumma suhtele pankrotivara müügist laekunud raha kogusummast, ent mitte enam kui 15/100 ulatuses pandieseme müügist saadud rahasummast.

²²¹ S. A. Karelina. Pravovõe regulirovanie nesostojatelnostu (bankrotctba). Moskva Zersalo-M 2002, str. 127.

Tallinna Ringkonnakohtu 13.12.2005. a määruse nr 2-2/1799/05 kohaselt ei saa nõue olla esimese rahuldamisjärgu nõudeks PankrS § 153 lg 1 mõttes ilma, et nõue oleks vastavas osas tagatud pandiga. VÕS § 167 lg-st 1 ei tulene iseseisvat alust käsitlemaks nõuet eesõigusnõudena, vaid nimetatud sätte alusel on üksnes võimalik otsustada, kas eesõigusnõude staatust andev tagatis on üle läinud või mitte. Lähtudes VÕS § 167 lg 1 süstemaatikast leiab kolleegium, et ka kõnealuse sätte esimeses lauses nimetatud „eesõiguste“ all pankroti puhuks saab mõista üksnes nõude endaga seotud õigusi, s.o niisuguseid õigusi, mis omavad nõudeõiguse teostamisel abistavat tähendust, kuid mis ei saa eksisteerida ilma nõude kui selliseta (VÕS § 167 lg 2 esimene lause). Seega säilib pankrotimenetluses nõude ülemineku korral nõude esimene rahuldamisjärk vaid juhul, kui koos nõudega läheb või antakse üle ka nõuet tagav pandiõigus. Nõuete üleminek pankrotimenetluse kestel ei saa olla igakordselt aluseks jaotusettepaneku vaidlustamisele. Vastasel juhul oleksid ohustatud pankrotimenetluse eesmärgid ja teiste võlausaldajate huvid, kuna jaotusettepaneku kinnitamine võiks määramatuks ajaks edasi lükkuda. Küll aga on nõude omandajal nõude loovutamise tulenev nõudeõigus nõude loovutaja vastu sõltumata sellest, et nõude omandanud subjekti ei ole jaotusettepanekus kajastatud. Samuti on pankrotihaldurid kohustatud arvestama nõuete üleminekust tingitud muutusi võlausaldajate nõuetes jaotise alusel raha väljamaksmisel.

Hinnates kehtivas pankrotiseaduses tehtud muudatusi tervikuna võrreldes eelmise pankrotiseadusega, tuleb rahuldamisjärkude suhtes tehtud muudatusi pidada üheks kõige olulisemaks pankrotiseaduse sisuliseks muudatuseks.²²²

Kindlustustegevuse seadus § 127 lg 3 kohaselt rahuldatakse kindlustuslepingutest tulenevad nõuded eelisjärjekorras enne pankrotiseaduses § 153 lg 1 nimetatud nõudeid. Sama paragrahvi lg 4 ütleb, et elukindlustuslepingu lõppemisel kindlustustegevuse seaduse § 127 lg 3 sätestatud juhul rahuldatakse kindlustusvõtja nõue tema kindlustuslepingule vastava kindlustustehnilise eraldise ulatuses. Sama paragrahvi lg 5 kohaselt rahuldatakse kindlustusvõtja nõue kindlustuslepingu alusel väljamaksmisele kuuluva kindlustushüvitise ulatuses ja kindlustusmakse osas, mille suhtes kindlustusrisk ei ole kantud.

Pandipidajad on nõuete rahuldamise järjekorras kõige paremal positsioonil.²²³ PankrS § 153 lg 2 kohaselt rahuldatakse pandiga tagatud nõue esimeses järgus pandieseme müügist saadud raha ulatuses, millest on maha arvatud PankrS § 146 lg-s 1 nimetatud väljamaksed võrdeliselt

²²² P.Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.

²²³ P.McLoughlin. Commercial Leases and Insolvency. London 1992, p 26.

pandieseme müügist saadud rahasumma suhtele pankrotivara müügist laekunud raha kogusummasse, ent mitte enam kui 15/100 ulatuses pandieseme müügist saadud rahasummast.

Pandiga tagatud nõude osas saab pandipidaja eelisjärjekorras kätte vaid pandieseme müügist saadu, kusjuures sellest arvestatakse maha menetluskulud võrdeliselt nõude suurusega. Pankrotiseaduse varem kehtinud regulatsiooni kohaselt ei vastutanud pandipidaja menetluse läbiviimise kulude eest, kehtiv seadus ühtlustab selles osas võlausaldajate positsioone.²²⁴ Varasemalt oli reguleerimata pandipidaja vastustus kulude kandmise osas. Eelpool nimetatud olukord võis olla äärmuslik, kõik kulud kanti pandivara arvelt või ei võtnud pandipidaja kulude kandmisest üldse osa.

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. mai 2005. a määruse nr 3-2-1-44-05 kohaselt kehtib põhimõte, et pandipidaja nõue rahuldatakse pandieseme müügist saadu arvel kohe pärast pankrotimenetlusega seonduvate väljamaksete tegemist. Pandieseme müügist saadud rahast tehakse väljamakseid vastavalt sellele, kui suure osa pankrotivarast moodustab pandieseme müügist saadud raha, st pankrotimenetlusega seotud väljamakseteks vajalik summa tuleb PankrS § 146 lg 1 ja § 153 lg 1 järgi proportsionaalselt maha arvata kogu pankrotivara müügist saadud rahast – nii pandieseme kui ka muu pankrotivara müügist laekuvast rahast. Pankrotimenetlusega seonduvate väljamaksete tegemine pandieseme müügist saadu arvel ei tähenda, et ulatuses, milles pandipidaja nõue jääb nimetatud väljamaksete mahaarvamise tõttu rahuldamata esimese järgu nõudena, tuleks pandipidaja nõue rahuldada teise järgu nõudena. PankrS § 153 lg 1 ja § 146 lg 1 eesmärk ei ole mitte üksnes pankrotimenetlusega seonduvate väljamaksete tegemine enne võlausaldajate nõuete rahuldamist, vaid ka kõigi võlausaldajate, sh pandiga tagatud nõudega võlausaldajate osalemine nimetatud väljamakseteks tehtavate kulutuste katmises oma jaotise arvel. Sellest tulenevalt tuleb pandieseme müügist saadud summast arvata maha pankrotimenetlusega seonduvad kulud ning selles osas jääb pandipidaja nõue rahuldamata, kui pandieseme müügist saadud raha ei kata nii pandipidaja nõuet kui ka pandieseme müügist saadud rahast tehtavaid pankrotimenetlusega seotud väljamakseid. Seejuures peab pandipidaja PankrS § 153 lg 2 järgi osalema nimetatud väljamakseteks vajalike kulutuste katmises maksimaalselt 15% ulatuses pandieseme müügist saadud summast. PankrS § 153 lg 4 järgi rahuldatakse pandiga tagatud nõue ulatuses, milles see on jäänud rahuldamata pandieseme müügist saadud raha arvel, teise järgu nõudena. Kolleegium leiab, et esimeses järgus rahuldatavast nõudest mahaarvatud PankrS § 146 lg-s 1 sätestatud

---

²²⁴ A.Alekand. Sundtäitmis- ja pankrotiõigus. Tallinn 2004, lk 93.

pankrotimenetlusega seotud väljamaksete ulatuses ei tule pandipidaja nõuet rahuldada PankrS § 153 lg 4 järgi teise järgu nõudena. PankrS § 153 lg 4 reguleerib olukorda, kus pandiga tagatud nõue jääb pandieseme müügist saadud raha arvel rahuldamata seetõttu, et pandieseme müügist saadud rahast ei piisa pandipidaja nõude rahuldamiseks.

Põhjamaade pankrotileppe regulatsioon on tervikuna üsna lühike ja lihtne. Sellest tulenevalt on ka eelisõiguste süsteemi puudutavad lahendusmudelid üsna selged.²²⁵

On asutud seisukohale, et enne jaotise saamist peaksid võlausaldajad osalema massikohustuste ja pankrotimenetluse kulude kandmisel. PankrS § 153 lg 2 kohaselt on pandipidajad kohustatud pankrotimenetluse kulude kandmisest osa võtma, kuid mitte enam kui 15% ulatuses pandieseme müügist saadud rahasummast. Vastavalt InsO § 171 on Saksamaal kehtestatud määr 9%. Kui tegelikud kulutused realiseerimisele osutuvad antud piirist oluliselt suuremaks või väiksemaks, kuuluvad hüvitamisele tegelikult tehtud kulutused. Kui realiseerimine on seotud seaduses sätestatud käibemaksu tasumisega, maksavad võlausaldajad ka nimetatud maksu.

Autori arvates on pandipidaja kohustus kanda menetluskulusid igati põhjendatud. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. mai 2005. a määruse nr 3-2-1-44-05 lahendist tulenevalt muutub pandipidaja nõue vastavalt kulude kandmise suurusele. Autori arvates võiks kulude kandmisega seonduva nõude osa arvestada vastavalt PankrS § 153 lg 1 p 3 järgu nõudena. Vastasel korral võib tekkida olukord, kus võlausaldajad võivad saada täieliku rahulduse nõuetele, mis on tunnustatud vastavalt PankrS § 153 lg 1 p 2 järgu nõudena või kui nõuete esitamine on võimalik pärast pankrotimenetluse lõppemist ja eelnimetatud nõue ei kajastu täitedokumentis. Seega oleks autori arvates sellise olukorra tekkimisel tegemist pandipidaja positsiooni nõrgendamise ja pandipidaja ebavõrdse kohtlemisega võrreldes teiste võlausaldajatega pankrotimenetluses, pannes pandipidajale menetlus kulude kandmise kohustuse. See aga läheks vastuollu võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttega. Pankrotiseaduses § 153 lg 5 ja 6 on sätestatud võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte seoses nõuete rahuldamisega. Nimetatud sätete kohaselt toimub järgmise järgu nõuete rahuldamine pärast eelmise järgu nõuete täielikku rahuldamist. Kui ühe järgu nõuete rahuldamiseks varast ei piisa, rahuldatakse sama järgu nõuded võrdeliselt nõuete suurusega.

---

²²⁵ K.P.Häkkinen. Etuoikeudet monikansallisessa konkurssimenettelyssä. Helsinki 1996, s 49.

KOKKUVÕTE

Pankrotinõue on määratud rahalise võla ja raha mõiste kaudu. Rahalise nõude kohta ei kehti piirangut, et see peaks olema määratud Eestis kehtivas vääringsus, kuid see arvutatakse ümber kehtivasse vääringsusse pankroti väljakuulutamise seisuga PankrS § 44 lg 2. Eestis kasutusel olev põhimõte nõude ümberarvestamiseks Eestis kehtivasse vääringsusse on rahvusvaheliselt üks levinumaid ning see on menetluslikult selge, õiglane ja ökonoomne põhimõte. Juhul, kui haldur peaks menetluse käigus kursi uuesti ümber arvutama vastavalt maksete tegemisele või jaotusettepanekut koostades, muudaks see menetluse halduri jaoks töömahukaks ja teistele võlausaldajatele raskemini jälgitavaks. Nimetatud põhimõte võib küll rikkuda võlausaldajate õigusi, kuid arvestades pankrotimenetluse lihtsustamist ja muutmist formaalsemaks, on see põhimõte igati õigustatud. Määravaks on ka see, et kindlaksmääratud kursi puhul on nõue selge ja siit lähtuvalt on selgem häälte määramine võlausaldajate üldkoosolekul. Autori arvates aitab pankrotiseaduses kasutusel olev nõuete ümberarvestamise põhimõte kõige paremini järgida võlausaldajate võrdse kohtlemise ja menetluse ökonoomsuse põhimõtet.

Võlausaldajad saavad pankrotimenetluses esitada rahalisi või rahaliselt hinnatavaid nõudeid. On ilmnenud, et soovi kohelda kõiki võlausaldajaid võrselt on võimatu teostada. Seda eelkõige sellepärast, et võlausaldajad ja võlgnik on varasemalt sõlminud erineva sisuga kokkuleppeid, millest tulenevalt ei saa juba võlausaldajaid käsitleda võrdsetena. Lähtudes lepinguvabaduse põhimõttest tuleb austada võlausaldaja ja võlgniku varasemat kokkulepet. Pankrotimenetluses esitatavate nõuete osas ei ole pankrotiseaduses reguleeritud kindlustusvõtjate ja merivõlgadega seonduvad nõuded, samuti puudub viide regulatsioonile, et töötajate nõuded rahuldatakse töötukassa poolt. Autori arvates peaks nimetatud nõuetega seonduv pankrotiseaduses olema täpsemalt sätestatud ja viidatud neid nõudeid reguleerivatele seadustele. Autori arvates tuleb rakendada üldist õiguspõhimõtet, mille kohaselt õigusallikatest saadav informatsioon oleks süsteemne ja käsitletav.

Eesõigusnõuded on nõuded, mida eelistatakse teistele nõuetele. Hoolimata asjaolust, et võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte on laialdaselt tunnustatud, eelistatakse enamikus riikides mitmeid erinevaid nõudeid võlausaldajate nn tavalistele nõuetele. Oluline on siinjuures rõhutada, et pandipidaja nõue on eesõigusnõudeks ainult pandi eseme müügist saadud raha suhtes. Panditud asja müügist saadud raha on reserveeritud pandipidajale tema pandiga tagatud nõude ulatuses. Pandipidajad ei võistle teiste võlausaldajatega (küll aga omavahel, kui ühele asjale on seatud mitu panti), neil on eelisõigus oma nõude rahuldamisele.

Kui üldiselt on võetud seisukoht, et võlausaldajad peavad pankrotimenetluses nõudeavalduse esitama, siis pandipidajate osas on seisukohad erinevad. PankrS § 93 lg 1 kohaselt on võlausaldajad kohustatud hiljemalt kahe kuu jooksul pankrotiteate väljaandes „Ametlikud Teadaanded” ilmumise päevast arvates teatama haldurile kõigist oma enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu, sõltumata nõude tekkimise alusest ja nõude täitmise tähtpäevast. Nimetatud sättes ei ole otseselt sätestatud, kas nendeks võlausaldajateks on ka pandipidajad, kuid see on tuletatav PankrS § 94 lg-st 1 ja §-st 95. Samuti on Riigikohus 28.02.2005. a otsuses nr 3-2-1-166-04 asunud seisukohale, et pankrotivõlausaldajaks on ka pandipidaja. Järelikult on pandipidajad kohustatud pankrotimenetluses esitama nõudeavalduse nagu ka kõik ülejäänud võlausaldajad. Autor toetab pandipidajate nõudeavalduse esitamise kohustust, kuna pandipidaja on üks võlausaldajatest, kellel on küll antud võlgniku poolt tagatis, kuid menetluslikult on ta võlausaldaja, tuleb tema suhtes kohaldada kõiki võlausaldajate kohta sätestatud ning antud olukorras ei ole põhjendatud erandi tegemine, millega eiratakse võlausaldajate võrdse kohtlemise ja kollektiivse menetluse põhimõtet.

Pandiõiguse lõppemine seoses pandipidaja nõude mitteesitamisega pankrotimenetluses ei too pandipidaja jaoks kaasa võimatust saada üldse oma nõue rahuldatud. Pandipidaja kaotab vaid õiguse saada nõue rahuldatud eesõigusnõudena. Järelikult toob nimetatud asjaolu pandipidajale kaasa nõude rahuldamise halvemas järjekorras, kui see on ette nähtud AÕS §-s 280. Autori arvates on pandiõiguse lõppemine seoses nõude mitteesitamisega pankrotimenetluses sätestatud pandipidaja seisukohalt liiga äärmuslikult, kuid seadusandja poolt võib selle sätestamine olla põhjendatud, vähendades kõrvalekaldeid võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest.

Autori arvates on pandiõiguse äravõtmine liiga karm sanktsioon pandipidajale. Arvestades, et pandiõiguse olemasolu on haldurile teada, tuleks kaaluda seaduse muudatust, millega rakendatakse pandipidajale sanktsioonina trahvi, mitte pandiõiguse äravõtmine. Autori arvates tuleks pandipidajale trahvisumma igal konkreetsel juhul eraldi määrata, lähtudes tegelikest kulutustest.

Käendaja saab osaleda pankrotimenetluses ainult sel juhul, kui võlausaldaja on oma nõudeõigust käendaja suhtes realiseerinud. See vastab varem kehtinud korrale, kus regressinõue oli veel tingimuslik, ehk juhul, kui käendaja ei olnud pankrotimenetluse

algatamise hetkeks veel nõuet täitnud ning seega ei olnud võimalik antud nõuet võlausaldaja nõude kõrvale kehtestada. Seeläbi peaks olema välistatud olukord, kus sama nõue esitakse mitu korda. Käendaja võib oma nõudeõigust teostada ka siis, kui võlausaldaja ei võta pankrotimenetlusest osa.

Autori arvates on pankrotiseaduses kehtestatud nõuete esitamise tähtaeg määratletud selgelt. Praktikas ei ole probleeme nõuete kahekuulise esitamise tähtaja üle tekkinud. Pankrotiseaduse viieteistkümne kehtivusaasta jooksul on nõuete esitamise kahekuuline tähtaeg kinnistunud ning osutunud mõistlikuks ja piisavaks olenemata võlausaldaja asukohast. Praktikas on kahekuuline tähtaeg kohaldatav, olenemata pankrotimenetluse suurusest ja keerukusest. Nimetatud selgelt määratletud tähtaeg loob õiguskindluse ja loob võimaluse prognoosida menetluse ajalist kulgemist. Autori arvates ei oleks otstarbekas menetluse kiirusepõhimõttest lähtuvalt nõuete esitamise tähtaega lühendada.

Nõuded esitatakse pankrotihaldurile, kes võtab nõuded vastu, registreerib ja koostab nõuete nimekirja, seejärel kontrollib haldur nõuete põhjendatust ja nõuet tagavate pandiõiguste olemasolu. Autori arvates ei saa nõuete kindlakstegemine tugineda üksnes võlgniku poolt esitatud andmetele. Põhjuseks on asjaolu, et võlgniku poolt esitatud andmed ei pruugi olla täpsed ja ajakohased. Arvestades Eestis valitsevat ärietikat ja pankrotimenetluste praktikat ei saa eeldada, et võlgniku poolt esitatavad andmed oleksid usaldusväärsed ja nende andmetele tuginedes oleks võimalik teha siduvalt kindlaks võlausaldajate nõuded.

Nõuete kontroll halduri poolt on otstarbekas läbi viia pärast pankrotiseaduses sätestatud kahekuulise nõuete esitamise tähtaja lõppu. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus haldur on kohustatud ühte ja sama nõuet korduvalt kontrollima, sest kahekuulise nõuete esitamise tähtaja jooksul on võlausaldajal õigus oma nõuet parandada ja täiendada või nõudest loobuda. Seadusandja on vastavalt pankrotiseaduse § 100 lg-le 2 jätnud nõuete esitamise ja kaitsmise vahele ühekuulise tähtaja. Nimetatud tähtaja jooksul tuleb halduril välja selgitada nõuete võimalikud puudused, anda võlausaldajatele vormiliste puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ja ette valmistada nõuete kaitsmise koosolek. Järeldades eeltoodust, toimub nõuete esitamise tähtaja jooksul nõuete kontrollimine. Üheltpoolt peab haldur kontrollima esitatud nõuete põhjendatust ja nõudeid tagavaid pandiõigusi, teiselt poolt on haldur aga kohustatud tegelema võlgniku raamatupidamise andmete kontrollimisega.

Autori arvates peab haldur kõik esitatavad kirjalikud nõudeavaldused vastu võtma. PankrS § 94 lg 3 kohaselt annab haldur esitajale vähemalt 10 päeva puuduste kõrvaldamiseks, kui nõudeavaldus ei ole nõuetekohaselt vormistatud. Puuduste tähtaegsel kõrvaldamisel loetakse nõudeavaldus esitatuks avalduse esialgse esitamise päeval. Kui puudusi ei kõrvaldatud, võib võlausaldajate üldkoosolek lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

Juhul, kui võlausaldaja jätab täitmata TsMS § 338 lg 1 p 1, tekib olukord kus menetluses ei ole halduril võimalik tuvastada võlausaldajat ega anda puuduste olemasolu korral tähtaega puuduste kõrvaldamiseks, kuna ei ole teada ei nõude esitaja nime, aadressi ega sidevahendite andmeid. TsMS § 338 lg 1 p 1 kohaselt märgitakse menetlusosalise poolt kohtule esitatavas menetlusedokumendis: 1) menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed. TsMS § 423 lg 1 p 7 kohaselt jätab kohus hagi läbi vaatamata, kui: hageja esitatud andmed hageja või kostja kohta ei võimalda isiku tuvastamist ja isiku tuvastamine ei õnnestu ka kohtul mõistliku tähtaja jooksul. Nimetatud olukorras saab juhinduda TsMS § 423 lg 1 p-st 7, mis annab pankrotimenetluses võlausaldajate üldkoosolekule aluse tugineda PankrS § 94 lg-le 3 ja lugeda, et nõudeavaldust ei ole esitatud.

Autori arvates on pankrotihalduri keskne osa pankrotimenetluses seoses nõuete esitamise, kontrollimise ja kaitsmisega õige ja põhjendatud. Pankrotihalduri ülesanne pankrotimenetluses on kontrollida võlausaldajate poolt esitatud nõudeid ja võlgniku raamatupidamist ning kogutud andmeid võrrelda. Sellest lähtuvalt on halduril kõige parem ülevaade võlgniku vastu esitatud nõuetest. Seega saab pankrotihaldur oma teadmisi ja õigusi kasutades parimal viisil võlausaldajate ja võlgniku huve kaitsta ning nõudeid vaidlustada. Pankrotihalduri tegevuse piiramine seoses nõuete vaidlustamisega ei teeni pankrotimenetluses eesmärkide saavutamise huve.

Pankrotiseaduses ei ole sätestatud nõuete esitamise lõpptähtaega. Autori arvates tuleks kaaluda nõudeavalduse lõpliku tähtaja sätestamist pankrotiseaduses. Lõpliku tähtaja sätestamisel oleks võimalik tagada menetluse prognoositavus, järgida menetluslikke tähtaegu ning täita eesmärk teha kõikehõlmavalt kiiresti kindlaks pankrotimenetluses esitatavad nõuded. Autori arvates tuleks eelnimetatud põhimõtetest lähtuvalt kaaluda nõuete esitamise lõpptähtajaks pankrotihalduri poolt jaotusettepaneku esitamine kohtule kinnitamiseks.

Pankrotiseaduses on sätestatud isikute ring, kes peavad nõuete kaitsmise koosolekust osa võtma (pankrotihaldur ja võlgnik). Pankrotiseaduses on sätestatud ka isikud, kes võivad

nõuete kaitsmise koosolekust osa võtta. Nendeks on võlausaldajad, kas isiklikult või esindaja kaudu, ning isikud, keda on koosolekule kutsutud või kellel on lubanud koosolekul osaleda kohus või haldur. Pankrotitoimkonna esimehe suhtes pole aga seaduses sätestatud nõuete kaitsmise koosolekul kohalolemise kohustust, kuid on sätestatud, et pankrotitoimkonna esimees kirjutab alla tunnustatud nõuete nimekirjale, mis koostatakse nõuete kaitsmise koosoleku lõpus. Autori arvates eeldab tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastamine pankrotitoimkonna esimehe kohalolekut nõuete kaitsmise koosolekul. Pankrotiseadus sätestab, et juhul, kui pankrotitoimkonna esimees keeldub nimekirjale allakirjutamisest, tehakse selle kohta märkus tunnustatud nõuete nimekirjas. Siinkohal tekib küsimus, kas keeldumisega on tegemist ka siis, kui pankrotitoimkonna esimees ei keeldu tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastamisest, kuid jätab koosolekule tulemata ja seetõttu ei saa tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastada. Autori arvates ei ole siin tegemist toimkonna esimehe keeldumisega, kui ta jätab koosolekule ilmumata ega saa seetõttu tunnustatud nõuete nimekirja allkirjastada. Vastavalt pankrotiseaduse §100 lg-le 5 ei ole kohustatud isikute ringis nimetatud toimkonna esimeest. Toimkonna esimehe puudumise korral ei pea võlausaldajad otsutama, kas nõuete kaitsmine on võimalik, toimkonna esimehe puudumise kohta tehakse vastav märge koosoleku protokollis.

Pankrotiseaduse § 101 lg 2 kohaselt võivad võlausaldaja ja võlgnik enne nõuete kaitsmise koosolekut esitada haldurile nõuete või neid tagavate pandiõiguste kohta kirjalikke vastuväiteid. Pankrotiseaduse § 100 lg 4 kohaselt on võlausaldajal ja võlgnikul õigus enne nõuete kaitsmise koosolekut tutvuda nõudeavalduse ja kirjalikult esitatud vastuväidetega. Haldur teatab nõuete kaitsmise koosolekust väljaandes „Ametlikud Teadaanded” vähemalt 15 päeva ette, märkides ära, kus ja millal saab tutvuda nõudeavalduste ja vastuväidetega. Nõudeavaldustega on õigus tutvuda viie päeva jooksul enne nõuete kaitsmise koosolekut. Vastuväiteid nõuetele võivad esitada pankrotihaldur ja võlausaldajad teineteisest sõltumata. Vastuväiteid saavad nad esitada, kas kirjalikult enne koosolekut, koosoleku ajal või suuliselt üksnes koosoleku ajal. Autori arvates on nõuete kaitsmise koosoleku kokkukutsumise etteteatamise aeg piisav, kuid kaaluda tuleks nõuete tutvumise tähtaja muutmist viie päeva asemel viieks tööpäevaks, tagamaks menetlusosalistele piisavad võimalused nõuetega tutvumiseks ja vältimaks nädalavahetuse ning riigipühade arvestamist tutvumisaja hulka.

Tähtaegselt esitamata nõue, mille tähtaja on üldkoosolek jättnud ennistamata ja mille tähtaja on ka kohus jättnud ennistamata, tuleb võtta siiski kaitsmisele ja tunnustamise korral

rahuldatakse nõue pärast tähtaegselt esitatud ning tunnustatud nõuete rahuldamist (PankrS § 102 lg 2). Tähtaja ennistamisel puudub võlausaldajate üldkoosolekul motivatsioon hilinemisega esitatud nõude tähtaja ennistamiseks. Võlausaldajate üldkoosoleku otsust võib siin põhjendada pankrotimenetluse võrdse kohtlemise ja kiiruse põhimõttega. Seega on võlausaldajal kohustus kinni pidada pankrotiseaduses sätestatud tähtaegadest, et menetlus saaks kulgeda ilma viivitusteta. Võlausaldajatel tuleb lähtuda nõude esitamise tähtaja ennistamise otsuste tegemisel põhjustest, mitte subjektiivsest huvist.

Autori arvates on Eestis kehtiv nõuete kaitsmise kord hästi toimiv. Nõuete kaitsmine kohtuväliselt vähendab olulisel kohtu töökoormust, see väljendub selles, et kohtud peavad läbi vaatama ainult need nõuded, millele on esitatud vastuväide, ja võlausaldajad, kes on pöördunud hagiga kohtusse nõude tunnustamiseks. Nõuete kaitsmine kohtulikus menetluses tähendaks kõigi nõuete sisulist kontrolli kohtu poolt, mis oluliselt suurendaks kohtute koormust ja suuremate pankrotimenetluste korral võib tekitada olulisi viivitusi nõuete tunnustamisel.

Tunnustatud nõuete nimekiri on dokument, mis vormistatakse vahetult peale nõuete kaitsmise koosoleku päevakorra läbimist, st kui on lõppenud nõuete tunnustamise protsess ja on lõppenud ka võimalus esitatud vastuväidetest loobuda. Pankrotiseaduses ei ole sätestatud, kus peab toimuma nõuete kaitsmise koosolek. Praktikas on aga välja kujunenud kolm põhimõtet koosoleku toimumiskoha suhtes. Nõuete kaitsmine toimub, kas võlgniku äriregistris märgitud asukohas, võlgniku majandustegevuse piirkonnas või halduri büroos. Nõuete kaitsmise koosoleku koha suhtes Eesti pankrotimenetluses probleeme tekkinud ei ole, kuna lähtutakse eelpool mainitud põhimõtetest.

Autori arvates vajavad maksunõuetega seonduvad regulatsioonid Eesti õiguses täpsustamist. Probleeme tekkivad maksunõuete käsitlemisel ja kaitsmisel, nt maksunõuete korral, mis ei ole veel sissenõutavaks muutunud. Pankrotimenetluslikult juba põhjendatud, kuid maksuseaduste kohaselt veel tekkimata maksunõuete puhul on tegemist tähtajalise nõudega. Maksunõude tekkimine sõltub siin seaduses sätestatud kuupäevadest ning kalendaarselt määratud maksustamisperioodidest. Autori arvates on nimetatud maksunõue käsitletav edasilükkava tingimusega nõudena ja sellise nõude rahuldamine toimub üksnes nõude tekkimise korral.

Pankrotiseaduses ei tehta nõuete esitamisel vahet eraõiguslikel ja avalik-õiguslikel nõuetel. Nii võlausaldajal kui ka halduril on õigus vaidlustada nõudeid, mis ei ole põhjendatud. Pankrotiseaduses käsitletakse kõiki nõudeid, mis on vaidlustatud, ühesugustena, nende kaitsmise osas ei ole ettenähtud erilist korda, need nõuded vaatab läbi pankrotti menetlev kohus. Põhjendatud ei ole piirata võlausaldajate õigusi avalik-õiguslike nõuete vaidlustamisel, kuna nimetatud nõuded osalevad samuti kollektiivses menetluses ja vaidlustamise piiramisega rikutakse võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet, st samas positsioonis olevaid võlausaldajaid tuleb kohelda võrdselt. Nimetatud põhimõtte kohaselt ei tehta võlausaldajate vahel menetluslikult vahet. See seisukoht tagab menetluse läbipaistvuse ja usalduse seaduse rakendamise osas.

Viru Ringkonnakohtu 22.12.2005. a määruse nr 2-2-235/05 kohaselt ei ole PankrS § 106 lg-s 1 sätestatud kohtusse pöördumise tähtaja näol tegemist TsMS-s ettenähtud protsessitähtajaga, vaid aegumistähtajaga (TsÜS § 142 lg 1), mida ei saa TsMS alusel ennistada. Aegumine tähendab nõudeõiguse teostatavuse kadumist teatud aja möödumise tõttu. Aegumise saabumisega on võlgnik õigustatud sooritusest loobuma. Nimetatud tähtaja näol on autori arvates tegemist aegumistähtajaga, st lõpliku tähtajaga, mida ennistada ei ole võimalik. Autori arvates on seadusandja poolt nimetatud tähtaega määrates lähtunud sellest, et pankrotimenetlus peab olema kiire ja seaduses esitatud tähtaegadega on sellega ka kiiruse ja efektiivsuse põhimõttest lähtuvalt arvestatud.

Võlausaldaja tunnustamisnõude sisu määrab kindlaks PankrS § 107. Nimetatud sätte kohaselt võib võlausaldaja taotleda nõude tunnustamist kohtus üksnes samal alusel ja mitte suuremas ulatuses kui nõude puhul, mille ta oli esitanud kaitsmiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Kolleegium on 23. jaanuari 2006. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-146-05 ja 27. märtsi 2008. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-11-08 asunud seisukohale, et sama aluse all mõeldakse pankrotiseaduses asjaolusid, mis võlausaldaja esitas nõude tunnustamiseks nõuete kaitsmise koosolekul. Kui hageja esitas hagi samas suuruses ning samadel asjaoludel, mis ta esitas nõude kaitsmisel võlausaldajate üldkoosolekul, on PankrS §-s 107 sätestatud nõue täidetud. Autor nõustub Riigikohtu tsiviilkolleegiumi seisukohtadega, et juhul, kui hageja esitas hagi samas suuruses ja samadel asjaoludel, mis ta esitas nõuete kaitsmisel võlausaldajate üldkoosolekul on hageja täitnud pankrotiseaduses sätestatud kohustuse.

Vastavalt TsÜS §-le 160 peatub aegumine õigustatud isiku poolt hagi esitamisega nõude rahuldamiseks või tunnustamiseks. Nõude esitamine pankrotimenetluses on võrdsustatud hagi esitamisega. TsÜS § 168 lg 2 kohaselt ei aegu nõue enne kahe kuu möödumist aegumise peatumise lõppemisest, kui seaduses ei ole ette nähtud, et nõue ei aegu pikema aja jooksul. Autori arvates luuakse nimetatud sättega pankrotimenetluses esitatud nõude aegumisele pikem tähtaeg, kui on esialgne aegumise tähtaeg vastavalt PankrS § 106 lg-le 1. Vastavalt pankrotiseaduse seletuskirjale oli pankrotiseaduse muutmise üheks eesmärgiks ühtlustada pankrotimenetluse tähtaegu. Nimetatud aegumistähtaja osas tuleks kaaluda TsÜS §-s 168 sätestatud tähtaja muutmist, mis näeks ette et aegumine ei saa pikeneda rohkem kui esialgne aegumise tähtaeg.

Autori arvates on pandipidaja kohustus kanda menetluskulusid igati põhjendatud. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. mai 2005. a määruse nr 3-2-1-44-05 lahendist tulenevalt muutub pandipidaja nõue vastavalt kulude kandmise suurusele. Autori arvates võiks kulude kandmisega seonduva nõude osa arvestada vastavalt PankrS § 153 lg 1 p 3 järgu nõudena. Vastasel korral võib tekkida olukord, kus võlausaldajad võivad saada täieliku rahulduse nõuetele, mis on tunnustatud vastavalt PankrS § 153 lg 1 p 2 järgu nõudena või kui nõuete esitamine on võimalik pärast pankrotimenetluse lõppemist ja eelnimetatud nõue ei kajastu täitedokumendis. Autori arvates oleks sellise olukorra tekkimisel tegemist pandipidaja positsiooni nõrgendamise ja pandipidaja ebavõrdse kohtlemisega võrreldes teiste võlausaldajatega pankrotimenetluses, pannes pandipidajale menetluskulude kandmise kohustuse. See aga läheks vastuollu võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttega. Pankrotiseaduse § 153 lg-tes 5 ja 6 on sätestatud võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte seoses nõuete rahuldamisega. Nimetatud sätete kohaselt toimub järgmise järgu nõuete rahuldamine pärast eelmise järgu nõuete täielikku rahuldamist. Kui ühe järgu nõuete rahuldamiseks varast ei piisa, rahuldatakse sama järgu nõuded võrdeliselt nõuete suurusega.

SUBMISSION, DEFENCE AND SATISFACTION OF CLAIMS IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

SUMMARY

Bankruptcy is a proceeding when the trustee, appointed by the court, will sale the assets of the debtor and pays from accumulated funds all the debtor's debts (or to the extent the funds are available).

By declaration of bankruptcy, the debtor's assets become the debtor's bankruptcy estate; right to administer the debtor's assets and right to be a party to court proceedings in the name of the debtor in dispute concerning bankruptcy estate or assets with possibility to be included into bankruptcy estate, is transferred to the trustee; natural person qualified as debtor is deprived of the right to conclude transaction in connection with bankruptcy estate; legal person qualified as debtor is deprived of the right to conclude any transaction; calculation of interests and fine for delays shall be terminated on claims against the debtor (BankrAct § 35). In addition, pursuant to Bankruptcy Act § 36 ss 1, upon bankruptcy declaration, the debtor's right to manage and dispose of the bankruptcy estate transfer to the trustee. Disposition effected by the debtor with regard to objects belonging to the bankruptcy estate after the declaration of bankruptcy is void. Pursuant to Bankruptcy Act § 42, all the claims of the creditors against the debtor are deemed to have fallen due.

Thus, bankruptcy order will not terminate the passive legal capacity of the debtor, but changes his or her passive legal capacity significantly. Under the influence of bankruptcy order, the debtor's management structure will change substantially – existing management bodies (e.g. general meeting, supervisory board, and management board) lose their competence and will be replaced with organs controlled by the creditors as the further activities' purpose in bankruptcy is the satisfaction of creditors' claims.

In bankruptcy proceedings, there are two different trends; on the one hand, the creditors' claims must be determined bindingly, on the other hand, bankruptcy estate, at which expense satisfaction of creditors' claims, will take place. In bankruptcy proceedings, the claim is considered to be such a debtor's debt, when the corresponding debtor's obligation or other legal basis arose before the beginning of bankruptcy proceedings.

In bankruptcy proceedings, the creditors can submit monetary or monetarily appraisable claims. It has occurred to be impossible to exercise the desire to treat all the creditors equally. Above all, that is because the creditors and the debtor have previously entered into different kinds of agreements and, consequently, all the creditors cannot be treated equally. According to the freedom of contract principle, previous agreement between the creditor and the debtor must be respected. With regard to the claims submitted in bankruptcy proceedings, no claims related to policyholders and maritime liens are regulated in Bankruptcy Act as well as there is no reference to the regulation concerning the employees' claims to be satisfied by unemployment fund. In the author's opinion, the issues related to the above-mentioned claims should be provided more precisely and references should be made to respective laws.

After submitting the proof of claim, the claimant will become the creditor, this status gives him or her the right to participate in the general meeting of the creditors and to vote there (upon admissible decisions). At the same time, the creditor shall have the right to the part of bankruptcy estate, the amount of the part will become evident in the distribution proposal, prepared by the trustee and approved by the court.

According to the accepted principle, the creditors' claims secured by a pledge are satisfied before the claims of other creditors. Consequently, one creditor is clearly preferred for other creditors, which is contrary to the principle of equal treatment of creditors. At this point, however, the principle of acceptance of rights before bankruptcy proceedings must be taken into account, according to which the rights valid before bankruptcy proceedings must be accepted in bankruptcy proceedings as much as possible.

Pursuant to BankrAct § 95, the pledgee is also obliged to submit the proof of claim as he or she is one of the creditors who has the security given by the debtor, but in proceeding terms he or she is a creditor, consequently, all provisions concerning creditors must be applied and the exception ignoring the principle of equal treatment of creditors and collective proceedings is not justified.

In bankruptcy proceedings, the creditor can submit a claim arisen until bankruptcy order is issued. Pursuant to Bankruptcy Act § 93 ss 1, the creditors are required to notify the trustee of all their claims against the debtor which arose before the declaration of bankruptcy, regardless of the basis or the due dates for fulfilment of the claims, not later than within two months as

of the date of publication of the bankruptcy notice in the official publication *Ametlikud Teadaanded*.

In the author's opinion, the due date for filing of claims in Estonian Bankruptcy Act has been clearly specified. In practice, there have been no problems about the two months due date for filing of claims. In the course of the fifteen years of valid Estonian Bankruptcy Act, the two months due date has fastened and proven to be reasonable and sufficient regardless of the location of the creditor. In practice, the two months due date is applicable irrespective of the volume and complexity of bankruptcy proceedings. The mentioned due date – clearly specified – creates legal certainty and opportunity to predict the duration of the proceedings. According to the author, it would not be expedient – proceeding from the rate of proceeding – to cut down the due date for the filing of claims.

To notify of the claim, a written petition (proof of claim) must be submitted. Bankruptcy Act does not specify the form of the proof of claim, it only provides the petition to be submitted in writing. With regard to the form of the proof of claim, one should base on the provisions of Code of Civil Procedure.

The proof of claim shall set out the content, basis and amount of the claim and whether the claim is secured by a pledge. Content of the claim is considered to be a brief description about the origin of the debt enabling the trustee to verify it better and more easily as well as to compare it with the debtor's accounting documents. Basis of the claim is a kind of transaction, act or event serving as the basis for the debtor's debt. Amount of the claim is supposed to be the sum of the debt. In case the debt consists of interests, fines for delay and contractual penalty, respective sums must be indicated separately.

The claims are submitted to the trustee, who will receive and register them and prepare the list of submitted claims; then he or she shall verify whether the claims filed are justified and the rights of security securing the claims exist (BankrAct § 101). Trustee's obligation prepare the list of claims is provided in Bankruptcy Act § 103 ss 1, pursuant to which the claims shall be heard at the meeting for the defence of claims in the order in which they were submitted. The mentioned provision refers to the fact that the trustee must arrange and systematise the claims, prepare the list for the meeting protocol for defence of claims and the list of accepted claims as well.

Verification of the claims by the trustee is expedient to carry out after the expiration of the two months due date of submitting the claims provided by the law. Otherwise a situation may occur when the trustee is obliged to verify the same claim repeatedly as during the two months due date of submitting the claim the creditor has the right to correct and supplement his or her claim or waive of it. Pursuant to Bankruptcy Act § 100 ss 2, the regulator has left a one month due date between the submission of claims and defence of claims. During the mentioned due date, the trustee must identify the possible deficiencies of the claims, give the creditor a due date for the rectification of deficiencies and prepare for the meeting for the defence of claims.

In Bankruptcy Act, no final due date for submission of claims has been provided. In the author's opinion, the case statement set in the decision of Supreme Court concerning the submission of the claim at the meeting for the defence of claims does not permit to defend the claim at the same meeting for the defence of claims as, with regard to the claim, acts before the submission of claims have not been followed (the trustee and other creditors have not been able to examine the claim, BankrAct § 100 ss 6). In the author's opinion, it would be worthwhile to consider to establish the final due date for the submission of the proof of claim in Bankruptcy Act, in order to secure the foreseeability of proceedings, follow the due dates subject to proceedings, and achieve the goal to determine comprehensively rapidly the submittable claims. In the author's opinion, proceeding from the above-mentioned principles, it should be worthwhile to consider the submission of distribution proposal for the court by the trustee as the final date for the submission of claims.

Bankruptcy Act § 102 ss 1 provides that if the claim is filed after expiry of the term provided for in subsection 93 (1) of this Act but before the last meeting for the defence of claims with good reason, the general meeting shall restore the term for filing the claim at the request of the creditor.

Pursuant to Bankruptcy Act § 102 ss 2, if the term for filing the claim is not restored, the claim may be defended but, in the case of acceptance, the claim shall be satisfied after satisfaction of the accepted claims which were filed on time. Bankruptcy Act § 102 ss 3 provides that a decision of a general meeting of creditors by which restoration of the term for filing proofs of claim was refused may be contested by the creditor in court. If the court finds that the general meeting has unfoundedly refused to restore the term for filing claims, the court shall revoke the corresponding part of the decision and restore the term for filing claims.

The claim not submitted during the term, the due date of which has not restored both by the general meeting and the court, shall still be defended and in the case of acceptance, shall be satisfied after satisfaction of the accepted claims which were submitted on time (BankrAct § 102 ss 2). In case of restoration of the due date, general meeting of the creditors has no motivate to restore the due date of the claim submitted late. Here, the decision of general meeting of the creditors can be substantiated with the principle of equal treatment of bankruptcy proceedings and its rate. Therefore, the creditor is obliged to follow the due dates provided in Bankruptcy Act for the sake of proceedings without delay. Upon making decisions concerning the restoration of the due date of filing a claim, the creditors must proceed from reasons, not from subjective interests.

In the author's opinion, further defence of claims within the defence of claims provided by law must be determined proceeding from the principle of equal treatment of creditors. At present, the latter is supposed to indicate first and foremost proceedings-related equality. It means that a single creditor must be secured an opportunity to participate in collective bankruptcy proceedings. Participation falls back to the right to submit his or her claim after the due date provided by law as well and obtain the distribution ratio determined in bankruptcy proceedings. Equal treatment of creditors is deemed to be rapid, effective and impartial solution of dissensions arising in bankruptcy proceedings as well as prohibition of deterrence of foreign creditors.

In the author's opinion, pursuant to BankrAct § 94 ss 3, the trustee shall accept all proofs of claim filed in written form. According to the provision, if the proof of claim is not prepared in accordance with the requirements, the trustee shall grant a term of at least 10 days to the person who submitted the proof of claim for elimination of the deficiencies. If the deficiencies are eliminated within the specified term, the proof of claim shall be deemed to have been submitted on the date of its first submission. If the deficiencies were not eliminated, the general meeting of creditors may deem that the proof of claim has not been submitted.

In case the creditor fails to comply with CCP § 338 ss 1 cl 1, a situation arises when, in bankruptcy proceedings, the trustee is unable to identify the creditor or give the due date for rectifying deficiencies (if any) as no names, addresses and telecommunications numbers are known. Pursuant to CCP § 338 ss 1 cl 1, a procedural document submitted to the court by a participant in a proceeding shall set out: 1) the names, addresses and telecommunications

numbers of the participants in the proceeding and their potential representatives. Pursuant to CCP § 423 ss 1 cl 7, the court shall refuse to hear an action if: the data concerning the plaintiff or defendant presented by the plaintiff do not enable the identification of the plaintiff or defendant and the court cannot identify such person within a reasonable period of time. In the situation mentioned above one can be guided from CCP § 423 ss 1 cl 7, giving basis for the general meeting of creditors to base on BankrAct § 94 ss 3 and consider the proof of claim as not submitted.

In bankruptcy acts of different countries, the functions of the court, general meeting of the creditors and the trustee are determined quite differently. General principle lies in the fact that more important issues are decided by the court or general meeting of the creditors, task of the trustee is the direct day-to-day organisation of bankruptcy proceedings. In Estonian Bankruptcy Act, the underlying principle is to make the court's work load as low as possible.

The goal of the defence of claims is to determine in a legally binding way which claims are reflected in the list of accepted claims and which claims must be clarified as the acceptance of claims in legal proceedings. In distribution proposal, undefended claims are not being considered.

Pursuant to Bankruptcy Act § 100, claims shall be defended at a general meeting of creditors (meeting for the defence of claims). Rights of security shall be defended together with the claims which they secure. In comparison with the previous version of Bankruptcy Act, the procedure for defence of claims has remained basically the same.

The list of accepted claims is a document to be formalised directly after passing the agenda of the general meeting of creditors, i.e. the process of acceptance of claims has terminated, so has the opportunity to waive the submitted objections. In Bankruptcy Act § 103 ss 6,7, the regulator has clearly presented the order of the documents and given them meaning as well. In the list there is noted to what extent the claim is accepted, what is its satisfaction ranking and if the claim does have right of security. The acceptance of claims has legal meaning even if the debtor has an objection. The debtor's objection does not bring about the undefence of the claim but the list of accepted claims has no meaning of execution document after bankruptcy proceedings with regard to the claim the debtor gave the objection.

In the author's opinion, procedure of defence of claims valid in Estonia is functioning well. Defence of claims in the meeting for the defence of claims is an extrajudicial procedure where the creditors and the trustee will decide between themselves in a legally binding way which claims would participate in the bankruptcy estate distribution ratio. Extrajudicial defence of claims will reduce the work load of courts so that courts must review only the claims with objections and the creditors having recourse to the courts for the acceptance of claims. Defence of all claims submitted under bankruptcy proceedings in legal proceedings would bring about verification of the content of all claims by the court and enhancement of work load of the courts and, in case of major bankruptcy proceedings, result in significant delays upon acceptance of the claims.

In Estonian bankruptcy proceedings, all the creditors, incl. pledgees, have the right to vote if they submitted the claim. Number of votes determined for the creditors shall depend on the amount of the claim submitted by him or her.

In practice, problems have often arisen in connection with the determination of the number of the votes before the defence of the claims. Pursuant to Bankruptcy Act § 82 ss 1, the number of the votes of each creditor is proportional to the amount of his/her claim. But the amount of the claim is not clear before the meeting for the defence of claims. Pursuant to Bankruptcy Act § 82 ss 3, until the defence of claims, the number of the votes of each creditor shall be determined by the trustee on the basis of the documents at his or her disposal. A creditor shall submit the documents which are the basis for determining the number of the votes of the creditor to the trustee not later than three working days before the general meeting. If a creditor participating in a general meeting does not consent to the number of the votes assigned to the creditor by the trustee or if the number of the votes assigned to the creditor is contested by another creditor, the number of the votes shall be determined by a ruling of the judge participating in the general meeting.

If the claim of a creditor has been defended, the number of the votes of the creditor is proportional to the amount of the defended claim (BankrAct § 82 ss 6). A claim arising from a conditional transaction the suspensive condition of which is not yet fulfilled grants a voting right only if fulfilment of the condition is likely or the condition is fulfilled (BankrAct § 82 ss 2).

In the author's opinion, tax claim related regulations in Estonian legislation require qualification. Problems arise upon handling and defence of tax claims, e.g. the tax claims not yet enforced. Already reasoned in the bankruptcy proceedings, but pursuant to tax legislation, with regard to not yet incurred tax claims – here we mean fixed-term claim. Incurrence of the tax claim depends here on dates provided by law and tax periods set in the calendar. In the author's opinion, the mentioned tax claim can be handled as the claim with suspensive condition and satisfaction of such a claim shall take place upon the arising of the claim.

In Bankruptcy Act, no difference is made between private and public claims. Both the creditor and the trustee have the right to contest the claims without basis. In Bankruptcy Act, all the claims with similar contestation are handled, no special procedure is provided for their defence, those claims will be reviewed by the court hearing the bankrupt. It is not reasoned to restrict the creditors' rights upon contesting public claims as those claims participate in the collective proceedings as well and, if restricted, the principle of equal treatment of creditors is violated, e.g. creditors with the same position must be treated equally. According to the mentioned principle, no proceeding difference shall be made between the creditors. This principle ensures the transparency of proceedings and trust upon its implementation. Each exception in the bankruptcy proceedings will damage the central principles of bankruptcy proceedings.

Pursuant to Bankruptcy Act § 106 ss 1, if a claim, its ranking or the right of security securing the claim is not accepted at a meeting for the defence of claims, the acceptance thereof shall be decided by the court on the basis of an action filed by the creditor.

The issue of the satisfaction of claims is among the central and controversial ones in the bankruptcy proceedings. The goal of bankruptcy proceedings is to put the creditors into equal situation under circumstances when it is not possible to satisfy all their claims to in full. One must avoid the situation when the claims of some creditors are satisfied significantly differently than of the others. Upon exact following of the mentioned goal, the claims of all creditors would be satisfied proportionally.

Distribution proposal includes (according to its name) the proposal about the distribution of bankruptcy between the creditors. Pursuant to Bankruptcy Act § 146 ss 2, if the assets subject to distribution are not sufficient for the satisfaction of all the claims with the same ranking, payments shall be made in proportion to the sizes of the corresponding claims. Pursuant to Bankruptcy Act § 153 ss 1, the claims shall be satisfied after payments mentioned in the

Bankruptcy Act § 146 ss 1. Pursuant to Bankruptcy Act § 146 ss 1, before payment of money on the basis of distribution ratios, payments relating to the bankruptcy proceedings shall be made out of the bankruptcy estate in the following order: 1. claims arising from the consequences of exclusion or recovery of assets; 2. the maintenance support paid to the debtor and his or her dependants; 3. consolidated obligations; 4. the costs of the bankruptcy proceedings. The claims of the creditors shall be satisfied in the following rankings: accepted claims secured by a pledge which were filed within the specified term, to the extent provided for in ss 2 of this section; other accepted claims which were filed within the specified term; claims which were not filed within the specified term but were accepted.

Pursuant to Bankruptcy Act § 146 ss 5, the claims with the next ranking shall be satisfied after the complete satisfaction of claims with the previous ranking. Bankruptcy Act § 146 ss 6 provides that if the assets are not sufficient for the satisfaction of all the claims with the same ranking, payments shall be made in proportion to the sizes of the claims.

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus

1. Adler, B.E. Bankruptcy and Risk Allocation. *Cornell Law Review*, 1992, vol 77, nr 3.
2. Alekand, A. Sundtäitmis- ja pankrotiõigus. Tallinn 2004.
3. Baird, D.G., Jackson, T.H. Corporate Reorganizations and the Treatment of Diverse Ownership Interests: A Comment on Adequate Protection of Secured Creditors in Bankruptcy. *The University of Chicago Law Review*, 1984, vol 51, nr 1.
4. Bebchuk, L.A., Fried, J.M. A New Approach to Valuing Secured Claims in Bankruptcy. *Harvard Law Review*, 2002, vol 114.
5. Bebchuk, L.A., Fried, J.M. The Uneasy Case for the Priority of Secured Claims in Bankruptcy. *The Yale Law Journal* 1996, vol 105, nr 4.
6. Best Project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start 2003. European Commission. Final Report of the Expert Group. September 2003.
7. Breitzke, C., Lux, J., Verlaan, P. *Maritime Law Handbook*. Hague, 2005.
8. Buchbinder, D.L. *Fundamentals of Bankruptcy*. Boston, 1991.
9. Cork, K. *Insolvency and Practice*. Report of the Review Committee. London, 1982.
10. Finch, V. *Corporate Insolvency Law. Perspectives and Principles*. Cambridge University Press 2004.
11. Finch, V. Security, Insolvency and Risk: Who Pays the Price? *The Modern Law Review* 1999, vol 62, nr 5.
12. Fletcher, I.F. *Insolvency in Private International Law. National and International Approaches*. Oxford 1999.
13. Fletcher, I.F. *The Law of Insolvency*. London, 2002.
14. Goode, R.M. *Principles of Corporate Insolvency Law*. London, 1990.
15. Goode, M.R. *Principles of Corporate Insolvency Law*. London, 1997.
16. Gross, K. *Failure and Forgiveness. Rebalancing the Bankruptcy System*. Yale 1999.
17. Havansi, E. *Suomen Konkurssioikeus*. Helsinki 1992.

18. Häkkänen, K.P. Etuoikeudet monikansallisessa konkurssimenettelyssä. Helsinki 1996.
19. Jackson, T.H. Avoiding Power in Bankruptcy. Stanford Law Review, 1984, nr 3.
20. Juurikas, R. Nõuded pankrotimenetluses. Bakalaureusetöö. Tartu 2000.
21. Karelina, S.A. Pravovõie regulirovanie nesostojatelnostu (bankrotctba). Moskva Zersalo-M 2002.
22. Kerstna-Vaks, K. Kohtulik järelvalve ja selle seos pankrotimenetluse eesmärkidega. – Juridica, 2005, nr 9, lk 655–666.
23. Koolmeister, M. Tsiviiltäite- ja pankrotimenetlus. Kolmandate isikute õiguskaitsevahendid. – Juridica, 2003, nr 6, lk 416–425.
24. Koulu, R., Havansi, E., Lindfors, H., Niemi-Kiesiläinen, J. Insolvenssioikeus. Helsinki, 2005.
25. Koulu, R. Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsinki 2004.
26. Koulu, R. Kansainvälinen konkurssioikeus pääpiirteittäin. Vantaa 2004.
27. Koulu, R. Uusi konkurssilaki. Porvoo 2004.
28. Kull, I., Käerdi, M., Kõve, V. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn 2004.
29. Köhler, H. Tsiviilseadustik. Üldosa. Tallinn 1998.
30. Liibak, A. Nõuetega kaasnevad probleemid Eesti pankrotimenetluses. Bakalaureusetöö. Tallinn 2002.
31. Lindpere, H. Merinõue ja merivõlg: nende erinevusest ning laeva arestimisest. Juridica, 2008, nr 1, lk 57–61.
32. Lõhmus, U. Pankrotihaldur. – Juridica 1994, nr 1, lk 13–16.
33. McCormack, G. Secured Credit under English and American Law. United Kingdom 2004.
34. MacKenzie Skene, D.W. Insolvency Law in Scotland. Edinburgh, 1999.
35. McBryde, W.W. Bankruptcy. Edinburgh, 1989.
36. McLoughlin, P. Commercial Leases and Insolvency. London 1992.
37. Moss, G., Fletcher, I.F., Isaacs, S. The EC Regulation on Insolvency Proceedings: a commentary and annotated guide. Hague 1998.
38. Muda, M. Töölepingute kollektiivne lõpetamine. – Juridica 2003, nr 8, lk 550–560.

39. Muda, M. Töötajate õiguste kaitse tööandja maksejõuetuse korral. – *Juridica* 1996, nr 2, lk 62–64.
40. Muukkonen, J. Konkursivalvonta muutoksen kuorissa. Helsinki 1994.
41. Nadelmann, K.H. Concurrent Bankruptcies and Creditor Equality in the Americas. *University of Pennsylvania Law Review*, 1947.
42. Pankrotiseaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://web.riigikogu.ee/ems/saros-bin/mgetdoc?itemid=021550024&login=proov&passwor> (19.01.2007)
43. Peltzer, M. German insolvency laws: asynoptical translation of the Bankruptcy act, the Court composition act and the Act on contestation. Köln 1975.
44. Petersen, L.L., Orgaard, N. Danish Insolvency Law- a Survey. Copenhagen 1996.
45. Principles of European Insolvency Law, International Insolvency Institute, kättesaadav internetis: www.iiiglobal.org. (04.04.2008)
46. Pärna, P. Asjaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2004.
47. Omar, J.P. European Insolvency Law. London 2004.
48. Orgo, I-M., Muda, M., Tavits, G., Treier., T. Tööõigus. Loengud. Juura 2003.
49. Ovaska, R. Konkursivelallisen liiketoiminnan jatkaminen. Helsinki 1992.
50. Rechtsanwalt, O.L. The Inclusion of Security Rights in Insolvency Proceedings under European Law. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.insol-europe.org/downloads/congress/2003/Liersch_Full_Paper.pdf. (02.04.2008)
51. Ruohiainen, A.T. Panttivelkojan muuttuva konkurssioikeudellinen asema. Helsingin Yliopisto 2003.
52. Saare, K. Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine. Doktoritöö, 2004.
53. Schlechtriem, P. Võlaõigus. Eriosa. Tallinn 2000.
54. Schlechtriem, P. Võlaõigus. Üldosa. Tallinn 1999.
55. Sprayregen, J.H.M. International Issues: Are You Ready for the New European Union Regulations. Arvutivõrgus kättesaadav:
www.abiworld.org/abidata/online/conference/02asm/Sprayregen.html (06.05.2007)
56. Šeršenevitš, G.F. Konkursnõi prozess. Moskva 2000.

57. Teljukina, M.V. Konkursnoe pravo. Teoriya i praktika nesostojatelnosti (banrotstva). Akademiya narodnovo xozajstva pri pravitlestve Rossiskoi Federatsi. Moskva 2002.
58. The World Bank. Effective Insolvency Systems: Principles and Guidelines. Arvutivõrgus kättesaadav:
www.worldbank.org/ifa/Insolvency%20Principles%20and%20Guidelines%20April%202001.pdf (07.04.2008)
59. United Nations Commission on International Trade Law. Legislative Guide on Insolvency Law. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf (07.04.2008)
60. Varul, P. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica 2004, nr 2, lk 96–102.
61. Varul, P. Pankrotiõiguse probleeme. – Juridica 1999, nr 8, lk 376–380.
62. Varul, P. Olulisemad muudatused uues pankrotiseaduses. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www.juridica.ee/konverents_XXVII_et.php?konverents_XXVII=varul
 (07.04.2008)
63. Varul, P. Selgitavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1993, nr 3, lk 52 .
64. Varul, P. Selgitavaid märkusi pankrotiseadusele. – Juridica 1994, nr1, lk 2–13.
65. Varu, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2006.
66. Wessels, B. Principles of European Insolvency Law. Vrije University Amsterdam, International Insolvency Institute, kättesaadav internetis: www.iiiglobal.org.
 (02.02.2008)

Kasutatud normatiivaktid

67. Asjaõigusseadus. 09.06.1993. a – RT I 1993, 39, 590; RT I 2007, 24, 128.
68. Eesti Vabariigi Rahaseadus. 20.05.1992. a – RT I 1992, 21, 299; RT I 2002, 63, 387.
69. Eesti Vabariigi Töölepinguseadus. 15.04.1992. a – RT I 1992, 15/16, 241; RT I 2007, 2, 6.
70. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 80/987/EEC, 20.10.1980. a – töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral. OJ 1980 L 284, 123 (28.10.1980).
71. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2001/17/EÜ, 19.03.2001 – kindlustusseltside saneerimise ja likvideerimise kohta, Euroopa Liidu Teataja L 110 , 20/04/2001, lk 0028–0039

72. Euroopa Ühenduse nõukogu määrus nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta 29.05.2000. a.
73. Federalnõi zakon „O nesostjatelnosti (bankrotstve)“ (Vene Föderatsiooni maksejõuetuse seadus). 26.10.2002 nr 127-fz.
74. Halduskohtumenetluse seadustik. 25.02.1999. a – RT I 1999, 31, 425; RT I 2007, 12, 66.
75. ILO Convention No 173. Convention concerning the Protection of Workers` Claims in the Event of the Insolvency of Their Employer, 1992. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C173>. (15.03.2008. a)
76. Insolvenzordnung (Saksamaa Liitvabariigi maksejõuetuse seadus). 05.10.1994. a BGBI I 1994 2866.
77. International Convention on Maritime Liens and Mortgages. Geneva 6.05.1993. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=229566>. (10.04.2008 a)
78. Kindlustustegevuse seadus. 08.12.2004. a – RT I 2004, 90, 616; RT I 2007, 4, 20.
79. Konkursilaki (Soome Vabariigi pankrotiseadus). 20.02.2004/120. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120>. (02.02.2008. a)
80. Laeva asjaõigusseadus. 11.03.1998. a – RT I 1998, 30, 409; RT I 2006, 7, 42.
81. Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. a – RT I 2002, 26, 150; RT I 2008, 3, 21.
82. Pankrotiseadus. 22.01.2003. a – RT I 2003, 17, 95; RT I 2006, 61, 456.
83. Raamatupidamise seadus. 20.11.2002. a – RT I 2002, 102, 600; RT I 2007, 58, 380.
84. Swedish Bankruptcy Act (konkurslagen) 1987:672, english translation by James Hurst. Välja antud Rootsi Justiitsministeeriumi poolt Stockholmis 1998. a.
85. Tagatisefondi seadus. 20.02.2002. a – RT I 2002, 23, 131; RT I 2006, 56, 417.
86. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. 20.04.2005. a – RT I 2005, 26, 197; RT I 2007, 12, 66.
87. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. 27.03.2002. a – RT I 2002, 35, 216; RT I 2007, 24, 128.
88. Täitemenetluse seadustik. 20.04.2005. a – RT I 2005, 27, 198; RT I 2007, 2, 7.
89. Töötuskindlustuse seadus. 13.06.2001. a – RT I 2001, 59, 359; RT I 2006, 31, 236.
90. Võlaõigusseadus. 26.09.2001. a – RT I 2001, 81, 487; RT I 2005, 61, 473.

Kasutatud kohtulahendid

91. Euroopa kohus liidetud kohtuasjad C-6/90 ja C-9/90, Francovich vs Italy, (1991) EKL I-5357.
92. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-46-96, 27. märts 1996. a. AS-i Talpak pankrotihalduri P. Valle kassatsioonikaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 18. detsembri 1995. a otsuse AS Talpak pankrotihalduri hagi Riikliku AS Kommer vastu 58 502 krooni nõudes. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-46-96>
93. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus nr 3-2-1-49-96, 3. aprill 1996. a. AS Talpak pankrotihaldur P.Valle erikaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 8. novembri 1995. a määruse Eesti Taara AS nõudeavalduse esitamata jätmise AS-i Talpak pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-49-96>
94. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus nr 3-2-1-47-97, 11. aprill 1997. a. Põlva Maakonna Maksuameti erikaebuse alusel Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 17. jaanuari 1997. a. määruse hagi läbivaatamata jätmises Põlva Maakonna Maksuameti hagi AS-i Reider vastu AS-i Reider pankrotimenetluses võlausaldaja nõude tunnustamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-47-97>
95. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-51-99, 7. mai 1999. a. AS Tallinna Meretehas kassatsioonikaebus Viru Ringkonnakohtu 21.12.1998 otsusele AS Tallinna Meretehas hagi KÜ Tralflot(pankrotis) vastu pankrotimenetluses võlausaldaja nõude rahuldamisjärgu muutmiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-51-99>
96. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-108-99, 8.detsember 1999. a. Veljo Haameri ja Peeter Parvelo kassatsioonikaebus Tartu Ringkonnakohtu 30.06.1999 otsusele Veljo Haameri ja Peeter Parvelo avalduses AS Max & Modem Tartu pankroti väljakuulutamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-108-99>
97. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-148-00, 29.november 2000. a. AS Hansapank ja Daniel Andrew Beali kassatsioonikaebused Tallinna Ringkonnakohtu 10.05.2000 otsusele Olevimäe Advokaadibüroo OÜ hagi AS Hansapank ja Daniel Andrew Beali vastu nõude tunnustamiseks pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-148-00>
98. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-114-00, 17. jaanuar 2001. a. SA Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fondi kassatsioonikaebus Tallinna Ringkonnakohtu 31.03.2000 otsusele SA Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fond hagi AS Eesti Maapank (pankrotis) vastu nõude tunnustamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222450961>
99. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-18-01, 17. aprill 2001.a. Tarvo Kiikeri ja Tõnu Kiikeri kassatsioonikaebus Tartu Ringkonnakohtu 28.09.2000 otsusele Tarvo

Kiikeri hagnosis AS ERA Pank (pankrotis) vastu nõude tunnustamiseks summas 24 800 krooni ja Tõnu Kiikeri hagnosis AS ERA Pank (pankrotis) vastu nõude tunnustamiseks summas 21 000 krooni. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222452182>

100. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-91-01, 6. juuni 2001. a. AS ERA Pank (pankrotis) kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 13.12.2000 otsusele Argo Friimeli hagnosis AS ERA Pank (pankrotis) vastu nõude tunnustamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-91-01>
101. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-97-01, 17. september 2001 .a. AS Polaris Auto kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 27.02.2001 otsusele AS Polaris-Auto hagnosis AS ERA Pank (pankrotis) vastu nõude tunnustamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222454261>
102. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-107-01, 23. oktoober 2001. a. Eesti Liikluskindlustuse Fondi kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 07.03.2001 otsusele Eesti Liikluskindlustuse Fondi hagnosis OÜ Autoultra, Tõnu Pihlaku ja Silve Siideri vastu nõude tunnustamiseks AS Ühiskindlustus pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-107-01>
103. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-22-02, 11. märts 2002. a. OÜ Tarola Invest kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 26.10.2001 otsusele OÜ Tarola Invest hagnosis OÜ Luka (pankrotis) ja Tartu Linna Maksuameti vastu nõude tunnustamiseks OÜ Luka pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-22-02>
104. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-60-02, 29. aprill 2002. a. Krediidi ja Ekspordi Garandteerimise SA KredEx kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 19.12.2001 otsusele SA Eesti Eluase hagnosis Hesford Ltd vastu nõude ja selle rahuldamisjärgu tunnustamiseks AS ERA Pank (pankrotis) pankrotimenetluses ja SA Eesti Eluase hagnosis AS ERA Pank (pankrotis) vastu kohustuse täitmisele sundimiseks. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-60-02>
105. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-93-02, 30. september 2002. a. AS Vinni Kommunaal (pankrotis) kassatsioonkaebus Viru Ringkonnakohtu 19.03.2002 otsusele AS Ecomatic hagnosis AS Vinni Kommunaal (pankrotis) vastu omandiõiguse tunnustamiseks, vara pankrotivarast välistamiseks ja vara väljanõudmiseks ebaseaduslikust valdusest. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-93-02>
106. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-3-3-02, 11. november 2002. a. OÜ Wix Trade kohtuvigade parandamise avaldus Tallinna Linnakohtu 28.12.2001 otsusele AS Talpet Trans hagnosis OÜ Betsrex Grupp, OÜ Acesors, OÜ Lundpak ja OÜ Houses & Flats vastu nõude ja rahuldamisjärgu tunnustamise nõudes AS Bunim pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-3-3-02>
107. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-141-02, 11. detsember 2002. a. Silve Siideri kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 06.06.2002 otsusele Eesti Liikluskindlustuse Fondi hagnosis OÜ Autoultra, Tõnu Pihlaku ja Silve Siideri vastu

- nõude tunnustamiseks AS Ühiskindlustus pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-141-02>
108. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-103-02, 16.12.2002. a. OÜ Wiltmest Haldus kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 07.03.2002 otsusele Eesti Vabariigi hagi OÜ Wiltmest Haldus ja Nordika Kindlustuse AS vastu nõude tunnustamiseks AS Marlekor (pankrotis) pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222464462>
109. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus nr 3-2-1-14-03, 5. veebruar 2003. a. SIA Caparol Baltica erikaebus Tallinna Ringkonnakohtu 10.10.2002 määrusele SIA Caparol Baltica erikaebuse läbivaatamatult tagastamises. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-14-03>
110. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsuse nr 3-2-1-120-03, 12. november 2003. a. Eesti Ringhäälingu Saatekeskuse AS kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 17.06.2003 otsusele Eesti Ringhäälingu Saatekeskuse AS hagi Eesti Sõltumatu Televisiooni AS (pankrotis) ja OÜ Sedavõrd Kuivõrd (likvideerimisel) vastu nõude tunnustamiseks Eesti Sõltumatu Televisiooni AS (pankrotis) pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-120-03>
111. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-86-04, 9. september 2004. a. Transmodul Eesti OÜ kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 25. 03. 2004. a otsusele Transmodul Eesti OÜ kaebuses AS Esteval (pankrotis) võlausaldajate 21.04.2003. a. üldkoosoleku otsuste kehtetuks tunnistamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-86-04>
112. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsuse nr 3-2-1-116-04 , 4. november 2004. a. Toomase Puidutööstuse AS ja Toomas Katušini kassatsioonkaebused Tartu Ringkonnakohtu 28.04.2004. a otsusele AS Eesti Ühispank ja Toomas Katušini hagi Toomase Puidutööstuse Osühing vastu nõude tunnustamiseks AS Elva Metsamajand pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-116-04>
113. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-166-04, 28. veebruar 2005. a. AS Naviplast (pankrotis) kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 22.09.2004. a otsusele EVEA Panga AS (pankrotis) hagi AS Naviplast vastu 4 410 000 krooni saamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-166-04>
114. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus nr 3-2-1-44-05, 11. mai 2005. a. Meelis Zilmer erikaebus Tartu Ringkonnakohtu 31.01.2005. a määrusele pankrotihaldur Katrin Prüki taotluses jaotusettepaneku kinnitamiseks OÜ SAMEX VM (pankrotis) pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-44-05>
115. Riigikogu üldkogu määrus nr 3-3-1-39-05, 13. detsember 2005. a. Urmas Koidu (Koit) erikaebus Tartu Ringkonnakohtu 26. aprilli 2005. a määruse peale haldusajal nr 2-3-168/05 Urmas Koidu kaebuses Kagu Maksuameti ettekirjutuse osaliseks tühistamiseks ja Maksu- ja Tolliameti nõude mittetunnistamiseks Eduard

- Himma pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222483790>
116. Riigikohtu kohtunike eriarvamus nr 3-1-39-05e, 13. detsember 2005. a. Urmas Koidu (Koit) erikaebus Tartu Ringkonnakohtu 26. aprilli 2005. a määruse peale haldusasjas nr 2-3-168/05 Urmas Koidu kaebuses Kagu Maksuameti ettekirjutuse osaliseks tühistamiseks ja Maksu- ja Tolliameti nõude mittetunnistamiseks Eduard Himma pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222483791>
117. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-146-05, 23. jaanuar 2006.a. T AS kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 14.06.2005. a otsusele T aktsiaseltsi hakis avatud aktsiaseltsi M vastu nõude tunnustamiseks aktsiaseltsi B pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-146-05>
118. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-117-06, 22. november 2006. a. S OÜ kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 25.05.2006. a otsusele S OÜ hakis J.M, J.M (pankrotis) ja M.P vastu nõude tunnustamiseks pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-117-06>
119. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-10-06, 21. märts 2006. a. S OÜ kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 03.11.2005. a otsusele S OÜ hakis J.M ja M.P vastu nõude tunnustamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-10-06>
120. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-71-06, 12. oktoober 2006. a. E.T (pankrotis) määruskaebus Tallinna Ringkonnakohtu 27.03.2006. a määrusele Eesti Vabariigi (Maksu-ja Tolliameti Põhja maksu-ja tollikeskuse kaudu) (endise nimega Tallinna Füüsiliste Isikute Maksuamet) avaldus E.T pankroti väljakuulutamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-71-06>
121. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-93-07, 23. oktoober 2007. a Irina Heinolainen, Jüri Kravtšenko, Elviira Stogova ja Eduard Stogov kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 05.04.2007. a otsusele Balti Finantseerimise Asutuse AS hakis AS Karjaküla Külmoone (pankrotis), OÜ Interglob, Elviira Stogova, Eduard Stogovi, Irina Heinolaineni, Jüri Kravtšenko vastu nõude tunnustamiseks AS-i Karjaküla Külmoone (pankrotis) pankrotimenetluses summas 9 197 506.67 krooni esimese järgu nõudena. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-93-07>
122. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus nr 3-2-1-11-08, 27. märts 2008. a. Jamal Rasnaie kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu 12.11.2007. a otsusele Jamal Rasnaie hakis Hashem Bazli vastu nõude tunnustamiseks AS Rasan Agencies (pankrotis) pankrotimenetluses. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-11-08>
123. Viru Ringkonnakohtu 22. detsembri 2005. a. määrus tsiviilasjas nr 2-2-235/05.

KASUTATUD LÜHENDID

AÕS	asjaõigusseadus
BGB	Bürgerliches GesetZbuch (Saksa tsiviilseadustik)
HGB	Handelsgesetzbuch (Saksa kaubandusseadustik)
HKMS	halduskohtumenetluse seadustik
HMS	haldusmenetluse seadustik
IMF	International Monetary Fund
ILO	International Labour Organization
InsO	Insolvenzordnung
KAS	krediidiasutuste seadus
KonkL	konkurssilaki
KTS	kindlustustegevuse seadus
LAÕS	laeva asjaõigusseadus
MKS	maksukorralduse seadus
PankrS	pankrotiseadus
RT	Riigi Teataja
SähkAL	Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa
TFS	tagatisfondi seadus
TkindIS	töötuskindlustus seadus
TLS	Eesti Vabariigi töölepinguseadus
TsMS	tsiviilkohtumenetluse seadustik
TsÜS	tsiviilseadustiku üldosa seadus
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
VF TsK	Vene Föderatsiooni tsiviilkoodeks
VÕS	võlaõigusseadus
ÄS	äriseadustik